ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼

ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼

ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ :

ਪੰਜਾਬੀ

ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ :-

* ਸ਼ਬਦਨਾਮਾ-1980
* ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ-1982
* ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ-1987
* ਸੱਚ ਕੀ ਕਾਤੀ-1990 (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ)
* ਸਹਿਜ-2009

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਗਿਆਨ, ਚਿੰਤਨ, ਸਹਿਤ ਅਤੇ ਕੋਸ਼

* ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਤਵਾਰੀਖ਼-1997 (ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ)
* ਬਾਜ਼ਨਾਮਾ (ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ)-1998, 2000
* ਤੇਗਜ਼ਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ-2001
* ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ-2002
* ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ-2003
* ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ-2005
* ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਸਰੋਤ-2008
* ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਫੁੱਲ-1998
* ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਨੋਖੇ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ-2007
* ਮੌਲਿਕ ਪੈੜਾਂ ਸਿਰਜਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ-2009
* ਕੇਸਰ ਦਾ ਫੁੱਲ-1990
* ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਨ-1994
* ਇਕ ਮਹਿਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ-2001
* ਸਾਹਿਤਕਾਰਾ-2001
* ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼-2007
* ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੂਲ ਸੰਕਲਪ ਕੋਸ਼-2010

English

Sikh History Religion, Bibliography, Dictionaries

* Sikhs in kashmir-1993
* Sikh Shrines in Jammu and Kashmir-1994
* History of the Sikh students Federation-1995
* Flora and Fauna in Guru Nanak's Bani-1992
* A Select Bibliography of the Kashmir-2002
* World Punjabi writers who's who-2004
* Some precious pages of the Sikh History-2011

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼

ਸੰਪਾਦਕ
ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ

Shri Guru Granth Sahib Vichle Lok Dharyee Sankatian da kosh.

(Dictionary of Folk lore References in Sri Guru Granth Sahib)

Edited by

Dr. Jasbir Singh Sarna

E-Mail : jbsingh.801@gmail.com

2012

Published by Lokgeet Parkashan

S.C.O. 26-27, Sector 34 A, Chandigarh-160022

India

Ph.0172-5077427, 5077428

Punjabi Bhawan Ludhiana, 98154-71219

Type Setting & Design PCIS

Printed & bound at Unistar Books (Printing Unit)

11-A, Industrial Area, Phase-2, Chandigarh (India)

98154-71219

ਸਮਰਪਣ

ਅਗੰਮੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਅਨੂਠੇ ਤਿੰਨ ਫੁੱਲਾਂ

* ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

* ਡਾ. (ਭਾਈ) ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਜੀ (ਅਮਰੀਕਾ)

* ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋ. ਐਕਸ-ਫੈਲੋ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ,

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਨੂੰ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪੂਜਯ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮਹੱਤਾ ਤੋਂ ਛੁਟ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮਹੱਤਵ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ/ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਟੀਕ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ। ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਾਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼।

ਲੋਕਧਾਰਾ (ਫੋਕਲੋਰ) ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਲੋਕ ਯਾਨ ਪਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੋਕਧਾਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬੇਰੋਕ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਮਾਨਵ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਠੀਕ ਵਾਹਣ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਧਾਰਾ ਜਾਂ ਲੋਕਯਾਨ ਨੇ ਧਰਮ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

"ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਮਾਨਸ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ; ਲੋਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਆਂਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਕੇ ਪੀੜ੍ਹੀਓਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਯਾਨ/ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਲੋਕ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ (ਲੋਕਗੀਤ, ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਅਖੌਤਾਂ ਤੇ ਬੁਝਾਰਤਾਂ), ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ (ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ, ਲੋਕ ਨਾਟ, ਲੋਕ ਨਾਚ, ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ ਆਦਿ), ਅਨੁਸ਼ਠਾਨ ਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਲੋਕ ਬੋਲੀ, ਲੋਕ ਧੰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

੦

ਵਿਚ ਉਪਲੱਬਧ ਲੋਕਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਭੂਮਿਕਾ (ਦੀਦਾਰੀ ਹਰਫ਼) ਉਪਰੰਤ 'ਸੰਖੇਪ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ' ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਤਤਕਰਾ ਅਧੀਨ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਸੂਚੀ ਜਾਂ ਸੰਖੇਪ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਤਤਕਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਚੋਂ ਸਬੰਧਿਤ ਤੁਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਸ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਾਣੀ ਦਾ ਲੋਕਧਾਰਾ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਪਰ ਵਧਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

–ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ/ਰਜਿਸਟ੍ਰਾਰ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਦੀਦਾਰੀ ਹਰਫ਼

ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਾਸਾਰ ਸੌਂਦਰਯਬੋਧ ਦੇ ਅਨੁਭਾਵਾਂ 'ਚ ਕੁਦਰਤੀ ਆਬਸ਼ਾਰ ਵਾਂਗ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਲੋਕ ਸਮੂਹ ਦਾ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਤੇ ਮਨੋਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਲੌਅ ਰਹੱਸਮਈ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲੋਂ ਕਲਾ ਜਾਂ ਮੌਖਿਕ ਕੋਮਲ ਭਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਮਾਨਸ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪੁਲ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਬਹੁ ਪਾਸਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਲੌਕਿਕਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਲੌਕਿਕਤਾ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਕੇ ਇਕੋ ਭਾਵ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਰੂਪਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਤਮਿਕ ਤੇ ਸਿਖਿਆਤਮਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿਰਜ ਕੇ ਚਿੰਤਨਮਈ ਪੈਰਾਡਾਇਮ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

'ਲੋਕਧਾਰਾ' ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਚਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਲਨ ਡੰਡੀਜ਼ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ 'ਲੋਕ' ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਮੂਹ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਇਕ ਗੱਲ, ਭਾਸ਼ਾ, ਇਲਾਕੇ, ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਕਿੱਤੇ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ-ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਾਂਝਿਆ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਬਾਰਕਰ 'ਫੋਕ' ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸਭਿਅਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬੋਧ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਅਨੁਸਾਰ "ਲੋਕਧਾਰਾ' ਲੋਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਭਾਵੁਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਪਾਸਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮਨ ਦਾ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿੱਤਰ, ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦਾ ਮੂਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਰੋਖੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਚਰਿੱਤਰ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।" ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ ਲੋਕਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਾਖ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਾ ਸਕੇ, ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ 'ਲੋਕਧਾਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਫੋਕਲੋਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਇਵਾਚੀ ਸਮਝ ਕੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

'ਲੋਕਧਾਰਾ' ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਮਨੌਤਾਂ ਆਦਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸਮੇਟਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਲਾ ਖੇਤਰ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖੇਤਰ, ਅਨੁਸ਼ਠਾਨ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ। ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗਾਥਾ, ਪਹੇਲੀਆਂ, ਬੁਝਾਰਤਾਂ, ਲੋਕ ਨਾਟ, ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ, ਚਿਤ੍ਰਕਲਾ, ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਆਦਿ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਜੁਮਰੇ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣਕ ਗਾਥਾਵਾਂ, ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਪ੍ਰੇਤ ਚੁੜੇਲਾਂ, ਭੂਤ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ, ਮ੍ਰਿਤ, ਟੋਟਕੇ, ਤਵੀਜ਼, ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਆਦਿ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸ਼ਠਾਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਦੀਆਂ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ, ਤਿਉਹਾਰ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਪੂਜਾ, ਸ਼ਗਨ, ਵਰਤ, ਮੇਲੇ, ਸ਼ਗਨ ਉਪਸ਼ਗਨ ਆਦਿ। ਫੁਟਕਲ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸੰਦ, ਖੇਡਾਂ, ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ, ਪਹਿਰਾਵੇ, ਮਕਾਨ, ਪੁਲ ਆਦਿ ਆਦਿ। ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਰੀਤਾਂ-ਰਿਵਾਜ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਅਨੁਸ਼ਠਾਨਾਂ, ਕਲਾ ਆਦਿ ਹੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਲੌਕਿਕ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਚਾਈ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਸਾਂਭੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਕੋਸ਼' ਅਨੁਸਾਰ 'ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਕਿਸੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ, ਸੁਪਨੇ, ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਤੇ ਚਿਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਮਕਾਲ ਸੰਦਰਭਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਗੂੜ੍ਹ-ਰੂੜ੍ਹੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਨਵੀਨ ਅਰਥ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚ ਆਏ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸੰਕੇਤ ਸਾਡੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਵਸਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 1604 ਈ. ਵਿਚ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵੱਡ ਆਕਾਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਕੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਰੂਪ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਧਿਆਇ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਨਾਲ ਚੇਤ ਜਾਂ ਅਚੇਤ ਤੌਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਲੌਕਿਕਤਾ ਦੀ ਉਕਾਸੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਲੋਕ ਧਰਮ ਮਨੌਤਾਂ, ਮਿੱਥਾਂ, ਦੰਤ ਕਥਾਵਾਂ, ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਆਦਿ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਖੇਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪ ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਮਿੱਥਾਂ, ਲੋਕ ਧਰਮ ਮਨੌਤਾਂ, ਦੰਤ ਕਥਾਵਾਂ ਆਦਿ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਚਿਹਨ ਸਾਡੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਚਿਰਸਥਾਈ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਅਸਰਦਾਇਕ ਸੰਚਾਰ ਜੁਗਤ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਰਬ ਪੱਖੀ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਬਹੁ-ਰੂਪੀ, ਬਹੁ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਨਕਸ਼ ਸਹਿਜੇ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਧਾਰਾ ਜਿਥੇ ਚੇਤਨ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੁਹਜਾਤਮਿਕ ਪੱਖ ਵੀ ਉਘੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੋਟਿਫ਼ ਮਾਨਸਿਕ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲਦੇ, ਕਲਾਤਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁਹਜ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਚਿਹਨ ਵਿਚ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਤੇ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੀ ਆਦਮ ਮਾਨਵ ਲੋਕ ਸੰਸਕਾਰਾਂ, ਮਨੌਤਾਂ, ਗੀਤਾਂ, ਰੂੜ੍ਹੀਆਂ, ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਲੱਭਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਰਹਿਤਲ ਅਪਨਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਨੋਮਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਅਮੀਰ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਂਭਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਲਈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਅੰਦਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ/ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਅੰਦਰਾਜ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਖ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ/ਰੂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਪਕੰਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ **ਵੈਸਾਖ** ਅੰਦਰਾਜ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵੈਸਾਖਿ, **ਵੈਸਾਖੀ**, **ਵੈਸਾਖੁ** ਆਦਿ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵੀ ਅਧੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਠਕ ਘਾਟਾਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦਵਾਉਣਗੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਸਦਕਾ ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ ਦਾ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਲਈ 'ਦੋ ਸ਼ਬਦ' ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ) ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। 'ਖੋਜ ਸੰਦ' ਦੀ ਕੋਣ ਤੋਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਿਮਖ ਮਾਤਰ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਮਝਾਂਗਾ।

ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ।

-ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਖੇਪ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਓਅੰ - ਓਅੰਕਾਰ
ਅਸ - ਅਸਟਪਦੀ
ਅਨੰ - ਅਨੰਦ
ਅਲ - ਅਲਾਹਣੀਆਂ
ਸ - ਸਲੋਕ
ਸਸ - ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ
ਸਧ - ਭਗਤ ਸਧਨਾ
ਸਜ - ਸਲਯ
ਸਲੋ - ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ
ਸਾਰ - ਰਾਗ ਸਾਰੰਗ
ਸੁੰਦ - ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ
ਸੂਰ - ਭਗਤ ਸੂਰਦਾਸ
ਸਮੁ - ਸਵੱਯੈ ਮੁਖਬਾਕ
ਸਿਗੋ - ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ
ਸੁਖ - ਸੁਖਮਨੀ
ਸੁਚ - ਸੁਚਜੀ
ਸੈਣ - ਭਗਤ ਸੈਣ
ਸੋਹ - ਸੋਹਲਾ
ਸੋਦ - ਸੋਦਰ
ਸੋਪੁ - ਸੋ ਪੁਰਖ
ਸੋਲਾ - ਸੋਲਹਾ
ਹਰਿ - ਹਰਿਬੰਸ
ਕਬ - ਭਗਤ ਕਬੀਰ
ਕਰ - ਕਰਹਲੇ
ਕਲ - ਕਲਸਹਾਰ
ਕਲਿ - ਰਾਗ ਕਲਿਆਣ
ਕੀਰ - ਕੀਰਤ
ਕਾਨ - ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ
ਕੁਚ - ਕੁਚਜੀ
ਕੇਦਾ - ਰਾਗ ਕੇਦਾਰ
ਗਉ - ਰਾਗ ਗਉੜੀ
ਗੂਜ - ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ
ਗਯੰ - ਗਯੰਦ
ਚਉ - ਚਉਬੋਲੇ
ਜਾਲ - ਜਾਲਪੁ
ਜੈਜਾ - ਰਾਗ ਜੈਜਾਵੰਤੀ
ਜੈਤ - ਰਾਗ ਜੈਤਸਰੀ
ਜੈਦੇ - ਭਗਤ ਜੈਦੇਵ
ਡ - ਡਖਣਾ
ਤਿਲੰ - ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ

ਤ੍ਰਿਲੋ -	ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ	ਬਿਰ -	ਬਿਰਹੜੇ
ਤੁਖਾ -	ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ	ਬਿਲਾ -	ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ
ਦਿਨ -	ਦਿਨ ਰੈਣਿ	ਬੇਣੀ -	ਭਗਤ ਬੇਣੀ
ਦੇਵ -	ਰਾਗ ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ	ਬੈਰਾ -	ਰਾਗ ਬੈਰਾੜੀ
ਧਨਾ -	ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ	ਭੀਖ -	ਭਗਤ ਭੀਖਣ
ਧੰਨਾ -	ਭਗਤ ਧੰਨਾ	ਭੈਰ -	ਰਾਗ ਭੈਰਉ
ਨਟ -	ਰਾਗ ਨਟ ਨਰਾਇਨ	ਮਰ -	ਮਰਦਾਨਾ
ਨਾਮ -	ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ	ਮਲ -	ਰਾਗ ਮਲਾਰ
ਪਹ -	ਪਹਿਰੇ	ਮਾਲੀ -	ਰਾਗ ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ
ਪਰ -	ਭਗਤ ਪਰਮਾਨੰਦ	ਮਥੁ -	ਮਥੁਰਾ
ਪੀਪਾ -	ਭਗਤ ਪੀਪਾ	ਮੁੰਦਾ -	ਮੁੰਦਾਵਣੀ
ਪ੍ਰਭਾ -	ਰਾਗ ਪ੍ਰਭਾਤੀ	ਰਾਗ -	ਰਾਗਮਾਲਾ
ਫਰ -	ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ	ਰਾਮ -	ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ
ਫੁਨ -	ਫੁਨਹੇ	ਰਵਿ -	ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ
ਬਸ -	ਬਲਵੰਡ ਸਤਾ	ਰਾਮਾ -	ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ
ਬਸੰ -	ਰਾਗ ਬਸੰਤ	ਵਡ -	ਰਾਗ ਵਡਹੰਸ
ਬਾਅ -	ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ	ਵਣ -	ਵਣਜਾਰਾ
ਬਾਰਾ -	ਬਾਰਾਮਾਹਾ	ਵਾ -	ਸਤਵਾਰਾ
ਬਿਹਾ -	ਰਾਗ ਬਿਹਾਗੜਾ		

ਤਤਕਰਾ

ਉਗਾਹੀ- (ਫਾ.ਗਵਾਹੀ)-ਗੁਵਾਹੀ, ਸ਼ਹਾਦਤ, ਸਾਖੀ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਥਨ, ਗਵਾਹੀ ਭਰਨੀ, ਸ਼ਾਹਦੀ

*ਲੈ ਕੈ ਵਢੀ ਦੇਨਿ ਉਗਾਹੀ ਦੁਰਮਤਿ ਕਾ ਗਲਿ ਫਾਹਾ ਹੇ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੧੨,੩:੩ (1032)

ਉਚਕਾ- ਚੁਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਚੋਰ, ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲ ਚੁਕ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਠੱਗ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ, ਬਦਮਾਸ਼।

*ਹਰਿ ਧਨ ਕਉ **ਉਚਕਾ** ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ ਜਮ ਜਾਗਾਤੀ ਡੰਡੁ ਨ ਲਗਾਈ॥

-ਸੂਹੀ ੪,੧੦,੪:੨ (734)

ਉਜਾਨਾ- ਉਜਾਨ ਤੇ ਚੜਨ ਵਾਲਾ, ਵਿਮਾਨਾ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦੇਵਤੇ

*ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕਉਤਕ ਆਏ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ **ਉਜਾਨਾਂ**॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੪,੩:੧ (482)

ਉਡਵਾ- ਸਿਤਾਰੇ, ਤਾਰੇ, ਨਛਤ੍ਰ, ਉਡੁਗਣ

*ਹਰਿ ਜਨ ਸੋਭਾ ਸਭ ਜਗ ਊਪਰਿ ਜਿਉ ਵਿਚਿ ਉਡਵਾ ਸਸਿ ਕੀਰ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੪,੩,੨:੨ (1336)

ਉਤਪਤਿ- ਜਨਮ, ਪੈਦਾਇਸ਼, ਰਚਨਾ, ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਗਿਆ ਹੋਇਆ।

*ਤਹ ਪਾਵਸ ਸਿੰਧੁ ਧੂਪ ਨਹੀ ਛਹੀਆ ਤਹ **ਉਤਪਤਿ** ਪਰਲਉ ਨਾਹੀ॥

ਗਉ ਕਬ, ੪੮,੧:੧ (333)

*ਹਰਿ ਇਕੋ ਵਰਤੈ ਇਕੁ ਇਕੋ **ਉਤਪਤਿਆ**॥

-ਸੋਰ ੪,ਵਾਰ ੯:੩ (646)

*ਅਨਿਕ ਪਰਲਉ ਅਨਿਕ **ਉਤਪਾਤਿ**॥

-ਸਾਰ ੫,ਅਸ ੨,੯:੨ (1236)

*ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਸਭ **ਉਤਪਾਤੀ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੭,੧:੨ (324)

ਉਦੈ- ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ, ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਤਾਰੇ ਦਾ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਨਾ।

*ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮਨਿ ਭਇਆ ਪ੍ਰਗਾਸਾ **ਉਦੈ** ਭਾਨੁ ਜਬ ਚੀਨਾ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੩,੨:੨ (332)

ਊਨ- (ਸੰ.ਊਰਣ)ਭੇਡਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵਾਲ, ਪਸ਼ਮ, ਭੇਡ ਬਕਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਜੱਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁੰਬ ਕੱਤ ਕੇ ਸੂਤ ਬਣਾਈ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਬਣਦੇ ਹਨ।

*ਹੰਢੈ **ਊਨ** ਕਤਾਇਦਾ ਪੈਧਾ ਲੋੜੈ ਪਟੁ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੨੩:੨ (1379)

ਉਪਜਹਿ- ਜੰਮਣਾ, ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ, ਉਗਣਾ, ਪਰਗਟ ਹੋਣਾ, ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ,

*ਜਲ ਬਿਨੁ ਸਾਖ ਕੁਮਲਾਵਤੀ **ਉਪਜਹਿ** ਨਾਹੀ ਦਾਮ॥

-ਗਉ ੫, ਬਾਰਾ ੧:੪ (133)

***ਉਪਜਤ** ਬਿਨਸਤ ਰੋਵਤ ਰਹਿਥੋ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੮,੧:੨ (325)*

*ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਆਪਿ ਰਾਖਿਓ ਨ **ਉਪਜਤਉ** ਬੇਕਾਰੁ॥

-ਕੇਦਾ ੫,੧੨, ੧:੧ (1121)

*ਜਗ ਝੂਠ ਕਉ ਸਾਚੁ ਜਾਨ ਕੈ ਤਾ ਸਿਉ ਰੁਚ **ਉਪਜਾਈ**॥

-ਟੋਡੀ ੮,੧,੧:੧ (718)

*ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਮਹਾ ਸੰਕਟ ਬਨ ਤਾ ਸਿਉ ਰੁਚ ਉਪਜਾਵੈ॥

-ਗਉ ੯,੬,੧:੨ (199)

*ਨਿੰਦਕ ਮੁਆ ਉਪਜਿ ਵਡਤਾਪੁ॥

-ਗਉ ੫,੧੬੭, ੨:੨ (199)

*ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਉਪਜਿਓ ਪਸੁ ਜਿਉ ਉਦਰੁ ਭਰਉ॥

-ਧੰਨਾ ੯,੪,੨:੧ (685)

*ਜਿਸ ਤੇ **ਉਪਜਿਆੜਾ** ਤਿਨਿ ਲੀਆ ਸਮਾਈ ਰਾਮ॥

-ਬਿਹਾ ੫, ਛੰਤ ੫,੪:੨ (545)

*ਮਿਠਾ ਕਰਿ ਕੈ ਖਾਇਆ ਕਉੜਾ **ਉਪਜਿਆ** ਸਾਦੁ॥

-ਸਿਰੀ ੫,੯੧,੧:੧ (50)

*ਕਰਮੁ ਧਰਮੁ ਕਿਛੁ ਉਪਜਿ ਨ ਆਇਓ ਨਹ **ਉਪਜੀ** ਨਿਰਮਲ ਕਰਣੀ

-ਦੇਵ ੫,੯,੨:੧ (530)

*ਤਿਸ ਤੇ **ਉਪਜੇ** ਦੇਵ ਮੋਹ ਪਿਆਸਾ॥

-ਗਉ ੩, ਅਸ ੪,੧:੨ (230)

*ਨਉ ਨਿਧਿ **ਉਪਜੈ** ਨਾਮੁ ਏਕੁ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੩,੨:੩ (19)

ਉਪਾਰਜਨਾ- ਰੰਗਣਾ, ਚਿੱਤਰਨਾ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਨਾ, ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ, ਜਮਾ ਕਰਨਾ,

*ਕੋਟਿ **ਉਪਾਰਜਨਾ** ਤੇਰੈ ਅੰਗਿ॥

-ਭੈਰ ੫, ਅਸ ੨,੨:੩ (1156)

ਉਰਸਾ- ਕੇਸਰ ਘੋਟਨ ਵਾਲਾ ਗੋਲ ਪੱਥਰ, ਇਕ ਸਿਲ ਜਿਸ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਰਗੜ ਕੇ ਤਿਲਕ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

*ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਕਰੀ ਚਨਣਾਠੀਆ ਜੇ ਮਨੁ **ਉਰਸਾ** ਹੋਇ॥

-ਗੂਜਾ ੧,੧,੧:੧ (489)

ਉਰਹਾਰਿ- ਉਰ+ਹਾਰਿ-ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਰ

*ਸਾਂਤਿ ਸੂਖ ਅਰੁ ਅਨਦ ਘਨੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ **ਉਰਹਾਰਿ**॥

-ਬਿਲਾ ੫,੧੧੧, ੧:੨ (826)

*ਦੀਪਕੁ ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸਿਆ ਰਾਮਨਾਮੁ **ਉਰਹਾਰੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੨,੫:੩ (54)

ਉਰਵਾਰਿ- ਲੋਕ, ਇਹ ਲੋਕ, ਇਸ ਕੰਢੇ, ਉਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ,

*ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਭਜੁ ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ। **ਉਰਵਾਰਿ** ਪਾਰਿ ਸਭ ਏਕੋ ਦਾਨੀ॥

-ਗਉ ਕਬ,੬੧,੪,੧:੨ (357)

*ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲੁ॥

-ਗਉ ਰਵਿ ੧,੩:੨ (346)

ਉਵਟੀਐ- ਕਮਾਈ, ਖੱਟੀ, ਜਿੱਤ, ਵਟਣ ਦਾ ਭਾਵ,

*ਕਉਣ ਹਾਰੇ ਕਿਨਿ **ਉਵਟੀਐ**॥

-ਰਾਮ ਸਬ, ੨,੧੩ (967)

ਊਦਕ-ਜਲ, ਪਾਣੀ, ਆਬ

*ਆਨੀਲੈ ਕੁੰਭ ਭਰਾਈਲੇ ਊਦਕ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਉ॥

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੨,੧:੧ (485)

ਊਪਜਹਿ- ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ, ਜੰਮਣਾ,

*ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਸੁਖ ਊਪਜਹਿ ਦਰਗਹ ਪੈਧਾ ਜਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੫,੮੦,੧:੨ (45)*

*ਹਰਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤਿਨ **ਊਪਜੀ** ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਸਾਏ॥

-ਗੂਜ ੩, ਵਾਰ ੧੧:੨ (513)

*ਨਾਮੈ ਤੇ ਸਭਿ **ਊਪਜੇ** ਭਾਈ ਨਾਇ ਵਿਸਰਿਐ ਮਰਿ ਜਾਇ॥

-ਸੋਰ ੩,੯,੨:੧ (603)

ਸਚੁ ਮਿਲੈ ਸਚੁ **ਊਪਜੈ** ਸਚ ਮਹਿ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੧੦, ੫:੧ (18)

*ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਸਤਸੰਗਤਿ ਊਪਜੈ ਸਹਜੇ ਸਚਿ ਸੁਭਾਇ॥

-ਆਸਾ ੩, ਅਸ ੩੧,੫:੨ (427)

ਊਭ- ਅਸਮਾਨ, ਅਕਾਸ਼, ਉੱਚਾ ਉਭਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਤਸ਼ਾਹ, ਉਮੰਗ, ਹੌਂਸਲਾ,
*ਇਹ ਮਨੂਆ ਖਿਨੁ **ਊਭ** ਪਇਆਲੀ ਭਰਮਦਾ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣੈ ਰਾਮ॥

-ਆਸਾ ੪,ਛੰਤ ੯,੫,੨ (443)

***ਊਭ** ਪਇਆਲ ਸਰਬ ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਰਸਿ ਮੰਗਲ ਗੁਣ ਆਏ॥

-ਭੈਰ ੫,੧੫,੧:੨ (1139)*

*ਕਬਹੂ ਜੀਅੜਾ **ਊਭਿ** ਚੜਤੁ ਹੈ ਕਬਹੂ ਜਾਇ ਪਇਆਲੇ॥

-ਰਾਮ ੧,੧,੨:੧ (876)

ਊਰਮ- ਸਮੁੰਦਰ, ਜਲ, ਲਹਿਰ, ਤਰੰਗ, ਜਲਥਲ ਅੰਦਰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ
***ਊਰਮ** ਧੂਰਮ ਜੋਤਿ ਉਜਾਲਾ॥

-ਰਾਮ ੧, ਓਅੰ ੮:੧ (930)

ਓਹਾੜ- ਝੱਖੜ, ਤੂਫ਼ਾਨ, ਹੜ, ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਨਾਜ਼ਲ ਕਹਿਰ,
*ਝੜ ਝੱਖੜ **ਓਹਾੜ** ਲਹਰੀ ਵਹਨਿ ਲਖੇਸਰੀ॥

-ਸਲੋ ੧,੪:੧ (1410)

ਓਗਾਹਾ- (ਫਾ.ਗਵਾਹ) ਸਾਖੀ, ਦੇਖੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ
*ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ ਸੇ ਦਰਗਹ ਓਗਾਹਾ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੯੮:੪ (1383)

ਓਚਕਾ- ਠਗ, ਚੋਰ
*ਇਸੁ ਧਨ ਕਉ ਤਸਕਰੁ ਜੋਹਿ ਨ ਸਕਈ ਨਾ ਓਚਕਾ ਲੈ ਜਾਇ।

-ਗੂਜ ੩,ਵਾਰ੭ਸ,੩,੨:੨ (511)

ਓੜਾ- ਇਕ ਜਾਤ ਜੋ ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੇ ਖੂਹ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਥਵਾ ਪੁਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੀ ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਰੋੜੇ ਵੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖਾਰੇ ਜਾਂ ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦਸਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਖੂਹਾਂ (ਦੱਬੇ ਹੋਏ) ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

*ਜਿਉ **ਓੜਾ** ਕੂਪੁ ਗੁਹਜ ਖਿਨ ਕਾਢੈ ਤਿਉ ਸਤਿਗੁਰਿ ਵਸਤੁ ਲਹਾਈਐ॥

-ਬਸੰ ੪,੬,੨:੨ (1179)

ਓਤਾਕੁ- (ਫਾ.ਔਤਾਕ) ਘਰ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਕਮਰਾ, ਨਿਵਾਸ, ਟਿਕਾਣਾ, ਰਿਹਾਇਸ਼, ਨਿਸ਼ਸਤ ਗਾਹ, ਮਰਦਾਵੀਂ ਬੈਠਕ, ਹੁਜਰਾ,

*ਤਿਤੁ ਤਨਿ ਮੈਲੁ ਨ ਲਗਈ ਸਚ ਘਰਿ ਜਿਸੁ **ਓਤਾਕੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੩,੫:੨ (55)

ਓਦਾਸੀ- ਤਿਆਗੀ, ਉਦਾਸੀ

*ਨਾ ਇਹੁ ਗਿਰਹੀ ਨਾ ਓਦਾਸੀ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੫,੨:੧ (871)

ਓਪਤਿ- ਉਪਜ, ਉਤਪਤਿ ਪੈਦਾਇਸ਼, ਜਨਮ, ਰਚਨਾ,

*ਸਬਦੇ ਹੀ ਫਿਰਿ **ਓਪਤਿ** ਹੋਵੈ॥

-ਮਾਝ੩, ਅਸ ੧੪,੨:੧ (117)

ਓਬਰੀ- ਪਸ਼ੂ ਸ਼ਾਲਾ, ਕੋਠੜੀ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ

*ਕਬੀਰ ਕਾਗਦ ਦੀ **ਓਬਰੀ** ਮਸੁ ਕੇ ਕਰਮ ਕਪਾਟ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੩੭:੧ (1371)

ਓਲ੍ਹਗ- ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਵਾਲਾ, ਜੂਠ ਸਾਫ਼ ਕਰਨੀ, ਜੂਠ,

*ਸੰਤ ਆਚਰਣ ਸੰਤ ਕੋ ਮਾਰਗੁ ਸੰਤ ਚ **ਓਲ੍ਹਗ** ਉਲ੍ਹਗਣੀ॥

-ਆਸਾ ਰਵਿ, ੨,੨:੧ (486)

*ਮੈਂ **ਉਲ੍ਹਗੀਆ** ਉਲ੍ਹਗੀ ਹਮ ਛੋਰੂ ਥਾਰੇ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੯,੧:੧ (421)*

ਅਉਧੂ- ਸੰਨਿਆਸੀ, ਯੋਗੀ, ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਵਧੂਨਨ ਕਰਨ ਅਥਵਾ ਝਾੜ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਵਿਰਕਤ ਸਾਧੂ, ਤਿਆਗੀ, ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਸੁਆਹ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੇਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਉਠਕੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਗਰਦਾ ਝਾੜਦਾ ਹੈ।

*ਸੁਣ ਮਾਛਿੰਦ੍ਰਾ **ਅਉਧੂ** ਨੀਸਾਣੀ॥

-ਰਾਮ ੧,੫,੩:੨ (877)

*ਦਸ ਨਾਰੀ **ਅਉਧੂਤ** ਦੇਨਿ੍ ਚਮੋੜੀਐ॥

-ਗੂਜ ੫,ਵਾਰ ੧੫:੩ (522)

*ਦਸ ਅਉਤਾਰ ਰਾਜੇ ਹੋਇ ਵਰਤੇ ਮਹਾਦੇਵ **ਅਉਧੂਤਾ**॥

-ਸੂਹੀ ੫,੪੯,੩:੧ (747)

*ਨਾ **ਅਉਧੂਤੀ** ਨਾ ਸੰਸਾਰੀ॥

-ਰਾਮ ੧, ਅਸ ੨, ੧:੪ (903)

*ਸੋ **ਅਉਧੂਤੁ** ਐਸੀ ਮਤਿ ਪਾਵੈ॥

-ਰਾਮ ੧,੫,੧:੧ (877)*

ਅਉਰਤ- (ਫਾ.ਔਰਤ) ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਨਨੀ, ਨਾਰੀ, ਜਨਾਨੀ, ਤ੍ਰੀਮਤ, ਵਹੁਟੀ,
*ਕਾਇਆ ਕਿਰਦਾਰ **ਅਉਰਤ** ਯਕੀਨਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫,੧੨,੧੨:੧ (1084)

*ਦਸ **ਅਉਗਤ** ਰਖਹੁ ਬਦ ਰਾਹੀ॥

-ਮਾਰੂ ੫,ਸੋਲਾ ੧੨,੪:੨ (1083)

ਅਉਰਨ- ਪਹਿ ਜਾਨਾ ਚੂਕਾ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੬,੩:੩ (655)

ਅਉਲਿ- (ਅ.ਔਲੀਆ) 'ਵਲੀ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ' ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ, ਪੀਰ, ਸਹਾਇਕ ਸੂਰਮੀ, ਮਾਲਿਕ, ਮਦਦਗਾਰ, ਦੋਸਤ, ਰਬੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ, ਮਿਤ੍ਰ, ਭਰਤਾ,

*ਅਵਲਿ **ਅਉਲਿ** ਦੀਨੁ ਕਰਿ ਮਿਠਾ ਮਸਕਲ ਮਾਨਾ ਮਾਲੁ ਮੁਸਾਵੈ॥

-ਮਾਝ੧,ਵਾਰ ੮ਸ, ੧,੧:੨ (141)

*ਪੀਰ ਪੈਕਾਬਰ **ਅਉਲੀਏ** ਕੋ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਾਸੀ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਵਾਰ ੧੭:੫ (1100)

ਅਸਪਤਿ- ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ
***ਅਸਪਤਿ** ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ॥

-ਤਿਲੰ ਨਾਮ, ੩,੪:੧ (727)

ਅਹਰਣਿ- ਲੋਹੇ ਦਾ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਠੰਢਾ ਜਾਂ ਤੱਤਾ ਲੋਹਾ ਰਖ ਕੇ ਲੋਹਾਰ ਹਥੌੜੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਟਦਾ ਹੈ। ਹਥੋੜੇ ਨਾਲ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਹਨੀ, ਨਿਹਾਈ।

ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ ਹਥਿਆਰੁ॥

-ਜਪੁ ੧,੩੮:੧ (8)

ਅਹਾਰੁ- ਗਿਜ਼ਾ, ਰਸਦ, ਭੋਜਨ, ਖ਼ੁਰਾਕ, ਖਾਣਾ,

*ਦੇਇ **ਅਹਾਰੁ** ਅਗਨਿ ਮਹਿ ਰਾਖੈ ਐਸਾ ਖਸਮੁ ਹਮਾਰਾ॥

-ਆਸਾ ਧੰਨਾ, ੩,੧:੨ (488)

*ਜਨ ਕੀ ਭੂਖ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਅਹਾਰੁ॥

-ਸੂਹੀ ੫,੩੨,੩੧ (743)

*ਖੰਡਿਤ ਨਿਦ੍ਰਾ ਅਲਪ **ਅਹਾਰੰ** ਨਾਨਕ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੋ।

-ਰਾਮੰ ੧, ਸਿਰੀ ੮:੪ (939)

*ਕੰਦ ਮੂਲੁ **ਅਹਾਰੋ** ਖਾਈਐ ਅਉਧੂ ਬੋਲੈ ਗਿਆਨੇ॥

-ਰਾਮ ੧, ਸਿਗੋ੭:੨ (939)

ਅਹੀਰੁ- ਗੁਜਰ, ਗੁਆਲਾ, ਆਜੜੀ, ਵਗ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਇਕ ਜਾਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਗਊਆਂ ਆਦਿ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਵੇਚਣਾ ਹੈ।

*ਗਲਾ ਬਾਂਧਿ ਦੁਹਿ ਲੇਇ ਅਹੀਰੁ॥

-ਸਾਰ ਨਾਮ, ੧,੨:੨ (1252)

ਅਹੇਰੀ- ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਹੇੜੀ,

*ਕਾਲੁ ਅਹੇਰੀ ਫਿਰੈ ਬਧਿਕ ਜਿਉ ਕਹਹੁ ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਕੀਜੈ॥

-ਧਨਾ ਕਬ, ੨,੧:੨ (692)

ਅਹੋਈ- ਅਹਿ ਵੰਸ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਦੇਵੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੁਆਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੌਰਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣਾ ਅਸ਼ਟਮੀ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਤਕ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਜਲਪਰਵਾਹ ਕਰਕੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਣਾਕਸ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਭੈਣ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੀ ਭੂਆ ਸੀ,

*ਕਬੀਰ ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛਾਡਿ ਕੈ **ਅਹੋਈ** ਰਾਖੈ ਨਾਰਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੦੮:੧ (1370)

ਅਖਾਣ : (ਸੰ: ਆਖਯਾਨ) ਅਹਾਣ, ਅਖੌਤ, ਕਹਾਵਤ, ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਬੱਝਵੇਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਵਾਕ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਖਾਣ ਆਏ ਹਨ।

* ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ॥ -ਜਪੁ ੧, ੨੦:੯ (4)

* ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ

-ਜਪੁ, ੧, ੨੮:੩ (6)

* ਵਰਮੀ ਮਾਰੀ ਸਾਪੁ ਨ ਮਰਈ।

-ਆਸਾ ੫, ੪੨,੧:੨ (381)*

* ਸਚੈ ਮਾਰਗਿ ਚਲਦਿਆ ਉਸਤਤਿ ਕਰੈ ਜਹਾਨੁ॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ, ੧੨:੫ (136)

* ਜਿਥੈ ਬੋਲਣਿ ਹਾਰੀਐ ਤਿਥੈ ਚੰਗੀ ਚੁਪ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੪ ਸ, ੧੨:੩ (149)

* ਜਬ ਨਾਚੀ ਤਬ ਘੂਘਟੁ ਕੈਸਾ॥

-ਤੁਖਾ ੧, ਛੰਤ ੪, ੪:੫ (1112)

* ਚਾਰਿ ਦਿਨ ਅਪਨੀ ਨਉਬਤਿ ਚਲੇ ਬਜਾਇ।

-ਕੇਦਾ ਕਬ, ੬:੧*੧ (1124)

* ਪਾਇ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ ਗਾਫਲਿ ਅਪੁਨੈ ਹਾਥਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੩:੨ (1365)

ਅਖਰੁ- ਮੰਤਰ, ਵਰਣ, ਹਰਫ਼, ਬਾਣੀ ਦੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਥਾਪੇ ਹੋਏ ਚਿੰਨ੍ਹ

*ਕਵਣੁ ਸੁ **ਅਖਰੁ** ਕਵਣ ਗੁਣ ਕਵਣੁ ਸੁ ਮਣੀਆ ਮੰਤੁ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੧,੨੬:੧ (1384)

ਅਖਾੜਾ- ਘੁਲਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਦੰਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ, ਸਾਧੂ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੰਡਲੀ ਜਾਂ ਡੇਰਾ, ਰੰਗ ਭੂਮੀ, ਜਿਥੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਿੜ, ਮੱਲਯੁੱਧ ਦੀ ਭੂਮੀ।

*ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਅਵਰ ਨ ਕੋਈ ਸਭੁ ਤੇਰਾ ਖੇਲੁ **ਅਖਾੜਾ** ਜੀਉ॥

-ਮਾਝ ੫,੩੧,੨:੩ (103)

*ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਅਖਾੜਾ ਪਾਇਓਨੁ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਜੀਉ ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਸਭਾਏ ਦਾਮ॥

-ਬਿਹਾ ੫, ਛੰਤ ੧,੧:੨ (542)

*ਜਿਉ ਬੇਸਬਾ ਕੇ ਪਰੇ **ਅਖਾਰਾ**॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੮,੩:੧ (1165)

ਅਚਾਰ- ਦਸਤੂਰ, ਰਸਮ, ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ, ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ, ਰਹਿਤ, ਰੀਤ, ਪੁੰਨ ਕਰਮ, ਦਾਨ ਯੱਗ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਨੀ ਆਦਿ

*ਆਨ **ਅਚਾਰ** ਬਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜੇਤੇ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਫੋਕ॥

-ਧਨਾ ੫,੫੦,੨:੧ (682)

*ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਨਹ ਪੜਉ **ਅਚਾਰ**॥

-ਭੈਰ,੩,ਅਸ੧,੨:੩ (1154)

*ਚਜ ਅਚਾਰ ਕਿਛੁ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ॥

-ਆਸਾ ੫,੭,੧:੩ (372)

*ਗੁਣੀ **ਅਚਾਰਿ** ਨਹੀ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ ਅਵਗੁਣ ਬਹਿ ਬਹਿ ਰੋਸੀ।

-ਧਨਾ ੧,੩,੧:੪ (689)

*ਗੁਰ ਕਉ ਜਾਣਿ ਨ ਜਾਣਈ ਕਿਆ ਤਿਸੁ ਚਜੁ **ਅਚਾਰੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੩,੩:੧ (19)

*ਨਾ ਰਿਦੈ ਨਾਮੁ ਨ ਸਬਦੁ **ਅਚਾਰੁ**॥

-ਰਾਮ ੧, ਅਸ ੪, ੬:੪ (904)

*ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈਐ ਸਬਦਿ **ਅਚਾਰਿ**॥

-ਰਾਮ ੩,ਸਿਰੀ ੨੯:੪ (941)

*ਕਰਮ ਧਰਮ ਅਨੇਕ ਕਿਰਿਆ ਸਭ ਊਪਰਿ ਨਾਮੁ ਅਚਾਰੁ॥

-ਆਸਾ ੫,੧੩੭,੨:੨ (409)

*ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੇਰੇ ਬਨਿਓ ਸੁਹਾਗੋ ਪਤਿ ਸੋਭਾ ਭਲੇ **ਅਚਾਰੇ**॥

-ਮਲਾ ੫,੭,੨:੨ (1268)

ਅੰਜਨ- ਕੱਜਲ, ਸਿਆਹੀ, ਸੁਰਮਾ,

-**ਅੰਜਨ** ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਇਆ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੬,੧:੨ (112)*

*ਗਿਆਨ **ਅੰਜਨ** ਨਾਮ ਬਿੰਜਨ ਭਏ ਸਗਲ ਸੀਗਾਰਾ॥

-ਬਿਹਾ ੫,ਛੰਤ ੨,੧:੫ (542)

*ਗੁਰ ਗਿਆਨ **ਅੰਜਨਿ** ਕਾਟਿਉ ਭ੍ਰਮੁ ਸਗਲਾ ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕ ਬਿਨਾ।

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੮,੧੨:੩ (1079)

*ਗਿਆਨ **ਅੰਜਨੁ** ਭੈ ਭੰਜਨਾ ਦੇਖੁ ਨਿਰੰਜਨ ਭਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੨, ਅਸ ੭,੩:੧ (57)

*ਸਚੁ **ਅੰਜਨੋ** ਅੰਜਨੁ ਸਾਰਿ ਨਿਰੰਜਨਿ ਰਾਤਾ ਰਾਮ॥

-ਆਸਾ ੧, ਛੰਤ ੩,੪:੧ (437)

ਅਜਰਾਈਲ- (ਅ.ਅਜ਼ਰਾਈਲ) ਮੌਤ ਦਾ ਫਰਿਸ਼ਤਾ, ਜਮਰਾਜ, ਜਮਗਣ,

*ਮਮ ਸਰ ਮੂਇ **ਅਜਰਾਈਲ** ਗਿਰ੍ਫਤਹ ਦਿਲ ਹੇਚਿ ਨ ਦਾਨੀ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੧,੧:੨ (721)*

***ਅਜਰਾਈਲਿ** ਫੜੇ-ਫੜੇ ਭਠੇ॥

-ਮਾਰੂ ੫,ਅਸ ੮,੨:੨ (1019)

***ਅਜਰਾਈਲੁ** ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ।

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੨੭:੪ (315)

ਅੰਨ- ਅਨਾਜ, ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ, ਭੋਜਨ, ਖ਼ੁਰਾਕ, ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈ ਜੋ ਅਨਾਜ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਵੇ।

*ਜੇਤੇ ਦਾਣੇ **ਅੰਨ** ਕੇ ਜੀਆ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੮ਸ, ੧,੧:੩ (472)

*ਜੂਠਿ ਨ **ਅੰਨੀ** ਜੂਠਿ ਨ ਨਾਈ॥

-ਸਾਰ੪, ਵਾਰ੭ਸ, ੧,੧:੩ (1240)

*ਤਜਿਐ **ਅੰਨਿ** ਨ ਮਿਲੈ ਗੁਪਾਲੁ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੧੧,੪:੧ (873)

*ਉਦੋਸਾਹੈ ਕਿਆ ਨੀਸਾਨੀ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ **ਅੰਨੀ**॥

-ਸਲੋ ੧,੨੮:੧ (1412)

*ਜਿਸੁ ਕਾ **ਅਨੁ** ਧਨੁ ਸਹਜਿ ਨ ਜਾਨਾ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੬,੭:੧ (414)

***ਅਨਾਜ** ਮਗਉ ਸਤ ਸੀ ਕਾ॥

-ਧਨਾ ਧੰਨਾ, ੧,੧:੪ (695)

*ਕੋਟਿ ਕੋਟੀ ਮੇਰੀ ਆਰਜਾ ਪਵਣੁ ਪੀਅਣੁ ਅਪਿਆਉ।

-ਸਿਰੀ ੧,੨,੧:੧ (14)

*ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਦੇਨਿ ਨ ਢੋਈ ਬ੍ਰਹਮਣ **ਅੰਨੁ** ਨ ਖਾਹੀ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ, ੧,੧:੬ (149)

*ਮਰਕਟ ਮੁਸਟੀ **ਅਨਾਜ** ਕੀ ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ ਲੀਨੀ ਹਾਥੁ ਪਾਸਾਰਿ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੭,੨:੧ (336)

*ਅੰਨੈ ਬਾਹਰਿ ਜੋ ਨਰ ਹੋਵਹਿ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੧੧,੨:੩ (873)

*ਧੰਨੁ **ਅਨਾਦਿ** ਭੂਖੇ ਕਵਲੁ ਟਹਕੇਵ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੧੧,੧:੨ (873)

ਅਨਗਾਹ- ਅੰਨ ਗਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਫਲੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਣਕ, ਜੌਂ ਆਦਿ ਜਿਨਸ ਨੂੰ ਗਾਹ ਕੇ ਅਨਾਜ ਨਿਖੇੜੀਦਾ ਹੈ।

*ਲਾਟੂ ਮਾਧਾਣੀਆ **ਅਨਗਾਹ**॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ਪ ਸ ੧,੨:੧੭ (465)

ਅਨਰਾਗਾ- ਵੈਰਾਗੀ, ਰਾਗ ਬਿਨਾ, ਰਾਗ ਰਹਿਤ, ਉਦਾਸੀਨ, ਪ੍ਰੇਮੀ

*ਆਪੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗਿ ਭੋਗਾਵੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ **ਅਨਰਾਗਾ**॥

-ਸੋਰ ੧,੧੦,੨:੨ (598)

*ਉਲਟਤ ਪਵਨ ਚਕ੍ਰ ਖਟੁ ਭੇਦੇ ਸੁਰਤਿ ਸੁੰਨ **ਅਨਰਾਗੀ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੭,੧:੧ (333)

ਅਪਸਰਾ- ਅੱਛਰਾ, ਇੰਦਰ ਦੀਆਂ ਨਰਤਕੀਆਂ, ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਵਾਂਗਨਾਂ, ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਤਪ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ।

*ਹਾ ਹਾ ਹੂ ਹੂ ਗੰਧ੍ਰਬ **ਅਪਸਰਾ** ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ ਗਾਵਨੀ ਨੀਕੀ॥

-ਮਲਾ ੫,੨੫,੧:੨ (1272*

ਅੰਬਰ- ਕਪੜਾ, ਵਸਤਰ, ਲਿਬਾਸ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲਾ ਵਸਤਰ,

*ਦੁਹ ਸਾਸਨ ਕੀ ਸਭਾ ਦ੍ਰੋਪਤੀ **ਅੰਬਰ** ਲੇਤ ਉਬਾਰੀਅਲੇ॥

-ਮਾਲੀ ਨਾਮ, ੨,੧:੨ (988)

*ਨਚ ਦੁਰਲਭੰ ਭੋਜਨੰ ਬਿੰਜਨੰ ਨਚ ਦੁਰਲਭੰ ਸ੍ਵਛ **ਅੰਬਰਹ**॥

-ਸਸ ੫,੩੫:੨ (135

*ਜਲਿ ਮਲਿ ਜਾਨੀ ਨਾਵਾਲਿਆ ਕਪੜਿ ਪਟਿ **ਅੰਬਾਰੇ**॥

-ਵਡ ੧, ਅਲਾ, ੩,੬:੧ (580)

ਅਭ- (ਫਾ.ਆਬ), ਪੀਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ,ਪਾਣੀ, ਜਲ, ਆਬ,
*ਬਿਨ **ਅਭ** ਸਬਦ ਨ ਮਾਂਜੀਐ ਸਾਚੇ ਤੇ ਸਚੁ ਹੋਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੫,੧:੩ (56)

*ਅਭੁ ਤੇਜੁ ਬਾਇ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਆਕਾਸਾ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੧੮,੪:੧ (327)

*ਜਲਤ **ਅੰਭ** ਥੰਭਿ ਮਨੁ ਧਾਵਤ ਭਰਮ ਬੰਧਨ ਭਉ ਭਾਗਾ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੮,੩:੨ (336)

*ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਅੰਭੁਲਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਚੰਦਨੋ ਘਸਿ ਜਪੇ ਨਾਮ ਕੇ ਤੁਝਹਿ ਕਉ ਚਾਰੇ॥

-ਧਨਾ ਰਵਿ, ੩,੧:੨ (694)

*ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਤੁਮ ਗੁਰਿ ਖੋਈ ਹੈ **ਅੰਭੈ ਅੰਭੁ** ਮਿਲੋਗਨੀ॥

-ਰਾਮ ੩,੩,੪:੨ (883)

*ਜਲ ਦੁਧ ਨਿਆਈ ਰੀਤਿ **ਅਬ** ਦੁਧ ਆਚ ਨਹੀ ਮਨ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਰੇ॥

-ਆਸਾ ੫,ਛੰਤ ੪, ੧:੧ (454)

*ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕੁੰਭੁ ਜਲੈ ਮਹਿ ਡਾਰਿਓ **ਅੰਭੈ** ਅੰਭ ਮਿਲੋ॥

-ਸਾਰ ੫,੩,੪:੨ (1203)

ਅਮਲੀ- ਨਸ਼ੱਈ, ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ,
*ਰਾਮ ਰਸਾਇਣਿ ਜੋ ਰਤੇ ਨਾਨਕ ਸਚ **ਅਮਲੀ**॥

-ਆਸਾ ੫,੧੧੪,੪:੨ (399)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ- ਰਸਦਾਇਕ ਭੋਜਨ, ਪੰਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਨ : ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਘਿਉ, ਖੰਡ, ਮਾਖਿਉ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ,
*ਛਤੀਹ **ਅੰਮ੍ਰਿਤ** ਭਾਉ ਏਕੁ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੧:੩ (16)

*ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਤੀਹ **ਅੰਮ੍ਰਿਤ** ਖਾਹਿ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੬,੧:੧ (269)

*ਜਿਹ ਮੁਖਿ ਪਾਚਉ **ਅੰਮ੍ਰਿਤ** ਖਾਏ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੩੨,੧:੧ (329)

*ਸੋਇਨ ਕਟੋਰੀ **ਅੰਮ੍ਰਿਤ** ਭਾਰੀ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੩,੨:੧ (1163)

ਅਰਚਾ- ਭਗਤੀ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਸਤਿਕਾਰ, ਪੂਜਾ, ਆਰਾਧਨਾ, ਫੁੱਲ ਆਦਿ ਭੇਟਾ ਕਰਕੇ ਅਥਵਾ ਚੰਦਨ ਛਿੜਕ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ, ਆਦਰ,

*ਪੂਜਾ **ਅਰਚਾ** ਬੰਧਨ ਦੇਵਾ ਜੀਉ॥

-ਗਉ ੫,੧੬੭,੩:੨ (217)*

ਅਲੰਕਾਰ- ਗਹਿਣੇ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ,

***ਅਲੰਕਾਰ** ਮਿਲਿ ਥੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾ ਤੇ ਕਨਿਕ ਵਖਾਨੀ॥

-ਧਨਾ ੫,੫,੩:੨ (672)

ਆਸਾ- ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਤ ਦੀ ਰਾਗਨੀ; ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਰੀ, ਮਾਝ ਤੇ ਗਉੜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ।

*ਪੁਨਿ ਗਾਵਹਿ **ਆਸਾ** ਗੁਨਗੁਨੀ॥

-ਰਾਗ ੧,੫੨ (1430)

ਆਸਾਵਰੀ- ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਤਿ ਦੀ ਇਕ ਰਾਗਨੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 'ਆਸਾ' ਰਾਗਨੀ ਵਿਚ ਰਲਾ ਕੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਤਕ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਗਵਰੀ ਗਾਵਹਿ **ਆਸਾਵਰੀ**॥

-ਰਾਗ ੧:੪ (1430)

ਆਹਾਰ- ਭੋਜਨ, ਖੁਰਾਕ, ਰਿਜ਼ਕ, ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ,

*ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਰਿ **ਆਹਾਰ**॥

-ਗੋਂਡ ੫,੧੦,੨:੨ (865)

*ਨਾਨਕ ਸੋ ਸਾਲਾਹੀਐ ਕਿ ਸਭਸੈ ਦੇ **ਆਹਾਰ**॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧੮ ਸ,੨,੨:੨ (791)

*ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਕਰਹਿ **ਆਹਾਰੁ**॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ੧੬ ਸ,੧,੨:੬ (471)

*ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਆਮੀ ਦੇਤ ਸਗਲ **ਆਹਾਰੇ** ਜੀਉ॥

-ਮਾਝ ੫,੩੬,੨:੩ (105)

*ਤ੍ਰੈ ਸਤ ਅੰਗੁਲ ਵਾਈ ਅਉਧੂ ਸੁੰਨ ਸਚੁ ਆਹਾਰੋ॥

-ਰਾਮ ੧, ਸਿਗੋ ੬੦:੧ (944)

ਆਕਾਸੁ- ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਵਾਸੀ, ਦੇਵਤੇ

*ਤ੍ਰੈਗੁਣ ਮੋਹੇ ਮੋਹਿਆ **ਆਕਾਸੁ**॥

-ਆਸਾ ੫,੧,੩:੩ (370)

ਆਟਾ- ਪੀਸਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ, ਖਾਣਯੋਗ ਪਦਾਰਥ,

*ਜੈਹਰਿ **ਆਟਾ** ਲੋਨ ਜਿਉ ਸੋਨ ਸਮਾਨਿ ਸਰੀਰੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੧੭:੨ (1370)

ਆਂਡਾ- ਐਂਡਾ, ਖਾਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ, ਉਹ ਸ਼ੈ ਜੋ ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਆਦਿ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰੇਂਗ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਮਦੀਨ ਦੇ ਐਂਡਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

*ਫੂਟੋ **ਆਂਡਾ** ਭਰਮ ਕਾ ਮਨਹਿ ਭਇਓ ਪਰਗਾਸੁ॥

-ਮਾਰੂ ੫,੧੪,੧:੧ (1002)

*ਜੈਸੋ **ਆਂਡੋ** ਹਿਰਦੇ ਮਾਹਿ॥

-ਮਾਲੀ ੫,੩,੩:੩ (987)

ਆਭਰਣ- ਗਹਿਣੇ, ਭੂਸ਼ਨ, ਚਮਕ, ਪਰਕਾਸ਼, ਜਲਾਲ, ਸ਼ੋਭਾ,

*ਸਗਲ **ਆਭਰਣ** ਸੋਭਾ ਕੰਛਿ ਫੂਲ।

-ਆਸਾ ੫,੭,੩:੨ (372)

*ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ **ਆਭੂਖਨ** ਪਹਿਰੀਜੈ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੬,੪:੧ (270)

ਆਰਸੀ- ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਦਰਪਣ, ਆਈਨਾ,

*ਇਹੁ ਮਨੁ **ਆਰਸੀ** ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਖੈ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੧੦, ੪:੨ (115)

*ਕਹਾ ਸੁ **ਆਰਸੀਆ** ਮੁਹ ਬੰਕੇ ਐਥੇ ਦਿਸਹਿ ਨਾਹੀ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨,੧:੩ (417)

ਆਰਤੀ- ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਪੂਯਜ ਅਗੇ ਦੀਵੇ ਫੇਰਨੇ, ਭਜਨ ਜਾਂ ਗੀਤ,

*ਕੈਸੀ **ਆਰਤੀ** ਹੋਇ ਭਵਖੰਡਨਾ ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ॥

-ਧੰਨਾ ੧, ਸੋਹ ੩,੧:੧:੨ (13)

ਇਸਨਾਨ- ਨਹਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ, ਨਹਾਉਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬਕੀ ਲਾਣੀ, ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਜਾਂ ਧੋਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ, ਗੁਸਲ (ਮੁਸਲਮਾਨੀ)

*ਕੋਟਿ ਮਜਨ ਕੀਨੋ **ਇਸਨਾਨ**॥

-ਗਉ ੫, ੧੧੧, ੧:੧ (202)*

*ਕੋਟਿ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨੰ ਅਨਿਕ ਸੋਧਨ ਪਵਿਤ੍ਰਤਹ॥

-ਜੈਤ ੫ ਵਾਰ ਪਸ, ੫,੧:੧ (706)

*ਦਾਨਹੁ ਤੈ ਇਸਨਾਨਹੁ ਵੰਜੇ ਭਸੁ ਪਈ ਸਿਰਿ ਖੁਥੈ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਵਾਰ ੨੬ ਸ, ੧,੧:੧੩ (150)

*ਜੁਗਤਨ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਭ ਜੁਗਤਾ ਇਸਨਾਨਨ ਮਹਿ ਇਸਨਾਨੀ॥

-ਗੂਜ ੫, ਅਸ ੧, ੬:੨ (507)

*ਪੂਜਾ ਤਿਲਕੁ ਤੀਰਥ **ਇਸਨ੍ਹਾਨਾ**॥

-ਮਝ ੫,੧੨,੨:੨ (98)

*ਪੂਜਾ ਤਿਲਕ ਕਰਤ **ਇਸਨਾਨਾਂ**॥

-ਗਉ ੫,੧੦੭, ੨:੧ (201)*

*ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਤੀਰਥ **ਇਸਨਾਨੀ**॥

-ਗਉ ੫,ਬਾਅ ੧੬:੩ (253)

*ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਤੀਰਥ ਇਸਨਾਨੀ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧,੩:੫ (262)

*ਸੁਣਿਐ ਅਠਸਠਿ ਕਾ **ਇਸਨਾਨੁ**॥

-ਜਪੁ, ੧, ੧੦:੨ (3)

*ਪ੍ਰਾਗ **ਇਸਨਾਨੇ**॥

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੧,੧:੩ (873)

*ਕਦਿ ਪਾਵਉ ਸਾਧਸੰਗੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਦਾ ਆਨੰਦੁ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ **ਇਸਨਾਨੈ**॥

-ਧਨਾ ੫, ਅਸ ੧, ੪:੨ (687)

*ਸੰਧਿਆ ਪ੍ਰਾਤ **ਇਸਨਾਨ** ਕਰਹੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫, ੧:੧ (324)

ਇਜਾਰਾ- (ਅ. ਇਜ਼ਾਰ) ਪਾਜਾਮਾ, ਸਲਵਾਰ, ਸੁੱਥਣ, ਘੁਟੰਨਾ
*ਛਪਨ ਕੋਟਿ ਕਾ ਪੇਹਨੁ ਤੇਰਾ ਸੋਲਹ ਸਹਸ **ਇਜਾਰਾ**॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੧, ੨:੨ (1167)

ਇਟ- ਆਵੇ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਮਿੱਟੀ, ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਆਇਤਾਕਾਰ ਆਕਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਪਕਾ ਕੇ ਅਥਵਾ ਕੱਚਿਆਂ ਹੀ ਭਵਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਫਰੀਦਾ **ਇਟ** ਸਿਰਾਣੇ ਭੁਇ ਸਵਣੁ ਕੀੜਾ ਲੜਿਓ ਮਾਸਿ॥

-ਸਲੋ ਫਰ ੬੭:੧ (1381)

*ਮਤਿ ਕੋਊ ਮਾਰੈ **ਈਂਟ** ਢੇਮ॥

*-ਬਸੰ ਕਬ, ੧,*੪:੨ (1196)*

ਈਟੀ- ਦੁੱਧ ਰਿੜਕਣ ਵਾਲੇ ਨੇਤਰੇ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਗੁੱਲੀਆਂ, ਕਾਠ ਦੀ ਗੁੱਲੀ ਜੋ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਮੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮਧਾਣੀ, ਗੁੱਲੀ।

*ਇਹੁ ਮਨੁ **ਈਟੀ** ਹਾਥਿ ਕਰਹੁ ਫੁਨਿ ਨੇਤ੍ਰਉ ਨੀਂਦ ਨ ਆਵੈ॥

-ਸੂਹੀ ੧,੧,੨:੧ (728)

ਈਧਣ- ਲੱਕੜੀਆਂ,ਬਾਲਣ, ਅੱਗ ਬਾਲਣ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ

*ਜਿਮੀ ਵਸੰਦੀ ਪਾਣੀਐ **ਈਧਣੁ** ਰਖੈ ਭਾਹਿ॥

-ਗੂਜ ੫, ਵਾਰ ੧੧ਸ, ੫, ੨:੧ (521)

*ਅਗਨਿ ਉਪਾਇ ਈਧਨ ਮਹਿ ਬਾਧੀ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਰਾਖੈ ਭਾਈ ਹੇ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲ ੧,੧:੩ (1071)

ਈਧਨ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰੁ ਭਾਗੈ॥

-ਰਾਮ ੫, ੫੪, ੧:੧ (900)

*ਜਿਉ ਪਾਵਕੁ **ਈਧਨਿ** ਨਹੀ ਧ੍ਰਾਪੈ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੩, ੬:੪ (280)

*ਈਧਨੁ ਅਧਿਕ ਸਕੇਲੀਐ ਭਾਈ ਪਾਵਕੁ ਰੰਚਕ ਪਾਇ॥

-ਸੋਰ ੧, ਅਸ ੪, ੧੦ :੧ (637)

ਸਉਦਾ- (ਫਾ.ਸਉਦਾ) ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਖਰੀਦ ਫਰੋਖਤ, ਵਣਜ ਵਪਾਰ, ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦਾ ਭਾਵ

*ਨਿਤ **ਸਉਦਾ** ਸੂਦੁ ਕੀਚੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ਤਾਈ॥

-ਗਉ ੪, ੪੮, ੩:੧ (166)

*ਗੁਰਮੁਖਿ **ਸਉਦਾ** ਜੋ ਕਰੇ ਹਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੫:੪ (309)

*ਕਾਚੀ **ਸਉਦੀ** ਤੋਟਾ ਆਵੈ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੧੨,੧੦:੧ (1032)

*ਸਗਲੀ **ਸਉਦੀ** ਤੋਟਾ ਆਵੈ॥

-ਆਸਾ ੧,੨੪,੫:੧ (356)

***ਸਉਦੇ** ਕਉ ਧਾਵੈ ਬਿਨੁ ਪੂੰਜੀ॥

-ਗਉ ੫, ੧੬੦,੩:੨ (198)

*ਲੈ ਤੁਰੇ **ਸਉਦਾਗਰੀ** ਸਉਦਾਗਰ ਧਾਵੈ॥

-ਗਉ ੪,੪੭,੨:੧ (166)

*ਸੁਣਿ ਸਾਸਤ **ਸਉਦਾਗਰੀ** ਸਤੁ ਘੋੜੇ ਲੈ ਚਲੁ॥

-ਸੋਰ ੧,੨,੩:੧ (595)

ਸਉਦਾਗਰੁ (ਫ਼:ਸਉਦਾਗਰ) ਵਪਾਰੀ, ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਤਜਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹੋਰ ਵੇਖੋ 'ਸਉਦਾ'

*ਲੈ ਤੁਰੇ **ਸਉਦਾਗਰੀ** ਸਉਦਾਗਰੁ ਧਾਵੈ॥

-ਗਉ ੪,੪੭,੨:੧ (166)

ਸਉੜਿ- ਸੌਣ ਸਮੇਂ ਉਪਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ, ਤੰਗ, ਭੀੜੀ, ਭੀੜਾ

*ਲਬੈ ਮਾਲੈ ਘੁਲਿ ਮਿਲਿ ਮਿਚਲਿ ਊਂਘੈ **ਸਉੜਿ** ਪਲੰਘੁ॥

-ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੧:੨ (1288)

ਸਈਆਦ- (ਅ.ਸੱਯਾਦ) ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਜ਼ਾਲਮ, ਜਲਾਦ

*ਰੰਨਾ ਹੋਈਆਂ ਬੋਧੀਆ ਪੁਰਸ ਹੋਏ **ਸਈਆਦ**॥

-ਸਾਰ ੪, ਵਾਰ ੧੪ਸ,੧,੨:੧ (1242)

ਸਸਤ੍ਰਿ- ਹਥਿਆਰ, ਕੱਟਣ ਦਾ ਸੰਦ, ਅਸਲਾ, ਹਥਿਆਰ, ਤਲਵਾਰ

***ਸਸਤ੍ਰਿ** ਤੀਖਣਿ ਕਾਟਿ ਡਾਰਿਓ ਮਨਿ ਨ ਕੀਨੋ ਰੋਸੁ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਅਸ ੩,੧:੧ (1017)

ਸਹਨਕ- (ਸੰ.ਫ.ਸਹਨਕ) ਪਲੇਟ, ਤਸ਼ਤਰੀ, ਥਾਲੀ, ਅੰਡਕਾਰ ਬਰਤਨ, ਰਕੇਬੀ, ਕੁਨਾਲੀ

*ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਮੁਦਗਰੁ ਤੇਰਾ **ਸਹਨਕ** ਸਭ ਸੰਸਾਰਾ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੧੨:੨ (1167)

ਸਹਨਾਈ- (ਫਾ.ਸ਼ਹਿਨਾਈ)ਤੂਤੀ, ਨਫ਼ੀਰੀ, ਸਰਨਾ

*ਕਹਾ ਸੁ ਖੇਲ ਤਬੇਲਾ ਘੋੜੇ ਕਹਾ ਭੇਰੀ **ਸਹਨਾਈ**॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨, ੧:੧ (417)

ਸਕਤਿ- ਬਰਛੀ, ਸੈਹਥੀ, ਤਾਕਤ ਸ਼ਕਤੀ, ਜ਼ੋਰ, ਬਲ

*ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਚਲ ਠਾਣ ਬਿਮਲ ਬੁਧਿ ਸੁਥਾਨ ਪਹਿਰਿ ਸੀਲ ਸਨਾਹੁ **ਸਕਤਿ** ਬਿਦਾਰਿ॥

-ਸਵ ੨,੪:੩ (1391)

ਸੰਗਲ- ਜੰਜੀਰ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਰਸੀ ਜਿਹੀ, ਸੰਗਲੀ,

*ਨਾ ਸਤਿ ਹਸਤੀ ਬਧੇ **ਸੰਗਲ** ਨਾ ਸਤਿ ਗਾਈ ਘਾਹੁ ਚਰਹਿ॥

-ਰਾਮ ੩, ਵਾਰ ੧੨ ਸ,੧,੧:੪ (952)

*ਜਮ ਰਾਜੇ ਕੇ ਹੇਰੂ ਆਏ ਮਾਇਆ ਕੈ **ਸੰਗਲਿ** ਬੰਧਿ ਲਇਆ॥

-ਆਸਾ ੧, ਪਟੀ ੫ :੨ (432)

*ਜਮ ਡੰਡਾ ਗਲਿ **ਸੰਗਲੁ** ਪੜਿਆ ਭਾਗਿ ਗਏ ਸੇ ਪੰਚ ਜਨਾ॥

-ਗਉ ੧, ੧੪,੩:੨ (155)

ਸੰਗੀਤ- ਰਾਗ ਰੰਗ, ਰਾਗ ਗਾਇਨ, ਗਾਉਣ, ਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਨਾਚ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ

*ਬਹੁ ਭੋਜਨ ਕਾਪਰ **ਸੰਗੀਤ**॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੨੦, ੮:੫ (290)

*ਅਨਿਕ ਧੁਨਿਤ ਲਲਿਤ **ਸੰਗੀਤ**॥

-ਸਾਰ ੫,ਅਸ ੧, ੧੦: ੩ (1236)

*ਦਸ ਪਾਤਉ ਪੰਦ **ਸੰਗੀਤਾ** ਏਕੈ ਭੀਤਰਿ ਸਾਥੇ॥

-ਰਾਮ ੫,੭,੩:੨ (884)

ਸੰਗ੍ਰਾਮ- ਯੁੱਧ, ਲੜਾਈ, ਜੰਗ, ਰਣ

*ਹੇ ਅਜਿਤ ਸੂਰ **ਸੰਗ੍ਰਾਮ** ਅਤਿ ਬਲ ਨਾ ਬਹੁ ਮਰਦਨਹ॥

-ਸਸ ੫,੪੫,੧ (1358)

*ਲਖ ਸੂਤਰਣ ਸੰਗਰਾਮ ਰਣ ਮਹਿ ਛੁਟਹਿ ਪਰਾਣ॥

-ਆਸਾ ੩, ਵਾਰ ੯ਸ, ੧,੨:੩ (467)

*ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਸੂਰ **ਸੰਗ੍ਰਾਮਿ**॥

–ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੮,੬:੧ (415)

ਸਚਾ- ਕਾਲਬ, ਸਾਂਚਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਢਾਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਠੱਪਾ,ਨਿਸ਼ਾਨ

*ਅੰਧਾ **ਸਚਾ** ਅੰਧੀ ਸਟ॥

–ਗਉ ੧,੧,੨:੪ (151)

ਸੰਜੋਉ- ਜ਼ਰਹ ਬਖ਼ਤਰ, ਲੜਾਈ ਸਮੇਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਪੁਸ਼ਾਕ, ਕਵਚ

*ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਖੜਗੁ **ਸੰਜੋਉ** ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹੈ ਜਿਤੁ ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ ਮਾਰਿ ਵਿਡਾਰਿਆ॥

–ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੨੧ ਸ, ੪,੨:੩ (312)

ਸਤਰੰਜ- (ਅ.ਸ਼ਤਰੰਜ) ਚੌਸਾਰ, ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖੇਡ, ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਖੇਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੇਡ, ਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਬਸਾਤ ਉਪਰ ੩੨ ਮੋਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੇਡ

***ਸਤਰੰਜ** ਬਾਜ਼ੀ ਪਕੈ ਨਾਹੀ ਕਚੀ ਆਵੈ ਸਾਰੀ॥

–ਆਸਾ ੧,੩੬, ੩:੨ (359)

ਸਦਰੰਗ- ਪੱਕਾ ਰੰਗ

*ਤੇਰਾ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਮਜੀਠੜਾ ਰਤਾ ਮੇਰਾ ਚੋਲਾ **ਸਦਰੰਗ** ਢੋਲਾ॥

–ਸੂਹੀ ੧,੨,੧:੧ (729)*

ਸੰਦੂਰ- ਇਕ ਰੰਗ, ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਜੋ ਸੁਹਾਗਨਾਂ ਚੀਰ ਵਿਚ ਪਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਮੱਥੇ ਪੁਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਿੰਗਰਾਫ, ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਬਸੰਤੀ ਸੰਦੂਰ ਸੁਹਾਈ॥

–ਰਾਗ ੧:੨੬ (1430)

*ਅਬ ਤਉ ਜਰੇ ਮਰੇ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ ਲੀਨੋ ਹਾਥਿ **ਸੰਧਉਰਾ**॥

–ਗਉ ੨ਬ,੬੮,੧:੨ (338)

ਸੰਧਿ- ਸੰਗਤਿ, ਪਾਠ ਪੂਜਾ, ਉਹ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਜੋ ਸਵੇਰੇ, ਦੁਪਹਿਰੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਧਿ ਮਿਲੈ ਮਨੁ ਮਾਨੈ॥

–ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੬,੭:੨ (228)

*ਬਰਤ ਸੰਧਿ ਸੋਚ ਚਾਰ॥

–ਸਾਰ ੫,੧੩੧, ੨:੧ (1229)

*ਸੰਧਿਆ ਤਰਪਣੁ ਕਰਹਿ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ॥

–ਸੋਰ ੩, ੧੦, ੨:੨ (603)

ਸੰਧਿਕ– ਚੋਰ, ਡਾਕੂ, ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ,

*ਸੰਧਿਕ ਤੋਹਿ ਸਾਧ ਨਹੀਂ ਕਹੀਅਉ ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਤੁਮਰੀ ਪਗਰੀ॥

–ਬਿਲਾ ਕਬ, ੬,੨:੧ (856)

ਸੰਧੂਰੁ– ਹਲਦੀ ਆਉਲਾ ਮਿਲਾਕੇ ਬਣਾਇਆ ਇਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਜੋ ਸੁਹਾਗਣ ਆਪਣੇ ਚੀਰ ਵਿਚ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਹੋਰ 'ਸੰਦੂਰ'

*ਚੰਦਨੁ ਮੋਲਿ ਅਣਾਇਆ ਕੁੰਗੂ ਮਾਂਗ ਸੰਧੂਰੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੧੩,੪:੧ (19)

* ਮਾਠਿ ਗੁੰਦਾਈ ਪਟੀਆ ਭਰੀਐ ਮਾਗ ਸੰਧੂਰੇ॥

–੧੩੧, ੩, ੧:੧੧ (558)

ਸੰਨਿ– ਨਕਬ, ਪਾੜ, ਚੋਰੀ ਲਈ ਕੰਧ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਪਾੜ

*ਨਾਨਕ ਸੁਤੀ ਪੇਈਐ ਜਾਣੁ ਵਿਰਤੀ ਸੰਨਿ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੨੪,੪:੧ (23)

*ਪੰਚ ਚੋਰ ਤਿਨਾ ਘਰੁ ਮੁਹਨਿ੍ ਹਉਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸੰਨਿ॥

–ਬਿਲਾ੪, ਵਾਰ੧੨ਸ, ੩,੧:੨ (854)

*ਨਾਨਕ ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਜਿਉ ਸੰਨ੍ਹੀ ਉਪਰਿ ਚੋਰ

–ਸਾਰ੪, ਵਾਰ ੨੬ਸ,੩,੧:੨ (1247)

ਸੰਪਉ– ਸਮੱਗਰੀ, ਧਨ, ਦੌਲਤ, ਮਾਲ, ਪਦਾਰਥ

*ਸੰਪਉ ਸੰਚੀ ਭਏ ਵਿਕਾਰ॥

–ਗਉ ੧, ਅਸ ੩,੫:੧ (222)

ਸੰਪਟ– ਕੁੱਜਾ, ਡੱਬਾ, ਰਤਨਪੇਟੀ, ਡੱਬਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਕੁੱਜੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਗਿਲ ਹਿਕਮਤ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਧਾਤ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵੈਦਕ ਵਿਧੀ।

*ਸਸਿ ਬਿਗਾਸ **ਸੰਪਟ** ਨਹੀਂ ਆਵਾ॥

–ਗਉ ਕਬ, ਬਾਅ ੭:੨ (340)

*ਘਟਿ ਘਟਿ **ਸੰਪਟੁ** ਹੈ ਰੇ ਜਾ ਕਾ॥

–ਆਸਾ ੫,੯੦,੩:੧ (393)

ਸਪੀਅਲ- ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ, ਦੁੱਧ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਘੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ,
*ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ ਸੁਪਦੇ **ਸਪੀਅਲ** ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ॥

–ਆਸਾ ਰਵਿ, ੩,੨:੧ (486)

ਸਮਗਰੀ- ਸਾਮਾਨ, ਚੀਜ਼ ਵਸਤੂ, ਚੀਜ਼ਾਂ, ਵਸਤ ਵੇਲਵਾਂ, ਪੂਜਾ ਆਦਿਕ ਵਿਚ ਲੋੜੀਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ।
*ਪੂਰਨ ਭਈ **ਸਮਗਰੀ** ਕਬਹੂ ਨਹੀਂ ਤੂਟ॥

–ਬਿਲਾ ੫, ੬੨,੧:੨ (816)*

*ਇਕਸੈ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਇਕਸੈ ਦੀ ਹੈ ਰੀਤਿ॥

–ਸਿਰੀ ੫, ੭੫,੪:੨ (44)

*ਸਗਲ **ਸਮਗਰੀ** ਜਾ ਕਾ ਤਨਾ॥

–ਗਉ ੫, ਸੁਖ ਕ੩, ੬:੩ (294)

ਸਮਧਾ- ਬਾਲਣ, ਲੱਕੜੀਆਂ, ਕਾਠ, ਯੱਗ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ
*ਤਨੁ ਮਨੁ **ਸਮਧਾ** ਜੇ ਕਰੀ ਅਨਦਿਨੁ ਅਗਨਿ ਜਲਾਹਿ॥

*– *ਸਿਰੀ ੧, ੧੪,੨:੨ (62)*

*ਸਾਦ ਕਰਿ **ਸਮਧਾਂ** ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਘਿਉ ਤੇਲੁ॥

–ਮਲਾ ੧,੮,੩:੧ (1257)

*ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੇਈ ਜਨ ਸਮਧੇ ਜਿ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਇਆ॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਵਾਰ ੮ਸ, ੩,੧:੧੦ (852)

ਸਮਾਨਾ- ਸ਼ਾਮਿਆਨਾ, ਚੰਦੋਆ, ਰਾਜਗੀਰੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਸਾਯਬਾਨ
*ਊਚ **ਸਮਾਨਾ** ਠਾਕੁਰ ਤੇਰੋ ਅਵਰ ਨ ਕਾਹੂ ਤਾਨੀ॥

–ਟੋਡੀ ੫, ੧, ੧: ੧ (711)

ਸਰਾਫ਼- (ਅ.ਸਰਾਫ) ਰੁਪੈ ਆਦਿ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਰੁਪੈ ਪੈਸੇ ਦਾ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਆਦਿ ਦਾ ਪਾਰਖੂ,

*ਇਹੁ ਤਨੁ ਹਾਟੁ **ਸਰਾਫ** ਕੋ ਭਾਈ ਵਖਰੁ ਨਾਮੁ ਆਪਾਰੁ॥

-ਸੋਰ੧,ਅਸ੨,੮:੧ (636)

*ਉਘਰਿ ਗਇਆ ਜੈਸਾ ਖੋਟਾ ਢਬੂਆ ਨਦਰਿ **ਸਰਾਫਾ** ਆਇਆ॥

-ਆਸਾ ੫,੪੨,੩:੧ (381)

*ਪਰਖਿ ਖਜਾਨੈ ਪਾਇਆ **ਸਰਾਫੀ** ਫਿਰਿ ਨਾਹੀ ਤਾਈਜਾ ਹੇ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੩,੧੬:੩ (1074)

*ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੁ **ਸਰਾਫੁ**-ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਸੁਆਵਗੀਰ ਸਭਿ ਉਘੜਿ ਆਏ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੭ ਸ, ੪,੧:੫ (303)

ਸਰਿ- ਤੀਰ, ਬਾਣ,

*ਪ੍ਰੇਮ ਧਨੁਖ ਕਰ ਗਹਿਓ ਭਗਤ ਸੀਲਹ **ਸਰਿ** ਲੜਿਆਉ॥

-ਸਵ ੩,੨੧:੨ (1396)

*ਸਰੁ ਸੰਧੇ ਆਗਾਸ ਕਉ ਪਹੁਚੈ ਬਾਣੁ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੨੨ਸ, ੨,੨:੬ (148)

*ਮਹਾ ਨਾਦ ਕੁਰੰਕ ਮੋਹਿਓ ਬੇਧਿ ਤੀਖਨ ਸਰੀ॥

-ਕੇਦਾ ੫,੮,੨:੧ (1121)

*ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ **ਸਰ** ਲਾਗੇ ਤਨ ਭੀਤਰਿ ਤਾ ਭ੍ਰਮੁ ਕਾਇਆ ਜਾਈ॥

-ਸੋਰ ੪,੯,੧:੨ (607)

ਸਰੀਅਤਿ- (ਅ.ਸ਼ਰੀਅਤ)ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਥਾਪੀ ਹੋਈ ਰੀਤ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ਦੀ ਰੁਹਰੀਤ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਧਰਮ ਦਾ ਰਸਤਾ, ਮਾਰਗ, ਰਾਹ।

*ਸਰੈ **ਸਰੀਅਤਿ** ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ਵਾਰ ੪ਸ, ੧,੧:੫ (84)

*ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਸਿਫਤਿ **ਸਰੀਅਤਿ** ਪੜਿ ਪੜਿ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ੬ਸ, ੧,੧:੧ (465)

ਸਲਲ- ਪਰਵਾਹ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਾਉ, ਪਾਣੀ, ਜਲ਼, ਪੀਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ।

*ਆਪੁ ਗਇਆ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਮਿਲਿ ਸਲਲੈ **ਸਲਲ** ਸਮਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧,ਕਨ, ੨:੩ (22)

*ਅਰਧਿ ਕਉ ਅਰਧਿਆ ਸਰਧਿ ਕਉ ਸਰਧਿਆ ਸਲਲ ਕਉ **ਸਲਲਿ** ਸੰਮਾਨਿ ਆਇਆ॥

-ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ ੧, ੨:੧ (1106)

*ਇਹੁ ਤਨੁ ਧਰਤੀ ਬੀਜੁ ਕਰਮਾ ਕਰੋ **ਸਲਿਲ** ਆਪਾਉ ਸਾਰਿੰਗ ਪਾਣੀ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੨੬, ੧:੩ (23)

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਸੁਆਮੀ ਜਨ ਜਪਿ ਮਿਲਿ ਸਲਲ **ਸਲਲੇ**॥

-ਨਟ ੪,੨,੧:੧ (975)

*ਆਪੁ ਗਇਆ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਮਿਲਿ **ਸਲਲੈ** ਸਲਲ ਸਮਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੨੨, ੨:੩ (22)

ਸਲ੍ਯ- ਇਕ ਭੱਟ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ: ਕੇਵਲ ਦੋ ਸਵਯੇ ਹਨ ਇਕ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਅਤੇ ਇਕ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ।

*ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਚੁ **ਸਲ੍ਯ** ਭਣਿ ਤੂ ਅਟਲੁ ਰਾਜਿ ਅਭਗੁ ਦਲਿ॥

-ਸਵ ੪, ਸਲ, ੧:੬ (1406)

ਸਾਹ- ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ, ਸੁਦਾਗਰ, ਧਨੀ, ਵਪਾਰੀ, ਸੇਠ, ਹਟਵਾਣੀਆ,

*ਸਾਹ ਮਰਹਿ ਸੰਚਹਿ ਮਾਇਆ ਦਾਮ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੪, ੪:੨ (227)

ਸਾਕਰ- (ਫਾ.ਸ਼ਾਕਿਰ) ਸ਼ੱਕਰ, ਮਿੱਠਾ ਪਦਾਰਥ

*ਜਿਉ ਗੂੰਗੇ **ਸਾਕਰ** ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥

-ਗਉ ਕਬ ੧੮,੧:੪ (327)

***ਸਾਕਰ** ਮਾਖੀ ਅਧਿਕ ਸੰਤਾਪੇ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ੧੩, ੨:੨ (1160)

ਸਾਂਕਲ- ਸੰਗਲ, ਜੰਜੀਰ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ

***ਸਾਂਕਲ** ਜੇਵਰੀ ਲੈ ਹੈ ਆਈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੩੦,੧:੨ (329)

ਸਾਖਤਿ- (ਫਾ.ਸਾਖ਼ਤ) ਦੁੰਮਚੀ, ਘੋੜੇ ਦੀ ਦੁੰਮ ਨਾਲ ਬੰਨਿਆ ਸਾਜ਼ ਜੋ ਕਾਠੀ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੁਇਨੇ **ਸਾਖਤਿ** ਬੂਝਣੁ ਤੇਰੀ ਵਾਟ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੩:੧ (16)

*ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਸਾਖਤੀ ਫਿਰਿ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਮਾਰ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੨੩:੨ (475)

ਸਾਂਗ- ਬਰਛੀ, ਨੋਕਦਾਰ ਸ਼ਸਤਰ, ਨੇਜ਼ਾ, ਬਰਛਾ

*ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ ਤੇਗਬੰਦ ਗੁਣ ਧਾਤੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੩:੨ (16)

*ਨਿੰਦਕ ਕਉ ਲਾਗੈ ਦੁਖ ਸਾਂਗੈ॥

-ਭੈਰ ੫,੫੪,੩:੨ (1152)

ਸਾਜਾ- (ਫਾ.ਸਾਜ) ਸਾਜ਼, ਵਾਜਾ, ਰਾਗ ਦੇ ਵਾਜੇ, ਸਰੰਗੀ, ਤਬਲਾ, ਆਦਿ

*ਨਿਰਤਿ ਕਰੇ ਕਰਿ ਮਨੂਆ ਨਾਚੈ ਆਵੈ ਘੂਘਰ ਸਾਜਾ॥

-ਰਾਮ ੫, ੭,੧:੩ (884)

*ਗਾਵੈ ਕੋ ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ॥

-ਜਪ ੧,੩:੫ (2)

ਸਾਣ- (ਫਾ.ਫਸਾਨ) ਸਿਕਲੀਗਰ ਦਾ ਚੱਕਰ ਜਿਸ ਉਪਰ ਹਥਿਆਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚਾਕੂ ਛੁਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਧਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੱਥਰ

*ਸਬਦੇ ਸਾਣ ਰਖਾਈ ਲਾਇ॥

-ਰਾਮ ੩, ਵਾਰ ੧੯ਸ,੧,੨,੩ (956)

ਸਾਬੁਨਿ- (ਅ.ਸਾਬੂਨ) ਤੇਲ ਅਤੇ ਸੱਜੀ ਆਦਿ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ : ਸਾਬਣ।

*ਜਿਉ ਸਾਬੁਨਿ ਕਾਪਰ ਊਜਲ ਹੋਤ॥

-ਰਾਮ ੫, ਅਸ ੪,੫,੩ (914)

*ਮੈਲੂ ਕੀਨੋ ਸਾਬੁਨੁ ਸੂਧੁ॥

-ਰਾਮ ੫, ੫੪,੨:੨ (900)

*ਦੇ ਸਾਬੂਣੁ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ॥

-ਜਪੁ ੧, ੨੦:੪ (4)

*ਕਕੈ ਕੇਸ ਪੁੰਡਰ ਜਬ ਹੂਏ ਵਿਣੁ ਸਾਬੂਣੈ ਉਜਲਿਆ॥

-ਆਸਾ ੧, ਪਟੀ, ੫:੧ (432)

ਸਾਲਣੇ- ਨਮਕੀਨ ਭਾਜੀ, ਸਲੂਣਾ, ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਖਾਣ ਨੂੰ ਰਿਧੀ ਪੱਕੀ ਚੀਜ਼, ਦਾਲ ਜਾਂ ਭਾਜੀ।

*ਬਹੁ ਰਸ ਸਾਲਣੇ ਸਵਾਰਦੀ ਖਟ ਰਸ ਮੀਠੇ ਪਾਇ॥

-ਸਲੋ ੩, ੧੨:੨ (1413)

ਸਿਆਹਹੁ- ਕਾਲੇ ਤੋਂ (ਸਿਯਾ.ਫ) ਕਾਲਾ ਰੰਗ

*ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ ੭, ੬ (134)

*ਹਥਹੁ ਛੁੜਕੀ ਤਨੁ ਸਿਆਹੁ ਹੋਇ ਬਦਨੁ ਜਾਇ ਕੁਮਲਾਇ॥

-ਗੂਜ ੩, ਵਾਰ ੫ਸ, ੩,੧:੪ (510)

ਸਿਹਜ- ਬਿਸਤਰਾ, ਮੰਜੀ, ਖਾਟ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਸੁੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਸੇਜਾ

*ਜਉ ਗੁਰਦੇਉ **ਸਿਰਜ** ਨਿਕਸਾਈ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੧੧, ੬:੪ (1167)

ਸਿਰਜਾ- ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ, ਮੰਜੀ, ਵੇਖੋ ਸਿਹਜ

*ਸਿਹਜਾ ਧਰਤਿ ਬਰਤਨ ਕਉ ਪਾਨੀ॥

-ਪ੍ਰਭ ੫,੧,੧:੩ (1337)

ਸਿਹਰੁ- (ਅ. ਸਹਿਰ) ਜਾਦੂ, ਇੰਦਰ ਜਾਲ, ਮੰਤਰ, ਟੂਣਾ

*ਇਹ ਜੁ ਦੁਨੀਆਂ **ਸਿਹਰੁ** ਮੇਲਾ ਦਸਤਗੀਰੀ ਨਾਹਿ॥

-ਤਿਲੰ ਕਬ, ੧,੧:੨ (727)*

ਸਿੰਗਾਰ- ਆਭੂਸ਼ਨ, ਗਹਿਣੇ, ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਸਜਾਵਟ, ਗਹਿਣੇ-ਕੱਪੜੇ

*ਸਭ **ਸਿੰਗਾਰ** ਬਣੇ ਤਿਸੁ ਗਿਆਨੇ॥

-ਮਾਝ, ੫, ੧੧,੩:੨ (97)

*ਪਿਰੁ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਗਾਰੁ ਬਣਾਏ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੩੦, ੭:੧ (127)

*ਪਿਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਰਹੈ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ ਸ਼ਬਦਿ ਸਿੰਗਾਰੁ ਬਣਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩,ਅਸ ੩੩,੫:੩ (129)

ਸਿੰਗੀ- ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤੁਰੀ ਜੋ ਸਿੰਗ ਦੀ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਯੂ ਨਾਲ ਵੱਜਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਖ਼ੂਨੀ ਸਿੰਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੇਸੀ ਹਕੀਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

*ਜਹ ਭਉ ਨਾਹੀ ਤਹਾ ਆਸਨੁ ਬਾਧਿਓ **ਸਿੰਗੀ** ਅਨਹਤ ਬਾਨੀ।

-ਗਉ ੫,੧੩੨, ੪:੧ (208)*

ਸਿਧਉਰਾ- ਸੰਧੂਰ, ਸੰਧੂਰ ਵਾਲਾ ਨਲੀਏਰ

*ਮਾਰਨੇ ਤੇ ਕਿਆ ਡਰਪਨਾ ਜਬ ਹਾਥਿ **ਸਿਧਉਰਾ** ਲੀਨ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੭੧:੨ (1368)

ਸਿਰਪਾਉ- (ਫ਼ਾ. ਸਰਾਪ, ਸਰੋਪਾ) ਸਾਰਾ: ਮੁਕੰਮਲ, ਪੈਰ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤੱਕ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ (ਖਿਲਤ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਥਵਾ ਅਮੀਰ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੋਸ਼ਾਕ), ਸਿਰੋਪਾ

*ਪਹਿਰਿ **ਸਿਰਪਾਉ** ਸੇਵਕ ਜਨ ਮੇਲੇ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਾਰੇ॥

-ਸੋਰ ੫,੮੩,੨:੨ (631)

ਸਿਰਾਧ- ਪਿਤਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅੰਨ, ਵਸਤਰਾਂ ਦਾ ਦਾਨ, ਜੋ ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਨਿਸਚਿਤ ਦਿਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਊ ਮੂਏ ਸਿਰਾਧ ਕਰਾਹੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੫, ੧:੧ (332)

ਸੀਗਾਰ- ਆਭੂਸ਼ਨ, ਸਜਾਵਟ, ਵੇਖੋ 'ਸ਼ਿੰਗਾਰ'

*ਸਭਿ ਰਸ ਭੋਗਣ ਬਾਦਿ ਹਹਿ ਸਭਿ **ਸੀਗਾਰ** ਵਿਕਾਰ॥

-ਸਿਰੀ੧,੧੩,੫:੧ (19)

*ਕੀਨੋ ਰੀ ਸਗਲ **ਸੀਗਾਰ**॥

-ਮਲਾ ੫,੨੩, ੧:੧ (1271)*

*ਜਉ ਮੈਂ ਕੀਓ ਸਗਲ **ਸੀਗਾਰਾ**॥

-ਆਸਾ ੫, ੧੧,੧:੧ (373)

*ਕਾਪਰੁ ਪਹਿਰਿ ਕਰਹਿ **ਸਿਗਾਰਾ**॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੮,੩:੨ (1165)

*ਸਬਦ ਰਤੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ ਸਚੈ ਸਬਦਿ **ਸੀਗਾਰਿ**॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੬੨,੨:੧ (38)

*ਜਿਨਿ ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਾਜਿ **ਸੀਗਾਰਿਆ** ਤਿਸੁ ਸੇਤੀ ਲਿਵ ਲਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੪, ੧:੨ (62)*

*ਮਨ ਅਸਵਾਰ ਜੈਸੇ ਤੁਰੀ **ਸੀਗਾਰੀ**॥

-ਗਉ ੫, ੧੬੦, ੧:੧ (198)

*ਸਹਜਿ ਸੰਤੋਖਿ **ਸੀਗਾਰੀਆ** ਮਿਠਾ ਬੋਲਣੀ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੦ ੨:੨ (17)

*ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਧਨ **ਸੀਗਾਰੀਐ** ਜੋਬਨੁ ਬਾਦਿ ਖੁਆਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੨, ਆਸ ੯,੧:੧ (58)

*ਮੁੰਧੇ ਪਿਰ ਬਿਨੁ ਕਿਆ **ਸੀਗਾਰੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੩,੧:੧ (18)*

*ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਕਾਮਣਿ ਕਰੇ **ਸੀਗਾਰੁ**॥

-ਮਲਾਰ, ਅਸ ੩,੨:੧ (1277)

*ਕਾਮਣਿ ਬਿਨਉ ਕਰੇ ਜੀਉ ਸਚਿ ਸਬਦਿ **ਸੀਗਾਰੇ**॥

-ਗਉ ੩, ਛੰਤ ੩, ੩:੨ (245)

*ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਵਸਾਏ ਐਸਾ ਕਰੇ **ਸੀਗਾਰੋ**॥

-ਗਉ ੩, ਛੰਤ ੨,੩:੫ (244)

*ਨਹ ਦੇਖਿਓ ਰੂਪ ਰੰਗ **ਸੀਗਾਰੋ**॥

-ਆਸਾ ੫,੭,੧:੨ (372)

ਸੀਤਲਾ- ਚੇਚਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਮਾਤਾ, ਚੀਚਕ, ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਚਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਖੋਤੇ ਉਤੇ ਸਵਾਰ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਝਾੜੂ, ਮੱਥੇ ਉਪਰ ਛੱਜ ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਬਸਤਰਾਂ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*__ਸੀਤਲਾ__ ਤੇ ਰਖਿਆ ਬਿਹਾਰੀ॥

-ਗਉ ੫,੧੭੨,੧:੧ (200)

ਸੀਧਾ- ਆਟਾ, ਖਾਣ ਦਾ ਇਕ ਪਦਾਰਥ, ਭੋਜਨ ਸਮਗਰੀ, ਕੜਾਹ ਦੀ ਰਸਤ,

*ਦਾਲਿ **ਸੀਧਾ** ਮਾਗਉ ਘੀਉ॥

-ਧਨਾ ਧੰਨਾ, ੧,੧:੧ (695)

ਸੀਵਨਿ- ਸਿਉਣਾ, ਸਿਉਣਯੋਗ, ਸਿਉਣ ਲਾਇਕ

*ਰਾਂਗਨਿ ਰਾਂਗਉ **ਸੀਵਨਿ** ਸੀਵਉ॥

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੩,੨:੧ (485)

ਸੁਇਨ- ਸੋਨਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ, ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਧਾਤ ਜੋ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਜਾਂ ਸਿੱਕੇ ਬਣਦੇ ਹਨ।

*ਸਰਬ ਸੋੁਇਨ ਕੀ ਲੰਕਾ ਹੋਤੀ ਰਾਵਨ ਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ॥

–ਧਨਾ ਨਾਮ, ੧,੩:੧ (693)

*ਰਸੁ ਸੁਇਨਾ ਰਸੁ ਰੁਪਾ ਕਾਮਣਿ ਰਸੁ ਪਰਮਲ ਕੀ ਵਾਸੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੪,੨:੧ (15)

*ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੁਇਨੇ ਸਾਖਤਿ ਬੂਝਣੁ ਤੇਰੀ ਵਾਟ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੭,੩:੧ (16)

ਸੁਹਾਗਾ– ਛਤੀਰ ਵਰਗਾ ਇਕ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਦ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਡਲੇ ਭੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

*ਨਾਮੁ ਬੀਜੁ ਸੰਤੋਖੁ ਸੁਹਾਗਾ ਰਖੁ ਗਰੀਬੀ ਵੇਸੁ॥

–ਸੋਰ ੧,੨,੧:੨ (595)

ਸੁਧਾ– ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਇਕ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ,

*ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਧਾ ਰਸੁ ਪੀਵੈ ਕੋਇ॥

–ਗਉ ਕਬ, ਥਿਤੀ ੬:੩ (343)

*ਸੁਰਤਿ ਪਿਆਲ ਸੁਧਾਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ਮਹਾ ਰਸੁ ਪੇਉ ਰੇ॥

–ਰਾਮ ਕਬ, ੧,੩:੨ (969)

ਸੁੰਨਿਤ– (ਅ.ਸੁਨਤ) ਰੀਤ, ਮਰਯਾਦਾ; ਖਤਨੇ ਕੀ ਰੀਤ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਰ ਅੰਗ ਦਾ ਵਾਧੂ ਮਾਸ ਕਟਨਾ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਰੀਤ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮੱਤ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਸਭ ਸੁੰਨਤ ਰੂਪ ਹਨ।

*ਸਰਮ ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲੁ ਰੋਜਾ ਹੋਹੁ ਮੁਸਲਮਾਣੁ॥

–ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੭ਸ,੧:੨ (140)

ਸੁਨਾਰਾ– ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਨ ਵਾਲਾ, ਸੁਨਿਆਰਾ,

*ਸੋਨਾ ਗਢਤੇ ਹਿਰੈ ਸੁਨਾਰਾ॥

–ਗੋਂਡ ਨਾਮ ੨,੨:੨ (873)

*ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰ॥

–ਜਪੁ ੧, ੩੮:੨ (8)

*ਕਿਉ ਕੰਡੈ ਤੋਲੈ ਸੁਨਿਆਰ॥

–ਸਾਰ੪, ਵਾਰ ੬ਸ ੧,੧:੬ (1239)

ਸੁਪੇਦ- (ਫਾ.ਸਫ਼ੇਦ) ਚਿੱਟਾ, ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ, ਦੁੱਧ ਵਰਗਾ ਚਿੱਟਾ,

*ਕੋਈ ਓਢੈ ਨੀਲ ਕੋਈ **ਸੁਪੇਦ**॥

-ਰਾਮ ੫,੯,੩:੨ (885)

*ਰਾਤੀ ਹੋਵਨਿ ਕਾਲੀਆਂ **ਸੁਪੇਦਾ** ਸੇ ਵੰਨ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੨:੧ (789)

*ਰਤਾ ਪੈਨਣੁ ਮਨੁ ਰਤਾ **ਸੁਪੇਦੀ** ਸਤੁ ਦਾਨੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੨:੧ (16)

ਸੁਭਰ- ਚਮਕੀਲਾ, ਉਜਲ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ (ਕੱਪੜਾ), ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਜਾਂ ਮਜੀਠ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਖੱਦਰ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਜੋ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਉਤੇ ਫੇਰਿਆਂ ਵੇਲੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

***ਸੁਭਰ** ਕਪੜ ਭੋਗ ਨਾਨਕ ਪਿਰੀ ਵਿਹੂਣੀ ਤਤੀਆ॥

-ਮਾਰੂ ੫,ਵਾਰ ੨੨ਸ, ੫,੩:੩(1102)

ਸੁਭੋਗ- ਚੰਗੇ ਪਦਾਰਥ, ਰਸਦਾਇਕ ਭੋਗ, ਸਵਾਦੀ ਭੋਜਨ,

*ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੈ ਤ੍ਰਿਪਤਿ **ਸੁਭੋਗ**॥

-ਭੈਰ ੫,੩੫,੩:੨ (1145)

ਸੁੰਮ- ਚਸ਼ਮੇ, ਸੋਮੇ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਚਲੇ

*ਨਦੀਆ ਹੋਵਹਿ ਧੇਣਵਾਂ **ਸੁੰਮ** ਹੋਵਹਿ ਦੁਧੁ ਘੀਉ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੯ ਸ, ੧,੧:੧ (141)

ਸੁਮੇਰ- ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਪਹਾੜ ਜਿੱਥੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹਨ। ਰੁਦ੍ਰ ਹਿਮਾਲਿਆ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਸੁਮੇਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਗੰਗਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

*ਮੇਰ **ਸੁਮੇਰ** ਮੋਰੁ ਬਹੁ ਨਾਚੈ ਜਬ ਉਨਵੈ ਘਨ ਘਨਹਾਰੇ॥

-ਨਟ ੪, ਅਸ ੬,੪ :੨ (983)

ਸੁਰ- 1. ਦੇਵਤੇ, 2. ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਧੁਨ, ਤਾਨ ਰਾਗ

***ਸੁਰ** ਸਿਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਖ ਪੀਰ ਸਲਾਰ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੭,੩:੧ (64)

*ਜਤਨ ਕਰੈ ਤਉ ਭੀ **ਸੁਰ** ਭੰਗ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੪,੬:੬ (267)

ਸੁਰਸਰੀ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਨਦੀ, ਗੰਗਾ

*ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਰੁ ਤੇਰਾ **ਸੁਰਸਰੀ** ਚਰਣ ਸਮਾਣੀ॥

-ਆਸਾ ੩, ਅਸ ੨੩, ੧:੧ (422)

ਸੁਰਗ- ਸਵਰਗ, ਦੇਵ ਲੋਕ, ਬੈਕੁੰਠ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮਾਨ,

*ਬਿਆਪਤ **ਸੁਰਗ** ਨਰਕ ਅਵਤਾਰ॥

-ਗਉ ੫,੮੮,੧:੨ (182)

*ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ **ਸੁਰਗਾ** ਮਛ ਪਇਆਲੇ॥

-ਜਪੁ ੧,੨੭:੧੧ (6)

*ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ **ਸੁਰਗਿ** ਮਛਿ ਪਇਆਲਿ ਜੀਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੨੮,੧:੨ (71)

*ਕੋਈ ਬਾਛੈ ਭਿਸਤੁ ਕੋਈ **ਸੁਰਗਿੰਦ**॥

-ਰਾਮ ੫,੬,੪:੨ (885)

*ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਮੋਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ **ਸੁਰਗੁ** ਮਛੁ ਪਇਆਲੇ॥

-ਆਸਾ ੧,ਸੋਦ ੧:੧੧ (9)

***ਸੁਰਗੈ** ਦੀਆਂ ਮੋਹਣੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੋਵਨਿ ਨਾਨਕ ਸਭੋ ਜਾਉ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੯ਸ, ੧,੪:੨ (142)

ਸੁਰਤਰ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਿਛ ਜੋ ਸਭ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਪੰਜ ਬ੍ਰਿਛ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਮੰਦਾਰ, ਪਾਰਜਾਤ, ਸੰਤਾਨ, ਕਲਮ ਬ੍ਰਿਛ ਅਤੇ ਹਰਿਚੰਦਨ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਪੰਜ ਦੱਸੇ ਹਨ।)

*ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ **ਸੁਰਤਾਰ** ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਕਾਮਧੇਨੁ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ॥

-ਸੋਰ ਰਵਿ, ੪,੧:੧ (658)

ਸੁਰਪਤਿ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਇੰਦਰ, ਦੇਵਰਾਜ, ਸੁਰਪਾਲ

*ਰਾਜ ਤੇ ਕੀਟ ਕੀਟ ਤੇ **ਸੁਰਪਤਿ** ਕਰਿ ਦੋਖ ਜਠਰ ਕਉ ਭਰਤੇ॥

-ਮਲਾ ੫,੪,੧:੧ (1267)

ਸੁਰਮਾ- (ਫਾ.ਸੁਰਮਾ) ਇਕ ਕਾਲੀ ਚਮਕੀਲੀ ਧਾਤ ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਰੀਕ ਪੀਸ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਔਸ਼ਧੀ ਅਥਵਾ ਅਲੰਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅੰਜਨ, ਪਿਨਸਲ ਦਾ ਸਿੱਕਾ

*ਧੀਰਜੁ ਧੜੀ ਬੰਧਾਵੈ ਕਾਮਣਿ ਸ੍ਰੀ ਰੰਗੁ **ਸੁਰਮਾ** ਦੇਈ॥

-ਆਸਾ ੧,੩੫,੩:੨ (359)

ਸੁਵਰਨ- ਸੋਨਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ,

*ਕਈ ਕੋਟਿ ਗਿਰੀ ਮੇਰ **ਸੁਵਰਨ** ਥੀਵੇ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੦, ੪:੬ (276)

*ਤੈਸਾ **ਸੁਵਰਨੁ** ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ॥

-ਗਉ ੫,ਸੁਖ ੯,੭,੫ (275)

*ਦੇਹ ਕੰਚਨ ਜੀਨੁ **ਸੁਵਿਨਾ** ਰਾਮ॥

-ਵਡ ੪, ਘੋੜੀ ੨,੨:੧ (576)

ਸੂਆ- ਵੱਡੀ ਸੂਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

*ਲਉ ਨਾੜੀ **ਸੂਆ** ਹੈ ਅਸਤੀ॥

-ਰਾਮ ੫,੧੩,੧:੨ (886)

ਸੂਈ- ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਦਾ ਇਕ ਸੰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੇ ਧਾਗਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

*ਖਿੰਥਾ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਕਰਿ **ਸੂਈ** ਸਬਦੁ ਤਾਗਾ ਮਥਿ ਘਾਲੈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੭,੨:੧(477)

ਸੂਹਨੀ- ਝਾੜੂ, ਬੁਹਾਰੀ, ਬਹੁਕਰ, ਥਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਨੀ ਦੀਆਂ ਤੀਲੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਠਾ।

*ਦੇਊ **ਸੂਹਨੀ** ਸਾਧ ਕੈ ਬੀਜਨੁ ਢੋਲਾਵਉ॥

-ਬਿਲਾ ੫, ੫੧,੧:੨ (813)*

ਸੂਹਬ- ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ, ਸੂਹੀ, ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ ਰੰਗ, ਸੂਹੇ ਵੇਸ ਵਾਲੀਏ,

***ਸੂਹਬ** ਸੂਹਬ ਸੂਹਵੀ॥

-ਸੂਹੀ ੫,੧੦, ੧:੧ (739)*

*ਲੋਕਾਂ ਵੇ ਹਉ **ਸੂਹਵੀ** ਸੂਹਾ ਵੇਸੁ ਕਰੀ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੨ ਸ,੩,੨:੧ (785)

***ਸੂਹਵੀਏ** ਨਿਮਾਣੀਏ ਸੋ ਸਹੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲਿ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧ਸ੩, ੨:੧ (785)

*ਗਣਤ ਗਣਾਵਣਿ ਆਈਆ **ਸੂਹਾ** ਵੇਸੁ ਵਿਕਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ੧,ਅਸ ੨,੧:੨ (54)

***ਸੂਹੇ** ਵੇਸਿ ਦੋਹਾਗਣੀ ਪਰ ਪਿਰੁ ਰਾਵਣ ਜਾਇ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧ਸ,੩, ੧:੧ (785)

ਸੂਤ- ਸੂਤਰ, ਧਾਗਾ ਡੋਰੀ, ਵੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਧਾਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਰਖਾਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

*ਸਾਠ **ਸੂਤ** ਨਵ ਖੰਡ ਬਹਤਰਿ ਪਾਟੁ ਲਗੋ ਅਧਿਕਾਈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੪,੧:੨ (335)

***ਸੂਤ** ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਮਣੀ ਪਰੋਈਐ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੬,੨:੨ (872)

*ਮਨੁ ਮੋਤੀ ਜੇ ਗਹਣਾ ਹੋਵੈ ਪਉਣੁ ਹੋਵੈ **ਸੂਤਧਾਰੀ**॥

-ਆਸਾ ੧,੩੫,੧:੧ (359)

*ਤੂੰ **ਸੂਤੁ** ਮਣੀਏ ਭੀ ਤੂੰ ਹੈ।

-ਮਾਝ ੫,੨੮,੨:੧ (102)

ਸੂਤੁਧਾਰਿ- ਪੁਤਲੀਆਂ ਦੀ ਡੋਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ, ਮੰਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਨਟ, ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ, ਅਖਾੜੇ ਦਾ ਪਰਬੰਧਕ,

*ਥਾਕਾ ਮਨੁ ਕੁੰਚਰ ਉਰ ਥਾਕਾ ਤੇਜੁ **ਸੂਤੁਧਾਰਿ** ਰਮਤ॥

-ਆਸਾ ਕਬ ੧੮,੪:੨ (480)

***ਸੂਤੈ** ਸੂਤ ਮਿਲਾਏ ਕੋਰੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੩੬,੪:੨ (484)

ਸੂਫੁ- (ਫਾ.ਸੂਫ) ਪਸ਼ਮ/ਉੱਨ ਦਾ ਕੱਪੜਾ, ਕੰਬਲ, ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਦੀ ਖਫਨੀ, ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੱਪੜਾ।

*ਫਰੀਦਾ ਕੰਨਿ ਮੁਸਲਾ **ਸੂਫੁ** ਗਲਿ ਦਿਲਿ ਕਾਤੀ ਗੁੜ ਵਾਤਿ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੫੦,੧ (1380)

ਸੂਰੀ- ਸੂਲੀ, ਸਲੀਬ

***ਸੂਰੀ** ਊਪਰਿ ਖੇਲਨਾ ਗਿਰੈ ਤ ਠਾਹਰ ਨਾਹਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੦੮ : ੧ (1370)

ਸੁਲਾਕ- ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਸੀਖ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਪਰਖਨ ਲਈ ਛੇਕ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੁਨਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹਥਿਆਰ

*ਆਪੇ ਪਰਖੇ ਪਰਖਣ ਹਾਰੈ ਬਹੁਰਿ ਸੂਲਾਕੁ ਨ ਹੋਈ॥

-ਭੈਰ ੧, ਅਸ ੧, ੨:੧ (1153)

ਸੇਜ- ਸੌਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਬਿਸਤਰਾ, ਵਿਛੌਣਾ

*ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਵਹਿ ਸੋਹਾਗਣੀ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ **ਸੇਜ** ਭਤਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੨੦,੩:੩ (21)

ਸੇਤੰਬਰੁ- ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ, ਦੁੱਧੀ ਰੰਗ ਦਾ,

*ਸਾਮ ਕਹੈ **ਸੇਤੰਬਰ** ਸੁਆਮੀ ਸਚ ਮਹਿ ਆਛੈ ਸਾਚਿ ਰਹੇ॥

-ਆਸਾ ੧,ਵਾਰ ੧੩ਸ,੧,੨:੧ (470)

*ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੈ ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ **ਸੇਤੁ**॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ੭ :੬ (134)

ਸੋਇਨ- ਸੋਨਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ

*ਸੇ ਅਸਥਲ **ਸੋਇਨ** ਚਉਬਾਰੇ॥

-ਮਾਝ ੫,੩੭,੧:੨ (105)

*ਸੋਵੰਨ ਢਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਾਲਾ ਜਪਹੁ ਤੁਸੀ ਸਹੇਲੀ ਹੋ।

-ਵਡ ੧, ਛੰਤ ੨,੭:੪ (567)

*ਸੇਜੜੀਆ **ਸੋਇਨ** ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜੰਦੀਆਂ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਵਾਰ ੨੨ਸ,੫, ੩:੨ (1102)

ਸੋਹਿਲਾ- ਜਸ/ਕੀਰਤ/ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਗੀਤ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਗੀਤ

*ਤੁਮ ਗਾਵਹੁ ਮੇਰੇ ਨਿਰਭਉ ਕਾ **ਸੋਹਿਲਾ**॥

*-ਗਉ ੧, ਸੋਹ ੧,੧ *:੨ (12)*

*ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਘਰਿ ਸਦ ਹੀ **ਸੋਹਿਲਾ** ਹਰਿ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਘਰਿ ਆਏ॥

-ਸੂਹੀ ੩,੫,੧:੬ (770)

*ਖੂਨ ਕੇ **ਸੋਹਿਲੇ** ਗਾਵੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਰਤੁ ਕਾ ਕੁੰਗੂ ਪਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੫,੧:੭ (722)

*ਹਉ ਵਾਰੀ ਜਿਤੁ **ਸੋਹਿਲੈ** ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥

*-ਗਉ ੧,ਸੋਹ ੧ *,੧:੨ (12)*

ਸੋਟਾ- ਮੋਟਾ ਡੰਡਾ, ਲਾਠੀ, ਲੱਕੜ ਦਾ ਡੰਡਾ

*ਮਤੁ ਲਕਰੀ ਸੋਟਾ ਤੇਰੀ ਪਰੈ ਪੀਠਿ॥

-ਬਸੰ ਕਬ,੧,੩:੨ (1196)

ਸੋਨ- ਸੋਨਾ, ਉੱਤਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ ਜਿਸਦੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਧਾਤ

*ਜੈਹਹਿ ਆਟਾ ਲੋਟ ਜਿਉ ਸੋਨ ਸਮਾਨਿ ਸਰੀਰੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੧੭:੨ (1370)

*ਸੋਨਾ ਗਢਤੇ ਹਿਰੈ ਸੁਨਾਰਾ॥

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੨,੨:੨ (873)

*ਲੰਕਾ ਗਢੁ ਸੋਨੇ ਕਾ ਭਇਆ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ੨,੩:੧ (1158)

ਸੋਭਾ- ਚਮਕੀਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਰਥਾਤ ਗਹਿਣੇ

-ਹਰਿ ਕਪੜੋ ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਦੇਵਹੁ ਜਿਤੁ ਸਵੈਰ ਮੇਰਾ ਕਾਜੋ॥

-ਸਿਰੀ ੪,ਛੰਤ ੨,੪:੨ (79)

ਸੋਰਠਿ- ਸੋਰਠ ਰਾਗਣੀ, ਇਕ ਪੂਰਨ ਰਾਗ

*ਸੋਰਠਿ ਸਦਾ ਸੁਹਾਵਣੀ ਜੇ ਮਨਿ ਹੋਇ॥

-ਸੋਰ ੪,ਵਾਰ ੧ਸ, ੧,੧:੧ (642)

ਸ੍ਰੀ- ਇਕ ਰਾਗ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰਾਗ ਹੈ

*ਰਾਗਾ ਵਿਚਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਹੈ ਜੇ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੫,ਵਾਰ ੧ਸ, ੧,੧:੧ (83)

ਸ੍ਵਰਗ- ਸੁਰਗ, ਬੈਕੁੰਠ, ਬਹਿਸ਼ਤ

*ਬਸੰਤਿ ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਕਹ ਜਿਤਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨਵ ਖੰਡਣਹ॥

-ਜੈਤ ੫,ਵਾਰ ੯ਸ, ੫,੧:੧ (707)

ਹਟਵਾਣੀ- ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ

*ਹਟਵਾਣੀ ਧਨ ਮਾਲ ਹਾਟੁ ਕੀਤੁ॥

-ਬਸੰ ੫, ੨,੧:੧ (1180)

*ਬਿਖੁ ਸੰਚੈ ਹਟਵਾਣੀਆ ਬਹਿ ਹਾਟਿ ਕਮਾਇ॥

-ਗਉ ੪,੪੭,੩:੧ (166)

ਹਥੀ- ਹਥਕੜੀ

*__ਹਥੀ__ ਪਉਦੀ ਕਾਹੇ ਰੋਵੈ॥

-ਮਾਰੂ ੧,੨,੩:੪ (989)

ਹਥੀਆਰ- ਹਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਦ, ਘਾਤਕ ਸ਼ਸਤਰ, ਤਲਵਾਰ ਆਦਿਕ ਸ਼ਸਤਰ ਜੋ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

*ਮ੍ਰਿਗ ਪਕਰੇ ਬਿਨੁ ਘੋਰ **ਹਥੀਆਰੁ**॥

-ਭੈਰ ੫,੪,੧:੨ (1136)*

*ਅਹਿਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ **ਹੁਥੀਆਰੁ**॥

-ਜਪੁ ੧,੩੮:੨ (8)

ਹਰਹਟ- ਹਰਟ, ਘਟਿਯੰਤ੍ਰ

*ਜੈਸੇ **ਹਰਹਟ** ਕੀ ਮਾਲਾ ਟਿੰਡ ਲਗਤ ਹੈ ਇਕ ਸਖਨੀ ਹੋਰ ਫੇਰ ਭਰੀਅਤ ਹੈ।

-ਪ੍ਰਭਾ ੧,੮,੨:੧ (1329)

ਹਰਣਾ- ਸੋਨਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ, ਖੋਹ ਜਾਂ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ,

*ਕੇਸਰਿ ਕੁਸਮ ਮਿਰਗਮੈ ਹਰਣਾ ਸਰਬ ਸਰੀਰੀ ਚੜ੍ਹਣਾ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੨,੨:੧ (721)

ਹਰਤੇ- ਚੋਰ, ਡਾਕੂ, ਚੁਰਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਵਿਨਾਸ਼ਕ, ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ

*ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਛੋਡਿ ਆਨ ਕਉ ਪੂਜਹਿ ਆਤਮ ਘਾਤੀ ਹਰਤੇ॥

-ਮਲਾ ੫,੪,੧:੨ (1267)

ਹਲੁ- ਜੋਤਣਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਸੰਦ, ਮੁੰਨੇ ਤੇ ਪੰਜਾਲੀ ਦਾ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਲੰਮਾ ਲੜ।

*ਮੈ ਸਤ ਕਾ **ਹਲੁ** ਜੋਆਇਆ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੯, ੨:੨ (73)

ਹੜ- ਰੋੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਨਦੀ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ;

*ਤ੍ਰਿਣ ਕੀ ਅਗਨਿ ਮੇਘ ਕੀ ਛਾਇਆ ਗੋਬਿਦ ਭਜਨ ਬਿਨ ਹੜ ਕਾ ਜਲੁ॥

-ਟੋਡੀ ੫,੨੬, ੧:੨ (717)*

ਹੜ੍ਵਾਣੀਐ- ਹੱਥਕੜੀ ਨਾਲ, ਬੈਤਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ

*ਨਿੰਦਕ ਲਾਇਤਬਾਰ ਮਿਲੇ **ਹੜ੍ਵਾਣੀਐ**॥

-ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੨੧:੭ (1288)

ਹਾਂਡੀ- ਦੇਗਾ, ਕੁੰਨੀ, ਖਾਣਾ ਬਣਾਨ ਦਾ ਭਾਂਡਾ, ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਤੌੜੀ
*ਕਾਇਆ ਹਾਂਡੀ ਕਾਠ ਕੀ ਨਾ ਓਹ ਚਰ੍ਹੈ ਬਹੋਰਿ॥
-ਸਲੋ ਕਬ,੭੦:੨ (1368)

ਹਾਰ- ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਧਾਗੇ ਵਿਚ ਪੁਰੋਏ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਮੋਤੀ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਲਾ,
*ਲੱਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਮੂੰਦੜੇ ਲਖ ਟਕਿਆ ਦੇ **ਹਾਰ**॥
-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ੪ਸ, ੧,੨:੬ (464)

*ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਰਿਦੈ ਉਰਿ **ਹਾਰਈ**॥
-ਸਲੋ ੫, ੬:੬ (1425)

*ਨਾਨਕ ਹੀਰਾ ਹੀਰੈ ਬੇਧਿਆ ਗੁਣ ਕੈ **ਹਾਰਿ** ਪਰੋਵੈ॥
-ਤੁਖਾ ੧, ਛੰਤ ੫,੨:੬ (1112)

*ਇਕਤੁ ਧਾਗੈ ਰਲਿ ਮਿਲੈ ਗਲਿ ਮੋਤੀਅਨ **ਕਾ ਹਾਰੁ**॥
-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੯, ੪:੨ (58)

*ਨਾਨਕ ਕਾਮਣਿ ਨਾਹ ਪਿਆਰੀ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਗਲਿ **ਹਾਰੋ**॥
-ਗਉ ੩, ਛੰਤ ੧,੨:੬ (244)

ਹਿੰਡੋਲ- ਰਾਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਇਕ ਔੜਵ ਰਾਗੁ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੇਵਲ ਰਾਗੁ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਹੈ।
*ਪੁਨਿ ਆਇਆ ਉ **ਹਿੰਡੋਲੁ** ਪੰਚ ਨਾਰਿ ਸੰਗਿ ਅਸਟ ਸੁਤ॥
-ਰਾਗ ੧:੨੩ (1430)

ਹਿਰਣੰ- ਚੁਰਾਂਦੇ ਹਨ, ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਿਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
*ਪਰਦਰਬ **ਹਿਰਣੰ** ਬਹੁ ਵਿਘਨ ਕਰਣੰ ਉਚਰਣੰ ਸਰਬ ਜੀਅ ਕਹ॥
-ਸਸ ੫,੬੬:੧ (1360)

ਹਿਰਤ- ਲੁਟ ਕੇ, ਚੁਰਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ
*ਜਿਉ ਚੋਰੁ ਹਿਰਤ ਨਿਸੰਗ॥
-ਬਿਲਾ ੫, ਅਸ ੨,੮:੨ (838)

*ਕਾਈ ਆਸ ਨ ਪੁੰਨੀਆ ਨਿਤ ਪਰ ਮਲੁ ਹਿਰਤੇ॥
-ਗਉ ੪,ਵਾਰ ੩੨:੪ (317)

ਹਿਰਨ- ਸੋਨਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ

*ਲੋਹਾ ਕੰਚਨੁ ਹਿਰਨ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਜਉ ਪਾਰਸਹਿ ਨਾ ਪਰਸੈ।

-ਰਾਮ ਰਵਿ, ੧,੧:੨ (973)

ਹੀਰ- (ਸੰ.ਹੀਰ/ਹੀਰਮ) ਹੀਰਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਮੋਤੀ, ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਮੋਤੀ,
*ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਨਾਮ ਹੀਰ ਊਚ ਮੂਚ ਅਪਾਰ॥

-ਰਾਮ ੫,੫੯,੨:੧ (901)

*ਜਬ ਹੀ ਪਾਈਅਹਿ ਪਾਰਖੂ ਤਬ **ਹੀਰਨ** ਕੀ ਸਾਟ॥

-ਸਲੋ ਰਬ,੧੬੨: ੨ (1373)

*ਮੋਤੀ **ਹੀਰਾ** ਨਿਰਮਲਾ ਕੰਚਨ ਕੋਟ ਰੀਸਾਲ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੯,੨:੨ (17)

*ਮਨ ਮਹਿ **ਮਾਣਕੁ** ਲਾਲੁ ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥ ਹੀਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੨੧,੪:੧ (22)

ਧਰਤੀ ਤ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ ਪਲਘਿ ਲਾਲ ਜੜਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧,੨:੧ (14)

***ਹੀਰੈ** ਹੀਰੁ ਮਿਲਿ ਬੇਧਿਆ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਨਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੪,੬੭,੧:੨ (40)

*ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਅਤਿ **ਹੀਰੋ** ਨੀਕੋ ਹੀਰੈ ਹੀਰੁ ਬਿਧੀਜੈ॥

-ਕਲਿ ੪,ਅਸ ੪,੩:੧ (1325)

ਹੇਲਾ- ਖੇਲ ਵਿਲਾਸ, ਖੇਡਣ/ਲੀਲਾ (ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ),
*ਜਾ ਦੈ ਘਰਿ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਅਰਜੁਨ ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਅੰਬਰੀਕੁ ਨਾਰਦੁ ਨੇਜੈ ਸਿਧ ਬੁਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ ਬਾਨਵੈ ਹੇਲਾ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧,੫,੧ (1292)

ਹੈਮੰਚਲਿ- (ਸੰ.ਬਰਫ) ਚਾਦਰ, ਢੱਕ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਕਪੜਾ, ਹਿਮਾਲੀਆ
*ਤਨੁ **ਹੈਮੰਚਲਿ** ਗਾਲੀਐ ਭੀ ਮਨ ਤੇ ਰੋਗੁ ਨ ਜਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੪,੩:੨ (62)

ਹੋਮ- ਘਿਓ ਆਦਿ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ (ਯੱਗ), ਹਵਨ, ਅਹੂਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ।
*ਤਿਤੁ ਘਿਇ **ਹੋਮ** ਜਗ ਸਦ ਪੂਜਾ ਪਾਇਐ ਕਾਰਜੁ ਸੋਹੈ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ, ੧,੧:੨੨ (150)

ਕਉਸਕ- ਇਕ ਰਾਗ, ਇਹ 'ਮਾਲਕ ਉਸਕ' ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਪ੍ਰਚੰਡ ਚੰਡ **ਕਉਸਕ** ਉਭਾਰਾ॥

-ਰਾਗ ੧:੨੦ (1430)

ਕਉਸੈ- (ਫਾ.ਕਫਸ਼) ਖੜਾਵਾਂ, ਜੁੱਤੀ, ਕੌਸ

*ਜਿਨਿ ਆਕਾਸ ਕੁਲਹ ਸਿਰਿ ਕੀਨੀ **ਕਉਸੈ** ਸਪਤ ਪਯਾਲਾ॥

-ਭੈਰੋ ਨਾਮ, ੧,੧:੧ (1167)

ਕਉਡੀ- (ਸੰ. ਕਪਰਦਿਕ)ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਵਾਲਾ ਸਿੱਕਾ ਭਾਵ ਨਿਗੂਣੀ ਵਸਤੂ, ਦਾਮ, ਪੈਸਾ

*ਹੀਰੇ ਜੈਸਾ ਜਨਮ ਹੈ **ਕਉਡੀ** ਬਦਲੈ ਜਾਇ॥

-ਗਉ ੧, ੧੮, ੧:੨ (156)

*ਕਉਡਾ ਡਾਰਤ ਹਿਰੈ ਜੁਆਰੀ॥

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੨,੩:੨ (873)

ਕਉਤਕ- (ਸੰ.ਕੌਤਕ)ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ, ਮਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਿਰਿਆ, ਤਮਾਸ਼ਾ, ਖੇਡ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਲੀਲਾ,

***ਕਉਤਕ** ਕਰੈ ਰੰਗ ਅਪਾਰ

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੨,੭:੮ (279)

*ਸੋਈ ਰਾਮੁ ਸਭੈ ਕਹਹਿ ਸੋਈ **ਕਉਤਕਹਾਰ**॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੮੦:੨ (1374)

***ਕਉਤਕੁ** ਕਾਲੁ ਇਹੁ ਹੁਕਮਿ ਪਠਾਇਆ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੦,੯:੧ (1081)

*ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ ਲਛਿਮੀ ਕੁਆਰੀ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੀਵੜੇ **ਕਉਤਕੁ** ਕਾਲੁ ਬਪੁੜਾ ਕੋਟਵਾਲ ਸੁ ਕਰਾ ਸਿਰੀ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ ੧,੧:੩ (1292)

*ਕਾਪੜੀ ਕਉਤੇ ਜਾਗੂਤਾ॥

-ਸਿਰੀ ੫,੨੭,੫:੨ (71)

ਕਖਾਈ- (ਸੰ.ਕਸ਼ਾਯ-ਖਿੱਚਣਾ)ਪਲਾ, ਸਿਰਾ, ਲੰਗੋਟੀ ਅਥਵਾ ਧੋਤੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਜੋ ਨੰਗੇਜ਼ ਨੂੰ ਢੱਕਦਾ ਹੈ।

*ਮਥੈ ਟਿਕਾ ਤੋੜਿ ਧੋਤੀ **ਕਖਾਈ**॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੬ਸ,੧,੨:੯ (471)

ਕੰਗਨ- (ਸੰ.ਕੰਕਣ-ਕੜਾ) ਕੜਾ, ਕੰਕਨ, ਹੱਥ ਦਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ

*ਕਰ ਕਰਿ ਕਰਤਾ **ਕੰਗਨ** ਪਹਿਰੈ ਇਨ ਬਿਧਿ ਚਿਤੁ ਧਰੇਈ॥

-ਆਸਾ ੧,੩੫,੨:੨ (359)

*ਕਨਿਕ ਕਨਿਕ ਪਹਿਰੇ ਬਹੁ **ਕੰਗਨਾ** ਕਾਪਰੁ ਭਾਂਤਿ ਬਨਾਵੈਗੋ॥

-ਕਾਨ ੪,ਅਸ੧,੫:੧ (1308)

*ਬਿਨੁ ਕੰਤ ਪਿਆਰੇ ਨਹ ਸੂਖ ਸਾਰੇ ਹਾਰ **ਕੰਙਣ** ਧ੍ਰਿਗੁ ਬਨਾ॥

-ਰਾਮ ੫, ਰੁਤੀ ੫:੩ (928)

ਕੰਚਨ- (ਸੰ.ਕਾਂਚਨ) ਧਨ, ਸੋਨਾ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ੰਗ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ।

*ਮੋਤੀ ਹੀਰਾ ਨਿਰਮਲ **ਕੰਚਨ** ਕੋਟ ਰੀਸਾਲ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੯,੨:੨ (17)

***ਕੰਚਨਾ** ਬਹੁ ਦਤ ਕਰਾ॥

-ਸਾਰ ੫,੧੩੧,੧:੨ (1229)*

*ਕੈਹਾ **ਕੰਚਨੁ** ਤੁਟੈ ਸਾਰੁ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੨ਸ,੧,੨:੧ (143)

*ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਖੁ ਏ ਸਭ ਤਿਉ **ਕੰਚਨ** ਅਰੁ ਪੈਸਾ॥

-ਗਉ ੯,੭,੨:੧ (220)

ਕਛਉਟੀ- ਲੰਗੋਟੀ,ਛੋਟੀ ਕਛ, ਜਾਂਘੀਆ, ਕਛੋਟੀ, ਕੱਛਾ

*ਕਰਮ ਕਰਿ **ਕਛਉਟੀ** ਮਫੀਟਸਿ ਰੀ॥

-ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋ, ੧,੫:੨ (695)

ਕਛੇਲੀ- ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੀ ਇਕ ਰਾਗਣੀ

*ਕਛੇਲੀ ਪਟਮੰਜਰੀ ਟੋਡੀ ਕਹੀ ਅਲਾਪਿ॥

-ਰਾਗ ੧,੩੫ (1430)

ਕਜਰ- (ਸੰ.ਕੱਜਲ) ਕੱਜਲ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਲਾ ਪਦਾਰਥ, ਸੁਰਮਾ

*ਮੋਹਨ ਨੀਂਦ ਨ ਆਵੈ ਹਾਵੈ ਹਾਰ **ਕਜਰ** ਬਸਤ੍ਰ ਅਭਰਨ ਕੀਨੈ॥

-ਬਿਲਾ ੫,੧੨੮,੧:੧ (830)*

*ਕਜਲ ਰੇਖ ਨ ਸਹਦਿਆ ਸੇ ਪੰਖੀ ਸੂਇ ਬਹਿਠੁ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੧੪:੨ (1378)

*ਕਲਰ ਖੇਤੀ ਤਰਵਰ ਕੰਛੇ ਬਾਗਾ ਪਹਿਰਹਿ **ਕਜਲੁ** ਝਰੈ॥

–ਮਾਰੂ੧,ਅਸ ੧੧,੬:੧ (1016)

ਕਟਾਰਾ– (ਸੰ.ਕਟਾਰ) ਇਕ ਦੋਧਾਰਾ ਛੋਟਾ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਜੋ ਕਮਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਖੀਦਾ ਹੈ, ਖੰਜਰ, ਵੱਡਾ ਕਟਾਰਾ, ਵੱਡਾ ਖੰਡਾ

*ਅਛਲ ਛਲਾਈ ਨਹ ਛਲੈ ਨਹ ਘਾਉ **ਕਟਾਰਾ** ਕਰਿ ਸਕੈ॥

–ਸਿਰੀ ੧, ੩੩, ੧:੧ (25)

ਕਟਾਰੀ– ਛੋਟਾ ਖੰਡਾ, ਖੰਜਰ, ਵੇਖੋ 'ਕਟਾਰਾ'

*ਨਾਨਕ ਆਪਨ **ਕਟਾਰੀ** ਆਪਸ ਕਉ ਲਾਈ ਮਨੁ ਅਪਨਾ ਕੀਨੋ ਫਾਟ॥

–ਸਾਰ ੫,੧੦੫, ੨:੨ (1224)

ਕਟਿਕ– ਕੜਾ, ਕੰਗਨ,

*ਕਨਕ **ਕਟਿਕ** ਜਲ ਤਰੰਗ ਜੈਸਾ॥

–ਸਿਰੀ ਰਵਿ, ੧,੧:੨ (93)

ਕਟੋਰੀ– (ਸੰ.ਕਟੋਰਾ)ਕੌਲੀ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਧਾਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ, ਹੋਰ ਵੇਖੋ 'ਕਟੋਰੈ'

*ਕ੍ਰੋਧ **ਕਟੋਰੀ** ਮੋਹਿ ਭਰੀ ਪੀਲਾਵਾ ਅਹੰਕਾਰੁ॥

–ਬਿਹਾ੪, ਵਾਰ੧੨ਸ,ਮਰ,੧:੨ (553)

ਕਟੋਰੈ– ਵੱਡੀ ਕੌਲੀ, ਕੌਲਾ, ਛੰਨਾ,

*ਦੂਧ **ਕਟੋਰੈ** ਗਡਵੈ ਪਾਨੀ॥

–ਭੈਰ ਨਾਮ, ੩,੧:੧ (1163)

ਕੰਡਾ– ਕਾਂਟਾ, ਤਕੜੀ ਦਾ ਕੁੰਡਾ/ਸੂਈ ਜੋ ਡੰਡੀ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਝੁਕਦੀ ਹੈ।

*ਸਾਕਤ ਹਰਿ ਰਸ ਸਾਦੁ ਨ ਜਾਣਿਆ ਤਿੰਨ ਅੰਤਰਿ ਹਉਮੈ **ਕੰਡਾ** ਹੈ॥

–ਗਉ ੪,ਸੋਹ ੪,੨:੧ (13)

*ਆਪੇ ਕੰਡਾ ਆਪਿ ਤਰਾਜੀ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪ ਤੋਲਿ ਤੋਲਾਇਆ॥

–ਸੋਰ ੪,੪, ੨:੨ (605)

*ਕਿਉ **ਕੰਡੇ** ਤੋਲੈ ਸੁਨਿਆਰੁ॥

–ਸਾਰ ੪, ਵਾਰ ੬ਸ, ੧,੧:੬ (1239)

ਕਤੀਫਿਆ- (ਅ.ਕਤੀਫਤ) ਮਖ਼ਮਲ ਆਦਿ ਦੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕਪੜੇ (ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ)

*ਰੰਗ ਪਰੰਗ **ਕਤੀਫਿਆ** ਪਹਿਰਹਿ ਧਰਮਾਈ॥

-ਸਾਰ ੪,ਵਾਰ ੨੪:੨ (1247)

ਕਨਕ- ਸੋਨਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ

*ਭਾਠੀ ਗਗਨੁ ਸਿੰਙਿਆ ਅਰੁ ਚੁੰਙਿਆ **ਕਨਕ** ਕਲਸ ਇਕੁ ਪਾਇਆ॥

-ਸਿਰੀ ਕਬ,੩,੨:੧ (92)

*ਏਕੈ **ਕਨਿਕ** ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਸਾਜੀ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰ ਰਚਾਇਓ॥

-ਗਉ ੫,੧੨੩,੪:੧ (205)*

*ਜਿਉ **ਕਨਿਕੋ** ਕੋਠਾਰੀ ਚੜਿਓ ਕਬਰੋ ਹੋਤ ਫਿਰੋ॥

-ਸਾਰ ੫,੩,੨:੧ (1203)

ਕਪਲ- ਭੂਰਾ ਰੰਗ ਜਾਂ ਕਾਲਾ ਰੰਗ

***ਕਪਲ** ਗਾਇ ਨਾਮੈ ਦੁਹਿ ਆਨੀ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੩,੧:੨ (1163)

ਕਪੜ- ਕੱਪੜੇ, ਵਸਤਰ, ਜਾਮਾ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਬਸਤਰ ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਦੀ ਹੈ।

*ਤਾਜੀ ਤੁਰਕੀ ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ **ਕਪੜ** ਕੇਰੇ ਭਾਰਾ॥

-ਗਉ ੧,੧੩,੪:੧ (155)

*ਕਰਮੀ ਆਵੈ **ਕਪੜਾ** ਨਦਰੀ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ॥

-ਜਪੁ ੧,੪:੬ (2)

*ਕਪੜਿ ਭੋਗਿ ਲਪਟਾਇਆ ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਖਾਕੁ॥

-ਸਿਰੀ ੫,੭੧,੨:੧ (42)

*ਜੈਸੀ ਗਗਨਿ ਫਿਰੰਤੀ ਊਡਤੀ **ਕਪਰੇ** ਬਾਗੇ ਵਾਲੀ॥

-ਗਉ੪,੫੧,੨:੧ (168)

*ਜੋਗੁ ਨ ਭਗਵੀ **ਕਪੜੀ** ਜੋਗੁ ਨ ਮੈਲੇ ਵੇਸਿ॥

-ਸਲੋ ੩, ੬੪:੧ (1420)

*ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ **ਕਪੜੁ** ਹੋਇ॥

-ਜਪੁ ੧,੨੦:੩ (4)

*ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਦੁਇ ਦਰਿ **ਕਪੜੇ** ਪਹਿਰਹਿ ਜਾਇ ਮਨੁਖ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ੨੪ਸ, ੧,੨:੨ (149)

*ਜੇ ਰੁਤ ਲਗੈ **ਕਪੜੈ** ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੬ਸ, ੧,੧:੧ (140)

ਕਪਾਟੰ- ਗਿੱਲਾ ਤੌਲੀਆ ਜੋ ਸੰਧਿਆ ਵੇਲੇ ਮੋਢਿਆ ਉਪਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਧੋਤਾ ਹੋਇਆ ਗਿੱਲਾ ਪਰਨਾ.

*ਦੁਇ ਧੋਤੀ ਬਸਤ੍ਰ **ਕਪਾਟੰ**॥

-ਆਸਾ੨,ਵਾਰ ੧੪ਸ,੧,੨:੬ (470)

ਕਬਰੋ- ਸੋਨਾ, ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ

*ਜਿਉ ਕਨਿਕੋ ਕੋਠਾਰੀ ਚੜਿਓ **ਕਬਰੋ** ਹੋਤ ਫਿਰੋ॥

-ਸਾਰ ੫,੩,੨:੧ (1203)

ਕੰਬਲੜੀ- ਹੌਲਾ ਕੰਬਲ, ਲੋਈ, ਉਂਨ ਦਾ ਵਸਤਰ ਜੋ ਖੁਰਦਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਫਰੀਦਾ ਪਾੜਿ ਪਟੋਲਾ ਧਜ ਕਰੀ **ਕੰਬਲੜੀ** ਪਹਿਰੇਉ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੧੦੩:੧ (1383)

*ਚਲਾ ਤ ਭਿਜੈ **ਕੰਬਲੀ** ਰਹਾਂ ਤ ਤੁਟੈ ਨੇਹੁ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੨੪:੨ (1379)

ਕਬਿ- ਕਵੀ, ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ

*ਕਈ ਕੋਟਿ **ਕਬਿ** ਕਾਬਿ ਬੀਚਾਰਹਿ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੨੦,੨:੮ (275)

***ਕਬਿਤ** ਪੜੇ ਪੜਿ ਕਬਿਤਾ ਮੂਏ ਕਪੜ ਕੇਦਾਰੈ ਜਾਈ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੧,੨:੧ (654)

ਕਮੰਡਲ- ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਜਲਪਾਤਰ, ਇਕ ਬਰਤਨ

*ਡੰਡ **ਕਮੰਡਲ** ਸਿਖਾ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ ਤੀਰਥਿ ਗਵਨੁ ਅਤਿ ਭ੍ਰਮਨ ਕਰੈ॥

-ਭੈਰ ੧,੮,੩:੧ (1127)

*ਕਾਇ **ਕਮੰਡਲੁ** ਕਾਪੜੀਆ ਰੇ ਅਠਸਠਿ ਕਾਇ ਫਿਰਾਹੀ।

-ਗੂਜ ਤ੍ਰਿਲੋ,੨,੪:੨ (526)

ਕਮਰਬੰਦੁ- ਕਮਰਕਸਾ, ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨਣ ਵਾਲਾ ਪਟਕਾ

*ਕਮਰਬੰਦੁ ਸੰਤੋਖ ਕਾ ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ॥

-ਸਿਰੀ ੨,੭,੨:੩ (16)

ਕਮਾਣ- (ਫਾ.ਕਮਾਨ) ਧਨੁਸ਼, ਇਕ ਸ਼ਸ਼ਤਰ, ਕਮਾਨ

*ਤਰਕਸ ਤੀਰ **ਕਮਾਣ** ਸਾਂਗ ਤੇਗਬੰਦ ਗੁਣ ਧਾਤੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭, ੩:੨ (16)

*ਸ੍ਵਾਦ ਸਨਾਹ ਟੋਪੁ ਮਮਤਾ ਕੋ ਕੁਬੁਧਿ **ਕਮਾਨ** ਚਢਾਈ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ੧੭,੩:੧ (1161)

ਕਰਕਰਾ- ਖਸਤਾ, ਪੇਠੇ ਦਾ ਕੜਾਹ, ਇਕ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ

*ਭਾਤੁ ਪਹਿਤਿ ਅਰੁ ਲਾਪਸੀ **ਕਰਕਰਾ** ਕਾਸਾਰੁ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪,੪:੧ (479)

ਕਰਛੀ- ਲੋਹੇ ਜਾਂ ਪਿੱਤਲ ਆਦਿ ਦਾ ਵੱਡਾ ਚਮਚਾ, ਕੜਛੀ, ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿ ਬਣਾਨ ਅਥਵਾ ਪਰੋਸਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾਧਨ

*ਜੂਠੀ **ਕਰਛੀ** ਪਰੋਸਨ ਲਾਗਾ ਜੂਠੇ ਹੀ ਬੈਠਿ ਖਾਇਆ॥

-ਬੰਸ ਕਬ,੭,੩:੨ (1195)

ਕਰਨਾਟੀ- ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰਾਗਨੀ

*ਬੈਰਾਰੀ **ਕਰਨਾਟੀ** ਧਰੀ॥

-ਰਾਗ ੧:੪੩ (1430)

ਕਰਵਤ- (ਸੰ.ਕਰਵਤ-ਆਰਾ) ਆਰਾ, ਲਕੜੀ ਚੀਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਦੰਦੇਦਾਰ ਸੰਦ

*ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ **ਕਰਵਤ** ਧਰਾਏ॥

-ਸੋਰ ੫,ਅਸ ੩,੩:੧ (645)

ਕਰਵੈ- (ਸੰ.ਕਰਵ-ਕੰਮਡਲ ਜਾਂ ਜੋਟਾ) ਲੋਟਾ, ਕੁਜਾ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਲੋਟਾ, ਟੂਟੀਦਾਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਗੜਵਾ

*ਕਾਚੈ **ਕਰਵੈ** ਰਹੈ ਨ ਪਾਨੀ॥

-ਸੂਹੀ ਕਬ, ੨,੨:੧ (792)

ਕਲ- ਕਲਾ, ਕਾਰੀਗਰੀ, ਹੁਨਰ, ਕਲੀਗੀਰੀ, ਜੰਤਰ

*ਜੇ ਤੂੰ ਤਾਰੂ ਪਾਣਿ ਤਾਹੂ ਪੁਛੁ ਤਿੜੰਨੁ **ਕਲ**॥

-ਸਲੋ ੧,੩:੧ (1410)

ਕਲਸ- (ਸੰ.ਕਲਸ਼-ਘੜਾ) ਘੜਾ ਗਾਗਰ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਾਂਡਾ,

*ਭਾਠੀ ਗਗਨੁ ਸਿੰਙਿਆ ਅਰੁ ਚੁੰਙਿਆ ਕਨਕ **ਕਲਸ** ਇਕੁ ਪਾਇਆ॥

-ਸਿਰੀ ਕਬ, ੩,੨:੧ (92)

*ਕੰਚਨ ਵੰਨੇ ਪਾਸੇ **ਕਲਵਤਿ** ਚੀਰਿਆ॥

-ਆਸਾ ਫਰ, ੨,੪:੨ (488)

ਕਲਾ- (ਸੰ. ਕਲਾ) ਹੁਨਰ, ਕਾਰੀਗਰੀ, ਖੇਡ, ਬਾਜ਼ੀ, ਉਸਤਾਦੀ, ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦਾ ਹੁਨਰ,

*ਅਕਲ **ਕਲਾ** ਸਚ ਸਾਚਿ ਟਿਕਾਵੈ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੭,੪ :੨ (414)

*ਐਸੀ **ਕਲਾ** ਨ ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੨:੩ (469)

ਕਲੋਲਤੇ- ਖੇਡ, ਚੋਜ, ਮਨੋਰੰਜਨ, ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਾ, ਮੌਜ ਮੇਲਾ, ਖੇਲ ਕੁੱਦ

*ਹੇ ਲੋਭਾ ਲੰਪਟ ਸੰਗ ਸਿਰਮੋਰਹ ਅਨਿਕ ਜਹਰੀ **ਕਲੋਲਤੇ**॥

-ਸਸ ੫, ੪੮:੧ (1358)

ਕਲ੍ਯਾਨਾ- ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੁੱਤਰ

ਗਉਰਾ ਅਉ ਕਾਨਰਾ ਕਲ੍ਯਾਨਾ॥

-ਰਾਗ ੧,੩੮ (1430)

ਕਵਚੁ- ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੰਤਰ, ਜ਼ੱਰਾ ਬਕਤਰ, ਸੰਜੋਆ

*ਰਾਮ **ਕਵਚੁ** ਦਾਸ ਕਾ ਸੰਨਾਹੁ॥

-ਗੋਂਡ ੫,੨੦,੨:੧ (868)

ਕਵਾਇ- (ਅ.ਕਬਾ) ਚੋਗਾ, ਪੁਸ਼ਾਕ, ਸਰੋਪਾ, ਲਿਬਾਸ

*ਗੁਰਿ ਦੀ ਬਾਣਿ **ਕਵਾਇ** ਪੈਨਾਈਓ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੯,੪:੨ (73)

*ਕਹਾ ਸੁ ਤੇਗਬੰਦ ਗਾਡੇਰੜਿ ਕਹਾ ਸੁ ਲਾਲ **ਕਵਾਈ**।

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨,੧:੨ (417)

ਕੜਛੀਆ- ਲੋਹੇ ਜਾਂ ਪਿੱਤਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਚਮਚਾ, ਸਬਜ਼ੀ/ਦਾਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ/ਪ੍ਰੋਸਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਸੋਈ ਦਾ ਇਕ ਬਰਤਨ।

*ਕੜਛੀਆ ਫਿਰੰਨਿ੍ ਸੁਆਉ ਨ ਜਾਣਨਿ੍ ਸੁੰਞੀਆ॥

-ਗੂਜ ੫, ਵਾਰ ੧੨ਸ,੫,੧:੧ (521)

ਕੜਾਹਾ- ਵੱਡੀ ਕੜਾਹੀ, ਰਸੋਈ ਦਾ ਇਕ ਬਰਤਨ, ਇਕ ਚੌੜਾ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਭਾਂਡਾ।

*ਤਪਤ **ਕੜਾਹਾ** ਬੁਝਿ ਗਇਆ ਗੁਰਿ ਸੀਤਲ ਨਾਮੁ ਦੀਓ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੧੪,੧:੨ (1002)*

ਕੜੀਅਲੁ- ਲਗਾਮ ਦਾ ਕੰਡੇਦਾਰ ਲੋਹਾ, ਕੜਿਆਲਾ, ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ ਦੀ ਵਸਤੂ

*ਕੜੀਆਲੁ ਮੁਖੇ ਗੁਰਿ ਗਿਆਨੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਰਾਮ॥

-ਵਡ ੪, ਘੋੜੀ ੧,੩:੧ (575)

ਕਾਸਟ- (ਸੰ.ਕਾਸ਼ਟ)ਲੱਕੜ, ਕਾਠ

*ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਸੂਕੇ **ਕਾਸਟ** ਹਾਰਿਆ॥

-ਗੂਜ ੫,ਸੋ ੫,੧:੨ (10)*

ਕਾਸਾ- (ਅ.ਕਾਸਾ) ਪਿਆਲਾ (ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਕੌਲਾ),ਠੂਠਾ

*ਕਰ **ਕਾਸਾ** ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਭੂਖ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੨,੧:੩ (721)

ਕਾਸਾਰੁ- ਘਿਓ ਵਿਚ ਆਟਾ ਭੁੰਨ, ਖੰਡ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਪੰਜੀਰੀ, ਇਕ ਖਾਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ

*ਭਾਤੁ ਪੀਹਤਿ ਅਰੁ ਲਾਪਸੀ ਕਰਕਰਾ ਕਾਸਾਰੁ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪,੪:੧ (479)

ਕਾਸੇ- ਪਿਆਲਾ, ਵੇਖੇ 'ਕਾਸਾ'

*ਲਕੀ ਕਾਸੇ ਹਥੀ ਫੁੰਮਣ ਅਗੋ ਪਿਛੀ ਜਾਹੀ"

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ, ੧,੧:੯ (149)

ਕਾਜਰ- ਕਜਲ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਲਈ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਹੀ, ਕਾਲਖ, ਵੇਖੋ 'ਕਾਜਲ'

*ਕਾਜਰ ਕੋਠ ਮਹਿ ਭਈ ਨ ਕਾਰੀ ਨਿਰਮਲ ਬਰਨੁ ਬਨਿਓ ਰੀ॥

-ਆਸਾ ੫,੫੧,੩:੧ (384)

*ਕਾਜਲ ਫੂਲ ਤੰਬੋਲ ਰਸੁ ਲੇ ਧਨ ਕੀਆ ਸੀਗਾਰੁ॥

-ਸੂਹੀ ੩,ਵਾਰ੮ਸ,੨:੧ (788)

*ਕਾਜਲੁ ਹਾਰੁ ਤਮੋਲ ਰਸੁ ਬਿਨ ਪਸੇ ਹਭਿ ਰਸ ਛਾਰੁ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਵਾਰ. ੧ਸ, ੫,੩:੨ (1094)

ਕਾਠ- ਲਕੜੀ, ਹੋਰ ਵੇਖੋ 'ਕਾਸਟ'

*ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਛੈ ਤਰਿ ਗਇਆ ਜਿਓ ਲੋਹਾ ਕਾਠ ਸੰਗੋਇਆ॥

-ਗਉ ੪,ਵਾਰ ੧੬ਸ,੪,੧:੯ (309)

*ਕਾਠਹੁ ਸ੍ਰੀਖੰਡ ਸਤਿਗੁਰਿ ਕੀਅਉ ਦਖੁ ਦਰਿਦ੍ਰ ਤਿਨ ਤੇ ਗਇਆ॥

-ਸਵ ੪, ਨਲ ੬:੫ (1399)

*ਸੰਚਿ ਮਹਾ ਰਸੁ ਤਨੁ ਭਇਆ ਕਾਠੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੨੭,੧:੨ (328)

*ਕਾਪੜੁ ਕਾਠੁ ਰੰਗਾਇਆ ਰਾਂਗਿ॥

-ਸਾਹ ੪,ਵਹ੧ਪਸ, ੧,੨:੧ (1243)

ਕਾਤੀ- ਛੁਰੀ, ਕੈਂਚੀ, ਕਰਦ, ਚਾਕੂ

*ਗਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੧੬ਸ, ੧,੧:੧ (145)

*ਸੇ ਸਿਰ ਕਾਤੀ ਮੁੰਨੀਅਨਿ ਗਲ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ਧੂੜਿ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੧,੧:੨ (417)

ਕਾਨ- ਤੀਰ, ਬਾਣ

*ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਕਾਨ ਲਗੇ ਤਨ ਭੀਤਰਿ ਵੈਦੁ ਕਿ ਜਾਣੈ ਕਾਰੀ ਜੀਉ॥

-ਮਾਰੂ ੧,੧੨,੧:੩ (993)

ਕਾਨਰਾ- ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,

*ਗਉਰਾ ਅਉ ਕਾਨਰਾ ਕਲ੍ਯਾਨਾ॥

-ਰਾਗ ੧,੩੯ (1430)

ਕਾਪਰ- ਕੱਪੜੇ

*ਬਹੁ ਭੋਜਨ ਕਾਪਰ ਸੰਗੀਤ॥

-ਗਉ ੫,ਸੁਖ ੨੦, ੮:੫ (290)

*ਕਾਇਆ ਕਾਪਰੁ ਚੀਰ ਬਹੁ ਫਾਰੇ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਨ ਲਹੈ ਸਭਾਗਾ॥

-ਮਾਲੀ ੪,੪,੩:੨ (985)

*ਕਬੀਰ ਊਜਲ ਪਹਿਰਹਿ **ਕਾਪਰੇ** ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਖਾਹਿ॥

-ਸਲ ਕਬ, ੩੪:੧ (1366)

***ਕਾਪੜ** ਪਹਿਰਿ ਕਰੇ ਚਤੁਰਾਈ॥

-ਗਉ ੩,ਅਸ ੩,੭:੧ (230)

*ਸਾਚੁ ਧੜੀ ਧਨ ਮਾਡੀਐ **ਕਾਪੜੁ** ਪ੍ਰੇਮ ਸੀਗਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੨,੫:੧ (54)

ਕਾਂਬਰੀ- ਕੰਬਲੀ

*ਸਾਕਤ ਕਾਰੀ **ਕਾਂਬਰੀ** ਧੋਏ ਹੋਇ ਨ ਸੇਤੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੦੦:੨ (1369)

*ਧਨਿ ਧਨਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਓਢੈ **ਕਾਂਬਲੀ**॥

-ਮਾਲੀ ਨਾਮ, ੧,੧:੨ (988)

ਕਾਮਣ- ਟੂਣੇ, ਪਤੀ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਦੂ, ਜਾਦੂ ਟੂਣੇ

*ਆਉ ਸਖੀ ਗੁਣ **ਕਾਮਣ** ਕਰੀਹਾ ਜੀਉ॥

-ਗਉ ੪,੬੬,੧:੧ (173)

ਕਾਮਣਿਆਰਿ- ਟੂਣੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ

*ਭੂੰਡੀ ਕਾਮਣਿ **ਕਾਮਣਿਆਰਿ**॥

-ਬਿਲਾ ੧,੩,੨:੨ (796)

***ਕਾਮਣਿਆਰੀ** ਕਾਮਣ ਪਾਏ ਬਹੁਰੰਗੀ ਗਲ ਤਾਗਾ॥

-ਵਡ ੧, ਅਲਾ, ੫,੩:੪ (582)

ਕਾਮਰੀ- ਕੰਬਲੀ, ਕਾਂਬਲੀ

*ਪੀਸਨੁ ਪੀਸਿ ਓਢਿ **ਕਾਮਰੀ** ਸੁਖੁ ਮਨੁ ਸੰਤੋਖਾਏ॥

-ਸੂਹੀ ੫,੪੧,੨:੧ (745)

ਕਾਮੋਦੀ- ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

***ਕਾਮੋਦੀ** ਆਉ ਗੂਜਰੀ ਸੰਗਿ ਦੀਪਕ ਕੇ ਥਾਪਿ॥

-ਰਾਗ ੧:੩੬ (1430)

ਕਾਰ- (ਸੰ.ਕਾਲ-ਕਾਲਾ,) ਕਾਲਖ, ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਰੋਗੰਨ

*ਮਨਮੁਖ ਹੀਅਰਾ ਅਤਿ ਕਠੋਰੁ ਹੈ ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ **ਕਾਰ** ਕਰੀਠਾ।

-ਗਉ ੪,੬੧,੩:੧ (171)

ਕਾਰਗਹ- (ਫਾ.ਕਾਰਗਾਹ) ਕਪੜਾ ਬੁਨਣ ਦੀ ਖੱਡੀ, ਕਾਰਖਾਨਾ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ
*ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ **ਕਾਰਗਹ** ਤੋਰੀ॥
-ਆਸਾ ਕਬ, ੩੬,੪:੧ (484)

ਕਾਰਨਾ- ਖੇਡਾਂ, ਚੋਜ, ਮੇਲ ਮੌਜੇ ਕਰਨੇ
*ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪੇ ਕੁਦਰਤ ਸਭਿ ਕਰਤੇ ਕੇ ਕਾਰਨਾ॥
-ਰਾਮ ੫,੫,੨:੧ (915)

ਕਾਰਵੀ- (ਸੰ.ਕਰਕ)ਕਰਵਾ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਾਂਡਾ, ਮਟਕੀ
*ਕਬੀਰ ਕਾਇਆ ਕਾਚੀ **ਕਾਰਵੀ** ਕੇਵਲ ਕਾਚੀ ਧਾਤੁ॥
-ਸਲੋ ਕਬ, ੨੨੨:੧ (1376)

ਕਾਰੇ- ਕੰਮ, ਲਾਭ, ਧੰਦੇ
*ਜਬ ਅਜਰਾਈਲੁ ਬਸਤਨੀ ਤਬ ਚਿ ਕਾਰੇ ਬਿਦਾਇ॥
-ਤਿਲੰ ੫,੧,੩:੨ (723)

*ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਦੂਜੀ ਕਾਰੈ ਲਗਿ॥
-ਸਿਰੀ ੧,੧੪,੨:੧ (19)

ਕਾਲੰਕਾ- ਰਾਗ ਦੀਪਕ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ
*ਕਾਲੰਕਾ ਕੁਤਲ ਅਉ ਰਾਮਾ॥
-ਰਾਗ ੧:੩੭ (1430)

ਕਾਲੜੀ- (ਸੰ.ਕਾਲ=ਕਾਲਾ-ਆ) ਕਾਲੀ, ਸਿਆਹ ਰੰਗ ਦੀ, ਗਹਿਰੇ ਰੰਗ ਦਾ
*ਊਜਲੁ ਕੈਹਾ ਚਿਲਕਣਾ ਘੋਟਿਮ **ਕਾਲੜੀ** ਮਸੁ॥
-ਸੂਹੀ ੨,੩,੧:੧ (729)

*ਬਗਾ ਰਤਾ ਪੀਅਲਾ **ਕਾਲਾ** ਬੇਦਾ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ॥
-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੪ਸ, ੧,੧:੪ (139)

*ਤੂੰ ਸੁਣਿ ਹਰਣਾ **ਕਾਲਿਆ** ਕੀ ਵਾੜੀਐ ਰਾਤਾ ਰਾਮ॥
-ਆਸਾ ੧, ਛੰਤ ੫,੧:੧ (438)

***ਕਾਲੀ** ਕੋਇਲ ਤੂ ਕਿਤ ਗੁਨ ਕਾਲੀ॥
-ਸੂਹੀ ਫਰ, ੧,੨:੧ (794)

*ਰਾਤੀ ਹੋਵਨਿ ਕਾਲੀਆ ਸੁਪੇਦਾ ਸੇ ਵੰਨ॥
-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੨:੧ (789)

*ਜਾਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ **ਕਾਲੁਖ** ਖਨਿ ਉਤਾਰ ਤਿਮਰ ਅਗ੍ਯਾਨ ਜਾਹਿ ਦਰਸ ਦੁਆਰ॥

-ਸਵ ੨,੨:੧ (1391)

*ਇਹੁ ਬਗਾ ਤਪੈ ਘਣਾ ਕਾਲਿਆ **ਕਾਲੇ** ਵੰਨ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧੩ਸ,੧,੨:੨ (789)

*ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਆਗਿ ਆਨ ਜੋ ਚਾਹਤ ਤਾ ਕੈ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ **ਕਾਲੇਖਾ**॥

-ਸਾਰ ੫,੮੮,੧:੨ (1221)

ਕਿੰਕਨੀ- (ਸੰ. ਕਿੰਙਕਰਗੀ) ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ, ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਵਾਲੀ ਤੜਾਗੀ

*ਦੇਖ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾ ਮਗ ਭਈ **ਕਿੰਕਨੀ** ਸ਼ਬਦ ਝਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ॥

-ਸਵ ੪, ਗਯੰ ੬:੩ (1402)

ਕਿੰਕੁਰੀ- (ਫ.ਕਿੰਗਰਾ) ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰੰਗੀ, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼, ਜੋਗੀਆਂ, ਨਾਥਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਜ਼

***ਕਿੰਕੁਰੀ** ਅਨੂਪ ਵਾਜੈ।

-ਰਾਮ ੫,੧੨,੧:੧ (886)*

*ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜੈ **ਕਿੰਗੁਰੀ** ਅਨਦਿਨ ਸ਼ਬਦਿ ਸੁਭਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧,ਅਸ ੧੪,੮:੧ (62)

ਕਿਰਾੜਾ- (ਸੰ.ਕਿਰਾਟ-ਵਪਾਰੀ)ਬਾਣੀਏ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੋਭੀ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਵਪਾਰੀ, ਸੁਦਾਗਰ, ਹਟਵਾਣੀਆਂ,

*ਨਾਲਿ **ਕਿਰਾੜਾ** ਦੋਸਤੀ ਕੂੜੇ ਕੂੜੀ ਪਾਇ॥

-ਸਲੋ ੧,੨੧:੧ (1412)

ਕਿਵਾਰ- ਬੂਹੇ ਦੇ ਤਖਤੇ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਭਿਤ, ਪਟ, ਬੂਹਾ

*ਖੋਲਿ **ਕਿਵਾਰ** ਦਿਖਾਲੇ ਦਰਸਨੁ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮਿ ਨ ਆਈਐ॥

-ਆਸਾ ੫,੫੦,੧:੨ (383)

*ਦੇਇ ਕਿਵਾੜ ਅਨਿਕ ਪੜਦੇ ਮਹਿ ਪਰ ਦਾਰਾ ਸੰਗਿ ਫਾਕੈ॥

-ਸੋਰ ੫,੨੬,੩:੧ (616)

*ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭ੍ਰਮ ਕਟੇ **ਕਿਵਾੜਾ** ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਈਐ ਜਉਲਾ ਜੀਉ॥

-ਮਾਝ ੫,੨੬,੪:੨ (102)

ਕੀਰਤ- ਇਕ ਭੱਟ ਜਿਸ ਦੇ ਸਵਯੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ।
*ਕਵਿ ਕੀਰਤ ਜੋ ਸੰਤ ਚਰਨ ਮੁੜਿ ਲਾਗਹਿ ਤਿਨ੍ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਜਮ ਕੋ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸੁ॥

–ਸਵ ੪,੧੫:੬ (1395)

*ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ **ਕੀਰਤੁ** ਕਹੈ ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਤੁਅ ਪਾ ਸਰਣ॥

–ਸਵ ੩,੧੫:੬ (1395)

ਕੁਸਪਾਤੀ- ਚੀਚੀ ਉਂਗਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਉਂਗਲ ਉਤੇ ਪਾਇਆ ਦਭ ਦੇ ਪੱਤੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਛੱਲਾ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
*ਗਿਆਨੁ ਜਨੇਊ ਧਿਆਨ **ਕੁਸਪਾਤੀ**

–ਆਸਾ ੧,੨੦,੧:੨ (355)

ਕੁਹਾੜਾ- ਲਕੜੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹਥਿਆਰ, ਵੱਡੀ ਕੁਹਾੜੀ, ਕੁਠਾਰ
*ਪਾਇ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ ਗਾਫਲਿ ਅਪੁਨੈ ਹਾਥਿ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੧੩:੨ (1365)

ਕੁੰਜੀ- ਚਾਬੀ, ਤਾਲੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੰਦਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ
*ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ **ਕੁੰਜੀ** ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥

–ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੫,੭:੩ (124)

ਕੁਠਾਰਿ- ਕੁਹਾੜਾ, ਇਕ ਹਥਿਆਰ,
*ਹਰਿ ਕਾਟੀ ਕੁਟਿਲਤਾ **ਕੁਠਾਰਿ**॥

–ਸਾਰ ੫,੧੧੨,੧:੧ (1225)*

*ਬਜਰ **ਕੁਠਾਰੁ** ਮੋਹਿ ਹੈ ਛੀਨਾਂ ਕਰਿ ਮਿੰਨਤਿ ਲਗਿ ਪਾਵਉ॥

–ਧਨਾ ਨਾਮ, ੨,੨:੧ (693)

ਕੁੰਤਲ- ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,
*ਕਾਲਕਾ **ਕੁੰਤਲ** ਅਉ ਰਾਮਾ॥

–ਰਾਗ ੧:੩੭ (1430)

ਕੁਦਣੁ- ਟਪਣਾ, ਨੱਚਣਾ, ਖੇਡਣਾ, ਦੁੜੰਗੇ ਮਾਰਨਾ, ਉਛਲਣਾ, ਛਾਲ ਮਾਰਨਾ,
*ਨਚਣੁ **ਕੁਦਣੁ** ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ॥

–ਆਸਾ੧,ਵਾਰ ੫ ਸ, ੧,੨: ੨੫ (465)

*ਕੁਦਮ ਕਰੇ ਪਸੁ ਪੰਖੀਆ ਦਿਸੈ ਨਾਹੀ ਕਾਲੁ॥

–ਸਿਰੀ ੫,੭੩,੨:੧ (43)

ਕੁੰਨੇ– (ਸੰ.ਕੁੰਨੇ–ਹਾਂਡੀ) ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਹਾਂਡੀ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਇਕ ਬਰਤਨ, ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਾਂਤ

*ਕੁੰਨੇ ਹੇਠਿ ਜਲਾਈਐ ਬਾਲਣ ਸੰਦੈ ਥਾਇ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੭੨:੨ (1381)

*ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭ ਭਰਾਈਲੇ ਊਦਕ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਉ॥

–ਆਸਾ ਨਾਮ, ੨,੧:੧ (485)

ਕੁੰਭਾਰ– ਘਮਿਆਰ, ਘੜਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਕੁੰਭਕਾਰ

*ਕੁੰਭਾਰ ਕੇ ਘਰ ਹਾਂਡੀ ਹਾਛੈ ਰਾਜਾ ਕੇ ਘਰਿ ਸਾਂਡੀ ਗੋ॥

–ਟੋਡੀ ਨਾਮ, ੩,੧:੧ (718)

ਕੁੰਭੁ– ਘੜਾ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਰਤਨ

*ਕੁੰਭੇ ਬਧਾ ਜਲੁ ਰਹੈ ਜਲ ਬਿਨੁ ਕੁੰਭੁ ਨ ਹੋਇ॥

–ਆਸਾ੧,ਵਾਰ ੧੨ਸ,੧,੫:੧ (469)

*ਜਿਉ ਪ੍ਰਗਾਸਿਆ ਮਾਟੀ ਕੁੰਭੇਉ॥

–ਪ੍ਰਭਾ ਨਾਮ, ੩,੨:੧ (1351)

ਕੁਮ੍ਹਾਰਾ– ਘੁਮਿਆਰ/ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ

*ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਂਡੇ ਘੜੈ ਕੁਮ੍ਹਾਰਾ।

–ਭੈਰ ੩,੧,੩:੨ (1128)

*ਕੁਮ੍ਹਾਰੈ ਏਕ ਜੁ ਮਾਟੀ ਗੂੰਧੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਾਨੀ ਲਾਈ॥

–ਆਸਾ ਕਬ, ੧੬, ੨:੧ (479)

*ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਪੇੜੈ ਪਈ ਕੁਮ੍ਹਿਆਰ॥

–ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੬ਸ,੧,੨:੧ (466)

*ਖਿਨੁ ਪੂਰਬਿ ਖਿਨੁ ਪਛਮਿ ਛਾਏ ਜਿਉ ਚਕੁ ਕੁਮ੍ਹਿਆਰਿ ਭਵਾਇਆ।

–ਆਸਾ ੪, ਛੰਤ ੮,੨:੪ (442)

ਕੁਲਹ- (ਫਾ.ਕੁਲਾਹ)ਟੋਪੀ, ਕੁਲਾ

*ਤਾਜ **ਕੁਲਹ** ਸਿਰਿ ਛਤ੍ਰ ਬਨਾਵਉ॥

-ਗਉ ੧,ਅਸ ੧੦,੬:੨ (225)

***ਕੁਲਹਾਂ** ਦੇਂਦੇ ਬਾਵਲੇ ਲੈਂਦੇ ਵਡੇ ਨਿਲਜ॥

-ਮਲਾ੧, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੧,੧:੧ (1286)

ਕੁਲਫੁ- (ਅ.ਕੁਲਫ) ਜੰਦਰਾ

*ਕੁੰਜੀ **ਕੁਲਫੁ** ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਿ ਮਖੇ ਕਰਤੇ ਬਾਰ ਨ ਲਾਈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੭੩,੧:੨ (339)

ਕੁਲਾਲੁ- ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਬਣਾਨ ਵਾਲਾ, ਘੁਮਿਆਰ

*ਜਾਂ ਚੈ ਘਰਿ **ਕੁਲਾਲੁ** ਬ੍ਰਹਮਾ ਚਤੁਰ ਮੁਖੁ ਡਾਵੜਾ ਜਿਨਿ ਬਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰੁ ਰਾਚੀਲੇ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧,੨:੧ (1292)

ਕੂਜੜਾ- (ਅ.ਕੂਜਾ) ਗੰਗਾਸਾਗਰ, ਨਿੱਕੀ ਗਾਗਰ, ਵਲਟੋਹੀ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਲੋਟਾ,

*ਅਜੁ ਫਰਦੈ **ਕੂਜੜਾ** ਸੈ ਕੋਹਾਂ ਥੀਓਮਿ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੨੦:੨ (1378)

*ਪੁਰਾਬ ਖਾਮ ਕੂਜੈ ਹਿਰਮਤਿ ਖੁਦਾਇਆ॥

-ਮਲਾ ੧ ਵਾਰ ੨੭ਸ, ੧,੨:੫ (1291)

*ਬਦ ਅਮਲ ਛੋਡਿ ਕਰਹੁ ਹਥਿ ਕੂਜਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੨, ੧੦:੨ (1084)

ਕੂੰਜੀ- ਚਾਬੀ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੰਦਰਾ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ।

*ਸੰਤਨ ਹਥਿ ਰਾਖੀ **ਕੂੰਜੀ**॥

-ਰਾਮ ੫,੩੫,੨:੪ (894)

ਕੂੰਡੇ- ਕੂੰਡ, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗਹਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

*ਛੂਟੇ **ਕੂੰਡੇ** ਭੀਗੈ ਪੁਰੀਆ ਚਲਿਓ ਜੁਲਾਹੋ ਰੀਸਾਈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੪,੩:੨ (335)

ਕੇਦਾਰਾ- ਇਕ ਰਾਗ ਜੋ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੀਖਮ ਰੁਤ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਕੇਦਾਰਾ ਰਾਗਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਭਾਈ ਸਬਦੇ ਕਰੇ ਪਿਆਰੁ॥

-ਮਾਰੂ ੩,ਵਾਰ ੨ਸ,੩,੧:੧ (1087)

ਕੇਲ- ਖੇਡ, ਕਰੀੜੇ, ਖੇਲੁ

*ਉਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤੂ ਕਰਤੀ ਕੇਲ॥

-ਆਸਾ ੫,੮੨,੧:੧ (390)

ਕੈਹਾ- ਇਕ ਧਾਤ, ਕੈਹ, ਕਾਂਸੀ

*ਕੈਹਾ ਕੰਚਨੁ ਤੁਟੈ ਸਾਰੁ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ੧੨ਸ, ੧,੨:੧ (143)

ਕੋਟਿ- (ਸੰ.ਕੋਟ-ਕਿਲਾ), ਕਿਲ੍ਹਾ, ਫ਼ਸੀਲ, ਗੜ੍ਹ, ਘੇਰਾ

*ਸਚੈ ਕੋਟਿ ਗਿਰਾਂਇ ਨਿਜ ਘਰ ਵਸਿਆ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੮:੩ (146)

*ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਅਪਾਰੁ ਹੈ ਅੰਦਰਿ ਹਟਨਾਲੇ॥

-ਗਉ ੪,ਵਾਰ ੧੫:੧ (309)

ਕੋਡ- ਕੌਤਕ, ਤਮਾਸ਼ੇ, ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ

*ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ॥

-ਜਪੁ ੧, ੩੬:੨ (7)

ਕੋਰੀ- ਜੁਲਾਹਾ, ਹਿੰਦੂ ਜੁਲਾਹਾ

*ਕੋਰੀ ਕੋ ਕਾਹੂ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੩੬,੧:੧ (484)*

ਕੋਲੂ- ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯੰਤਰ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ

*ਕੋਲੂ ਚਰਖਾ ਚਕੀ ਚਕੁ॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ੫ ਸ, ੧,੨:੧੫ (465)

ਕ੍ਰਮਰਤੁ- ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ, ਕਰਮ ਕਾਡਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ

*ਕੋਈ ਹੋਆ ਕ੍ਰਮਰਤੁ ਕੋਈ ਤੀਰਥ ਨਾਇਆ॥

-ਧਨਾ ੫,੫੭,੧:੧ (684)

ਖਉਖਟ- ਮਾਲਕਉਸ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਮ

*ਖਉਖਟ ਅਉ ਭਉਰਾਨਦ ਗਾਏ॥

-ਰਾਗ, ੧:੨੧ (1430)

ਖਗਿ- ਤੀਰ, 'ਖੜਗ' ਦਾ ਸੰਖੇਪ, ਤਲਵਾਰ, ਕਿਰਪਾਨ, ਖੰਡਾ,
*ਨਾਨਕ ਰੋਗ ਦੋਖ ਅਘ, ਮੋਹ ਛਿਦੇ ਹਰਿ ਨਾਮ **ਖਗਿ**॥

-ਸਮੁ ੫, ੧੦:੫ (1389)

ਖੰਨਾ ਸਗਲ ਰੇਨੁ ਛਾਰੀ॥

-ਸੋਰ ੫,੮੦,੧:੨ (628)

*ਖਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਬਹੁਤੁ ਪਿਈਨੀ॥

-ਸੂਹੀ ਫਰ, ੧,੪:੨ (794)

ਖਪਰੀ- ਭਿੱਖਿਆ ਦਾ ਭਾਂਡਾ, ਕਾਸਾ, ਖੱਪਰ, ਠੂਠਾਧਾਰੀ, ਬਰਤਨ,
*ਖਲੜੀ **ਖਪਰੀ** ਲਕੜੀ ਚਮੜੀ ਸਿਖਾ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ ਕੀਨ੍ਹੀ॥

-ਆਸਾ ੧,੩੩,੪:੧ (358)

*ਫੂਟੇ ਖਾਪੁਰ ਦੁਬਿਧਾ ਮਨਸਾ॥

-ਬਿਲਾ ੧, ਥਿਤੀ ੨੦:੪ (840)

ਖਲਾ- ਧੌਂਕਣੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਨਿਆਰੇ ਫੂਕ ਮਾਰਕੇ ਅੱਗ ਭਖਾਂਦੇ ਹਨ।
*ਭਉ **ਖਲਾ** ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ॥

-ਜਪੁ ੧, ੩੮:੩ (8)

***ਖੜਗ**- (ਸੰ.ਖੜਗ-ਤਲਵਾਰ)
*ਜਮ ਪੁਰਿ ਵਜਹਿ **ਖੜਗ** ਕਰਾਰੇ॥

-ਮਾਰੂ੧,੧੨,੪:੨ (993)

*ਮਤਿ ਗੁਰ ਆਤਮ ਦੇਵ ਦੀ **ਖੜਗਿ** ਜੋਰਿ ਪਰਾਕੁਇ ਜੀਅ ਦੈ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ੧:੫ (966)

*ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ **ਖੜਗੁ** ਹਥਿ ਧਾਰਿਆ ਜਮੁ ਮਾਰਿਅੜਾ ਜਮਕਾਲਿ॥

-ਗਉ ੪, ਕਰ ੨,੭:੨ (235)

ਖਾਇਣ- ਭੋਜਨ, ਖਾਣ ਦਾ ਕੰਮ, ਭੋਜਨ ਖਾਣਾ, ਖੁਰਾਕ,
*ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ **ਖਾਇਣ**॥

-ਰਾਮ ੫, ਵਾਰ ੧੧ਸ,੫,੧:੩ (962)

*ਕਲਿ ਹੋਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ **ਖਾਜੁ** ਹੋਆ ਮੁਰਦਾਰੁ॥

-ਸਾਰ ੪,ਵਾਰ੧੪ਸ,੧,੧:੧ (1242)

ਖਾਟ- ਚਾਰਪਾਈ, ਪਲੰਘ, ਮੰਜਾ

*ਖਾਟ ਮਾਂਗਉ ਚਉਪਾਈ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੧੧,੩:੧ (656)

ਖਾਣਾ- ਖਾਦ ਪਦਾਰਥ, ਭੋਜਨ, ਖੁਰਾਕ, ਰੋਟੀ ਆਦਿ ਛਕਣੀ

*ਲੇਖੈ ਬੋਲਣੁ ਬੋਲਣਾ ਲੇਖੈ **ਖਾਣਾ** ਖਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੩,੧:੧ (15)

*ਤਿਸੁ ਵਿਣੁ ਸਭੁ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ ਜੇਤਾ ਪੈਨਣੁ **ਖਾਣ**॥

-ਸਿਰੀ ੧,੫,੪:੨ (16)

*ਜਹਾਂ ਦਾਣੇ ਤਹਾਂ **ਖਾਣੇ** ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਹੇ॥

-ਸੋਰ ੪, ਵਾਰ ੨੯ਸ,੨,੨:੨ (653)

ਖਾਤੀ- ਲਕੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਤਰਖਾਣ ਭਾਵ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ, ਖੱਤਰੀ, ਗੱਡੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ

*ਨਾ ਇਹੁ ਬ੍ਰਹਮਨੁ ਨਾ ਇਹੁ **ਖਾਤੀ**॥

-ਗੋਂਡ, ਕਬ, ੫,੨:੪ (871)

ਖਾਨਿ- ਖਾਣਾ, ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ, ਭੋਜਨ

*ਘਾਹੁ ਖਾਨਿ ਤਿਨਾ ਮਾਸੁ ਖਵਾਲੇ ਏਹਿ ਚਲਾਏ ਰਾਹ॥

-ਮਾਝ ੨, ਵਾਰ ੧੪ਸ,੧,੧:੨ (144)

*ਫੂਟੇ **ਖਾਪਰੁ** ਭੀਖ ਨ ਭਾਇ॥

-ਰਾਮ ੧, ਅਸ ੨,੩:੩ (903)

ਖਿੰਥੜਿ- ਗੋਦੜੀ, ਖਫਣੀ,

*ਫਰੀਦਾ **ਖਿੰਥੜੀ** ਮੇਖਾ ਅਗਲੀਆ ਜਿੰਦੁ ਨ ਕਾਈ ਮੇਖ॥

-ਜਪੁ ੧,੨੮:੨ (6)

*ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਤੇ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਕਾਇਆ ਕੀਜੈ ਖਿੰਥਾਤਾ॥

-ਗਉ, ੧,੧੫,੧:੧ (155)

ਖਿਧੋਲੜਾ- ਖੰਧੋਲਾ, ਜੁਲਾ, ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਚੋਲਾ ਜੋ ਹਾਕਮ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

*ਮਲੁ ਜੂਈ ਭਰਿਆ ਨੀਲਾ ਕਾਲਾ **ਖਿਧੋਲੜਾ** ਤਿਨਿ ਵੇਮੁਖਿ ਵੇਮੁਖੈ ਨੋ ਪਾਇਆ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੨ਸ,੪,੧:੧ (306)

ਖਿਲਉਨਾ- ਖਿਡੌਣਾ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇ

*ਲੋਗਨ ਰਾਮੁ **ਖਿਲਉਨਾ** ਜਾਨਾਂ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ੬,੧:੨ (1158)

ਖੀਚਰੀ- ਖਿਚੜੀ, ਚਾਵਲ ਤੇ ਦਾਲ ਨੂੰ ਰਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਭੋਜਨ,

*ਕਬੀਰ ਖੂਬੁ ਖਾਨਾ **ਖੀਚਰੀ** ਜਾ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੋਨੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੮੮:੧ (1374)

ਖੀਂਧਾ- ਲੇਫ, ਰਜਾਈ, ਜੁੱਲੀ

*ਉਪਰ ਕਉ ਮਾਂਗਉ ਖੀਂਧਾ॥

-ਸੋਰ ਕਬ,੧੧,੩:੩ (656)

ਖੀਰ- (ਫਾ.ਸ਼ੀਰ) ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਚਾਵਲ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਮਿੱਠਾ ਭੋਜਨ, ਸ਼ੀਰ, ਤਸਮਈ

*ਆਨੀਲੇ ਦੂਧੁ ਰੀਧਾਈਲੇ ਖੀਰੰ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਨੈਵੇਦੁ ਕਰਉ॥

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੨,੩:੧ (485)

*ਲੰਗਰਿ ਚਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ **ਖੀਰਿ** ਘਿਆਲੀ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੩:੯ (967)

*ਨਾਨਕ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰੋ **ਖੀਰਾ**॥

-ਟੋਡੀ ੫,੫,੪:੨ (713)

***ਖੀਰੁ** ਪੀਐ ਖੇਲਾਈਐ ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਹੇਤੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਪਹਿ੨,੧:੨ (75)

*ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਮਨੁ ਬੇਧਿਆ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ ਜਿਉ ਬਾਲਕ ਲਗਿ ਦੁਧ **ਖੀਰੇ** ਰਾਮ॥

-ਬਿਹਾ ੪, ਛੰਤ ੨,੨:੧ (538)

*ਖੀਰ ਅਧਾਰਿ ਬਾਰਿਕੁ ਜਬ ਹੋਤਾ ਬਿਨੁ ਖੀਰੈ ਰਹਨੁ ਨ ਜਾਈ॥

-ਮਲਾ ੫,੨,੧:੧ (1266)

ਖੁੰਬਿ- ਧੋਬੀ ਦੀ ਭੱਠੀ, ਧੋਬੀ ਦਾ ਉਹ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਰਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਉਪਰ ਕਪੜੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇਜ਼ ਭਾਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਲ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ।

*ਭੈ ਵਿਚਿ ਖੁੰਬਿ ਚੜਾਈਐ ਸਰਮੁ ਪਾਹੁ ਤਨਿ ਹੋਇ॥

-ਆਸਾ ੨,ਵਾਰ ੧੧ਸ, ੧,੧:੫ (468)

ਖ਼ੁਰਗੀਰ- (ਫਾ.ਖ਼ੈਵ-ਪਸੀਨਾ)ਪਸੀਨਾ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਮਦਾ ਜੋ ਕਾਠੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਾਈਦਾ ਹੈ, ਤਾਹਰੂ, ਨਮਦਾ,

*ਤਿਨ ਕੇ ਤੁਰੇ ਜੀਨ **ਖੁਰਗੀਰ** ਸਭਿ ਪਵਿਤੁ ਹੈ ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਖ ਸਾਧ ਸੰਤ ਚੜਿ ਜਾਤੇ॥

-ਸੋਰ 8, ਵਾਰ ੧੬:੩ (648)

***ਖੇਪ-** (ਸੰ:ਖੇਪ-ਭੇਜਣਾ) ਵਣਜ ਦਾ ਮਾਲ, ਵਪਾਰ ਲਈ ਲਦਿਆ ਮਾਲ, ਸੌਦਾਗਰੀ ਮਾਲ

*ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜੀਉ ਮਿਤ੍ਰਾ ਹਰਿ ਲਦੇ **ਖੇਪ** ਸਵਲੀ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਛੰਤ ੨, ੩:੧ (79)

ਖੇਲ- ਖੇਡ, ਤਮਾਸ਼ਾ, ਮੌਜ ਮਸਤੀ

*ਤੂੰ ਆਪੇ **ਖੇਲ** ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਕਰਤੇ ਕਿਆ ਦੂਜਾ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀਐ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰਰਸ,੨,੨:੫ (138)

*ਬਬੈ ਬਾਜੀ **ਖੇਲਣ** ਲਾਗਾ ਚਉਪੜਿ ਕੀਤੇ ਚਾਰਿ ਜੁਗਾ॥

-ਆਸਾ੧, ਪਟੀ ੨੬:੧ (433)

*ਹਉਮੈ ਚਉਪਤਿ **ਖੇਲਣਾ** ਝੂਠੇ ਅਹੰਕਾਰਾ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੨੨,੫:੧ (422)

*ਪ੍ਰਭ ਸੰਗੀ ਮਿਲਿ **ਖੇਲਨ** ਲਾਗ॥

-ਬਸੰ ੫,੧,੨:੨ (1180)

ਖੇਵਟ- ਮਲਾਹ, ਬੇੜੀ ਚਲਾਣ ਵਾਲਾ, ਕਿਸ਼ਤੀ ਚਲਾਣ ਵਾਲਾ, ਬਾਦਬਾਨ,

*ਜਿਮੀ ਪੁਛੈ ਅਸਮਾਨ ਫਰੀਦਾ **ਖੇਵਟ** ਕਿੰਨਿ ਗਏ॥

-ਆਸਾ ਫਰ, ੨,੮:੧ (488)

*ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਕਰਿ ਬੋਹਿਥਾ ਜੀਉ ਸਬਦੁ **ਖੇਵਟੁ** ਵਿਚਿ ਪਾਇ॥

-ਗਉ ੩, ਛੰਤ ੪, ੧:੨ (245)

*ਵੰਝੀ ਹਾਥਿ ਨ **ਖੇਵਟੂ** ਜਲੁ ਸਾਗਰੁ ਅਸਰਾਲੁ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੨,੧:੩ (1009)

*ਆਪੇ ਸਾਗਰੁ ਆਪੇ ਬੋਹਿਥਾ ਆਪੇ ਹੀ **ਖੇਵਾਟੁ**॥

-ਗੂਜ ੩, ਵਾਰ ੨੨:੩ (517)

ਗਉਰਾ- ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,

*ਗਉਰਾ ਆਓ ਕਾਨਰਾ ਕਲ੍ਯਾਨਾ॥

–ਰਾਗ ੧,੩੮ (1430)

ਗਉੜੀ- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਤੀਜਾ ਰਾਗ, ਦਿਨ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪਹਿਰ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ।

***ਗਉੜੀ** ਰਾਗਿ ਸੁਲਖਣੀ ਜੇ ਖਸਮੈ ਚਿਤਿ ਕਰੇਇ॥

–ਗਉ ੪,ਵਾਰ ੨੦ਸ,੩,੧:੧ (311)

ਗਹਣਾ- ਜ਼ੇਵਰ, ਭੂਸ਼ਨ, ਗਹਿਣਾ

*ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਤੇ ਲਹਣਾ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗਹਣਾ॥

–ਮਾਝ ੫, ੪੦,੩:੧ (106)

***ਗਹਣੇ** ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤੁਰ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਅਵਤਾਰ॥

–ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੫ ਸ,੧,੧:੨ (465)

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਾਰੁ ਕੰਠਿ ਹੈ ਬਨਿਆ ਮਨੁ ਮੋਤੀਚੂਰੁ ਵਡ **ਗਹਨਈਆ**॥

–ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੫,੬:੧ (836)

*ਕੰਗਨ ਬਸਤ੍ਰ ਗਹਨੇ ਬਨੇ ਸੁਹਾਵੇ॥

–ਸੂਹੀ ੫,੪,੨:੩ (737)

ਗਗਰੀ- ਗਾਗਰ, ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਦੀ ਇਕ ਵਸਤੂ

*ਅਮਰ ਜਾਨਿ ਸੰਚੀ ਇਹ ਕਾਇਆ ਇਹ ਮਿਥਿਆ ਕਾਚੀ ਗਗਰੀ॥

–ਬਿਲਾ ਕਬ, ੬,੧:੧ (856)

*ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ **ਗਗਰੀਆ** ਫੋਰੀ।

–ਗਉ ਕਬ, ੬੦,੩:੨ (337)

ਗੰਗਾ- ਇਕ ਦਰਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਤਿਨ ਨਿੰਦਹਿ ਜਿਹ **ਗੰਗਾ** ਆਨੀ॥

–ਗਉ ਕਬ, ੪੪, ੨:੨ (332)

***ਗੰਗ** ਬਨਾਰਸਿ ਸਿਫਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਨਾਵੈ ਆਤਮ ਰਾਉ॥

–ਆਸਾ ੧,੩੨,੩:੧ (358)

***ਗੰਗਾਜਲੁ** ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ॥

–ਭੈਰ ੫,੮,੧*:੧ (1137)

ਗਜਧਰ- ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਮ,
*ਬੈਰਾਧਰ **ਗਜਧਰ** ਕੇਦਾਰਾ॥

-ਰਾਗ ੧:੫੫ (1430)

ਗਡਵੈ- ਲੋਟਾ, ਗੜਵਾ, ਇਕ ਭਾਂਡਾ
*ਦੂਧੁ ਕਟੋਰੈ **ਗਡਵੈ** ਪਾਨੀ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੩,੧:੧ (1163)

ਗਾਢ- ਕਿਲ੍ਹਾ, ਦੁਰਗ,ਗੜ੍ਹ
*ਸਾਸਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਪਕਰਿਓ **ਗਢ** ਕੋ ਰਾਜਾ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ੧੭,੫:੨ (1162)

*ਲੰਕਾ **ਗਢੁ** ਸੋਨੇ ਕਾ ਭਇਆ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ੨, ੩:੧ (1158)

ਗੰਧਾਰੀ- ਰਾਗ ਮਾਲਕਉਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ।
***ਗੰਧਾਰੀ** ਸੀਹੁਤੀ ਉਚਾਰੀ॥

-ਰਾਗ ੧:੧੬ (1429)

ਗਯੰਦ- ਇਕ ਭੱਟ ਜਿਸ ਦੇ 13 ਸਵਯੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ।
*ਨਾਮੁ ਸਾਰੁ ਹੀਏ ਧਾਰੁ ਤਜੁ ਬਿਕਾਰੁ ਮਨ **ਗਯੰਦ** ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀਉ॥

-ਸਵ ੪, ਗਯੰ ੯:੫ (1403)

ਗਰੁੜਾਰੀ- ਗਾਰੁੜ ਮੰਤਰ, ਸੱਪ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਤਰ
*ਚਹੁ ਦਿਸ ਫੂਲਿ ਰਹੀ ਬਿਖਿਆ ਬਿਖੁ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਮੂਖਿ **ਗਰੁੜਾਰੀ**॥

-ਸਾਰ ੫,੨੫,੧:੧ (1209)

***ਗਰੁੜ** ਸਬਦੁ ਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਹਰਿ ਮਾਰੀ॥

-ਮਲਾ ੩,੯,੧:੨ (1260)

ਗੜ- ਕਿਲ੍ਹਾ, ਕੋਟ ਦੁਰਗ, ਹੋਰ ਦੇਖੋ 'ਗਢ'
*ਹਾਟ ਪਟਣ **ਗੜ** ਕੋਠੜੀ ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਵਾਪਾਰ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੭,੨:੩ (57)

*ਕਉ ਬਿਖਮ **ਗਾਰ** ਤੇਰੈ॥

-ਆਸਾ ੫,੧੫੪,੧:੧ (408)*

*ਬਿਨਾ ਪਉੜੀ **ਗੜਿ** ਕਿਉ ਚੜਾਉ ਗੁਰ ਹਰਿ ਧਿਆਨ ਨਿਹਾਲ॥
-ਸਿਰੀ ੧,੯,੨:੩ (17)

*ਆਤਮ **ਗੜੁ** ਬਿਖਮੁ ਤਿਨਾ ਹੀ ਜੀਤਾ॥
-ਮਾਝ ੫,੧੮,੩:੨ (99)

***ਗੜ੍ਹਿ** ਕਾਇਆ ਸੀਗਾਰ ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਬਣਾਂਈ॥
-ਸਾਰ ੪, ਵਾਰ ੨੪:੧ (1246)

ਗਾਇਣ- ਸੁਰਾਂ, ਗਉਣਾ, ਗੀਤ, ਰਾਗ
*ਕਬ ਕੋਊ ਮੇਲੈ ਪੰਚ ਸਤ **ਗਾਇਣ** ਕਬ ਕੋ ਰਾਗ ਧੁਨਿ ਉਠਾਵੈ॥
-ਆਸਾ੪,੬੨,੨:੧ (368)

ਗਾਇਤ੍ਰੀ- ਹਿਦੂਆਂ ਦਾ ਮਹਾਂ ਮੰਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ ਤੇ ਵੈਸ਼ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਵਿਤਰੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
*ਤੁਮ੍ ਤਉ ਬੇਦ ਪੜਹੁ **ਗਾਇਤ੍ਰੀ** ਗੋਬਿਦੁ ਰਿਦੈ ਹਮਾਰੇ॥
-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੬,੧:੨ (482)

ਗਾਡੋ- ਗਡਾ, ਦੋ ਪਹੀਆਂ ਵਾਲਾ ਬਲਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਿਚਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਨ, ਭਾਰ ਢੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ, ਛਕੜਾ
*ਧਰ ਤੂਟੀ **ਗਾਡੋ** ਸਿਰ ਭਾਰਿ॥
-ਰਾਮ ੧,੧੧,੨:੩ (879)

ਗਾਰੜੂ- ਸਪ ਦੀ ਵਿਹੁ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਤਰ ਭਾਵ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਮੰਤਰ
*ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੋਈ **ਗਾਰੜੂ** ਤਿਨਿ ਮਲਿ ਦਲਿ ਲਾਈ ਪਾਇ॥
-ਗੂਜ ੩,ਵਾਰ ੫ ਸ,੩,੨:੩ (510)

*ਗੁਰਮੁਖਿ **ਗਾਰੜੁ** ਜੇ ਸੁਣੇ ਮੰਨੇ ਨਾਉ ਸੰਤੋਖ॥
-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੨,੪:੩ (1009)

*ਦਸਨ ਬਿਹੂਨ ਭੁਯੰਗ ਮੰਤ੍ਰੰ **ਗਾਰੁੜੀ** ਨਿਵਾਰੰ॥
-ਗਾਥਾ ੫,੧੬:੧ (1361)

*ਤਾੜੈ **ਗਾਰੁਣ** ਤੁਮ ਸੁਹੁ ਹਰਿ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ॥
-ਰਾਮ੧, ਓਅੰ ੪੭:੩ (936)

ਗੀਅ- ਗੀਤ ਰਸ, ਰਾਗ

*ਇਕਨਾ ਨਾਦ ਨ ਬੇਦੁ ਨ ਗੀਅ ਰਸੁ ਰਸ ਕਸ ਨ ਜਾਣੰਤਿ॥

-ਸਾਰ ੪,ਵਾਰ ੨੨ਸ ੧,੨:੪ (1246)

ਗੁਸਲ- (ਅ.ਗੁਸਲ)ਇਸ਼ਨਾਨ, ਮਜਨ, ਨ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ

*ਅਸਮਾਨ ਮ੍ਹਿਾਨੇ ਲਹੰਗ ਦਰੀਆ **ਗੁਸਲ** ਕਰਦਨ ਬੂਦ।

-ਤਿਲੰ ਕਬ, ੧,੩:੧ (727)

ਗੁੰਡ- ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਅਸਟ ਪੁਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀਰਾਗ ਕੇ **ਗੁੰਡ** ਕੁੰਭ ਹਮੀਰ॥

-ਰਾਗੁ ੧:੪੮ (1430)

ਗੁਦੜੁ- ਗੋਦੜਾ, ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਕੱਪੜਾ, ਜੁੱਲਾ, ਫਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜੇ

*ਜਿਨ੍ ਪਟੁ ਅੰਦਰਿ ਬਾਹਰਿ **ਗੁਦੜੁ** ਤੇ ਕੂਲੇ ਸੰਸਾਰਿ॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ੨੦ਸ,੧,੨:੩ (473)

*ਕਾਇਆ ਕੂਮਲ ਫੁਲ ਗੁਣ ਨਾਨਕ **ਗੁਪਸਿ** ਮਾਲ॥

-ਸੂਹੀ ੩ ਵਾਰ, ੧੮ਸ,੧,੧:੧ (791)

*ਗਾਥਾ ਗੁੰਫ ਗੋਪਾਲ ਕਥੰ ਮਥੰ ਮਾਨ ਮਰਦਨਹ॥

-ਗਾਥਾ ੫,੬:੧ (1360)

*ਹਰਿ ਗੁਣ ਗੁੰਫਹੁ ਮਨਿ ਮਾਲ ਹਰਿ ਸਭ ਮਲੁ ਪਰਹਰੀਐ॥

-ਗਉ ੫, ਵਾਰ ੧,੧:੪ (320)

*ਪੰਕਜ ਫਾਥੇ ਪੰਕ ਮਹਾ ਮਦ **ਗੁੰਫਿਆ**॥

-ਫੁਨ ੫,੧੫:੧ (1363)

ਗੁਰਜ- (ਫਾ.ਗੁਰਜ਼) ਗਦਾ, ਹਥਿਆਰ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਸ਼ਤਰ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਮੁਦਗਰ

-ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਿਉ **ਗੁਰਜ** ਉਠਾਈ॥

-ਭੈਰ ੩,ਅਸ ੧,੮:੧ (1154)

ਗੇਰੂ- ਗੇਰੂ ਰੰਗ ਦੇ, ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਮਿੱਟੀ, ਸੂਤ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਵਾਲੀ ਮਿੱਟੀ

*ਘੋਲੀ **ਗੇਰੂ** ਰੰਗੁ ਚੜਾਇਆ ਵਸਤ੍ਰ ਭੇਖ ਭੇਖਾਰੀ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ੭, ੨:੧ (1012)

*ਪੂੰਅਰ ਤਾਪ **ਗੇਰੀ** ਕੇ ਬਸਤ੍ਰਾ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੫, ਅਸ ੨,੪:੧ (1348)

ਗੌਂਡ- ਇਕ ਰਾਗ, ਜੋ ਦਿਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਪੰਜ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,

*ਸਾਲੂ ਸਾਰਗ ਸਾਗਰਾ ਅਉਰ ਗੋਂਡ ਗੰਭੀਰ॥

-ਰਾਮ ੧:੪੭ (1430)

ਗੌਂਡਕਰੀ- ਇਕ ਰਾਗ, ਰਾਗ ਮਾਲਕਉਸਕ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ।

*ਗੌਂਡਕਰੀ ਅਰੁ ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ॥

-ਰਾਗ ੧,੧੫ (1429)

ਗੋਦਰੀ- ਗੋਦੜੀ

*ਕਾਹੂ ਗਰੀ **ਗੋਦਰੀ** ਨਾਹੀ ਕਾਹੂ ਖਾਨ ਪਰਾਰਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੬,੧:੨ (479)

ਗ੍ਰਸ- ਖਾਣਾ, ਨਿਗਲਣਾ

*ਮਾਨ ਮੋਹੁ ਨ ਬੁਝਤ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕਾਲ **ਗ੍ਰਸ** ਸੰਸਾਰ॥

-ਸਾਰ ੫,੧੨੯, ੧:੨ (1229)*

ਘੜਾ- ਘਟ, ਕੁੰਭ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਰਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਬਰਤਨ, ਕਲਸ਼,

*ਕੰਧਿ ਕੁਹਾੜਾ ਸਿਰਿ **ਘੜਾ** ਵਣਿ ਕੈ ਸਰੁ ਲੋਹਾਰੁ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੪੨:੧ (1380)

*ਜਿਉ ਆਕਾਸੈ ਘੜੂਅਲੋ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭਰਿਆ॥

-ਗੂਜ ਨਾਮ, ੨,੩:੧ (525)

ਘਾਘਰੈ- ਘਘਰਾ, ਇਕ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਲਹਿੰਗਾ,

*ਕਬੀਰ ਪਰਦੇਸੀ ਕੈ **ਘਾਘਰੈ** ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਲਾਗੀ ਆਗਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੪੭:੧ (1366)

ਘਿਉ- ਘੀ, ਥਿੰਧਾ, ਪੰਘਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੱਖਣ

*ਕਿਆ ਮੇਵਾ ਕਿਆ ਘਿਉ ਗੁੜ ਮਿਠਾ ਕਿਆ ਮੈਦਾ ਕਿਆ ਮਾਸੁ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੧੦ ਸ,੧,੨:੩ (142)

***ਘਿਅ** ਪਟ ਭਾਂਡਾ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੨,੩:੨ (721)

*ਤਿਤੁ **ਘਿਇ** ਹੋਮ ਜਗ ਸਦ ਪੂਜਾ ਪਇਐ ਕਾਰਜੁ ਸੋਹੈ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ,੧,੧:੨੨ (150)

*ਅੰਨੁ ਦੇਵਤਾ ਪਾਣੀ ਦੇਵਤਾ ਬੈਸੰਤਰੁ ਦੇਵਤਾ ਲੂਣੁ ਪੰਜਵਾ ਪਾਇਆ **ਘਿਰਤੁ**॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੯ਸ,੧,੧:੫ (473)

*ਨਦੀਆ ਹੋਵਹਿ ਧੇਣਵਾ ਸੁੰਮ ਹੋਵਹਿ ਦੁਧੁ **ਘੀਉ**॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੯ਸ,੧,੧:੧ (141)

*ਧੂਪ ਦੀਪ **ਘ੍ਰਿਤ** ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ॥

-ਸਨਾ ਸੈਣਿ, ੧,੧:੧ (695)

*ਸਗਲ ਬਨਸਪਤਿ ਮਹਿ ਬੈਸੰਤਰੁ ਸਗਲ ਦੂਧ ਮਹਿ **ਘੀਆ**॥

-ਸੋਰ ੫,੨੯,੧:੧ (617)

ਘੂਘਰ- ਘੁੰਘਰੂ, ਘੁੰਗਰੂ

*ਨਿਰਤਿ ਕਰੇ ਕਰਿ ਮਨੂਆ ਨਾਚੈ ਆਣੇ **ਘੂਘਰ** ਸਾਜਾ॥

-ਰਾਮ ੫,੭,੧:੩ (884)

*ਘੂੰਘਰ ਖੜਕੁ ਤਿਆਗਿ ਵਿਸੂਰੇ॥

-ਰਾਮ ੫,੮,੩:੨ (885)

ਚਉਪੜਿ- ਇਕ ਖੇਡ ਜੋ ਚਾਰ ਪੰਜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਉਪਰ ਖਾਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*ਹਉਮੈ **ਚਉਪੜਿ** ਖੇਲਣਾ ਝੂਠੇ ਅਹੰਕਾਰਾ॥

-ਆਸਾ੧, ਅਸ੨੨,੫:੧ (422)

ਚਉਪਾਈ- ਚਾਰ ਪਾਵਿਆਂ ਵਾਲੀ

*ਖਾਟ ਮਾਂਗਉ **ਚਉਪਾਈ**॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੧੧,੩:੧ (656)

ਚਸਮੇ- (ਫਾ.ਚਸ਼ਮ) ਐਨਕਾਂ

*ਕਰਿ ਫਕਰੁ ਦਾਇਮ ਲਾਇ ਚਸਮੇ ਜਹ ਤਹਾ ਮਉਜੂਦੁ॥

-ਤਿਲੰ ਕਬ, ੧,੩:੨ (727)

ਚਕਹੁ- ਚਕ ਉਪਰ, ਕੁਮਿਹਾਰ ਦਾ ਉਹ ਪਹੀਆ ਜਿਸ ਉਪਰ ਉਹ ਬਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਘੜਦਾ/ਸ਼ਕਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

*ਕਰਣੀ ਤੇ ਕਰਿ ਚਕਹੁ ਢਾਲਿ॥

-ਰਾਮ ੧,੭,੨:੩ (878)

ਚਕੀ- ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੁੜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਪੀਸੇ ਜਾਂ ਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

*ਦੁਇ ਪੁੜ **ਚਕੀ** ਜੋੜਿ ਕੈ ਪੀਸਣ ਆਇ ਬਹਿਠੁ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੧੧ਸ,੧,੧:੩ (142)

***ਚਾਕੀ** ਚਾਟਹਿ ਚੂਨੁ ਖਾਹਿ॥

-ਬਸੰ ਕਬ, ੧,੨:੧ (1196)

ਚਕੁ- ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਪਹੀਆ

*ਖਿਨੁ ਪੂਰਬਿ ਖਿਨ ਪਛਮਿ ਛਾਏ ਜਿਉ **ਚਕੁ** ਕਮਿਆਰਿ ਭਵਾਇਆ॥

-ਆਸਾ ੪, ਛੰਤ ੮,੨:੪ (442)

ਚਟਿ- ਜੀਭ ਨਾਲ ਖਾਣਾ, ਸੁਆਦ ਲਾ ਕੇ ਖਾਣਾ, ਲਕਣਾ

*ਰਤੁ ਪਿਤੁ ਕੁਤਿਹੋ **ਚਟਿ** ਜਾਹੁ॥

-ਮਲਾ ੧,ਵਾਰ ੨੨ ਸ, ੧,੨:੮ (1288)

ਚਨਣਾਠੀਆ- ਚੰਦਨ ਦੀ ਲਕੜੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ

*ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਕਰੀ **ਚਨਣਾਠੀਆ** ਜੇ ਮਨੁ ਉਰਸਾ ਹੋਇ॥

-ਗੂਜ ੧,੧:੧ (489)

ਚੰਪਕ- ਇਕ ਰਾਗ, ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਕਮਲ ਕੁਸਮ **ਚੰਪਕ** ਕੇ ਨਾਮਾ॥

-ਰਾਗ ੧:੩੮ (1430)

ਚਮਈਆ- ਚਮੜੇ ਦਾ ਧੰਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਚਮਿਆਰ, ਇਕ ਜਾਤੀ

*ਨਾਮਾ ਜੈ ਦੇਉ ਕੰਬੀਰੁ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ ਅਉਜਾਤਿ ਰਵਿਦਾਸੁ ਚਮਿਆਰੁ **ਚਮਈਆ**॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੪,੭:੧ (835)

*ਚਮਰਟਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਜਨਈ॥

-ਸੋਰ ਰਵਿ, ੭,੧:੧ (659)*

*ਮੇਰੇ ਰਮਈਏ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠ ਕਾ ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ **ਚਮਾਰ**॥

-ਗਉ ਰਵਿ, ੧,੪:੨ (346)

*ਨਾਗਰ ਜਨਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਬਿਖਿਆਤ ਚੰਮਾਰੰ॥

-ਮਲਾ ਰਵਿ, ੧:੧ (1293)*

*ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਖਲਾਸ **ਚਮਾਰਾ**॥

-ਗਉ ਰਵਿ, ੨,੩:੩ (345)

*ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰੁ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਨਿਮਖ ਇਕ ਗਾਇ॥

–ਸੂਹੀ ੪,੮,੨:੧ (733)

*ਨਾਮਦੇਉ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਕਬੀਰ ਦਾਸਰੋ ਮੁਕਤਿ ਭਇਓ ਚੰਮਿਆਰੋ॥

–ਗੂਜ ੫,੧੦,੨:੨ (498)

ਚਰਖਾ– ਰੂੰ, ਸੂਤ, ਕੱਤਣ ਦਾ ਜੰਤਰ।

*ਕੋਲੂ **ਚਰਖਾ** ਚਕੀ ਚਕੁ॥

–ਆਸਾ ੧,ਵਾਰ ਪਸ, ੧,੨:੧੫ (465)

ਚਲੂਲ– (ਫਾ.ਚੂੰ ਲਾਲ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਹੀਰੇ ਵਰਗਾ, ਗੂੜ੍ਹੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ, ਮੋਤੀ ਜਿਹੀ ਚਮਕ ਵਾਲਾ, ਮੋਤੀ ਤੁਲ

*ਬਸਤ੍ਰ ਹਮਾਰੇ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲ॥

–ਆਸਾ ੫,੭,੩:੧ (372)

ਚਵਰ– ਚੋਰ, ਚਾਮਰ

*ਤੇਰੋ ਕੀਆ ਤੁਝਹਿ ਕਿਆ ਅਰਪਉ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਤੁਹੀ **ਚਵਰ** ਢੋਲਾਰੇ॥

–ਧਨਾ ਰਵਿ, ੩,੩:੨ (694)

*ਜਾ ਕਾ **ਚਵਰੁ** ਸਭ ਊਪਰਿ ਝੂਲੈ॥

–ਆਸਾ ੫,੯੦,੨:੩ (393)

*ਧੂਪੁ ਮਲਆਨਲੋ ਪਵਣੁ **ਚਵਰੋ** ਕਰੇ ਸਗਲ ਬਨਰਾਇ ਫੂਲੰਤ ਜੋਤੀ॥

–ਧਨਾ ੨,੯,੧:੨ (663)

ਚਾਮ– ਚੰਮ, ਚਮੜੀ

*ਬਿਸਤਾ ਅਸਤ ਰਕਤੁ ਪਰੇਟੇ **ਚਾਮ**॥

–ਆਸਾ ੫,੧੪,੩:੧ (374)

*ਪਵਨਿ ਅਫਾਰ ਤੋਰ ਚਾਮਰੋ ਅਤਿ ਜਜਰੀ ਤੇਰੀ ਰੇ ਮਾਟੁਲੀ॥

–ਸਾਰ ੫,੬੧,੧:੨ (1216)*

*ਤਾ ਕੇ ਪਗ ਕੀ ਪਾਹਨੀ ਮੇਰੇ ਤਨ ਕੋ ਚਾਮੁ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੬੩:੨ (1367)

ਚਾਲ– ਮਰਯਾਦਾ, ਰੀਤ, ਜੀਵਨਜਾਂਚ, ਤਰਜ਼ੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

*ਭਗਤਾ ਕੀ **ਚਾਲ** ਨਿਰਾਲੀ।

–ਰਾਮ ੩, ਅਨੰ ੧੪:੧ (918)

*ਹਮ ਅੰਧੁਲੇ ਅੰਧ ਬਿਖੈ ਬਿਖੁ ਰਾਤੇ ਕਿਉ ਚਾਲਹ ਗੁਰ ਚਾਲੀ॥

-ਧਨਾ੪,੪,੧:੧ (667)

ਚਾਵਰ- ਚੌਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ,

*ਛਤ੍ਰ ਨ ਪਤ੍ਰ ਨ ਚਉਰ ਨ **ਚਾਵਰ** ਬਹੁਤੀ ਜਾਤ ਰਿਦੈ ਨ ਬਿਚਾਰਹੁ॥

-ਸਯੂ ੫,੫*:੨ (1388)

ਚਿਟਵੀਆਹ- ਸੁਫੈਦ, ਚਿੱਟੀ ਦੁੱਧ ਵਰਗੀਆਂ

*ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆਂ ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ॥

-ਸਿਰੀ੪,ਵਾਰ੭ਸ,੧,੨:੨ (85)

*ਚਿਟੇ ਜਿਨ ਕੇ ਕਪੜੇ ਮੈਲੇ ਚਿਤ ਕਠੋਰ ਜੀਉ॥

-ਸੂਹੀ ੧, ਅਸ ੨,੩:੧ (751)

ਚਿਤਕਾਰੀ- ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ/ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨੂੰ

*ਤਜਿ ਚਿਤ੍ਰੈ ਚੇਤਹੁ ਚਿਤਕਾਰੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਬਾਅ ੧੧:੨ (340)

ਚਿਤਗੁਪਤ- ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ

*ਚਿਤ ਗੁਪਤ ਕਰਮਹਿ ਜਾਨ॥

-ਬਿਲ ੫,ਅਸ ੨,੩:੪ (838)

ਚਿਤ੍ਰ- ਤਸਵੀਰ, ਚਿਤਰੀ ਹੋਈ, ਮੂਰਤ, ਨਕਸ਼ਾ, ਦ੍ਰਿਸ਼

*ਰਚਾ ਰਚਿਤ **ਚਿਤ੍ਰ** ਹੈ ਭਾਰੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਬਾਅ ੧,੨:੧ (340)

*ਨਾਨਕ ਮੂਰਤਿ **ਚਿਤ੍ਰ** ਜਿਉ ਛਾਡਿਤ ਨਾਹਿਨ ਭੀਤਿ॥

-ਸਲੋ ੯,੩੭:੨ (1428)

***ਚਿਤ੍ਰਸਾਲ** ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ਮੰਦਰ ਸੰਗਿ ਨ ਕਛਹੂ ਜਾਇਆ॥

-ਗੂਜ ੫,੮,੧:੨ (497)

*ਜਾਂ ਚੈ ਘਰਿ ਦਿਸ ਦਿਸੈ ਸਰਾਇਚਾ ਬੈਕੁੰਠ ਭਵਨ **ਚਿਤ੍ਰਸਾਲਾ** ਸਪਤ ਲੋਕ ਸਾਮਾਨਿ ਪੂਰੀਅਲੇ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧,੧:੧ (1292)

ਚਿਤ੍ਰਗੁਪਤ- ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ

*ਚਿਤ੍ਰਗੁਪਤ ਕਾ ਕਾਗਦੁ ਫਾਰਿਆ ਜਮਦੂਤਾ ਕਛੂ ਨ ਚਲੀ॥

-ਸਿਰੀ ੫,ਛੰਤ ੨,੩:੫ (79)

*ਲੇਖਾ **ਚਿਤ੍ਰਗੁਪਤਿ** ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਸਭ ਛੂਟੀ ਜਮ ਕੀ ਬਾਕੀ॥

-ਧਨਾ ੪,੬,੨:੨ (668)

***ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ** ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗਹਿ ਤਬ ਕਉਣ ਪੜਦਾ ਤੇਰਾ ਢਾਕੈ॥

-ਸੋਰ ੫,੨੬,੩:੨ (616)

ਚੀਜੁ- ਪਦਾਰਥ, ਵਸਤ

*ਏਕੁ **ਚੀਜੁ** ਮੁਝੈ ਦੇਹਿ ਅਵਰ ਜਹਰ ਚੀਜ਼ ਨ ਭਾਇਆ॥

-ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ੨੭ਸ, ੧੨:੪ (1291)

ਚਿਤਨਹਾਰੇ- ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ ਨੇ, ਚਿਤਰਣ ਵਾਲੇ ਨੇ

*ਕਿਨਿ ਓਇ ਚੀਤੇ **ਚੀਤਨਹਾਰੇ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੨੮,੧:੩ (329)

ਚੀਥਰਾ- ਪਰੋਲੀ, ਪੂੰਝਨ ਵਾਲੀ ਲੀਰ, ਫਟਿਆ ਹੋਇਆ ਕੱਪੜਾ

*ਚਾਕੀ ਕਾ **ਚੀਥਰਾ** ਕਹਾਂ ਲੈ ਜਾਹਿ॥

-ਬਸੰ ਕਬ, ੧,੨:੨ (1196)

ਚੀਰ- ਕੱਪੜਾ, ਵਸਤ੍ਰ, ਲਿਬਾਸ

*ਧਨਾਢਿ ਆਢਿ ਭੰਡਾਰ ਹਰਿ ਨਿਧਿ ਹੋਤ ਜਿਨਾ ਨ **ਚੀਰ**॥

-ਗੂਜ ੫,ਅਸ ੨,੬:੧(508)

*ਕਾਇਆ ਕਚੀ ਕਚਾ **ਚੀਰੁ** ਹੰਢਾਏ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੫,੨:੧ (111)

ਚੁਰਾਇਆ- ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ

*ਹਮ ਅਪਰਾਧ ਪਾਪ ਬਹੁ ਕਨੇ ਕਰਿ ਦੁਸਟੀ ਚੋਰ **ਚੁਰਾਇਆ**॥

-ਗਉ ੪,੬੩,੪:੧ (172)

*ਕਾਹੂ ਬਿਹਾਵੈ ਪਰ ਦਰਬ **ਚੋਰਾਏ**॥

-ਰਾਮ ੫, ਅਸ ੩,੩:੩ (914)

ਚੁਲੰਭੁ- ਗੂੜ੍ਹੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ

*ਮਨ ਤਨੁ ਹੋਇ **ਚੁਲੰਭੁ** ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਇਆ॥

-ਸੂਹੀ ੨, ਅਸ ੩,੧:੨ (751)

ਚੂਹੜਾ- ਮਲ/ਕੂੜਾ ਹੂੰਝਨ ਅਥਵਾ ਚੁਕਣ ਵਾਲਾ, ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਕਾਮਾ

*ਲਬੁ ਕੁਤਾ ਕੂੜੁ **ਚੂਹੜਾ** ਠਗਿ ਖਾਧਾ ਮੁਰਦਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੪,੧:੧ (15)

ਚੂਹੜੀ- ਮਲ/ਕੂੜਾ ਹੂੰਝਨ ਅਥਵਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਚੂਹੜੇ ਦਾ 'ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ'

*ਕੁਬੁਧਿ ਡੂਮਣੀ ਕੁਦਇਆ ਕਸਾਇਣਿ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਘਟ **ਚੂਹੜੀ** ਮੁਠੀ ਕ੍ਰੋਧਿ ਚੰਡਾਲਿ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ਵਾਰ ੨੦ਸ, ੧,੧:੧ (91)

ਚੂਨ- ਆਟਾ, ਇਕ ਖਾਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ, ਚੂਰਾ,

*ਕਬੀਰ ਹਰਦੀ ਪੀਰਤਨੁ ਹਰੈ **ਚੂਨ** ਚਿਹਨੁ ਨ ਰਹਾਇ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੫੭:੧ (1367)

*ਦੁਇ ਸੇਰ ਮਾਂਗਉ **ਚੂਨਾ**॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੧੧,੨:੧ (656)

*ਕਬੀਰ ਹਰਦੀ ਪੀਅਰੀ **ਚੂਨਾ** ਉਜਲ ਭਾਇ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੫੬:੧ (1367)

*ਚਾਕੀ ਚਾਟਹਿ **ਚੂਨੁ** ਖਾਹਿ॥

-ਬਸੰ ਕਬ, ੧,੨:੧ (1196)

ਚੂਲ੍ਹੇ- ਚੁੱਲੇ, ਅੱਗ ਬਾਲਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਸਥਾਨ,

*ਬਸੁਧਾ ਖੋਦਿ ਕਰਹਿ ਦੁਇ **ਚੂਲ੍ਹੇ** ਸਾਰੇ ਮਾਣਸ ਖਾਵਹਿ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨,੨:੨ (476)

ਚੂੜਾ- ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਲ ਵੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ, ਕੰਗਣੀਆਂ

***ਚੂੜਾ** ਭੰਨੁ ਪਲੰਘ ਸਿਉ ਮੁੰਧੇ ਸਣੁ ਬਾਹੀ ਸਣੁ ਬਾਹਾ॥

-ਵਡ ੧,੩,੧:੫ (557)

*ਨ ਮਨੀਆਰੁ ਨ **ਚੂੜੀਆਂ** ਨਾ ਸੇ ਵੰਗੁੜੀਆਹਾ॥

-ਵਡ ੧,੩,੧:੭ (558)

ਚੇਟਕ- ਤਮਾਸ਼ਾ, ਕੌਤਕ, ਜਾਦੂ ਵਾਲੇ ਤਮਾਸ਼ੇ, ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ

*ਕਿ ਨਹੀ ਸਿਧ ਬਹੁ **ਚੇਟਕ** ਲਾਏ॥

-ਰਾਮ ੫,ਅਸ੧, ੬:੧ (913)

*ਆਸਣ ਸਿਧ ਸਿਖਹਿ ਬਹੁਤੇਰੇ ਮਨਿ ਮਾਗਹਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਚੇਟਕ ਚੇਟਕਈਆ॥

-ਬਿਲਾਵ, ਅਸ੪,੫:੧ (835)

ਚੇਤੂ- ਚਿਤਰ ਗੁਪਤ

*ਘਰੀ ਘਰੀ ਕਾ ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ ਕਾਇਥੁ ਚੇਤੂ ਨਾਉ॥

-ਮਾਰੂ ਕਬ, ੭,੧:੨ (1104)

ਚੋਆ- ਅਗਰ ਦੀ ਲਕੜੀ ਤੋਂ ਟਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇਲ, ਅਤਰ

***ਚੋਆ** ਚੰਦਨੁ ਬਹੁ ਘਣਾ ਖਾਨਾ ਨਾਲਿ ਕਪੂਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੨,੨੩,੪:੨ (19)

ਚੋਜ- ਕੌਤਕ, ਤਮਾਸ਼ਾ ਖੇਲ, ਲੀਲਾ

*ਇਕਿ ਦਾਤੇ ਇਕਿ ਭੇਖਾਰੀ ਕੀ ਸਭਿ ਤੇਰੇ **ਚੋਜ** ਵਿਡਾਣਾ॥

-ਆਸਾ ੪, ਸੋਪੁ ੧,੨:੨ (11)

*ਆਪਿ ਅਖਾੜਾ ਪਾਇ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਆਪਿ **ਚੋਜਾਹਾ**॥

-ਸੋਰ ੪,੬,੩:੧ (606)

***ਚੋਜੀ** ਮੇਰੇ ਗੋਵਿੰਦਾ ਚੋਜੀ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਚੋਜੀ ਜੀਉ॥

-ਮਾਝ ੪,੬੮,੧:੧ (174)

*ਸਭੁ ਤੇਰਾ **ਚੋਜੁ** ਵਰਤਦਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੁਧੁ ਪਾਸਿ॥

-ਬਿਹਾ ੪, ਵਾਰ ੨:੫ (549)

ਚੋਟੀ- ਬੋਦੀ

*ਨਾ ਹਰਿ ਭਜੇ ਨ ਤੀਰਥ ਸੇਵੇ **ਚੋਟੀ** ਕਾਲਿ ਗਹੀ॥

-ਸੋਰ ੮,੨,੧:੨ (631)*

ਚੋਪੜੀ- ਘੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਪੋਚੀ ਹੋਈ

*ਜਿਨਾ ਖਾਧੀ **ਚੋਪੜੀ** ਘਣੇ ਸਹਨਿਗੇ ਦੁਖ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੨੮:੨ (1379)

ਚੋਰ- ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਤਸਕਰ, ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ,
*ਅਸੰਖ **ਚੋਰ** ਹਰਾਮਖੋਰ॥

-ਜਪੁ ੧,੧੮:੨ (4)

*ਕਬੀਰ ਮਾਇਆ **ਚੋਰਟੀ** ਮੁਸਿ ਮੁਸਿ ਲਾਵੈ ਹਾਟਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੨੦:੧ (1365)

*ਮੁਠੀ ਧੰਧੈ **ਚੋਰਿ** ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਈਐ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੭:੨ (146)

*ਵੇਲਿ ਪਰਾਈ ਜੋਹਹਿ ਜੀਅੜੇ ਕਰਹਿ **ਚੋਰੀ** ਬੁਰਿਆਰੀ

-ਗਉ ੧,੧੩,੨:੩ (155)

*ਹਉ ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਦੇਸਾ ਦੁਸਟੁ **ਚੋਰੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੧,੨੯,੪:੨ (24)

ਚੋਲਨਾ- ਚੋਲਾ, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਰਨ, ਚੋਗਾ, ਲਿਬਾਸ
*ਲਾਲੁ **ਚੋਲਨਾ** ਤੈ ਤਨਿ ਸੋਹਿਆ॥

-ਆਸਾ ੫,੫੨,੧:੧ (384)

*ਮੇਰੇ ਕੰਤ ਨ ਭਾਵੈ **ਚੋਲੜਾ** ਪਿਆਰੇ ਕਿਉ ਧਨ ਸੇਜੈ ਜਾਇ॥

-ਤਿਲੰ ੧, ੩, ੧:੨ (721)

*ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਕਾ ਕਚਾ **ਚੋਲਾ** ਤਿਤੁ ਪੈਧੈ ਪਗੁ ਖਿਸੈ॥

-ਵਡਾ ੩, ਅਲਾ ੩, ੨:੪ (584)

ਚੋਲੀ- ਅੰਗੀ, ਇਸਤ੍ਰੀਆ ਦਾ ਥਲੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਰਨ
*ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗੁ ਭਇਆ ਅਤਿ ਗੂੜਾ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਭੀਨੀ ਮੇਰੀ **ਚੋਲੀ**॥

-ਸੋਰ ੪, ਵਾਰ ੧ ੧:੧ (646)

*ਜਿਨ ਕੇ **ਚੋਲੇ** ਰਤੜੇ ਪਿਆਰੇ ਕੰਤੁ ਤਿਨਾ ਕੈ ਪਾਸਿ॥

-ਤਿਲੰ ੨,੩,੩:੧ (722)

ਚੋਲ੍ਹਾ- ਚੁਹਲ, ਕੌਤਕ, ਤਮਾਸ਼ਾ
*ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਹਰਿ ਕਾ **ਚੋਲ੍ਹਾ**॥

-ਆਸਾ੫,੧੪੫,੩:੧ (407)

ਛਜ- ਅੰਨ ਵਿਚੋਂ ਮਿੱਟੀ ਕੱਖ ਕਾਨ ਆਦਿ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸੰਦ, ਇਹ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਚੂਹਾ ਖਡ ਨ ਮਾਵਈ ਤਿਕਲਿ ਬੰਨ੍ਹੈ **ਛਜ**॥

-ਮਲਾ੧, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੧,੧:੨ (1286)

ਛੰਦੇ- ਛੰਦ/ਕਾਵਿ ਬੰਦ ਵਿਚ

*ਤੀਨਿ **ਛੰਦੇ** ਖੇਲੁ ਆਛੈ॥

-ਟੋਡੀ ਨਾਮ, ੩,੧:੧ (718)*

ਛਨਕ- ਝਾਂਜਰ ਦੀ ਛਨ ਛਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ

*ਪਗ ਨੇਵਰ **ਛਨਕ** ਛਨਹਰੀ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੮, ੩:੨ (872)

ਛਮਿਛਮਰੀ- ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉਪਰ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ, ਪਿਤਰ

*ਇਕ ਲੋਕੀ ਹੋਰੁ **ਛਮਿਛਰੀ** ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਵਟਿ ਪਿੰਡ ਖਾਇ॥

-ਆਸਾ ੧,੩੨,੪:੧ (358)

ਛਾਇਲੈ- ਛਾਪੀ ਹੋਈ ਚਾਦਰ/ਕਪੜਾ, ਛੀਟ

*ਕਾਹੈ ਛੀਪਹੁ **ਛਾਇਲੈ** ਰਾਮ ਨ ਲਾਵਹੁ ਚੀਤੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੨੧੨:੨ (1375)

ਛਾਛਿ- ਲੱਸੀ, ਮੱਖਣ ਦਾ ਪਾਣੀ,

*ਸੰਤਹੁ ਮਾਖਨੁ ਖਾਇਆ **ਛਾਛਿ** ਪੀਐ ਸੰਸਾਰੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੮:੨ (1365)

ਛਾਦਨ- ਕਪੜੇ, ਬਸਤਰ, ਲਿਬਾਸ

*ਅੰਦਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ **ਛਾਦਨ** ਭੋਜਨ ਕੀ ਆਸਾ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੫:੩ (140)

***ਛਾਦਨੁ** ਭੋਜਨੁ ਨ ਲੈਹੀ ਸਤ ਭਿਖਿਆ ਮਨਹਠਿ ਜਨਮ ਗਵਾਇਆ॥

-ਗੂਜ ੩, ਵਾਰ ੧੨ਸ, ੩:੨ (513)

*ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਅੰਧ ਮਾਇਆ ਕੇ ਬੰਧ ਅਨਿਕ ਦੋਖਾ ਤਨਿ **ਛਾਦਿ** ਪੂਰੇ।

-ਧਨਾ ੫,੫੩,੧:੧ (683)

ਛਾਨਿ- ਘਾਹ ਫੂਸ ਦਾ ਛੱਪੜ, ਝੁੱਗੀ, ਝੌਂਪੜੀ, ਛਪਰੀ, ਛੰਨ,

*ਤਿਸਨਾ **ਛਾਨਿ** ਪਰੀ ਧਰ ਊਪਰਿ ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਂਡਾ ਫੂਟਾ।

–ਗਉ ਕਬ, ਅਸ ੪,੩,੧:੨ (332)

*ਜਉ ਗੁਰਦੇਉ ਤ **ਛਾਪਰਿ** ਛਾਈ॥

–ਭੈਰ ਨਾਮ, ੧੧, ੬:੩ (1167)

*ਭਲੀ ਸੁਹਾਣੀ **ਛਾਪਰੀ** ਜਾ ਮਹਿ ਗੁਨ ਗਾਏ॥

–ਸੂਹੀ ੫,੪੧,੧:੧ (745)*

ਛਾਬਾ– ਤਕੜੀ ਦਾ ਪੱਲਾ, ਤਰਾਜ਼ੂ

*ਜਿਹਵਾ ਡੰਡੀ ਇਹੁ ਘਟੁ **ਛਾਬਾ** ਤੋਲਉ ਨਾਮੁ ਅਜਾਚੀ॥

–ਮਾਰੂ ੧,੧੧,੩:੧ (992)

ਛਾਵਾਣਿਆ– (ਫਾ.ਸਾਇਵਾਨ) ਸਾਇਬਾਨ, ਚੰਦੋਆ

*ਪਰਗਟੁ ਭਇਆ ਸੰਸਾਰਿ ਮਿਹਰ **ਛਾਵਾਣਿਆ**॥

–ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੨੭:੬ (1291)

ਛਾਵਾਣੁ– ਵਿਛੌਣਾ, ਬਿਸਤਰਾ,

*ਸੇਜ ਸਧਾ ਸਹਜੁ **ਛਾਵਾਣੁ** ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਾਇਚਉ ਸਦਾ ਸੀਲ ਸੰਨਾਹੁ ਸੋਹੈ।

–ਸਵ ੪, ਕਲ ੧੦:੧ (1398)

ਛੀਕੇ– ਛੱਤ ਨਾਲ ਲਟਕਿਆ ਟੋਕਰਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਦ ਪਦਾਰਥ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

***ਛੀਕੇ** ਪਰ ਤੇਰੀ ਬਹੁਤ ਡੀਠਿ॥

–ਬਸੰ ਕਬ, ੧,੩:੧ (1196)

ਛੀਪਰੋ– ਛੀਂਬਾ, ਅਥਵਾ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਵੇਲ ਬੂਟੇ ਛਾਪਨ ਵਾਲਾ,

*ਆਢ ਦਾਮ ਕੋ **ਛੀਪਰੋ** ਹੋਇਓ ਲਾਖੀਣਾ।

–ਆਸਾ ਧਨਾ, ੨, ੧:੨ (487)*

ਛੁਰਾ– ਵਡਾ ਚਾਕੂ, ਇਕ ਹਥਿਆਰ,

*ਕੂੜੁ **ਛੁਰਾ** ਮੁਠਾ ਮੁਰਦਾਰੁ।

–ਸਿਰੀ ੧, ੨੯,੧:੩ (24)

ਛੁਰੀ– ਛੋਟਾ ਚਾਕੂ, ਕਰਦ, ਛੋਟਾ ਛੁਰਾ

***ਛੁਰੀ** ਕਾਢਿ ਲੇਵੈ ਹਥਿ ਦਾਨਾ॥

–ਗਉ ੫,੧੦੭,੨:੨ (201)*

ਜਉਹਰੀ- ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ, ਜੌਹਰੀ

*ਕਬੀਰ ਹਰਿ ਹੀਰਾ ਜਨ ਜਉਹਰੀ ਲੈ ਕੈ ਮਾਂਡੈ ਹਾਟ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੬੨:੧ (1373)

ਜਹਾਜੁ- (ਅ.ਜਹਾਜ਼) ਬੋਹਿਥ, ਬੇੜਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕਿਸ਼ਤੀ

*ਨਿਰਭੈ ਹੋਇ ਨ ਹਰਿ ਭਜੇ ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ ਗਹਿਓ ਨ ਰਾਮ ਜਹਾਜੁ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੭,੧:੨ (336)*

ਜਖ- ਯਕਸ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਕੁਬੇਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

*ਸੁਰ ਸਿਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ ਧਿਆਵਹਿ ਜਖ ਕਿੰਨਰ ਗੁਣ ਭਨੀ॥

-ਆਸਾ ੫, ਛੰਤ ੫,੨:੪ (455)

*ਸਿਮਰਹਿ **ਜਖ੍ਹ ਦੈਤ** ਸਭਿ ਸਿਮਰਹਿ ਅਗਨਤੁ ਨ ਜਾਈ ਜਸੁ ਗਨਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੮,੩:੩ (1079)

ਜਗ- ਯੱਗ, ਹਵਨ, ਸਾਧਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਛਕਾਉਣਾ ਦਾ ਭਾਵ,ਪੂਜਨ

*ਤਿਤੁ ਘਿਇ ਹੋਮ **ਜਗ** ਸਦ ਪੂਜਾ ਪਇਐ ਕਾਰਜੁ ਸੋਹੈ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ, ੧,੧:੨੨ (150)

*ਸਭਿ ਤੀਰਥ ਬਰਤ **ਜਗ** ਪੁੰਨ ਕੀਏ ਹਿਵੈ ਗਾਲਿ ਗਾਲਿ ਤਨੁ ਛੀਜੈ॥

-ਕਲਿਝ, ਅਸ ੩, ੭:੧ (1325)

***ਜਗਨ** ਕਰੈ ਬਹੁ ਭਾਰ ਅਫਾਰੀ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੯,੨:੨ (224)

*ਅਸੁਮੇਧ **ਜਗਨੇ**॥

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੧,੧:੧ (873)

*ਜੋਗੇਨ ਕਿੰ ਜਗੇਨ ਕਿੰ. ਦਾਨੇਨ ਕਿੰ ਤਪਸਾ॥

-ਗੂਜ ਜੈਦੇ, ੧,੪:੨ (526)

ਜਗੌਟਾ- ਊਨ ਦਾ ਰਸਾ ਜੋ ਜੋਗੀ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨਦੇ ਹਨ

*ਸਹਜ ਜਗੌਟਾ ਬੰਧਨ ਤੇ ਛੂਟਾ॥

-ਰਾਮ ੧,੧੧,੪:੧ (879)

ਜਚਾ- ਚੋਜ਼, ਕੌਤਕ, ਯਾਚਕ, ਭਿਖਾਰੀ

*ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਲਾਹੀਐ ਸਭਿ ਤਿਸ ਕੇ **ਜਚਾ**॥

-ਮਾਰੂ ੩, ਵਾਰ ੨੨:੫ (1094)

ਜਜਿ- ਯਜਨ, ਦੇਵ ਪੂਜਾ, ਯੱਗ

***ਜਜਿ** ਕਾਜਿ ਪਰਥਾਇ ਸੁਹਾਈ॥

-ਆਸਾ ੫,੩,੧:੨ (371)*

ਜੰਜੀਰ- (ਫਾ.ਜੰਜੀਰ)ਸੰਗਲ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਦੀ ਰੱਸੀ, ਜ਼ੰਜੀਰ

*ਨਾਨਕ ਅਉਗੁਣ ਜੇਤੜੇ ਤੇਤੇ ਗਲੀ **ਜੰਜੀਰ**।

-ਸੋਰ ੧,੧,੪:੧ (595)

*ਜਾ ਸਿਕਦਾਰੈ ਪਵੈ **ਜੰਜੀਰੀ** ਤਾ ਚਾਕਰ ਹਥਹੁ ਮਰਣਾ॥

-ਰਾਮ੧, ਅਸ ੧,੪:੨ (903)

*ਇਕਨ੍ਾ ਗਲੀ **ਜੰਜੀਰੀਆ** ਇਕਿ ਤੁਰੀ ਚੜਹਿ ਬਿਸੀਆਰ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ੨੩:੩ (475)

ਜੰਤ- (ਸੰ.ਸਚਗ) ਯੰਤ੍ਰ, ਯੰਤਰ, ਵਾਜਾ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਵਜੰਤ੍ਰੀ,

*ਸੁਐ ਚਾੜਿ ਭਵਾਈਅਹਿ **ਜੰਤ**॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ੫ਸ, ੧,੨:੯ (465)

*ਜਸ **ਜੰਤੀ** ਮਹਿ ਜੀਉ ਸਮਾਨਾ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੮,੩:੧ (325)

ਜਬਲੀਧਰ- ਰਾਮ ਮੇਘ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਮ,

***ਜਬਲੀਧਰ** ਨਦ ਅਉ ਜਲਧਾਰਾ॥

-ਰਾਗ ੧, ੫੬ (1430)

ਜੰਬਰੂ- (ਫਾ. ਜ਼ੰਬੂਰ) ਭ੍ਰਿੰਡ, ਡੇਂਮੂ (ਮਹਾਨਕੋਸ਼) ਸੰਨ੍ਹੀ ਵਰਗਾ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਹਥਿਆਰ (ਨਿਰਣੈ) ਚਿਮਟੇ ਵਰਗਾ ਹਥਿਆਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਦਰਪਣ)

*ਵਿਛੋਹੇ **ਜੰਬੂਰ** ਖਵੇ ਨ ਵੰਞਨਿ ਗਾਖੜੇ॥

-ਗੂਜ ੫, ਵਾਰ ੧੧ਸ, ੫,੧:੧ (520)

ਜਰੀਨਾ- (ਫਾ. ਜਰੀਨ-ਜ਼ਰ) ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੋਹਰ, ਅਸ਼ਰਫੀ, ਦੌਲਤ, ਸਿੱਕਾ

*ਤੁਮਹਿ ਖਜੀਨਾ ਤੁਮਹਿ **ਜਰੀਨਾ** ਤੁਮ ਹੀ ਮਾਣਿਕ ਲਾਲਾ॥

-ਸਾਰ ੫,੫੬,੨:੧ (1215)

ਜਲ- (ਸੰ.ਜਲ) ਪਾਣੀ, ਜਲਧਾਰਾ, ਜਲਨ, ਮੇਘ, ਬਦਲ

*ਜਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਸਾਜਿਆ ਘਟਿ-ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮੋਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੫,੩:੨ (19)

*ਜਲਤਰੰਗ ਅਰੁ ਫੇਨ ਬੁਦਬੁਦਾ ਜਲ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨ ਹੋਈ॥

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੧੨:੧ (485)

*ਜਬਲੀਧਰ ਨਟ ਅਉ **ਜਲਧਾਰਾ**॥

-ਰਾਗ ੧,੫੬ (1430)

***ਜਲਨ** ਥਲਨ ਬਸੁਧ ਗਗਨ ਏਕ ਏਕੰਕਾਰੰ॥

-ਰਾਮ ੫,੫੯,੧:੨ (901)*

*ਹਰਿ **ਜਲਨਿਧਿ** ਹਮ **ਜਲ** ਕੇ ਮੀਨੇ ਜਨ ਨਾਨਕ ਜਲ ਬਿਨੁ ਮਰੀਐ ਜੀਉ॥

-ਮਾਝ ੪,੩,੪:੩ (95)

***ਜਲਿ** ਮਲਿ ਜਾਨੀ ਨਾਵਾਲਿਆ ਕਪੜਿ ਪਟਿ ਅੰਬਾਰੇ॥

-ਵਡ ੧, ਅਲਾ ੩,੬:੧ (580)

*ਸਾਚੇ ਤੇ ਪਵਨਾ ਭਇਆ ਪਵਨੈ ਤੇ **ਜਲੁ** ਹੋਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੫,੩:੧ (19)

*ਨ ਸਪਤ ਦੀਪ ਨਹ **ਜਲੋ**॥

-ਮਾਝ੧,ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੪:੨ (144)

ਜਲੁ- 'ਜਾਲਪ' ਭੱਟ (ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਦੇ 5 ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ) ਦਾ ਕਾਵਿ ਉਪ ਨਾਂ

*ਤੈ ਲੋਭੁ ਕ੍ਰੋਧ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਤਜੀ ਸ ਮਤਿ **ਜਲੁ** ਜਾਣੀ ਜੁਗਤਿ॥

-ਸਵ ੩, ੧੩:੫ (1394)

ਜਵਾਹਰ- (ਅ.ਜਵਾਹਰ) ਰਤਨ, ਕੀਮਤੀ ਰਤਨ, ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਪੱਥਰ,

*ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ॥

-ਜਪੁ ੧,੬:੩ (2)

*ਰਤਨ **ਜਵੇਹਰ** ਮਾਣਿਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਨਾ ਨਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੫,੮੭,੪:੧ (48)

*ਹਰਿ ਧਨੁ ਰਤਨ ਜਵੇਹਰੀ ਸੋ ਗੁਰਿ ਹਰਿ ਧਨੁ ਹਰਿ ਪਾਸਹੁ ਦੇਵਾਇਆ॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਵਾਰ ੯:੧ (853)

*ਹਰਿ ਧਨੁ ਰਤਨੁ ਜਵੇਹਰ ਮਾਣਕੁ ਹਰਿ ਧਨੈ ਲਾਲਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੈ ਵਤੈ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਈ।

-ਸਿਰੀ ੪,੧੦, ੩:੧ (734)

ਜੜਾਵਾਂ- ਜੜਾਊ ਗਹਿਣਾ, ਉਹ ਭੂਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਜੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੋੜ ਲੱਗੇ ਵਾਲਾ, ਕਾਰੀਗਰ,

*ਬਿਨੁ ਜੜੀਏ ਲੈ ਜੜਿਓ ਜੜਾਵਾ ਥੇਵਾ ਅਚਰਜੁ ਲਾਇਆ ਰੇ॥

-ਆਸਾ ੫, ੪੪,੨:੧ (381)

ਜਾਹਰਨਵੀ- ਜਹਨਵੀ, ਗੰਗਾ ਨਦੀ

*ਜਾਹਰਨਵੀ ਤਪੈ ਭਾਗੀ ਰਥਿ ਆਣੀ ਕੇਦਾਰੁ ਥਾਪਿਓ ਮਹਸਾਈ॥

-ਮਲਾ ੪,੨,੨:੧ (1263)

ਜਾਗੋਟੀ- (ਸੰ.ਜਾਗੋਟੇ) ਲੰਗੋਟੀ, ਕੌਪੀਨ, ਜੰਘ ਓਟੀ

*ਕਾਇਆ ਕੜਾਸਣੁ ਮਨੁ ਜਾਗੋਟੀ॥

-ਰਾਮ ੧, ਸਿਗੋ ੧੧:੨ (939)

ਜਾਮਾ- (ਫਾ.ਜਾਮਾ) ਕਪੜਾ, ਵਸਤ੍ਰ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਪੁਸ਼ਾਕ, ਲਿਬਾਸ

*ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੈ ਕਪੜੈ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੬ਸ, ੧,੧:੧ (140)

ਜਾਲਪਾ- ਇਕ ਭੱਟ ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ 5 ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ।

*ਜਾਲਪਾ ਪਦਾਰਥ ਇਤੜੇ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸਿ ਡਿਠੈ ਮਿਲਹਿ॥

-ਸਵ ੩, ੧੪, ੬ (1395)

*ਸਕਯਥੁ ਸੁ ਸਿਰੁ ਜਾਲਪੁ ਭਣੈ ਜੁ ਸਿਰੁ ਨਿਵੈ ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਿਤ॥

-ਸਵ ੩,੧੦, ੭ (1394)

ਜਿਨੂਰਾ- ਭੂਤਨਾ, ਛੋਟਾ ਜਿੰਨ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਮੂਰਤ, ਭੂਤਨੀ, ਜਿੰਨ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਵਾਲਾ

*ਪੁਤੁ ਜਿਨੂਰਾ ਧੀਅ ਜਿੰਨੂਰੀ ਜੋਰੂ ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਸਿਕਦਾਰੁ॥

-ਬਿਹਾ੪, ਵਾਰ ੨੦ਸ, ੧,੧:੨ (556)

*ਪੁਤੁ ਜਿਨੂਰਾ ਧੀਅ ਜਿੰਨੂਰੀ ਜੋਰੂ ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਸਿਕਦਾਰੁ॥

-ਬਿਹਾ੪, ਵਾਰ ੨੦ਸ, ੧,੧:੨ (556)

ਜੁਆਰੀ- ਜੂਆ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ, ਜੂਏਬਾਜ਼
*ਐਸਾ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ **ਜੁਆਰੀ**॥
-ਗਉ ੧, ਅਸ ੪,੧:੧ (222)*

*ਕਉਡਾ ਡਾਰਤ ਹਿਰੈ **ਜੁਆਰੀ**।
-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੨,੩,੨ (873)

*ਜਿਉ **ਜੁਆਰ** ਬਿਸਨੁ ਨ ਜਾਇ॥
-ਬਿਲਾ ੫, ਅਸ ੨, ੮:੫ (838)

ਜੁਗਤਿ- ਰਹਿਣੀ, ਢੰਗ, ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ, ਤਰੀਕਾ, ਵਿਧੀ, ਤਦਬੀਰ, ਤਰਕੀਬ,
*ਸੁਣਿਐ ਜੋਗ **ਜੁਗਤਿ** ਤਨਿ ਭੇਦ॥
-ਜਪੁ ੧,੯:੩ (2)

ਜੁਲਹਾ- ਜੁਲਾਹਾ, ਖੱਡੀ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਉਨਣ ਵਾਲਾ,
*ਤੂੰ ਬਾਮਨੁ ਮੈ ਕਾਸੀਕ **ਜੁਲਹਾ** ਬੂਝਹੁ ਮੋਰ ਗਿਆਨਾ॥
-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੬,੩:੧ (482)

*ਜਾਤਿ **ਜੁਲਾਹਾ** ਮਤਿ ਕਾ ਧੀਰੁ॥
-ਗਉ ਕਬ, ੨੬,੩:੧ (328)

*ਨਾਮਾ ਛੀਬਾ ਕਬੀਰੁ **ਜੋੁਲਾਹਾ** ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਗਤਿਪਾਈ॥
-ਸਿਰੀ ੩, ਅਸ ੨੨,੩:੧ (67)

*ਘਰ ਛੋਡਿਐ ਜਾਇ **ਜੁਲਾਹੋ**॥
-ਗਉ ਕਬ, ੫੪, ੧:੨ (335)*

ਜੇਵਰਾ- ਜੇਉੜਾ, ਰੱਸਾ, ਬੰਧਨ, ਫਾਹੀ, ਮੋਟੀ ਰੱਸੀ
*ਚਹੁ ਦਿਸ ਪਸਰਿਓ ਹੈ ਜਮ **ਜੇਵਰਾ**॥
-ਸੋਰ ਕਬ, ੧,੧:੨ (654)*

*ਮੋਹ ਕੀ **ਜੇਵਰੀ** ਬਾਧਿਓ ਚੋਰ॥
-ਗਉ ੫,੧੨੪,੧:੨ (190)

*ਜਮ ਕਾ ਗਲਿ **ਜੇਵੜਾ** ਨਿਤ ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਵੈ॥
-ਗਉ ੩, ਅਸ ੪,੪:੨ (231)

*ਗੁਰਿ ਕਟੀ ਮਿਹਡੀ **ਜੇਵੜੀ**॥
-ਸਿਰੀ ੪,ਅਸ ੨੯,੨੧:੨ (74)

*ਕਿਉ ਖੂਲੈ ਗਲ ਜੇਵੜੀਆ ਜੀਉ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ॥

-ਗਉ ੧, ਛੰਤ ੨,੩:੨ (243)

ਜੋਇਸੀ- ਜੋਤਸ਼ੀ, ਭਵਿੱਖ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਪੰਡਤ,

*ਪੰਡਿਤ ਪਾਧੇ **ਜੋਇਸੀ** ਨਿਤ ਪੜ੍ਹਹਿ ਪੁਰਾਣਾ॥

-ਆਸ ੧, ਅਸ ੧੪,੪:੧ (419)

*ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ **ਜੋਤਕੀ** ਵਾਦ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੩,੩੬:੧ (27)

*ਗਣਿ ਗਣਿ **ਜੋਤਕੁ** ਕਾਂਡੀ ਕੀਨੀ॥

-ਰਾਮ ੧, ਅਸ ੪,੨:੧ (904)

*ਆਗਮ ਨਿਰਗਮ **ਜੋਤਿਕ** ਜਨਹਿ ਬਹੁਬਹੁ ਬਿਆਕਰਨਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੫,੨:੧ (476)

*ਪੰਡਿਤ ਪੜਦੇ **ਜੋਤਿਕੀ** ਤਿਨ ਬੂਝ ਨ ਪਾਇ॥

-ਆਸਾ ੩, ਅਸ ੨੭,੨:੨ (425)

'ਹਰਾ- ਜੁਲਾਹਾ, ਖੱਡੀ ਕੱਪੜੇ ਉਣਨਵਾਲਾ

*ਨੀਚ ਕੁਲਾ **ਜੁਲਾਹਰਾ** ਭਇਓ ਗੁਨੀਯ ਗਹੀਰਾ॥

-ਆਸਾ ਧੰਨਾ ੨,੧:੨ (487)

***ਜੋਲਾਹੇ** ਘਰੁ ਅਪਨਾ ਚੀਨ੍ਹਾਂ ਘਟ ਹੀ ਰਾਮ ਪਛਾਨਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੩੬,੩:੨ (484)

ਝਕੋਲਨਹਾਰ- ਝੰਜੋਲਣਾ, ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਹਿਲਾਉਣਾ, ਰਿੜਕਣਾ, ਮਧਾਣੀ

*ਕਬੀਰ ਮਾਇਆ ਡੋਲਨੀ ਪਵਨੁ **ਝਕੋਲਨਹਾਰੁ**॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੯:੧ (1365)

ਝਲੇ- ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹੇ ਪੱਖਿਆਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ

*ਉਪਰਹੁ ਪਾਣੀ ਵਾਰੀਐ **ਝੂਲੇ** ਝਿਰਾ ਕਨਿ ਪਾਸਿ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੧,੨:੩ (417)

ਝੜੀ- ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਮੀਂਹ, ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ, ਮੂਸਲੇਧਾਰ ਬਾਰਸ਼

*ਊਨਵਿ ਊਨਵਿ ਆਇਆ ਵਰਸੈ ਲਾਇ **ਝੜੀ**॥

-ਮਲਾ੧, ਵਾਲ੯ਸ, ੩,੧:੧ (1280)

ਝੀਵਰਿ- ਮਛੂਆ, ਮੱਛੀਆਂ ਪਕੜਨ ਵਾਲਾ, ਮਾਛੀ, ਝਿਊਰ

*ਕਬੀਰ ਥੋਰੈ ਜਲਿ ਮਾਛੁਲੀ ਝੀਵਰਿ ਮੇਲਿਓ ਜਾਲੁ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੪੯:੧ (1367)

*ਨਾਨਕ ਇਹ ਜੀਉ ਮਛੁਲੀ **ਝੀਵਰੁ** ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕਾਲੁ॥

–ਰਾਮ ੩, ਵਾਰ ੧੮ਸ,੧,੨:੧ (955)

ਝੁੰਨੰਤਕਾਰ- ਛਣਕਾਰ, ਝਨਕਾਰਾ, ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼

*ਉਪਜਤਾ ਬਿਕਾਰ ਦੁੰਦਰ ਨਉਪਰੀ **ਝੁਨੰਤਕਾਰ** ਸੁੰਦਰ ਅਨਿਗ ਭਾਉ ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਬਿਨੁ ਗੋਪਾਲ ਧੋਹੇ॥

–ਸਾਰ੫,੧੩੯,੧:੨ (1231)*

*ਦੇਖ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾਮਸ ਭਈ ਕਿੰਕਨੀ ਸਬਦ ਝਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ॥

–ਸਵ ੪, ਗਯੰ ੬:੩ (1402)

ਟਕਾ- ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਕਾ, ਰੁਪਇਆ

*ਮਨ ਦਸ ਨਾਜੁ **ਟਕਾ** ਚਾਰਿ ਗਾਂਠੀ ਐਂਡੋ ਟੇਢੌ ਜਾਤੁ॥

–ਸਾਰ ਕਬ, ੧,੧:੨ (1251)*

ਟਟਰਿ- ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੜਾਹਾ, ਇਕ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿੱਠੇ ਚਾਉਲ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

*ਰਸੁ ਕਸੁ ਟਟਰਿ ਪਾਈਐ ਤਪੈ ਤੈ ਵਿਲ ਲਾਇ॥

–ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੧੧ਸ,੧,੨:੩ (143)

ਟੰਮਕ- ਨਗਾਰਾ, ਧੌਂਸਾ, ਵੱਡਾ ਢੋਲ

*ਵਾਤ ਵਜਨਿ **ਟੰਮਕ** ਭੇਰੀਆ॥

–ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੯,੧੮,੧ (74)

ਟਲ- ਇਕ ਭੱਟ ਕਵੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਸਵਯਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

*ਸੁ ਕਹੁ **ਟਲ** ਗੁਰੁ ਸੇਵੀਐ ਅਹਿਨਿਸਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥

–ਸਵ ੨,੧੦:੫ (1392)

ਟਾਂਡ- ਸੌਦਾ, ਵਖਰ, ਸੁਦਾਗਰੀ,

*ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਗੂਣਿ ਭਰੀ ਘਟ ਭੀਤਰ ਇਨ ਬਿਧਿ **ਟਾਂਡ** ਬਿਸਾਹਿਓ॥

–ਗਉ ਕਬ, ੪੯,੧:੨ (333)

ਟਾਂਡਾ- ਅੰਨ ਆਦਿ, ਵਪਾਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਬੈਲਾਂ ਦਾ ਵਗ, ਕਾਫ਼ਲਾ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ

*ਪੰਚ ਤਤੁ ਮਿਲੁ ਦਾਨੁ ਨਿਬੇਰਹਿ **ਟਾਂਡਾ** ਉਤਰਿਉ ਪਾਰਾ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੯,੨:੨ (333)

ਟਿੰਡ- ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਗੜਵੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਬਰਤਨ ਜੋ ਹਰਟ ਦੀ ਮਾਹਲ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬੰਨਦੇ ਹਨ।

*ਕਰ ਹਰਿਹਟ ਮਾਲ **ਟਿੰਡ** ਪਰੋਵਹੁ ਤਿਸੁ ਭੀਤਰਿ ਮਨੁ ਜੋਵਹੁ॥

-ਬਸੰ ੧,੯,੨:੧ (1171)

ਟੀਕ- ਟਿੱਕਾ, ਤਿਲਕ

*ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਨੀ ਤਿਨਾ ਮਸਤਕਿ ਊਜਲ **ਟੀਕ**॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੪,੩,੨:੧ (1336)

*ਤਿਨ ਮੁਖਿ **ਟਿਕੇ** ਨਿਕਲਹਿ ਜਿਨ ਮਨਿ ਸਚਾ ਨਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੬,੨:੨ (16)

ਟੂਕ- ਰੋਟੀ, ਟੁਕੜ, ਖਾਣ ਦੀ ਇਕ ਵਸਤੂ

*ਕਬਹੂ ਘਰ ਘਰ **ਟੂਕ** ਮਗਾਵੈ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੫,੧:੨ (1164)

*ਮਾਗਹਿ **ਟੂਕਾ** ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਪਾਵੈ॥

-ਰਾਮ ੫, ੧੩,੨:੩ (886)

ਟੋਡੀ- ਦਿਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਗਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਬਾਹਰਵਾਂ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

*ਕਛੇਲੀ ਪਟਮੰਜਰੀ **ਟੋਡੀ** ਕਹੀ ਅਲਾਪਿ।

-ਰਾਗ ੧:੩੫ (1430)

ਟੋਪੀ- ਸਿਰ ਤੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਕੁੱਲਾ

*ਊਂਧਉ ਖਪਰੁ ਪੰਚ ਭੂ **ਟੋਪੀ**॥

-ਰਾਗ ੧ ਸਿਗੋ ੧ ੧:੧ (939)

ਟੋਲ- ਵਸਤ੍ਰ ਗਹਿਣ ਆਦਿ, ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਸਮਾਨ

*ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਣੁ ਸਭੇ **ਟੋਲ** ਵਿਣਾਸੁ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੧੦ਸ, ੧,੨:੬ (142)

ਠੁਕੁਰਾਣੀ- ਰਾਜਪੂਤ ਇਸਤਰੀ ਠਾਕੁਰ (ਰਾਜਪੂਤ) ਦੀ ਰਾਣੀ

*ਇਕ ਹਿੰਦੁਤਾਣੀ ਅਵਰ ਤੁਰਕਾਣੀ ਭਟਿਆਣੀ **ਠਕੁਰਾਣੀ**।

-ਆਸਾ੧, ਅਸ ੧੨,੬:੧ (418)

ਠਗ- ਨੌਸਰਬਾਜ਼, ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਧਨ ਹਰਨ ਵਾਲਾ, ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨ ਤੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਾ, ਠੱਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

*ਹਰਿ **ਠਗ** ਜਗ ਕਉ ਠਗਉਰੀ ਲਾਈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਅਸ ੩੯,੧:੧ (331)*

*ਇਹ **ਠਗਵਾਰੀ** ਬਹੁਤੁ ਘਰ ਗਾਲੇ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੫, ਅਸ ੧,੩:੩ (1347)

*ਕੂੜਿ ਮੂਠੀ ਠਗੀ **ਠਗਵਾੜੀ**॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੫,੬:੧ (1024)

ਠੀਕਰੁ- ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਠੀਕਰਾ

*ਜਾ ਭਜੈ ਤਾ **ਠੀਕਰੁ** ਹੋਵੈ ਘਾੜਤ ਘੜੀ ਨ ਜਾਇ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ਕਸ, ੧,੧:੫ (138)

ਡਉਰੂ- ਡਮਰੂ, ਡਬਰੂ, ਡੁਗਡੁਗੀ, ਹੱਥ ਨਾਲ ਵੱਜਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਾਜ਼।

*ਬਰਦ ਚਢੇ **ਡਉਰੂ** ਢਮਕਾਵੈ॥

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੬,੨:੨ (874)

ਡੰਕ- ਡੌਰੂ, ਡੰਕਾ

*ਬਾਜ਼ੀਗਰ **ਡੰਕ** ਬਜਾਈ॥

-ਸੋਰ ਕਬ,੪,੨:੧ (655)

ਡੰਡਾ- ਸੋਟੀ, ਸੋਟਾ, ਡੰਡੋਰਕਾ, ਟੰਬਾ, ਚੋਬਦਾਰ, ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਡੰਡਾ,

*ਖਿੰਥਾ ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ ਜੁਗਤਿ **ਡੰਡਾ** ਪਰਤੀਤਿ॥

-ਜਪੁ ੧,੨੮,੨ (6)

*ਪੰਚ ਚੇਲੇ ਵਸਿ ਕੀਜਹਿ ਰਾਵਲ ਇਹੁ ਮਨੁ ਕੀਜੈ ਡੰਡਾਤਾ॥

-ਗਉ ੧,੧੫,੧:੨ (155)

*ਹਰਿ ਆਪੇ ਜੋਗੀ ਡੰਡਾਧਾਰੀ॥

-ਗਉ ੪,੪੪,੧:੧ (165)

ਡੰਡੀ- ਸੋਟੀ, ਵੀਣਾ ਦੀ, ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਦੁਹਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਤੇ ਤੂੰਬੇ ਜੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਕੜੀ ਦੀ ਸੋਟੀ (ਫੜੀ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਛਾਬੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

*ਭਉ ਭਾਉ ਦੁਇ ਪਤ ਲਾਇ ਜੋਗੀ ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਕਰਿ **ਡੰਡੀ**॥

-ਰਾਮ ੩, ਅਸ੧, ੫:੧ (908)

*ਜਿਹਵਾ **ਡੰਡੀ** ਇਹੁ ਘਟੁ ਛਾਬਾ ਤੋਲਉ ਨਾਮ ਅਜਾਚੀ॥

-ਮਾਰੂ ੧,੧੧,੩:੧ (992)

ਡਡੀਆ- ਪੋਸ਼ਾਕ, ਲਿਬਾਸ, ਸਾੜ੍ਹੀ ਆਦਿ, ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜ਼ਨਾਨਾ ਦੁਪੱਟਾ

*ਕਹੁ **ਡਡੀਆ** ਬਾਧੈ ਧਨ ਖੜੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੦, ੧:੧ (333)*

ਡਾਇਣ- ਚੁੜੇਲ, ਭੂਤਨੀ, ਡਾਇਣ, ਕਲੇਜਾ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਤੀਵੀਂ

*ਨਾਰਾਇਣ ਦੰਤ ਭਾਨੇ **ਡਾਇਣ**॥

-ਗੋਂਡ ੫,੧੯,੨:੪ (868)

*ਡਾਕੀ ਕੋ ਚਿਤਿ ਕਛੂ ਨ ਲਾਗੈ ਚਰਨ ਕਮ ਸਰਨਾਇ॥

-ਆਸਾ ੫,੩੧,੧:੨ (378)

ਡਾਂਗੀਆ- ਚੋਬਦਾਰ, ਡਾਂਗ ਰਖਣ ਵਾਲਾ,

*ਪਾਪ ਪੁੰਨੁ ਜਾਂ ਚੈ **ਡਾਂਗੀਆ** ਦੁਆਰੈ ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ ਲੇਖੀਆ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧,੨:੩ (1292)

ਡਾਡੀ- ਜ਼ਰੀਬਕਸ਼, ਗਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਣਨ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ

*ਨਉ **ਡਾਡੀ** ਦਸ ਮੁੰਸਫ ਧਾਵਹਿ ਰਈਅਤਿ ਬਸਨ ਨ ਦੇਹੀ।

-ਸੂਹੀ ਕਬ, ੫,੨:੧ (793)

ਡੀਹਰ- ਡਾਇਣ, ਚੁੜੇਲ, ਹੋਰ ਵੇਖੋ 'ਡਾਇਣ'

***ਡੀਹਰ**, ਨਿਆਈ ਮੋਹਿ ਫਾਇਓ ਰੇ॥

-ਟੋਡੀ ੫,੧੯,੧:੩ (715)*

ਡੂਮਣੀ- ਮਿਰਾਸਣ, ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੀ ਔਰਤ

*ਕੁਬੁਧਿ **ਡੂਮਣੀ** ਕੁਦਇਆ ਕਸਾਇਣਿ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਘਟ ਚੂਹੜੀ ਮੁਠੀ ਕ੍ਰੋਧਿ ਚੰਡਾਲਿ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ਵਾਰ ੨੦ਸ, ੧,੧:੧ (91)

ਡੋਮ- ਇਕ ਨੀਵੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਤ, ਮਿਰਾਸੀ

*ਬ੍ਰਹਮਨ ਬੈਸ ਸੂਦ ਅਰੁ ਖਤ੍ਰੀ ਡੋਮ ਚੰਡਾਰ ਮਲੇਛ ਮਨ ਸੋਇ॥

-ਬਿਲਾ ਰਵਿ ੨,੧:੧ (858)

ਡੋਰ- ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਜੋ ਗੁੱਟ ਜਾਂ ਬਾਜੂ ਤੇ ਬੰਨਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਜੂਬੰਦ

*ਹਾਰ **ਡੋਰ** ਸੀਗਾਰ ਸਭਿ ਰਸ ਗੁਣ ਗਾਉ ਅਲਖ ਅਭੇਵਿਆ॥

-ਰਾਮ ੫, ਰੁਤੀ ੬:੪ (929)

ਡੋਲਨੀ- ਚਾਟੀ, ਛੋਟਾ ਡੋਲ, ਰਿੜਕਣ ਦੀ ਚਾਟੀ, ਉਹ ਮਟਕੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਹੀ ਪਾ ਕੇ ਰਿੜਕੀਦਾ ਹੈ।

*ਕਬੀਰ ਮਾਇਆ **ਡੋਲਨੀ** ਪਵਨੁ ਝਕੋਲਨਹਾਰੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੮:੧ (1365)

ਡੋਲੂ- ਇਕ ਭਾਂਡਾ, ਖੂਹ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਡੰਡੀ ਵਾਲਾ ਇਕ ਬਰਤਨ, ਲੱਸੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਂਡਾ

***ਡੋਲੂ** ਬਧਾ ਕਸਿ ਜੇਵਰੀ ਆਕਾਸਿ ਪਤਾਲਾ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੭,੬:੨ (228)

ਢਬੂਆ- ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ, ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਇਕ ਸਿੱਕਾ ਜੋ ਇਕ ਪੈਸੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ

*ਉਘਾਰਿ ਗਇਆ ਜੈਸਾ ਖੋਟਾ **ਢਬੂਆ** ਨਦਰਿ ਸਰਾਫਾ ਆਇਆ॥

-ਆਸਾ ੫,੪੨,੩:੧ (381)

ਢਾਢੀ- ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਢੱਡ ਨਾਲ ਵਾਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਕੀਰਤੀ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਢੱਡ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ

*ਖਾਲਕ ਕਉ ਆਦੇਸੁ **ਢਾਢੀ** ਗਾਵਣਾ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੨੧:੭ (148)

ਢਾਲ- ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ,ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਮਰਯਾਦਾ, ਤਰਜ਼ੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਦਸਤੂਰ, ਰੰਗ ਢੰਗ

*ਅਹੰਬੁਧਿ ਕਉ ਬਿਨਸਨਾ ਇਹ ਧੁਰਿ ਕੀ ਢਾਲ॥

-ਬਿਲਾ ੫,੨੯,੧:੧ (807)

ਢੂਲ- ਚਵਰ ਬਰਦਾਰ, ਝਲਾਉਣ ਵਾਲੀ

*ਚਉਰ **ਢੂਲ** ਜਾਂ ਚੈ ਹੈ ਪਵਣੁ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧, ੩:੩ (1292)

ਤਉਕੁ- (ਅ. ਤੌਕ), ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਗਲੇ ਦੀ ਫੱਟੀ, ਜ਼ੰਜ਼ੀਰ, ਗਲ ਦਾ ਗਹਿਣਾ

*ਤੇਰੇ ਗਲਹਿ **ਤਉਕੁ** ਪਰਾ ਬੇਰੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫,੨:੧ (655)

ਤਸਕਰ- (ਸੰ.ਤਸਕਰ) ਚੋਰ, ਡਾਕੂ, ਲੋਟੇਰਾ

*ਵੇਮੁਖ ਹੋਇ ਰਾਮ ਤੇ ਜਿਉ **ਤਸਕਰ** ਉਪਰਿ ਸੂਲਿ॥

-ਗਉ ੫, ਵਾਰ੭ਸ, ੫,੨:੨ (319)

*ਜਿਤਤੇ ਬਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰਹ ਨਾਨਕ ਵਸ੍ਯੰ ਕਰੋਤਿ ਪੰਚ **ਤਸਕਰਹ**॥

-ਸਸ ੫, ੨੯:੫ (1356)

*ਖੀਨ ਭਏ ਸਭਿ **ਤਸਕਰਾ** ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨੁ ਜਾਗੈ॥

-ਆਸਾ ੫, ੧੧੪,੧:੨ (399)*

*ਘਰ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ **ਤਸਕਰੁ** ਲੇਈ॥

-ਗਉ ੧,ਅਸ ੨,੨:੧ (221)

*ਹਰਿ ਧਨੁ ਨਿਰਭਉ ਸਦਾ ਸਦਾ ਅਸਥਿਰੁ ਹੈ ਸਾਚਾ ਇਹੁ ਹਰਿਧਨੁ ਅਗਨੀ **ਤਸਕਰੈ** ਪਾਣੀਐ ਜਮਦੂਤੇ ਕਿਸੈ ਕਾ ਗਵਾਇਆ ਨਜਾਈ॥

-ਸੂਹੀ ੪,੧੦,੪:੧ (734)

ਤਸਬੀ- (ਅ.ਤਸਬੀਹ) ਮਾਲਾ ਜਿਸ ਦੇ 101 ਮਨਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਧਰਮੀ ਲੋਕ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।

***ਤਸਬੀ** ਸਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ ਨਾਨਕ ਰਖੈ ਲਾਜ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੭ਸ, ੧,੧:੪ (140)

ਤਕੜੀ- ਤਾਰਜ਼ੂ, ਕੁੰਡਾ, ਭਾਰ ਤੋਲਣ ਦਾ ਇਕ ਯੰਤਰ

*ਬਿਨੁ **ਤਕੜੀ** ਤੋਲੈ ਸੰਸਾਰਾ॥

-ਮਾਝ੩, ਅਸ ੩,੧:੨ (110)

ਤਗ- ਧਾਗਾ, ਡੋਰੀ, ਜਨੇਊ

*ਗਜ ਸਾਢੇ ਤੈ ਤੈ ਧੋਤੀਆ ਤਿਹਰੇ ਪਾਇਨਿ **ਤਗ**॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨,੧:੧ (475)

*ਨਾਨਕ **ਤਗੁ** ਨ ਤੁਟਈ ਜੇ ਤਗਿ ਹੋਵੈ ਜੋਰੁ॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ੧੫ਸ, ੧,੨:੬ (471)

*ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਕਿਆ ਟਿਕਾ ਕਿਆ ਤਗੁ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੲਸ,੧,੧:੯ (467)

ਤਟਾ- (ਸੰ.ਤੱਟ) ਤਲਾਉ, ਸਰੋਵਰ, ਤਾਲ

*ਜੇ ਉਹ ਕੂਪ ਤਟਾ ਦੇਵਾਵੈ॥

-ਗੋਂਡ ਰਵਿ, ੨,੧:੩ (875)

ਤੰਤ- (ਸੰ.ਤਨੰਤਰਮ੍ਰ) ਤੰਤ੍ਰ, ਟੂਣੇ, ਤੰਤਰ ਮੰਤਰ,

*ਅਉਖਧ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ ਸਭਿ ਛਾਰੁ॥

-ਗਉ ੫,੧੪੯,੩:੧ (196)

ਤੰਤੀ- ਤਾਰ (ਭਾਵ ਬਿਰਤੀ ਰੂਪੀ/ਸੂਰਤ ਰੂਪੀ), ਵੀਣਾ, ਤਾਰ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼, ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼,

*ਥਿਰ ਭਈ ਤੰਤੀ ਤੂਟਸਿ ਨਾਹੀ ਅਨਹਦ ਕਿੰਗੁਰੀ ਬਾਜੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੩,੩:੨ (335)

*ਜਿਉ ਨਟੂਆ ਤੰਤੁ ਵਜਾਏ ਤੰਤੀ ਤਿਉ ਵਾਜਹਿ ਜੰਤ ਜਨਾ॥

-ਬਿਲਾ ੪,੧,੧:੨ (799)

ਤਤੁ- ਮੱਖਣ, ਮੂਲ ਪਦਾਰਥ, ਖਾਣ ਦੀ ਵਸਤੂ

*ਸਚੁ ਮਨ ਕਾਰਣਿ ਤਤੁ ਬਿਲੋਵੈ॥

-ਆਸਾ੧,ਅਸ ੧,੩:੧ (411)

*ਸਹਜਿ ਬਿਲੋਵਹੁ ਜੈਸੇ ਤਤੁ ਨ ਜਾਈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੦, ੧:੨ (478)*

*ਪੰਡਿਤ ਦਹੀ ਵਿਜੋਈਐ ਭਾਈ ਵਿਚਹੁ ਨਿਕਲੈ ਤਥੁ॥

-ਸੋਰ ੧,ਅਸ੨,੫:੧ (635)

ਤੰਤੁ- ਤਾਰ, ਤੰਦੀ

*ਹਥਿ ਕਰਿ ਤੰਤੁ ਵਜਾਵੈ ਜੋਗੀ ਥੋਥਰ ਵਾਜੈ ਬੇਨਾ॥

-ਆਸਾ ੪,੬੧,੧:੧ (368)

ਤੰਤ੍ਰ- (ਸੰ.ਤੰਤਰਮੱਤਰ) ਜਾਦੂ, ਟੂਣਾ,

*ਅਉਖਧ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਪਰ ਦੁਖ ਹਰ ਸਰਬ ਰੋਗ ਖੰਡਣ ਗੁਣਕਾਰੀ॥

-ਸਮੁ ੫,੯:੨ (1389)

*ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਅਉਖਧੁ ਪੁਨਹਚਾਰੁ॥

-ਗਉ ੫,੯੬,੩:੧ (184)

ਤਦੂਐ- ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਜੀਵ, ਤੰਤੂਆ (ਤੰਦੀਆ) ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਫਸਾ ਕੇ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਜਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ, ਤੰਦੂਆ

*ਜਿਉ ਜਲ ਕੁੰਚਰੁ **ਤਦੂਐ** ਬਾਂਧਿਓ ਹਰਿ ਚੇਤਿਓ ਮੋਖ ਮੁਖਨੇ॥

-ਨਟ ੪,੫,੩:੨ (976)

ਤਨੂਰ- (ਅ.ਤਨੂਰ) ਭੱਠੀ, ਚੁਲਾ, ਤੰਦੂਰ

*ਤਨੁ ਤਪੈ ਤਨੂਰ ਜਿਉ ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਬਲੰਨਿ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੧੧੯,੧ (1384)

ਤਬਲਬਾਜ- (ਫਾ.ਤਬਲਬਾਜ਼) ਨਗਾਰਚੀ, ਧੌਂਸਾ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਘੋੜੇ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਨਗਾਰਚੀ

***ਤਬਲਬਾਜ਼** ਬੀਚਾਰ ਸ਼ਬਦਿ ਸੁਣਾਇਆ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੦, ੬ (142)

ਤੰਬੂ- (ਫਾ.ਤੰਬੂ) ਖੇਮਾ, ਕੱਪੜੇ, ਟਾਟ ਕੈਂਨਵਸ ਦਾ ਬਣਿਆ ਖੇਮਾ ਜੋ ਚੋਬਾਂ ਤੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੰਬੂ ਟੈਂਟ,

***ਤੰਬੂ** ਪਲੰਘ ਨਿਵਾਰ ਸਰਾਇਚੇ ਲਾਲਤੀ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੮:੭ (141)

ਤਬੇਲਾ- (ਫਾ. ਤਵੀਲ) (ਅਰ. ਤਵੀਲ) ਅਸਤਬਲ, ਘੋੜੇ ਬੰਨਣ ਵਾਲਾ ਅਹਾਤਾ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਥਾਂ

*ਕਹਾ ਸੁ ਖੇਲ **ਤਬੇਲਾ** ਘੋੜੇ ਕਹਾ ਭੇਰੀ ਸਹਨਾਈ॥

-ਆਸਾ੧, ਅਸ ੧੨,੧:੧ (417)

ਤਮਾਸਾ- (ਅ.ਤਮਾਸ਼ੀ) ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼/ਖੇਡ, ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ, ਮਨੋਰੰਜਨ, ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਵਾ

*ਰੰਗ **ਤਮਾਸਾ** ਪੂਰਨ ਆਸਾ ਕਬਹਿ ਨ ਬਿਆਪੈ ਚਿੰਤਾ॥

-ਗੂਜ ੫,੪,੩:੨ (496)

*ਕਉਤਕ ਕੋਡ **ਤਮਾਸਿਆ** ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਸੁ ਨਾਉ॥

-ਜੈਤ ੫,ਵਾਰ ੯ਸ, ੫,੨:੧ (707)

*ਰੰਗ **ਤਮਾਸੇ** ਬਹੁ ਬਿਧੀ ਚਾਇ ਲਗਿ ਰਹਿਆ॥

-ਸਿਰੀ੫, ਅਸ ੨੬, ੬:੩ (70)

ਸਾਹਾਂ ਸੁਰਤਿ ਗਵਾਈਆ ਰੰਗਿ **ਤਮਾਸੈ** ਚਾਇ॥

-ਆਸਾ੧, ਅਸ ੧੧,੫:੨ (417)

ਤਰਕ- (ਅ.ਤੱਰਕ) ਉਪਰਾਮਤਾ, ਵੈਰਾਗ, ਤਿਆਗ, ਛੱਡ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਵ

*ਤਰੀਕਤਿ **ਤਰਕ** ਖੋਜਿ ਟੋਲਾਵਹੁ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੨,੩:੨ (1083)

ਤਰਕਸ- (ਫਾ.ਤਰਕਸ਼) ਤੀਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਥੈਲਾ, ਭੱਥਾ, ਜੰਗਜੂ ਵਿਅਕਤੀ,

***ਤਰਕਸ** ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ ਤੇਗ ਬੰਦ ਗੁਣ ਧਾਤੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੩:੨ (16)

*ਲਸਕਰ **ਤਰਕਸਬੰਦ** ਬੰਦ ਜੀਉ ਜੀਉ ਸਗਲੀ ਕੀਤਾ॥

-ਸਿਰੀ ੫,ਅਸ ੨੬,੭:੩ (70)

ਤਰੰਗੁ- ਦਰਿਆ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੌਜ, ਲਹਿਰ, ਛੱਲ

*ਤੂੰ ਮੇਰਾ **ਤਰੰਗੁ** ਹਮ ਮੀਨ ਤੁਮਾਰੇ॥

-ਆਸਾ ੫,੭੪, ੧:੧ (389)

ਤਰਣ- ਜਹਾਜ਼, ਕਿਸ਼ਤੀ, ਬੇੜੀ

***ਤਰਣ** ਸਰਣ ਸੁਆਮੀ ਰਮਣ ਸੀਲ ਪਰਮੇਸੁਰਹ॥

-ਸਸ ੫,੪ ੩:੧ (1357)

*ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸੇਵਿ ਅਲਖ ਗਤਿ ਜਾ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਤਾਰਣ **ਤਰਣੰ**॥

-ਸਵ੪, ਗਯੰ, ੧,੧੮ (1401)

*ਯਾਹੂ **ਤਰਨ** ਤਾਰਨ ਸਮਰਾਥਾ॥

-ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੪੩:੭ (259)

*ਕਰਿ ਬਿਚਾਰੁ ਬਿਕਾਰ ਪਰ ਹਰਿ ਤਰਨ **ਤਾਰਨ** ਸੋਇ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੭,੩:੧ (482)

ਤਰਪਣੁ- ਕਰਮਕਾਂਡ, ਪਿਤਰਾਂ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ

*ਸੰਧਿਆ **ਤਰਪਣ** ਕਰਹਿ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ॥

-ਸੋਰ ੩,੧੦,੨:੨ (603)

ਤਰਾਕੀ- ਤੈਰਾਕ, ਤੈਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਬੇੜੀ ਹਰਿ ਤੁਲਹਾ ਹਰਿ ਜਪਿਓ ਤਰੇ **ਤਰਾਕੀ**॥

-ਧਨਾ ੪,੬,੧:੨ (668)

ਤਰਾਜੀ- (ਫਾ.ਤਰਾਜ਼ੂ) ਤਕੜੀ, ਤੋਲਣ ਦਾ ਸੰਧ

*ਆਪੇ ਕੰਡਾ ਆਪਿ **ਤਰਾਜੀ** ਪ੍ਰਭਿ ਆਪੇ ਤੋਲਿ ਤੋਲਾਇਆ॥

-ਸੋਰ ੪,੪,੧:੧ (605)

ਤਰੀ- ਧਾਗੇ, ਤੜੀ, ਛਟੀ ਰੱਸੀ

*ਚਿਰਗਟ ਫਾਰਿ ਚਟਾਰਾ ਲੈ ਗਇਓ **ਤਰੀ** ਤਾਗਰੀ ਛੂਟੀ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੬, ੫:੨ (480)

ਤਰੀਕਤਿ- (ਅ. ਤਰੀਕਤ)ਸ਼ਰਾਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ, ਹਦੀਸ, ਸੂਫ਼ੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਗਿਆਸੂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਅਰਥਾਤ ਸਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਰੀਅਤ, ਤਰੀਕਤ, ਮਾਰਫ਼ਤ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੀ ਦਾ ਨਾਂ

*ਤੁਰਕ **ਤਰੀਕਤਿ** ਜਾਨੀਐ ਹਿੰਦੂ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ॥

-ਗਉ, ਕਬ, ਬਾਅ ੫:੧ (340)

ਤਾਕ- (ਅ.ਤਾਕ) ਕਪਾਟ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਬੂਹਾ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਪੱਟ, ਖਿੜਕੀ, ਭਿੱਤ

*ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਉਅਰਿ ਗਏ ਬਿਖਿਆ ਕੇ **ਤਾਕ**॥

-ਕਾਨ ੪,੪,੧:੨ (1295)

*ਦਿਸੈ ਸਚਾ ਮਹਲੁ ਖੁਲੈ ਭਰਮ **ਤਾਕੁ**॥

-ਰਾਮ ੫, ਵਾਰ ੫:੪ (959)

ਤਾਗ- ਰਸੀ, ਡੋਰਾ, ਤਾਗਾ, ਜਨੇਊ, ਧਾਗੇ ਧੂਗੇ,

*ਛੂਰੀ ਵਗਾਇਨਿ ਤਿਨ ਗਲਿ **ਤਾਗ**॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ੧੬ਸ, ੧,੨:੨ (471)

*ਚਿਰਗਟ ਫਾਰਿ ਚਟਾਰਾ ਲੈ ਗਇਓ ਤਰੀ **ਤਾਗਰੀ ਛੂਟੀ**॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੬, ੫:੨ (480)

***ਤਾਗਾ** ਤੂਟਾ ਗਗਨੁ ਬਿਨਸੁ ਗਇਆ ਤੇਰਾ ਬੋਲਤ ਕਹਾ ਸਮਾਈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੨,੧:੧ (334)*

*ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਕਰਿ ਮਣੀਏ ਸਾਜੈ ਕਾਚੈ **ਤਾਗਿ** ਪਰੋਹੀ॥

-ਸੋਰ ੫,੪,੩:੧ (609)

*ਸੂਹਾ ਰੰਗੁ ਸੁਪਨੈ ਨਿਸੀ ਬਿਨੁ ਤਾਗੇ ਗਲਿ ਹਾਰੁ॥

-ਸੂਹੀ ੩,ਵਾਰ ੪ਸ, ੧,੨:੧ (786)

ਤਾਜ- (ਅ.ਤਾਜ) ਸ਼ਾਹੀ ਮੁਕਟ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਿਰ ਦਾ ਭੂਸ਼ਨ,

*ਤਾਜ ਕੁਲਹ ਸਿਰਿ ਛਤ੍ਰੁ ਬਨਾਵਉ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੦, ੬:੨ (225)

ਤਾਣੀ- ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਲੰਮੇ ਰੁਖ ਤਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੂਤ, ਤਾਣਾ, ਉਣਿਆ ਹੋਇਆ ਰੇਸ਼ਮ।

*ਉਰਝੀ ਤਾਣੀ ਕਿਛੁ ਨ ਬਸਾਇ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੧,੧੧,੧:੪ (1330)

ਤਾਂਤੀ- ਤਣਨ ਬੁਣਨ ਵਾਲਾ ਜੁਲਾਹਾ

*ਪਾਈ ਜੋਰਿ ਬਾਤ ਇਕ ਕੀਨੀ ਤਹ ਤਾਂਤੀ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੩੬, ੩:੧ (484)

ਤਾਨ- ਸੁਰ, ਆਲਾਪ, ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸੁਰ ਦਾ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹਾਉ

*ਉਠਹਿ ਤਾਨ ਕਲੋਲ ਗਾਇਨ ਤਾਰ ਮਿਲਾਵਹੀ॥

-ਰਾਗ ੧:੨੪ (1430)

ਤਾਨਾ- ਤਾਣਾ, ਤਣੇ ਹੋਏ ਧਾਗਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ, ਵੇਖੋ 'ਤਾਣੀ'

*ਹਮ ਅਰਿ ਸੂਤੁ ਤਨਹਿ ਨਿਤ ਤਾਨਾ ਕੰਠਿ ਜਨੇਊ ਤੁਮਾਰੇ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੬, ੧:੧ (482)

ਤਾਂਬਾ- (ਸੰ.ਤਾਮ੍ਰ) ਲਾਲ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਦੀ ਇਕ ਧਾਤ, ਤਰਾਮਾ

*ਕਿਨਹੀ ਬਨਜਿਆ ਕਾਂਸੀ ਤਾਂਬਾ ਕਿਨਹੀ ਲਉਗ ਸੁਪਾਰੀ॥

-ਕੇਦਾ ਕਬ, ੨,੧:੧ (1123)

*ਪਾਰਸ ਮਾਨੋ ਤਾਬੋ ਛੁਏ ਕਨਕ ਹੋਤ ਨਹੀ ਬਾਰ॥

-ਗਉ ਰਵਿ, ਅਸ ੧,੫:੨ (346)

ਤਾਮਿ- (ਅ.ਤੁਆਮ) ਰੋਟੀ, ਚੋਗ, ਦਾਣਾ

*ਤਾਮਿ ਪਰੀਤਿ ਵਸੈ ਘਰਿ ਆਇ॥

-ਆਸਾ ੧,੪,੨:੨ (349)

ਤਾਰ- ਤੰਦ, ਧਾਗਾ, ਡੋਰੀ

*ਕਬੀਰ ਜੋ ਹਮ ਜੰਤੁ ਬਜਾਵਤੇ ਟੂਟਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਰ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੦੩:੨ (1369)

ਤਾਰਣ- ਜਹਾਜ਼, ਬੇੜੀ, ਕਿਸ਼ਤੀ

*ਆਤਮ ਚੀਨਿ ਤਹਾ ਤੂ ਤਾਰਣ ਸਚੁ ਤਾਰੇ ਤਾਰਣਹਾਰਾ॥

-ਮਲਾ ੧,੩,੩:੪ (1255)

*ਇਹ ਭਉਜਲੁ ਜਗਤੁ ਨ ਜਾਈ ਤਰਣਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੁ ਹਰਿ ਤਾਰੀ॥

-ਮਲਾ ੩,੯,੧:੨ (1260)

ਤਾਰਾ- ਤਾਰਕ, ਮਲਾਹ, ਬਾਦਬਾਨ, ਤਾਰਨਵਾਲਾ

*ਹਰਿ ਆਪੇ ਬੇੜੀ ਤੁਲਹਾ ਤਾਰਾ॥

-ਗਉ ੪,੪੪,੪:੧ (165)

ਤਾਰਾਜੀ- ਤੱਕੜੀ, ਤੋਲਣ ਦਾ ਯੰਤਰ, ਨਾਪ ਤੋਲ ਦੀ ਵਸਤੂ

*ਧਰਿ ਤਾਰਾਜੀ ਅੰਬਰੁ ਤੋਲੀ ਪਿਛੈ ਟੰਕੁ ਚੜਾਈ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੧,੧:੩ (147)

*ਧਰਿ ਤਾਰਾਜੂ ਤੋਲੀਐ ਨਿਵੈ ਸੁ ਗਉਰਾ ਹੋਇ॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ੧੪ਸ, ੧,੧:੬ (470)

ਤਾਰੂ- ਤੈਰਾਕ, ਤਰ ਸਕਣ ਵਾਲਾ

*ਜੇ ਤੂੰ ਤਾਰੂ ਪਾਣਿ ਤਾਹੂ ਪੁਛੁ ਤਿੜੰਨ੍ਹ ਕਲ॥

-ਸਲੋ ੧,੩:੧ (1410)

ਤਾਰੇ- (ਫਾ.ਤਾਰਾ) ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਚਮਕਦੇ ਪਦਾਰਥ, ਨਛੱਤਰ, ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਚਮਕਣ ਵਾਲੇ ਸਿਤਾਰੇ॥

*ਗਿਰਿ ਤਰ ਧਰਣਿ ਗਗਨ ਅਰੁ ਤਾਰੇ॥

-ਗਉ੫, ਅਸ ੪, ੩:੧ (237)

*ਓਇ ਜੁ ਦੀਸਹਿ ਅੰਬਰਿ ਤਾਰੇ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੨੯,੧:੧ (329)

ਤਾਲ- ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥੇਲੀਆਂ ਦੀ ਧੁਨੀ

*ਬਹੁ ਤਾਲ ਪੂਰੇ ਵਾਜੇ ਗਜਾਏ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੧, ੬:੧ (122)

ਤਾਲਾ- (ਸੰ. ਤਾਲ-ਸਾਲਕ) ਜੰਦਰਾ, ਜੰਦਾ

*ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ॥

-ਗਉ ੫,੧੨੨*,੩:੧ (205)

ਤਾਲੁ- ਤਾਲ, ਸੰਗੀਤਕ, ਲੈਅ, ਰਾਗ ਤਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ

*ਸਚਾ **ਤਾਲੁ** ਪੂਰੇ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਏ ਸਬਦੇ ਨਿਰਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੧, ੩:੩ (121)

ਤਾੜੀ- ਸਮਾਧੀ, ਧਿਆਨ ਚੌਕੜੀ, ਇਕ ਟਿਕ ਵੇਖਣਾ

*ਸਹਜ ਗੁਫਾ ਮਹਿ **ਤਾੜੀ** ਲਾਈ ਆਸਣੁ ਊਚ ਸਵਾਰਿਆ ਜੀਉ॥

-ਮਾਝ ੫,੧੦, ੧:੩ (97)

ਤਿਲਕ- (ਸੰ.ਤਿਲਕ) ਮੱਥੇ ਉਪਰ ਚੰਦਨ/ਕੇਸਰ ਅਥਵਾ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਲਾਇਆ ਟਿੱਕਾ।

*ਪੂਜਾ **ਤਿਲਕ** ਕਰਤ ਇਸਨਾਨਾ॥

-ਮਾਝ ੫,੧੨,੨:੨ (98)

*ਪੂਜਾ **ਤਿਲਕੁ** ਤੀਰਥ ਇਸਨਾਨਾ॥

-ਮਾਝ ੫,੧੨,੨:੨ (98)

ਤੀਰ- (ਫਾ.ਤੀਰ) ਕਮਾਣ, ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਾਣ ਵਾਲਾ ਲੰਮਾ ਨੋਕਦਾਰ ਹਥਿਆਰ, ਬਾਣ

*ਤਰਕਸ **ਤੀਰ** ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ ਤੇਗਬੰਦ ਗੁਣ ਧਾਤੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੩:੨ (16)

*ਸਹਜੈ ਤੇ ਸੁਖੁ ਅਗਲੋ ਨਾ ਲਾਗੈ ਜਮ **ਤੀਰੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੭,੧:੩ (57)

ਤੀਰਥ- ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ, ਕੋਈ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ

*ਮਲੁ ਹਉਮੈ ਧੋਤੀ ਕਿਵੈ ਨ ਉਤਰੈ ਜੇ ਸਉ **ਤੀਰਥ** ਨਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੬੪,੧:੨ (39)

*ਕਰਿ ਗਵਨੁ ਬਸੁਧਾ **ਤੀਰਥਹ** ਮਜਨੁ ਮਿਲਨ ਕਉ ਨਿਰੰਜਨਾ॥

-ਆਸਾ ੫, ਛੰਤ ੫,੧:੪ (455)

*ਕਈ ਕੋਟਿ ਭਏ **ਤੀਰਥਵਾਸੀ**॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ, ੧੦,੧:੩ (275)

*ਤੇਰੇ ਸਠਿ ਸੰਬਤ ਸਭਿ **ਤੀਰਥਾ**॥

-ਬਸੰ੧,੨, ੩:੧ (1168)

*ਦੰਡਧਾਰ ਜਟਧਾਰੈ ਪੇਖਿਓ ਵਰਤ ਨੇਮ ਤੀਰਥਾਏ॥

-ਭੈਰ ੫, ੧੫, ੧:੨ (1139)

*ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਾ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ॥

-ਜਪੁ ੧, ੬:੧ (2)

ਤੁਜਾਰਾ- (ਅ. ਤੁਜਾਰ) ਤਾਜਰ (ਸੌਦਾਗਰ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਵਾਪਾਰੀ

*ਇਕਿ ਨਿਰਧਨ ਸਦਾ ਭਉਕਦੇ ਇਕਨਾ ਭਰੇ ਤੁਜਾਰਾ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੭:੬ (141)

ਤੁਪਕ- (ਫਾ.ਤੁਪਕ) ਛੋਟੀ ਤੋਪ, ਬੰਦੂਕ

*ਓਨੀ ਤੁਪਕ ਤਾਣਿ ਚਲਾਈ ਓਨੀ ਹਸਤਿ ਚਿੜਾਈ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨, ੫:੨ (418)

ਤੁਲਹੜਾ- ਤੁਲਾ, ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਕਾਠ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬੇੜਾ

*ਨਾ ਬੇੜੀ ਨਾ ਤੁਲਹੜਾ ਨਾ ਪਾਈਐ ਪਿਰੁ ਦੂਰਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੯,੧:੩ (17)

*ਗੁਰ ਪਉੜੀ ਬੇੜੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਤੁਲਹਾ ਹਰਿ ਨਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੯,੩:੧ (17)

ਤੁਲਾ- ਤਕੜੀ, ਤਰਾਜੂ

*ਤੁਲਾ ਧਾਰਿ ਤੋਲੇ ਸੁਖ ਸਗਲੇ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਦਰਸ ਸਭੋ ਹੀ ਥੋਰਾ॥

-ਗਉ ੫, ੧੨੧, ੧:੨ (204)

ਤੁਲਾਈ- ਤਲਾਈ, ਗਦੇਲਾ, ਹਲਕੀ ਰਜ਼ਾਈ, ਲੇਫ਼ ਤਲਾਈ, ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਥੱਲੇ ਵਛਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰੂੰਦਾਰ ਗਦੇਲਾ

*ਸਿਰਹਾਨਾ ਅਵਰ ਤੁਲਾਈ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੧੧,੩:੨ (656)

*ਨਾ ਜਲੁ ਲੇਫ ਤੁਲਾਈਆ ਨਾ ਭੋਜਨ ਪਰਕਾਰੋਵਾ॥

-ਵਡ੧, ਅਲਾ ੪,੩:੨ (581)

ਤੁਲੁ- ਤੋਲ, ਪੈਮਾਨਾ, ਤਰਾਜੂ

*ਅਮੁਲੁ ਤੁਲੁ ਅਮੁਲੁ ਪਰਵਾਣੁ॥

-ਜਪੁ੧,੨੬:੬ (5)

ਤੂੰਬਰੀ- ਤੂੰਬੜੀ, ਤੂੰਬੀ, ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਜ਼, ਛੋਟਾ ਤੂੰਬਾ

*ਕਬੀਰ ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸ ਮਹਿ ਦੁਇ **ਤੂੰਬਰੀ** ਅਬਧ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੨੦੨:੧ (1375)

ਤੂਰ- (ਸੰ. ਤੁਰਯ) ਤੁਰਮ, ਨਰਸਿੰਘਾ, ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਾਜਾ,

*ਅਹਿਨਿਸਿ ਬਾਜੇ ਅਨਹਦ **ਤੂਰ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ਥਿਤੀ ੧੩:੨ (344)

*ਤਿਤੁ ਘਟ ਅਨਹਤ ਬਾਜੇ **ਤੂਰਾ**॥

-ਗਉ ੧,੧੬,੨:੨ (228)

*ਅਉਗਣ ਫਿਰਿ ਲਾਗੂ ਭਏ ਕੂਰਿ ਵਜਾਵੈ **ਤੂਰੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੫,੧:੨ (19)

*ਤਹ ਬਾਜੇ ਨਾਨਕ ਅਨਹਦ **ਤੂਰੇ**॥

-ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੩੬:੮ (258)

ਤੇਗ (ਫਾ.ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ, ਖੜਗ, ਕਿਰਪਾਨ

*ਜਾ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ **ਤੇਗ** ਵਗਾਵਹਿ ਸਿਰ ਮੁੰਡੀ ਕਟਿ ਜਾਵਹਿ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੧ ਪਸ, ੧,੧:੫ (145)

ਤੇਗਬੰਦ- ਤਲਵਾਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ, ਤਲਵਾਰ ਧਾਰੀ, ਖੜਗਧਾਰੀ

*ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ **ਤੇਗਬੰਦ** ਗੁਣ ਧਾਤੁ॥

-ਸਿਰੀ ੨,੭,੩:੨ (16)

ਤੇਲਕ- (ਸੰ.ਧੈਲਿਕ) ਤੇਲੀ, ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ

*ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰਤ **ਤੇਲਕ** ਕੇ ਕਪਿ ਜਿਉ ਗਤਿ ਬਿਨੁ ਰੈਨਿ ਬਿਹਈ ਹੈ।

-ਗੂਜ ਕਬ, ੧,੪:੧ (524)

ਤੇਲੰਗੀ- ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਇਕ ਔੜਵ ਰਾਗ

***ਤੇਲੰਗੀ** ਦੇਵਕਰੀ ਆਈ॥

-ਰਾਮ ੧:੨੫ (1430)

ਤੇਲੀ- ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ

*ਓਹੁ **ਤੇਲੀ** ਸੰਦਾ ਬਲਦੁ ਕਰਿ ਨਿਤ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਿ ਜੋਇਆ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੬ਸ, ੪,੧:੫ (309)

ਤੋਅ- (ਸੰ.ਤੋਯਮ) ਜਲ, ਪਾਣੀ

*ਪਾਵਕ ਤੋਅ ਅਸਾਧ ਘੋਰੰ ਅਗਮ ਤੀਰ ਨਹ ਲੰਘਣਹ॥

-ਸਸ ੫,੫੮:੪ (1359)

*ਤੋਆ ਆਖੈ ਹਉ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਹਛਾ ਤੋਐ ਬਹੁਤੁ ਬਿਕਾਰਾ॥

-ਮਲਾ੧, ਵਾਰ, ੨੫ਸ, ੧,੨੫ (1290)

*ਕਾਰ ਕੋਟੰ ਰਚੰਤਿ ਤੋਯੰ ਲਪਨੰ ਰਕਤ ਚਰਮਣਹ॥

-ਸਾਰ ੫,੪:੧ (1354)

*ਤੇਲ ਕਲਾ ਅਸਥੰਭੰ ਸਰੋਵਰੰ ਨਾਨਕ ਨਹ ਛਿਜੰਤਿ ਤਰੰਗ ਤੋਯਣਹ॥

-ਸਸ ੫,੫੩:੪ (1359)

ਤੋਲਾ- (ਫਾ.ਤੋਲਹ) ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਇਕਾਈ ਜੋ 12 ਮਾਸਿਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

*ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕੁ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸਾ ਖਿਨੁ ਤੋਲਾ ਖਿਨੁ ਮਾਸਾ॥

-ਬਸੰ ੧,੧੧,੪:੨ (1171)

ਥਟੂਆ- ਸਵਾਂਗ, ਅਡੰਬਰ, ਠਾਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਂਗ ਬਣਾਨ ਵਾਲਾ

*ਭੇਖ ਕਰਹਿ ਖਿੰਥਾ ਬਹੁ ਥਟੂਆ॥

-ਰਾਮ ੧, ਅਸ ੨,੫:੧ (903)

ਥੰਮ- ਥਮਲਾ ਲਕੜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਤ ਆਦਿ ਦਾ ਪੱਥਰ, ਸਹਾਰਾ, ਬੁਰਜ, ਥੰਮੀ

*ਪੀਤ ਪੀਤਾਂਬਰ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਧਣੀ ਥੰਭ ਮਾਹਿ ਹਰਿ ਭਾਖੈ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੯, ੪:੧ (1165)

*ਬਿਸਾਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਬਿਖੈ ਭੋਗਹਿ ਤਪਤ ਥੰਮ ਗਲਿ ਲਾਇ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੧੧,੧:੨ (1001)

*ਜਿਉ ਮੰਦਰ ਕਉ ਥਾਮੈ ਥੰਮਨੁ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੫, ੩:੧ (282)

*ਬਿਨ ਹੀ ਥਾਭਹ ਮੰਦਿਰ ਥੰਭੈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਬਾਅ ੨੩:੪ (341)

*ਬਿਨ ਥੰਮਾ ਰਾਖੇ ਸਚੁ ਕਲ ਪਾਏ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੧੭,੬:੨ (1037)

*ਗੁਨ ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨ ਜਪਿਆ ਤਪਤ ਥੰਮ੍ ਗਲਿ ਲਾਤਿਆ॥

-ਬਿਹਾ ੫,ਛੰਤ ੭,੨:੪ (546)

*ਥੰਮੁ ਉਪਾੜਿ ਹਰਿ ਆਪੁ ਦਿ ਖਾਇਆ॥

-ਭੈਰ ੩, ਅਸ ੧, ੯:੧ (1154)

ਥਾਤੀ- ਪੂੰਜੀ, ਰਾਸ, ਦੋਲਤ, ਮਾਇਆ

*ਥਾਤੀ ਪਾਈ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ॥

-ਗਉ ੫, ੧੫੩,੧:੧ (196)

ਥਾਲ- ਪਰਾਤ, ਇਕ ਭਾਂਡਾ, ਜੋ ਵੱਡਾ, ਗੋਲ ਤੇ ਘਟ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਵੇਖੋ 'ਥਾਲੁ'

*ਥਾਲ ਵਿਚਿ ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੂ ਪਾਈਓ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖ ਵੀਚਾਰੋ॥

-ਮੁੰਦਾ ੫,੧:੧ (1429)

*ਗਗਨ ਮੈਂ ਥਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕ ਬਨੇ ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕ ਮੋਤੀ॥

-ਧਨਾ ੧, ੯,੧:੧ (663)

*ਥਾਲੈ ਵਿਚਿ ਤੈ ਵਸਤੂ ਪਈਓ ਹਰਿ ਭੋਜਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੁ॥

-ਸੋਰ੪, ਵਾਰ ੮ਸ, ੩,੧:੧ (645)

*ਕੋਈ ਜਾਇ ਮਿਲੈ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾਂ ਮੁਹ ਫਿਕੇ ਥੁਕ ਥੁਕ ਮੁਹਿ ਪਾਈ॥

-ਗਉ ੪,ਵਾਰ ੧੫ਸ, ੨:੨ (308)

*ਕੀਉ ਸੀਗਾਰ ਮਿਲਣ ਕੈ ਤਾਈ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀਉ ਸੁਹਾਗਨਿ ਥੂਕ ਮੁਖਿ ਪਈਆ॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੫,੭,੨ (836)

ਥੂਨਿ- ਥੰਮੀ

*ਦੁਚਿਤੇ ਕੀ ਦੁਇ ਥੂਨਿ ਗਿਰਾਨੀ ਮੋਹ ਬਲੇਡਾ ਟੂਟਾ।

-ਗਉ ਕਬ, ਅਸ ੪੩,੧:੧ (331)

ਥੇਕੈ- ਮਿਆਨ, ਤਲਵਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਵਸਤੂ

*ਗੁਣ ਕੀ ਥੇਕੈ ਵਿਚਿ ਸਮਾਇ॥

ਥੇਵਾ- ਮੁੰਦਰੀ ਦਾ ਨਗ, ਛਾਪ ਵਿਚ ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਗੀਨਾ

*ਬਿਨੁ ਜੜੀਏ ਲੈ ਜੜਿਓ ਜੜਾਵਾ ਥੇਵਾ ਅਚਰਜੁ ਲਾਇਆ ਰੇ॥

-ਆਸਾ ੫, ੪੪, ੨:੨ (381)

ਥੈਲੀ- ਦੌਲਤ ਦੀ ਗੁਥੀ, ਮਾਇਆ, ਛੋਟਾ ਥੈਲਾ

*ਥੈਲੀ ਸੰਚਹੁ ਕਰਹੁ ਥਾਕਿ ਪਰਹੁ ਗਾਵਾਰ॥

-ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੩੩:੩ (257)

ਥੋਕ- ਵਸਤੂਆਂ, ਚੀਜ਼ਾਂ, ਪਦਾਰਥ, ਇਕੱਠਾ ਮਾਲ, ਢੇਰ

*ਸਭੇ ਥੋਕ ਪਰਾਪਤੇ ਜੇ ਆਵੈ ਇਕੁ ਹਥਿ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ੭੬,੧:੧ (44)

*ਲਧੇ ਹਭੇ ਥੋਕੜੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਧਨੁ ਮਾਲ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਛੰਤ ੩,੩੩:੨ (80)

*ਹਰਿ ਧਨ ਤੇ ਮੈ ਨਵ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ਹਾਥਿ ਚਰਿਓ ਹਰਿ ਥੋਕਾ॥

-ਗੂਜ ੫, ੩,੩:੨ (496)

*ਵਿਧੜੋ ਸਚ ਥੋਕਿ ਨਾਨਕ ਮਿਠੜਾ ਸੋ ਧਣੀ॥

-ਜੈਤ ੫, ਵਾਰ ੧੧ਸ, ੫,੨:੨ (708)

*ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਇਹੁ ਥੋਕੁ॥

-ਭੈਰ ੫,੫੫,੪:੨ (1152)

ਥੂਟਿਟਿ- ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਆਵਾਜ਼

*ਜੈਸੇ ਪਨਕਤ ਥ੍ਰੂਟਿਟਿ ਹਾਂਕਤੀ॥

-ਬਸੰ ਨਾਮ, ੩, ੯,੧:੧ (1196)

ਦਉਲਤਿ- (ਅ.ਦੌਲਤ) ਨਕਦੀ, ਸੰਪਤੀ, ਧਨ, ਮਾਲ

*ਲੰਗਰ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੀਰਿ ਘਿਆਲੀ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ੩, ੯ (967)

ਦਸਤਾਰ- (ਫਾ.ਦਸਤਾਰ) ਪਗੜੀ, ਪੱਗ

*ਨਾਪਾਕ ਪਾਕੁ ਕਰਿ ਹਦੂਰਿ ਹਦੀਸਾ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੨,੧੨:੩ (1084)

ਦਹੀਂ- ਜਾਗ ਲਾ ਕੇ ਜਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦੁੱਧ

*ਵੂਠੇ ਘਾਹੁ ਚਰਹਿ ਨਿਤਿ ਸੁਰਹੀ ਸਾ ਧਨ ਦਹੀਂ ਵਿਲੋਵੈ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ, ੧,੧:੨੧ (150)

ਦਖਿਣਾ- ਦਾਨ, ਭੇਟਾ, ਉਹ ਨਕਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਹੋਤਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖੁਆਉਣ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*ਇਕ **ਦਖਿਣਾ** ਹਉ ਤੈ ਪਹਿ ਮਾਗਉ ਦੇਹਿ ਆਪਣਾ ਨਾਮੁ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੧,੭,੧:੧ (1329)*

ਦਗਲੀ- (ਫਾ.ਦਗਲਾ) ਕੁੜਤੀ, ਕੋਟ, ਖੁਲ੍ਹਾ ਰੂੰਦਾਰ ਕੋਟ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਅਰਕਨ

*ਪਹਿਰਉ ਨਹੀਂ **ਦਗਲੀ** ਲਗੈ ਨ ਪਾਲਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੩,੧:੨ (476)*

ਦਗਾਈ- ਤੱਤੇ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਲਾਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜੋ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਾਗਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਭਾਵ

*ਤੇਰੇ ਦੁਆਰੈ ਧਨਿ ਸਹਜ ਕੀ ਮਾਥੈ ਮੇਰੇ **ਦਗਾਈ**॥

-ਰਾਮ ਕਬ, ੪,੨:੨ (970)

ਦੰਡਧਾਰ- ਦੰਡੀ, ਡੰਡਾ ਧਾਰ ਜੋਗੀ, ਡੰਡਾ ਪਕੜਨ ਵਾਲਾ, ਸਨਿਆਸੀ ਸਾਧੂ,

***ਦੰਡਧਾਰ** ਜਟਧਾਰੈ ਪੇਖਿਓ ਵਰਤ ਨੇਮ ਤੀਰਥਾਏ॥

-ਭੈਰ ੫,੧੫,੧:੨ (1139)

ਦਤ- ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਦਾਤ, ਦਾਨ,

*ਤੀਰਥ ਤਪੁ ਦਇਆ **ਦਤ** ਦਾਨੁ॥

-ਜਪੁ, ੧, ੨੧:੧ (4)

*ਕੰਚਨਾ ਬਹੁ **ਦਤ** ਕਰਾ

-ਸਾਰ ੫,੧੩੧,੧:੧ (1229)*

ਦੰਤ- ਦੰਦ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ ਚਿੱਟੇ ਹੱਡੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ

*ਤੇਰੇ ਬੰਕੇ ਲੋਇਣ **ਦੰਤ** ਰੀਸਾਲਾ॥

-ਵਡ ੧, ਛੰਤ ੨,੭:੧ (567)

*ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ ਜਿਨਿ ਵਿਣੁ **ਦੰਤਾ** ਜਗੁ ਖਾਇਆ॥

-ਸੋਰ ੪, ਵਾਰ੪ਸ, ੩,੧:੧ (643)

***ਦੰਦੀ** ਮੈਲੁ ਨ ਕਤੁ ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਸੱਚਾ ਸੋਇ॥

-ਸੋਰ ੪, ਵਾਰ ੧ਸ, ੪,੧:੨ (642)

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਾਰੁ ਕੰਠਿ ਲੇ ਪਹਿਰੈ ਦਾਮੋਦਰੁ **ਦੰਤੁ** ਲੇਈ॥

-ਆਸਾ ੧,੩੫,੧:੨ (359)

ਦੰਦਖੰਡ- ਹਾਥੀ ਦੰਦ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਦੰਦ ਖੰਡ ਦਾ ਚੂੜਾ, ਜਿਹੜਾ ਕੁੜੀ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

*ਹੀਡੋਲੀ ਚੜਿ ਆਈਆ **ਦੰਦ ਖੰਡ** ਕੀਤੈ ਰਾਸਿ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ੧੧,੨:੨ (417)

ਦਧਿ- ਦਹੀਂ, ਇਕ ਖਾਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ

*ਦਧਿ ਕੈ ਭੋਲੈ ਬਿਰੋਲੈ ਨੀਰੁ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੧੪, ੧:੨ (326)*

ਦੁਮੜਾ- ਪੈਸੇ, ਸਿੱਕਾ, ਦਰਬ, ਦੌਲਤ, ਧੰਨ ਦੌਲਤ, ਰੁਪਇਆਂ,

*ਘਬੁ **ਦਬੁ** ਜਬ ਜਾਰੀਐ ਬਿਛੁਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਹਾਲ॥

-ਚਉ ੫,੭:੧ (1364)

*ਬਿਨੁ **ਦਮ** ਕੇ ਸਉਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਟ॥

-ਗਉ ੧, ਆਸਾ ੧੨, ੫:੧ (226)

***ਦਮੜਾ** ਪਲੈ ਨਾ ਪਵੈ ਨਾ ਕੋ ਦੇਵੈ ਧੀਰ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ੨੬, ੨:੨ (70)

*ਮਾਇਆ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਮਾਂਗੈ **ਦੰਮਾ** ਦੰਮ॥

-ਮਾਰੂ ੩, ਵਾਰ ੨੧ਸ, ੫,੧:੧ (1093)

ਦਮਾਮਾ- (ਫਾ.ਦਮਾਮਾ) ਧੌਂਸਾ, ਨਗਾਰਾ

*ਗਗਨ **ਦਮਾਮਾ** ਬਾਜਿਓ ਪਰਿਓ ਨੀਸਾਨੈ ਘਾਓ॥

-ਮਾਰੂ ਕਬ, ੧੦, ੧:੧ (1105)

ਦਰ- (ਫਾ.ਦਰ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਬੂਹਾ

***ਦਰ** ਘਰ ਮਹਲਾ ਸੋਹਣੇ ਪਕੇ ਕੋਟ ਹਜ਼ਾਰ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੬, ੩:੧ (63)

ਦਰਜੀ- (ਫਾ.ਦਰਜੀ) ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਵਾਲਾ,

*ਲੋਹਾ ਵੱਢੇ **ਦਰਜੀ** ਪਾੜੇ ਸੂਈ ਧਾਗਾ ਸੀਵੈ॥

-ਰਾਮ ੩, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੧,੧:੩ (955)

ਦਰਪਨ- ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਆਇਨਾ, ਮੂੰਹ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ,

*ਸੋ ਤੁਮ ਹੀ ਮਹਿ ਬਸੈ ਨਿਰੰਤਰਿ ਨਾਨਕ **ਦਰਪਨ** ਨਿਆਈ॥

-ਸੋਰ ੯,੫,੩:੨ (632)

ਦਰਬ- ਧਨ, ਦੌਲਤ, ਸਿੱਕਾ

*ਕਈ ਕੋਟਿ ਪਰ **ਦਰਬ** ਕਉ ਹਿਰਹਿ॥

–ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੦, ੨:੫ (275)

*ਰਾਜ ਮਿਲਖ ਨਹੀਂ ਆਪਨ **ਦਰਬਾ**॥

–ਗਉ ੫, ੧੦੬,੧:੨ (187)

***ਦਰਬਿ** ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਰੀਤੇ ਇਕਿ ਖਣੇ॥

–ਮਾਲ ੧, ਵਾਰ ੮:੪ (141)

*ਬਹੁਤ **ਦਰਬੁ** ਕਰਿ ਮਨ ਨ ਅਘਾਨਾ॥

–ਗਉ ੫,੮੦,੧:੧ (179)

*ਜਾ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤਿਸ ਕਾ ਦੀਆ **ਦਰਬੈ**॥

–ਗਉ ੫,ਸੁਖ ੧੫, ੨:੪ (282)

ਦਰਵਾਨੁ- (ਫਾ. ਦਰਬਾਨ) ਦਰਬਾਨ, ਬੂਹੇ ਤੇ ਖੜੋਤਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਜੋ ਪਹਿਰਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

*ਦਰਿ ਸੇਵਕੁ **ਦਰਵਾਨੁ** ਦਰਦੁ ਤੂੰ ਜਾਣਹੀ॥

–ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨, ੩:੧ (422)

ਦਰਵੇਸ- (ਫਾ.ਦਰਵੇਸ਼) ਫ਼ਕੀਰ, ਮੰਗਤਾ, ਸਾਈਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਫ਼ਕੀਰ, ਸਾਧੂ ਬਿਰਤੀ

*ਸੇਖ ਮਸਾਇਕ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾ ਦਰਿ **ਦਰਵੇਸ** ਰਸੀਦ॥

–ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ੧,੩:੨ (53)

ਦਰਿਆਉ- (ਫਾ.ਦਰਯਾ-ਸਮੁੰਦਰ), ਦਰਿਆ, ਵੱਡੀ ਨਦੀ

*ਵਧਿ ਥੀਵਹਿ **ਦਰਿਆਉ** ਟੁਟਿ ਨ ਥੀਵਹਿ ਵਾਹੜਾ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੧੧੭:੨ (1384)

*ਤੁਹੀ **ਦਰੀਆ** ਤੁਹੀ ਕਰੀਆ ਤੁਝੈ ਤੇ ਨਿਸਤਾਰ॥

–ਗਉ ਕਬ, ਅਸ ੬੯,੧:੨ (338)

*ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

–ਜਪੁ ੧,੧੬, ੨੧ (3)

*ਕਿਤੀ ਇਤੁ **ਦਰੀਆਇ** ਵੰਞਨਿ੍ ਵਹਦਿਆ॥

–ਆਸਾ ੫, ੧੧੦, ੧:੨ (398)

*ਤਿਨਾ **ਦਰੀਆਵਾ** ਸਿਉ ਦੋਸਤੀ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸਚਾ ਨਾਉ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੮ਸ,੨,੧:੫ (146)

*ਫਰੀਦਾ **ਦਰੀਆਵੈ** ਕੰਨ੍ਹੈ ਬਗੁਲਾ ਬੈਠਾ ਕੇਲ ਕਰੇ।

-ਸਲੋ ਫਰ, ੯੯:੧ (1383)

ਦਰੁ- (ਫਾ:ਦਰ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਦੁਆਰ, ਬੂਹਾ
*ਸੋ **ਦਰੁ** ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ ਜਿਤ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ॥

-ਜਪ ੧,੨੭,੧ (6)

ਦਲਾਲ- (ਅਰ.ਦਲਾਲ) ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੌਦਾ ਹੋਵੇ, ਵਿਚੋਲਾ, ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸੌਦਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ
*ਵਢਿਅਹਿ ਹਥ **ਦਲਾਲ** ਕੇ ਮੁਸਫੀ ਏਹ ਕਰੇਇ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੭ਸ, ੧,੧:੩ (472)

*ਧਰਮ **ਦਲਾਲੁ** ਪਾਏ ਨੀਸਾਣੁ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੧:੫ (789)

ਦਾਈ- (ਫਾ.ਦਾਈ, ਦਯਾ) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖਿਡਾਉਣ ਤੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤਰੀ
*ਦਿਵਸੁ ਰਾਤਿ ਦੁਇ **ਦਾਈ** ਦਾਇਆ ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ॥

-ਜਪੁ ੧, ੩੮ਸ :੨ (8)

ਦਾਗ- (ਫਾ.ਦਾਗ) ਨਿਸ਼ਾਨ, ਧੱਬਾ,
*ਸਭਾ ਕਾਲਖ ਦਾਗਾ **ਦਾਗ**॥

-ਧਨਾ ੧,੫,੩:੨ (662)

*ਮੈਲਾ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਨਹ ਲਾਗੈ **ਦਾਗਾ**॥

-ਬਿਲਾ ੫, ੩੩, ੧:੨ (808)

*ਬਾਸਨੁ ਕਾਰੋ ਪਰਸੀਐ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਗੈ **ਦਾਗੁ**।

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੩੧:੨ (1371)

ਦਾਤ- ਵੱਡੀ ਦਾਤਰੀ, ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਅਨਾਜ ਵੱਢਣ ਵਾਲਾ ਦੰਦੇਦਾਰ ਸੰਦ
*ਲੈ ਲੈ **ਦਾਤ** ਪਹੁਤਿਆ ਜਾਵੇ ਕਰਿ ਤਈਆਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ੭੪,੨:੨ (43)

ਦਾਨਵ- (ਸੰ.ਦਾਨਯ), ਦੈਂਤ, ਰਾਕਸ਼
*ਆਖਹਿ **ਦਾਨਵ** ਆਖਹਿ ਦੇਵ॥

-ਜਪੁ ੧, ੨੬:੧੭ (6)

*ਨ ਦੇਵ ਦਾਨਵਾ ਨਰਾ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੨:੧ (143)

ਦਾਮ- (ਅ.ਦਾਮ) ਕੌਡੀ, ਪੈਸੇ, ਧੰਨ ਦੌਲਤ
*ਜਲ ਬਿਨੁ ਸਾਖ ਕੁਮਲਾਵਤੀ ਉਪਜਹਿ ਨਾਹੀ **ਦਾਮ**॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ ੧:੪ (133)

*ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਰਥ ਬਿਹਾਝੀ ਸੰਪੈ ਸੁਇਨਾ ਰੂਪਾ **ਦਾਮਾ**॥

-ਗੂਜ ੫,੮,੩:੧ (497)

*ਕਾਮਿ **ਦਾਮਿ** ਚਿਤੁ ਪਰ ਵਸਿ ਸੇਈ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੧, ੬:੨ (226)

*ਫਿਰਹਿ ਗੁਮਾਨੀ ਜਗ ਮਹਿ ਕਿਆ ਗਰਬਹਿ **ਦਾਮੀ**॥

-ਮਾਰੂ ੫,ਵਾਰ ੧੪:੪ (1099)

*ਏਕਹਿ ਸੁਪਨੈ **ਦਾਮੁ** ਨਾ ਛਡਹੈ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੧੮, ੨:੨ (1004)

ਦਾਰੂ- (ਫਾ.ਦਾਰੂ) ਔਖਧੀ, ਦਵਾਈ, ਇਲਾਜ
*ਰੋਗੁ **ਦਾਰੂ** ਦੋਵੈ ਬੁਝੈ ਤਾ ਵੈਦੁ ਸੁਜਾਣੁ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੨ਸ, ੨,੨:੨ (148)

ਦਾੜਾ- ਸੂਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਦੰਦ, ਹੁੱਡ, ਅੱਗੇ ਵਧ ਹੋਏ ਦੰਦ
***ਦਾੜਾ** ਅਗ੍ਰੇ ਪ੍ਰਿਥਮਿ ਧਰਾਇਣ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੧,੩:੨ (1082)

ਦਿਸਾਖ- ਭੈਰੋ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,
*ਪੰਚਮ ਹਰਖ **ਦਿਸਾਖ** ਸੁਨਾਵਹਿ॥

-ਰਾਗ ੧:੯ (1429)

ਦਿਗੰਬਰ- ਜੈਨੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕਾਂ, ਨਾਂਗੇ, ਨੰਗਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ,
*ਜੋਗੀ **ਦਿਗੰਬਰ** ਸੰਨਿਆਸੀ ਖਟੁ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਗਏ ਗੋਸਟਿ ਢੋਆ॥

-ਤੁਖਾ ੪,ਛੰਤ ੪, ੩:੫ (1116)

*ਮੁਨਿ ਜੋਗੀ **ਦਿਗੰਬਰਾ** ਜਮੈ ਸਣੁ ਜਾਸੀ॥

-ਮਾਝ ੫, ਵਾਰ ੧੮:੬ (1100)

*ਦਇਆ **ਦਿਗੰਬਰ** ਦੇਹ ਬੀਚਾਰੀ॥

-ਆਸਾ ੧, ੨੫, ੩:੧ (356)

ਦਿਨਕਰੋ- (ਸੰ.ਦਿਨਕਰ) ਆਫ਼ਤਾਬ, ਸੂਰਜ

*ਗਹਬਰ ਬਨ ਘੋਰ ਗਹਬਰ ਬਨ ਘੋਰ ਹੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੂਸਤ ਮਨ ਚੋਰ ਹੇ **ਦਿਨਕਰੋ** ਅਨਦਿਨੁ ਖਾਤ॥

-ਆਸਾ ੫,ਛੰਤ ੧੪, ੧:੨ (461)

*ਚਕਵੀ ਸੂਰ ਸਨੇਹ ਚਿਤਵੈ ਆਸ ਘਣੀ ਕਦਿ **ਦਿਨੀਅਰੁ** ਦੇਖੀਐ॥

-ਆਸਾ ੫,ਛੰਤ ੪,੩:੧ (455)

ਦਿਰਾਨੀ- ਪਤੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭਰਜਾਈ, ਦੇਵਰਾਨੀ, ਦੇਵਰ ਦੀ ਪਤਨੀ

*ਸੁਨਹੁ ਜਿਠਾਨੀ ਸੁਨਹੁ **ਦਿਰਾਨੀ** ਅਚਰਜੁ ਏਕੁ ਭਇਓ॥

-ਬਿਲਾ ਕਬ, ੪,੨,੧ (856)

***ਦਿਲਾਵਰ-** (ਫ਼ਾ.ਦਿਲਾਵਰ) ਬਹਾਦਰ, ਸੂਰਮਾ, ਦਲੇਰ, ਉਦਾਰਚਿੱਤ

*ਦਸਤਗੀਰੀ ਦੇਹਿ **ਦਿਲਾਵਰ** ਤੂਹੀ ਤੂਹੀ ਏਕ॥

-ਤਿਲੰ ੫,੫, ੨:੧ (724)

ਦਿਵਾਨਾ- (ਫ਼ਾ.ਦੀਵਾਨਾ) ਮਸਤ, ਝੱਲਾ, ਬਉਰਾ, ਸ਼ੁਦਾਈ, ਪਾਗਲ

*ਜੋਬਨੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕੈ ਮਦ ਮੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਰਹੈ **ਦਿਵਾਨਾ**॥

-ਧਨਾ ੯,੨,੧:੨ (685)

*ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਈਐ ਮਨਮੁਖਿ ਫਿਰੈ **ਦਿਵਾਨੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੩,੬੩, ੩:੩ (39)

*ਭਰਮ ਭੁਲਾਨੇ ਭਏ **ਦਿਵਾਨੇ** ਵਿਣੁ ਭਾਗਾ ਕਿਆ ਪਾਈਐ॥

-ਰਾਮ ੧,ਓਅੰ ੪੧:੪ (935)

ਦੀਅਰਾ- ਦੀਵਾ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਨੋਕਦਾਰ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਪਿਆਲਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੇਲ ਅਤੇ ਬੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਬੱਤੀ ਦਾ ਸਿਰਾ ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਲਦੇ ਹਨ।

*ਉਤਮ **ਦੀਅਰਾ** ਨਿਰਮਲ ਬਾਤੀ॥

-ਧਨਾ ਸੈਣ, ੧,੨:੧ (695)

*ਰਵਿ ਸਸਿ **ਦੀਪ** ਅਨੂਪ ਜੋਤਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੭,੨:੨ (57)

*ਗਗਨ ਮੈ ਥਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦੁ **ਦੀਪਕ** ਬਨੇ ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕ ਮੋਤੀ॥

-ਧਨਾ ੧, ਸੋਹ ੩,੧:੧ (172)

*ਜਿਉ ਅੰਧੇਰੈ **ਦੀਪਕੁ** ਬਾਲੀਐ ਤਿਉ ਗੁਰ ਗਿਆਨਿ ਅਗਿਆਨੁ ਤਜਾਇ।

-ਸਿਰੀ ੩, ੬੪,੨:੪ (39)

ਦੀਪਕੋ- ਇਕ ਰਾਗ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*ਪੁਨਿ ਆਈ **ਦੀਪਕੋ** ਕੀ ਬਾਰੀ॥

-ਰਾਗ ੧:੩੪ (1430)

ਦੀਪਾ- ਦੀਵਾ, ਦੀਪਕ, ਵੇਖੋ 'ਦੀਅਰਾ'

*ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਬਦਿ ਉਜਾਰੋ **ਦੀਪਾ**॥

-ਬਿਲਾ ੫, ੮੭,੧:੧ (821)

***ਦੀਪਾਂ** ਲੋਆਂ ਮੰਡਲਾਂ ਖੰਡਾਂ ਵਰਭੰਡਾਹ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੯ਸ, ੧,੧:੨ (467)

*ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ **ਦੀਪੁ** ਕੂਏ ਪਰੈ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੨੧੬:੨ (1376)

ਦੀਬਾਣੁ- (ਫਾ.ਦੀਵਾਨ) ਕਚਹਿਰੀ, ਦਰਬਾਰ

*ਜੋ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ **ਦੀਬਾਣੁ** ਸਿਉ ਜੋ ਸਬਨੀ ਦੀਬਾਣੀ ਮਿਲਿਆ॥

-ਸਿਰ ੪,ਵਾਰ੧੧:੧ (87)

*ਮਾਣਸਾ ਕਿਅਹੁ **ਦੀਬਾਣਹੁ** ਕੋਈ ਨਸਿ ਭਜਿ ਨਿਕਲੈ ਹਰਿ ਦੀ ਬਾਣਹੁ ਕੋਈ ਕਿਥੈ ਜਾਇਆ॥

-ਵਡ ੪, ਵਾਰ ੧੪:੩ (591)

*ਗੁਰਿ **ਦੀਬਾਣਿ** ਕਵਾਇ ਪੈਨਾਈਓ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੯,੪:੨ (73)

*ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਥਿਰੁ ਤਖਤਿ ਨਿਵਾਸੀ ਸਚੁ ਤਿਸੈ **ਦੀਬਾਣੋ**॥

-ਰਾਮ ੫,ਛੰਤ ੧, ੩:੬ (924)

ਦੀਵਟੀ- ਦੀਵੇ ਦੀ ਵੱਟੀ, ਬੱਤੀ ਰੂੰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ, ਦਵਾਖੀ, ਦੀਵਾ,

*ਜੋਤਿ **ਦੀਵਟੀ** ਘਟ ਮਹਿ ਜੋਇ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਵਾਰ ੭:੨ (344)

*ਜਉ ਤੁਮ **ਦੀਵਰਾ** ਤਉ ਹਮ ਬਾਤੀ॥

-ਸੋਰ ਰਵਿ, ੫,੨:੧ (658)

*ਬਿਨੁ ਤੇਲ **ਦੀਵਾ** ਕਿਉ ਜਲੈ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੩੩, ੧:੧ (25)*

*ਫਰੀਦਾ ਦੁਹੁ **ਦੀਵੀ** ਬਲੰਦਿਆ ਮਲਕੁ ਬਹਿਠਾ ਆਇ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੪੮:੧ (1380)

*ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀਐ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ **ਦੀਵੇ**॥

-ਸਿਰੀ ੪,ਵਾਰ ੩:੧ (83)

*ਜਿਤੁ **ਦੀਵੈ** ਸਭ ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥

-ਰਾਮ ੧, ੭,੧:੨ (878)*

ਦੁਆਰ- ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਦਰ, ਬੂਹਾ

*ਚਿਤੇ ਦਿਸਹਿ ਧਉਲਹਰ ਬਗੇ ਬੰਕ **ਦੁਆਰ**॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ੧੫, ੧:੧ (62)

*ਉਸਰਿ ਮੜੋਲੀ ਰਾਖੈ **ਦੁਆਰਾ** ਭੀਤਰਿ ਬੈਠੀ ਸਾਧਨਾ॥

-ਗਉ ੧, ੧੪, ੨:੧ (155)

*ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਆਏ ਤੁਮਚੇ **ਦੁਆਰਿ**॥

-ਧਨਾ ਨਾਮ, ੪, ੩:੨ (693)

*ਕਰਮੀ ਆਵੈ ਕਪੜਾ ਨਦਰੀ ਮੋਖੁ **ਦੁਆਰੁ**॥

-ਜਪੁ ੧, ੪:੬ (2)

ਦੁਗਾਣਾ- ਦੋ ਗੰਢੇ ਜਾਂ ਅੱਠ ਕੌਡੀਆਂ ਜਾਂ ਇਕ ਦਮੜੀ ਦੀ ਮਾਲੀਅਤ

*ਖੋਟੇ ਕਾ ਮੁਲ ਏਕੁ **ਦੁਗਾਣਾ**॥

-ਧਨਾ ੧, ੬,੨:੨ (662)

ਦੂਧ- ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਜਿਹੜਾ ਮਾਦਾ ਦੇ ਥਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਮਦੀਨ ਦੀਆਂ ਗਿੱਟੀਆਂ ਦਾ ਰਸ, ਦੁਗਧ

*ਰੇ ਮਨ ਐਸੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਜੈਸੀ ਜਲ **ਦੂਧ** ਹੋਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੧, ੪:੧ (160)

ਦੁਮਾਲੜਾ- (ਫਾ.ਦੁੰਬਾਲ) ਸਿਰ ਉਪਰ ਕਲਗੀ ਵਾਂਗੂੰ ਫਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਗੜੀ ਦਾ ਲੜ, ਤੁਰਾ, ਸ਼ਮਲਾ, ਪਗੜੀ ਦਾ ਲੰਮਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਰਾ

*ਮੈਂ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਉਚ **ਦੁਮਾਲੜਾ**॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੯,੧੭:੨ (74)

ਦੁਰਗਾ- 'ਦੁਰਗ' ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ

*__ਦੁਰਗਾ__ ਕੋਟਿ ਜਾ ਕੈ ਮਰਦਨੁ ਕਰੈ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ਅਸ ੨, ੧:੩ (1162)

ਦੁਲਹਨੀ- ਲਾੜੀ, ਸੱਜ ਵਿਆਹੀ ਇਸਤਰੀ, ਦੁਲਹਨ

*ਗਾਉ ਗਾਉ ਰੀ **ਦੂਲਹਨੀ** ਮੰਗਲ ਚਾਰਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੪, ੧:੧ (482)*

ਦੁਲੀਚਿਆ- (ਫਾ.ਗਲੀਚ) ਗਲੀਚਾ, ਕਾਲੀਨ

*ਲਾਲ ਸੁਪੇਦ **ਦੁਲੀਚਿਆ** ਬਹੁ ਸਭਾ ਬਣਾਈ॥

-ਸਾਰ ੪,ਵਾਰ ੨੪ :੩ (1247)

ਦੂਧ- ਦੁੱਧ,

*ਬਾਰ ਬਿਵਸਥਾ ਤੁਝਹਿ ਪਿਆਰੈ ਦੂਧ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੪, ੧:੫ (266)

ਦੂਧਾਧਾਰੀ- ਨਿਰੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਅਹਾਰ ਤੇ ਜੀਉਣ ਵਾਲੇ, ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

*ਜਸ ਮਹਿ ਬਕਤੇ **ਦੂਧਾਧਾਰੀ**॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੧੧, ੩:੩ (873)

ਦੇਹੁਰਾ- ਦੇਵ ਗ੍ਰਹਿ, ਦੇਵ ਮੰਦਰ, ਮੰਦਰ, ਸ਼ਿਵਾਲੇ

*ਤੀਰਥ ਦੇਵ **ਦੇਹੁਰਾ** ਪੋਥੀ॥

-ਗਉ੫, ਅਸ ੪,੪:੧ (237)

*ਹਿੰਦੂ ਪੂਜੈ **ਦੇਹੁਰਾ** ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਮਸੀਤਿ॥

-ਗੋਂਡ ੭,੪:੩ (875)

*ਹਸਤ ਖੇਲਤ ਤੇਰੇ **ਦੇਹੁਰੇ** ਆਇਆ।

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੬, ੨:੨ (1164)

ਦੇਗ- (ਫਾ.ਦੇਗ) ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪਤੀਲਾ, ਚੌੜੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਪਕਾਈਦਾ ਹੈ।

*ਧਰਤੀ **ਦੇਗ** ਮਿਲੈ ਇਕ ਵੇਰਾ ਭਾਗੁ ਤੇਰਾ ਭੰਡਾਰੀ॥

-ਬਸੰ੧, ਅਸਟ,੨:੨ (1190)

ਦੇਰ- ਦਿਉਰ, ਪਤਨੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ

*ਦੇਰ ਜਿਠਾਣੀ ਮੁਈ ਦੂਖਿ ਸੰਤਾਪਿ॥

-ਆਸਾ ੫,੨,੧:੨ (370)

ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੂਰਤੀ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ, ਸੁਰ

*ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ ਆਖਿਹ **ਦੇਵ**॥

-ਜਪੁ ੧, ੨੬:੨੭ (6)

*ਨ **ਦੇਵ** ਦਾਨਵਾ ਨਰਾ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧੨:੧ (143)

ਦੇਵਕਰੀ- ਹਿੰਡੋਲ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਛੇ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਤੇਲੰਗੀ **ਦੇਵਕਰੀ** ਆਈ॥

-ਰਾਗ ੧, ੨੫ (1430)

ਦੇਵਕੁਲੀ- ਦੇਵ ਕੁਲ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਦੇਵਤੇ

***ਦੇਵਕੁਲੀ** ਲਖਿਮੀ ਕਉ ਕਰਹਿ ਜੈਕਾਰੁ॥

-ਭੈਰ ੩,ਅਸ ੧, ੧੧:੧ (1154)

ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ- ਮਾਲਕਉਸ ਦੀ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਗੋਂਡਕਰੀ ਅਰੁ **ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ**॥

-ਰਾਮ ੧, ੧੫ (1430)

ਦੇਵਤਾ- (ਸੰ.ਦੇਵਤਾ), ਬੈਕੁੰਠ ਨਿਵਾਸੀ, ਉਤਮ ਪੁਰਸ਼, ਸਵਰਗ ਨਿਵਾਸੀ, ਸੁਰ, ਫਰਿਸ਼ਤਾ

*ਪਰੇਤਹੁ ਕੀਤੋਨੁ **ਦੇਵਤਾ** ਤਿਨਿ ਕਰਣੈਹਾਰੇ॥

-ਗਉ ੫, ਵਾਰ ੨੦,੫,੨:੧ (323)

*ਮਾਣਸ ਤੇ **ਦੇਵਤੇ** ਭਏ ਧਿਆਇਆ ਨਾਮੁ ਹਰੇ॥

-ਸਿਰੀ੪, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੩,੨:੨ (90)

*ਸਿਮਰਹਿ **ਦੇਵਤੇ** ਕੋੜਿ ਤੇਤੀਸਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੮,੩:੨ (1079)

ਦੇਵਰ- ਪਤੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ
*ਮਤੀ ਦੇਵੀ ਦੇਵਰ ਜੇਸਟ॥
-ਆਸਾ ੫,੩,੪:੨ (371)

ਦੇਵਲ- ਦੇਵ ਮੰਦਰ, ਮੰਦਰ, ਸ਼ਿਵਾਲਾ, ਨਿਵਾਸ, ਸਥਾਨ
*ਕਾਯਉ ਦੇਵਾ ਕਾਇਅਉ ਦੇਵਲ ਕਾਇਆਉ ਜੰਗਮ ਜਾਤੀ॥
-ਸਿਰੀ ਪੀਪਾ, ੧,੧:੧ (695)

ਦੇਵਾ- ਦੇਵਤਾ
*ਦੇਵੀ **ਦੇਵਾ** ਮੂਲੁ ਹੈ ਮਾਇਆ॥
-ਮਾਝ ੩, ੩੩, ੨:੧ (129)

*ਉਹਿ ਪਰਮ ਪੁਰਖ **ਦੇਵਾ**ਧਿ ਦੇਵ॥
-ਬਸੰਤ ਕਬ, ੪,੫:੧ (1194)

ਦੇਵਾਨਾ- ਪਾਗਲ, ਸ਼ੁਦਾਈ, ਕਮਲੀ, ਮੂਰਖ, ਝੱਲਾ
*ਸੋ ਕਹੀਐ **ਦੇਵਾਨਾ** ਆਪੁ ਨ ਪਛਾਣਈ॥
-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੬:੨ (142)

*ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਫਿਰੈ **ਦੇਵਾਨੀ**॥
-ਮਾਰੂ ੩, ਸੋਲਾ ੪, ੧੨:੧ (1047)

*ਜੀਵਤ ਛਾਡਿ ਜਾਹਿ **ਦੇਵਾਨੇ**॥
-ਗਉ ੫, ੧੬੬, ੧:੧ (199)

ਦੇਵਾਲਿਆ- ਮੰਦਰ, ਪੂਜ ਸਥਾਨ,
*ਤਟ ਤੀਰਥ ਦੇਵ **ਦੇਵਾਲਿਆ** ਕੇਦਾਰੁ ਮਥੁਰਾ ਕਾਸੀ॥
-ਮਾਰੂ ੫,ਵਾਰ ੧੮:੧ (1100)

ਦੇਵੀ- ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਦੁਰਗਾ
*ਗਾਵਹਿ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ **ਦੇਵੀ** ਸੋਹਨਿ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ।
-ਜਪ ੧, ੨੭:੬ (6)

***ਦੇਵੀਆ** ਨਹੀ ਜਾਨੈ ਮਰਮ॥
-ਰਾਮ ੫, ੩੬, ੨:੩ (894)

ਦੈਂਤ- ਦੈਂਤ, ਰਾਕਸ਼, ਦਿਉ
***ਦੈਤ** ਪੁਤੁ ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਿਛੁ ਸੰਜਮ ਨ ਪੜੈ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਨ ਜਾਣੈ।
-ਸਿਰੀ ੩,ਅਸ ੨੨, ੪:੧ (67)

*ਦੈਤਾ ਮਾਰੇ ਧਾਇ ਹੁਕਮਿ ਸਬਾਇਆ॥

-ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੩:੪ (1279)

ਦੋਜ- (ਫਾ.ਦੋਜਖ) ਨਰਕ, ਦੋਜ਼ਖ, ਜਹਨਮ, ਉਹ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਪਾਪੀ ਲੋਕ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

*ਪੀਰੁ ਪਛਾਣੇ ਭਿਸਤੀ ਸੋਈ ਅਜਰਾਈਲੁ ਨ ਦੋਜ ਠਰਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੨, ੧੧:੩ (1084)

ਹਰਿ ਛੋਡਨਿ ਸੇ ਦੁਰਜਨਾ ਪੜਹਿ ਦੋਜਕ ਕੈ ਸੂਲਿ॥

-ਗਉ ੫, ਵਾਰ ੧੯ਸ,੫,੨:੨ (322)

*ਦੋਜਕਿ ਪਉਦਾ ਕਿਉ ਰਹੈ ਜਾ ਚਿਤਿ ਨ ਹੋਇ ਰਸੂਲਿ॥

-ਗਉ ੫, ਵਾਰ ੮ਸ, ੫,੨:੨ (319)

*ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਣੁ ਈਮਾਨੁ ਜੰਮਾਇ ਲੈ ਭਿਸਤੁ ਦੋਜਕੁ ਮੂੜੇ ਏਵ ਜਾਣੀ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੨੭, ੧:੨ (24)

ਦੋਲ- (ਸੰ.ਦੋਲ) ਝੂਲਾ, ਪੰਘੂਰਾ

*ਸੰਪਤ ਦੋਲ ਝੋਲ ਸੰਗਿ ਝੂਲਤ ਮਾਇਆ ਮਗਨ ਭ੍ਰਮਤ ਘੁਘਨਾ॥

-ਸਮੁ ੫, ੪:੨ (1387)

ਦੋਲਕ- (ਫਾ. ਦੁਹਲਕ) ਢੋਲ, ਛੋਟੀ ਢੋਲਕ,

*ਦੋਲਕ ਦੁਨੀਆ ਵਾਜਹਿ ਵਾਜ॥

-ਆਸਾ ੨, ੪, ੧:੨ (349)

ਦੋਲੀਚੇ- (ਫਾ.ਦੋਲਚਾ) ਗਲੀਚੇ, ਕਾਲੀਨ, ਦੁਲੀਚਾ

*ਤਖਤੁ ਸਭਾ ਮੰਡਨ ਦੋਲੀਚੇ॥

-ਗਉ ੫, ੮੧, ੩:੧ (179)

ਦ੍ਰਬੁ- (ਸੰ.ਦਰਬ) ਦੌਲਤ, ਧਨ ਰੁਪਿਆ, ਮਾਲਮਤਾ

*ਇਹੁ ਮੁੰਡੀਆ ਸਗਲੋ ਦ੍ਰਬੁ ਖੋਈ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ ੫, ੬, ੧:੧ (871)*

ਦ੍ਵਾਰਿ- (ਅ.ਦੁਵਾਰ, ਦਵਾਰ) ਦੁਆਰਾ, ਦਰਗਾਹ, ਬੂਹਾ ਦੀ ਚੁਗਾਠ

*ਬਚਨ ਗੁਰ ਰਿਦਿ ਧਰਹੁ ਪੰਚ ਭੂ ਬਸਿ ਕਰਹੁ ਜਨਮੁ ਕੁਲ ਉਧਰਹੁ ਦ੍ਵਾਰਿ ਹਰਿ ਮਾਨੀਅਹੁ॥

-ਸਵ ੪, ਨਲ ੧੩:੪ (1400)

ਧਉਲ- ਚਿੱਟਾ ਬਲਦ, ਚਿੱਟੇ ਮਹਿਲ, ਰਾਜ ਭਵਨ,

*ਹੁਕਮੇ ਧਰਤੀ **ਧਉਲ** ਸਿਰਿ ਭਾਰੰ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੧੬, ੧੧:੧ (1037)

*ਚਿਤ੍ਰੇ ਦਿਸਹਿ **ਧਉਲਹਰ** ਬਗੇ ਬੰਕ ਦੁਆਰ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੫, ੧:੧ (62)

*ਫਰੀਦਾ ਕਾਲੀ ਜਿਨੀ ਨ ਰਾਵਿਆ **ਧਉਲੀ** ਰਾਵੈ ਕੋਇ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੧੨:੨ (1378)

*ਪੰਡੁਰ ਕੇਸ ਕੁਸਮ ਤੇ **ਧਉਲੇ** ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ ਕੀ ਬਾਣੀ॥

-ਸਿਰੀ ਬੇਣੀ ੧, ੪:੨ (93)

ਧਜ- ਲੀਰ

*ਫਰੀਦਾ ਪਾੜਿ ਪਟੋਲਾ **ਧਜ** ਕਰੀ ਕੰਬਲੜੀ ਪਹਿਰੇਉ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੧੦੩:੧ (1383)

ਧਜਾ- ਝੰਡਾ, ਧੁਜਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ

ਕਬੀਰ ਹੈ ਗਇ ਬਾਹਨ ਸਘਨ ਘਨ ਲਾਖ **ਧਜਾ** ਫਰਰਾਹਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੧੨:੧ (1370)

*ਜਿਸੁ ਧੀਰਜੁ ਧੁਰਿ ਧਵਲੁ **ਧੁਜਾ** ਸੇਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਬੀਣਾ॥

-ਸਵਤ੍ਰ, ੭:੨ (1393)

ਧਣਖੁ- ਕਮਾਣ, ਧਨਸ਼

***ਧਣਖੁ** ਚੜਾਇਓ ਸਤ ਦਾ ਜਸ ਹੰਦਾ ਬਾਣੁ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੬:੭ (968)

*ਤਿਤਿ ਬਿਨੁ ਬਾਣੈ **ਧਨਖੁ** ਚਢਾਈਐ ਇਹੁ ਜਗੁ ਬੇਧਿਆ ਭਾਈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੬, ੩:੧ (333)

ਧਨਾਸਰੀ- ਦਿਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਰਾਗਣੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੋਰਠ ਰਾਗ ਉਪਰੰਤ 10ਵੇਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈ।

***ਧਨਾਸਰੀ** ਧਨਵੰਤੀ ਜਾਣੀਐ ਭਾਈ ਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਮਾਇ॥

-ਸਲੋ ੩, ੫੧:੧ (1419)

ਧਰਚਰੀ- ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਲੋਕ, ਬਿਹੰਗਮ ਲੋਕ, ਜੋ ਇਕ ਥਾਂ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ।

*ਜੋਗ ਧਿਆਨ ਭੇਖ ਗਿਆਨ ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਧਰਤ ਧਰਤ **ਧਰਚਰੀ**॥

-ਕਾਨ ੫,੫੦,੧:੨ (1308)*

ਧਵਲ- ਚਿੱਟਾ ਬਲਦ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਬੈਲ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੰਗਾਂ ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੁਫੈਦ,

*ਸੁਣਿਐ ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ॥

-ਜਪੁ ੧,੮:੨ (2)

*ਜਿਸ ਧੀਰਜੁ ਧੁਰਿ **ਧਵਲੁ** ਧੁਜਾ ਸੇਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਬੀਣਾ॥

-ਸਵ ੩, ੭:੨ (1393)

***ਧਵਲੈ** ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰਿ॥

-ਜਪੁ ੧,੧੬:੧੦ (3)

ਧਾਗਾ- ਤਾਗਾ, ਸੂਤਰ ਦੀ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਤਾਰ, ਸੂਤਰੀ, ਡੋਰੀ

*ਸੁਇਨੇ ਕੀ ਸੂਈ ਰੁਪੇ ਕਾ **ਧਾਗਾ**॥

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੩, ੪:੧ (485)

*ਨਾਇ ਵਿਸਰਿਐ ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਣਾ ਤੂਟੇ ਕਚ **ਧਾਗੇ**॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧,੧੬:੪ (322)

ਧਾਣਕ- ਇਕ ਨੀਚ ਜਾਤੀ, ਭਿਆਨਕ ਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਣਖਧਾਰੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਕੌਮ

***ਧਾਣਕ** ਰੂਪਿ ਰਹਾ ਕਰਤਾਰ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੨੯,੧:੪ (24)

***ਧਾਤੁਰਬਾਜੀ-** ਠੱਗਬਾਜ਼ੀ, ਛਲ ਕਪਟ ਅਥਵਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੇਡ

***ਧਾਤੁਰਬਾਜੀ** ਪਲਚਿ ਰਹੇ ਨ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੪੦, ੩:੩ (29)

ਧੁਨਾ- ਧੁਨੀ, ਨਾਦ, ਸੁਰ, ਆਵਾਜ਼, ਤਾਨ, ਸੰਗੀਤ

*ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਮਹਿ ਉਤਮ ਧੁਨਾ॥

-ਬਸੰ ੫,੮,੪:੩ (1182)

*ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਸਚੁ ਧੁਨਿ ਸਚੁ ਸ਼ਬਦੁ ਵੀਚਾਰਾ॥

-ਵਡ੩, ਅਸ ੧,੧:੧ (564)

*ਅਨਹਦ **ਧੁਨੀ** ਦਰਿ ਵਜਦੇ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸੋਭਾ ਭਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ੭੦, ੩:੩ (42)

*ਜਾਸੁ ਜਪਤ ਸੁਣਿ ਅਨਹਤ ਧੁਨੈ।

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੨, ੭:੨ (236)

ਧੂੰਆਂ- ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਾਰ ਜਾਂ ਧੁਖ ਰਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਰਹੇ ਅਣਬਲੀ ਗੈਸ ਜੋ ਕਾਲੇ ਨੀਲੇ ਤੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਧੂਣੀ

*ਬੁਝਿ ਗਈ ਅਗਨਿ ਨ ਨਿਕਸਿਓ **ਧੂੰਆਂ**॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੧,੨:੧ (478)

*ਧੂੰਮ ਬਾਦਰ ਸਭਿ ਮਾਇਆ ਸਾਜ॥

-ਬਸੰ ੫, ਅਸ ੨,੨:੨ (1192)

*ਦਇਆ ਫਾਹੁਰੀ ਕਾਇਆ ਕਰਿ ਧੂਈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੭,੩:੧ (477)

ਧੂਪ- ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ, ਧੂਫ, ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਧੂੰਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ

*ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਹੀ ਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ॥

-ਗੂਜ ਰਵਿ, ੧,੩:੧ (525)

*ਧੂਪੁ ਮਲ ਆਨਲੋ ਪਵਣੁ ਚਵਰੋ ਕਰੇ ਸਗਲ ਬਨ ਰਾਇ ਫੂਲੰਤ ਜੋਤੀ॥

-ਧਨਾ ੧, ਸੋਹ ੩,੧:੨ (13)

ਧੋਤੀ- ਤੇੜ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਲੱਕ ਦੁਆਲੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ, ਚਾਦਰਾ

*ਧੋਤੀ ਖੋਲਿ ਵਿਛਾਏ ਹੇਠਿ।

-ਗਉ ੫, ੧੦੭,੧:੧ (201)*

*ਗਜ ਸਾਢੇ ਤੈ ਤੈ **ਧੋਤੀਆ** ਤਿਹਰੇ ਪਾਇਨਿ ਤਗ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨,੧:੧ (475)

ਧੋਬੀ- ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ, ਇਕ ਜਾਤ

*ਧੋਬੀ ਧੋਵੈ ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਾਤਾ॥

-ਬਸੰ ਨਾਨ, ੩,੨:੧ (1196)

ਨਉਕਾ- ਬੇੜੀ, ਕਿਸ਼ਤੀ

*ਬੂਡਿ ਮੂਏ **ਨਉਕਾ** ਮਿਲੈ ਕਹੁ ਕਾਹਿ ਚਢਾਵਉ॥

-ਬਿਲਾ ਸਧ, ੧,੩:੨ (858)

ਨਉਬਤਿ- (ਫਾ.ਨੌਬਤ) ਵੱਡਾ ਨਗਾਰਾ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਵਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਚਾਰਿ ਦਿਨ ਆਪਨੀ **ਨਉਬਤਿ** ਚਲੇ ਬਜਾਇ॥

-ਕੇਦਾ ਕਬ, ੬,੧:੧ (1124)*

ਨਉਪਰੀ- ਝਾਂਜਰ, ਪਾਜ਼ੇਬ, ਨੱਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਪਾਇਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰ,

*ਉਪਜਤਾ ਬਿਕਾਰ ਡੁੰਦਰ ਨਉਪਰੀ ਝੁਨੰਤਕਾਰ ਸੁੰਦਰ ਅਨਿਗ,
ਭਾਉ ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਬਿਨੁ ਗੋਪਾਲ ਧੋਹੇ॥

-ਸਾਰ ੫, ੧੩੯, ੧:੨ (1231)

ਨਉਰੰਗੀ- ਨਵਰੰਗੀ, ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਾਲੀ।

*ਕ੍ਰੋਧ ਨਿਵਾਰਿ ਜਲੇ ਹਉ ਮਮਤਾ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸਦਾ **ਨਉਰੰਗੀ**॥

-ਸਾਰ ੧, ਅਸ ੨,੧:੧ (1232)

ਨਈ- ਨਦੀ, ਆਬਸ਼ਾਰ,

*ਫਰੀਦਾ ਰਬ ਖਜੂਰੀ ਪੱਕੀਆਂ ਮਾਖਿਆ **ਨਈ** ਵਹੰਨਿ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੮੯:੧ (1382)

ਨਈਬੇਦਹਿ- ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਭੋਜਨ, ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਦੇਵਤੇ ਜਾਂ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਵੇ।

*ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ॥

-ਗੂਜ ਰਵਿ, ੧,੩:੧ (525)

*ਕਾਇਆਉ ਧੂਪ ਦੀਪ **ਨਈਬੇਦਾ** ਕਾਇਅਉ ਪੂਜਉ ਪਾਤੀ॥

-ਧਨਾ ਪੀਪੀ, ੧,੧:੨ (695)

ਨਕਟ- ਜਿਸ ਦਾ ਨੱਕ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਨਕ-ਕਟੀ

*ਆਸਿ ਪਾਸਿ ਪੰਚ ਜੋਗੀਆ ਬੈਠੇ ਬੀਚਿ **ਨਕਟ** ਦੇ ਮਨੀ॥

-ਆਸਾ ਕਬ,੪,੧:੨ (476)

***ਨਕਟੀ** ਕੋ ਠਨਗਨੁ ਬਾਡਾ ਡੂੰ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੪, ੧:੧ (476)*

ਨਖਿਅਤ੍ਰ- ਤਾਰੇ, ਤਾਰਾ ਸਮੂਹ ਜੋ 27 ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗ੍ਰਹਿ, ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ, ਨਛੱਤਰ

***ਨਖਿਅਤ੍ਰ** ਸਸੀਅਰ ਸੂਰ ਧਿਆਵਹਿ ਬਸੁਧ ਗਗਨਾ ਗਾਵਏ॥

-ਆਸਾਪ,ਛੰਤ ੫,੩:੩ (456)

*ਅਨਿਕ ਸੂਰ ਸਸੀਅਰ **ਨਖਿਆਤਿ**॥

-ਸਾਰ ੫, ਅਸ ੨,੪:੩ (1236)

*ਕਈ ਕੋਟਿ ਸਸੀਅਰ ਸੂਰ **ਨਖ੍ਯ੍ਰ**॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੦, ੩:੭ (276)

*ਡਰਪੈ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸੁ ਨਖ੍ਯ੍ਰਾ ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਅਮਰੁ ਕਰਾਰਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੧,੧:੧ (998)

*ਘਟੰਤ ਰੂਪੰ ਘਟੰਤ ਦੀਪੰ ਘਟੰਤ ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਨਖ੍ਯ੍ਰ ਗਗਨੰ॥

-ਸਸ ੫,੮:੧ (1354)

ਨਗ- (ਫਾ.ਨਗੀਨ) ਨਗੀਨਾ, ਮੋਤੀ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ/ਮੋਤੀ ਜੋ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿਚ ਜੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਥੇਵਾ

*ਉਦਧਿ ਗੁਰੁ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਬੇਅੰਤੁ ਹਰਿ ਨਾਮ **ਨਗ** ਹੀਰ ਮਣਿ ਮਿਲਤ ਲਿਵ ਲਾਈਐ॥

-ਸਵ ੪, ਨਲ ੧੫:੨ (1410)

ਨਚਣਾ- ਨਿਰਤ, ਨਾਚ ਕਰਨਾ, ਤਾਲ ਤੇ ਲੈਅ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਹਿਲਾਉਣਾ

*ਹੋਰ **ਨਚਣਾ** ਖੁਸ਼ੀਆ ਮਨ ਮਾਹ॥

-ਆਸਾ ੧, ੬,੧:੨ (350)*

*ਨਚਣੁ ਕੁਦਣੁ ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ॥

-ਆਸਾ ੧,ਵਾਰ ੫ਸ, ੧,੨:੨੫ (465)

*ਵਾਇਨਿ ਚੇਲੇ ਨਚਨਿ ਗੁਰ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੫ਸ, ੧,੨:੧ (465)

*ਕੇਤੇ ਨਚਹਿ ਮੰਗਤ ਗਿੜਿ ਮੁੜਿ ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੪ਸ, ੧,੨:੩ (464)

*ਆਵੈ ਜਾਇ ਭਵਾਈਐ ਬਹੁ ਜੋਨੀ **ਨਚਾ**॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਵਾਰ ੧੫:੨ (1097)

*ਜਿਉ ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਨਚਾਇਦਾ ਤਿਵ ਹੀ ਕੋ ਨਚਾ॥

-ਮਾਰੂ ੩, ਵਾਰ ੨੨:੬ (1094)

*ਨਿਰਤਿ ਕਰੀ ਇਹੁ ਮਨੁ **ਨਚਾਈ**॥

-ਗੂਜ ੩, ਅਸ ੧,੧:੧ (506)

*ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਇਸੁ ਮਨਹਿ **ਨਚਾਏ** ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ੩, ਅਸ੨੧, ੪:੩ (122)

*ਏਕਿ **ਨਚਾਵਹਿ** ਏਕਿ ਭਵਾਵਹਿ ਇਕਿ ਆਇ ਜਾਇ ਹੋਇ ਧੂਰਾ॥

-ਰਾਮ ੫,੭, ੪:੨ (884)

*ਜਿਉ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਨਚਾਵੈ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੧,੭:੮ (278)

*ਨਚਿ ਨਚਿ ਟਪਹਿ ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ॥

-ਗਉ ੫, ੨੪, ੩:੨ (159)

***ਨਚਿਐ** ਟਪਿਐ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ॥

-ਗਉ ੩, ੨੪, ੩:੩ (159)

*ਰਾਜਿ ਰੰਗੁ ਮਾਲਿ ਰੰਗੁ ਰੰਗਿ ਰਤਾ ਨਚੈ ਨੰਗੁ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੧੦ਸ, ੧,੧:੫ (142)

ਨਟ- ਸੂਤਰ ਧਾਰ, ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ, ਮਦਾਰੀ, ਬਾਜ਼ੀਗਰ

*ਨਟ ਨਾਟਿਕ ਆਖਾਰੇ ਗਾਇਆ॥

-ਗਉ ੫, ੮੧, ੨:੩ (179)

ਨਟ- ਰਾਗ ਮੇਘ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਂ

*ਜਬਲੀਧਰ ਨਟੁ ਅਉ ਜਲਧਾਰਾ॥

-ਰਾਗ ੧:੫੬ (1430)

ਨਥ- ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਾਲੀਆਂ ਵਰਗਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰੱਸੀ

*ਨਕਿ ਨਥ ਖਸਮ ਹਥ ਕਿਰਤੁ ਧਕੇ ਦਦੇ॥

-ਸੋਰ ੫, ਵਾਰ ੨੮ਸ, ੨,੨:੧ (653)

ਨਥਹਾਰੇ- ਨਕੇਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਖਨ ਵਾਲਾ, ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਕੇਲ ਹੈ

*ਜਗੰਨਾਥ ਸਭਿ ਜੰਤ੍ਰ ਉਪਾਏ ਨਕਿ ਖੀਨੀ ਸਭ ਨਥਹਾਰੇ॥

-ਨਟ੪, ਅਸ ੨,੮:੧ (981)

*ਜੋ ਅਸਮਾਨਿ ਨ ਮਾਵਨੀ ਤਿਨ ਨਕਿ ਨਥਾ ਪਾਇ॥

-ਸੋਰ ੧,੧, ੩:੨ (595)

*ਏਵਡ ਵਧਾ ਮਾਵਾ ਨਾਹੀ ਸਭਸੈ ਨਥਿ ਚਲਾਈ॥

–ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੧,੧:੪ (147)

*ਸਭ ਕੋ ਨਾਥੈ ਨਥਿਆ ਬਖਸੇ ਤੋਤੇ ਨਥ॥

–ਮਲਾ੧, ਵਾਰ੨੪ਸ, ੧,੧:੭ (1289)

ਨਦੀ– ਜਲਧਾਰਾ, ਦਰਿਆ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਿਣ, ਕੱਸੀ

*ਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦੁ **ਨਦੀ** ਸਭਿ ਸਿਖੀ ਨਾਤੈ ਜਿਤੁ ਵਡਿਆਈ॥

–ਮਾਝ੧, ਵਾਰ੨੬ਸ, ੧,੧:੨੪ (150)

ਨਦੀਚੇ– ਸਮੁੰਦਰ ਜੋ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਨਦੀਆਂ ਦਾ

*ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਸੀਆ ਧੇਨ ਲਛਿਮੀ ਕਲਪਤਰ ਸਿਖਰਿ ਸੁਨਾਗਰ **ਨਦੀਚੇ** ਨਾਥੰ॥

–ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋ, ੧,੪:੧ (695)

ਨਨਦ– ਨਨਾਣ, ਪਤੀ ਦੀ ਭੈਣ, ਕੁਮਤਿ

*ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ **ਨਨਦ** ਗਹੇਲੀ ਦੇਵਰ ਕੈ ਬਿਰਹਿ ਜਰਉ ਰੇ॥

–ਆਸਾ ਕਬ, ੧੫, ੧:੨ (482)

ਨਰਜਾ– ਤਰਾਜ਼ੂ, ਤੱਕੜੀ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਲਣ ਦੀ ਇਕ ਵਸਤੂ

*ਬਾਰੰਬਾਰ ਮਾਇਆ ਤੇ ਅਟਕੈਲੈ **ਨਰਜਾ** ਮਨੁ ਤੋਲੈ ਦੇਵ॥

–ਬਿਲਾ ਕਬ, ੧੨, ੧:੨ (857)

ਨਰਦੇਵ– (ਸੰ.ਨਰਦੇਵ) ਸਾਧੂ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਵਤਾ ਰੂਪ

*ਸੁਰ ਪਵਿਤ੍ਰ **ਨਰਦੇਵ** ਪਵਿਤ੍ਰਾ ਖਿਨੁ ਬੋਲਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਣੀ॥

–ਰਾਮ ੫, ੨,੧:੨ (883)

ਨਲਨੀ– (ਸੰ.ਨਲਨੀ) ਨਲਕੀ, ਫਿਰਕੀ, ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਇਕ ਜੰਤ੍ਰ, ਕਚ ਆਦਿ ਦੀ ਨਲਕੀ,

*ਜਿਉ **ਨਲਨੀ** ਸੁਅਟਾ ਗਹਿਓ ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ ਮਾਯਾ ਇਹੁ ਬਿਉਹਾਰੁ॥

–ਗਉ ਕਬ, ੫,੭,੩:੧ (336)

*ਛੋਛੀ **ਨਲੀ** ਤੰਤੁ ਨਹੀ ਨਿਕਸੈ ਨਤਰ ਰਹੀ ਉਰਝਾਈ॥

–ਗਉ ਕਬ, ੫੪, ੪:੧ (335)

ਨਵਗ੍ਰਹ- ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਨੌਂ ਗ੍ਰਹਿ ਇੰਝ ਹਨ: ਸੂਰਜ (Sun) ਚੰਦਰਮਾ (moon) ਮੰਗਲ (mars) ਬੁਧ (mercury) ਬ੍ਰਿਹਸਪਤੀ (Jupitor) ਸ਼ੁਕਰ (venus) ਸ਼ਨੀ (saptorn) ਰਾਹੂ (zirza) ਤੇ ਕੇਤੂ (gherarajons)

*ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਕੋਟਿ ਠਾਢੇ ਦਰਬਾਰ॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ਅਸ ੨,੨:੩ (1163)

***ਨਵਰੰਗ**- ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਾਲਾ, ਨੌਜਵਾਨ

*ਨਵਰੰਗ ਲਾਲੁ ਸੇਜ ਰਾਵਣ ਆਇਆ॥

-ਸੂਹੀ ੫,੪,੪:੩ (737)

ਨਵਰੰਗੜੀਆ- ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ, ਨਵੀਂ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ

*ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗੁ ਚਲੂਲਾ ਪਾਵੈ ਹਰਿ ਹਰਿ **ਨਵ ਰੰਗੜੀਆ**॥

-ਵਡ ੪, ਘੋੜੀ ੧,੧:੪ (575)

*ਮਹਾ ਮੰਗਲੁ ਰਹਸੁ ਥੀਆ ਪਿਰੁ ਦਇਆਲੁ ਸਦ ਨਵ ਰੰਗੀਆ॥

-ਜੈਤ ੫, ਛੰਤ ੧,੪:੩ (704)

ਨਾਈ- ਹਜ਼ਾਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਹੁੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ, ਇਕ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ

*ਸੈਨੁ **ਨਾਈ** ਬੁਤਕਾਰੀਆ ਓਹੁ ਘਰਿ ਘਰਿ ਸੁਨਿਆ॥

-ਆਸਾ ਧੰਨਾ, ੨,੩:੧ (487)

ਨਾਚ- ਨ੍ਰਿਤ, ਨੱਚਣਾ, ਨੱਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਭਾਵ

*ਏ ਲੰਪਟ, **ਨਾਚ** ਅਧਰੰਮ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ਬੇਣੀ, ੧,੩:੪ (1351)

*ਪਗ **ਨਾਚਸਿ** ਚਿਤੁ ਅਕਰੰਮ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ਬੇਣੀ ੧, ੩:੩ (1351)

*ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੈ **ਨਾਚਹਿ** ਤਾ ਸੁਖਿ ਪਾਵਹਿ ਅੰਤੇ ਜਮ ਭਉ ਭਾਗੈ॥

-ਗੂਜ ੩,੧,੧:੨ (506)*

*ਮਨ ਕੇ ਛਾਡਹੁ ਭਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ **ਨਾਚਹੁ** ਇਆ ਮਾਇਆ ਕੇ ਭਾਂਡੇ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੬੮,੧:੧ (338)

***ਨਾਚੰਤੀ** ਗੋਪੀ ਜੰਨਾ॥

-ਧਨਾ ਨਾਮ, ੪,੨:੧ (693)

*ਇਸ ਨਾਚਨ ਕੇ ਮਨ ਰਖਵਾਲ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੧੦,੨:੪ (872)

*ਛੂਟਨ ਕੋ ਸਹਸਾ ਪਰਿਆ ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ ਨਾਚਿਓ ਘਰ ਘਰ ਬਾਰਿ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੭, ੨:੨ (336)

*ਜਬ ਨਾਚੀ ਤਬ ਘੂਘਟੁ ਕੈਸਾ ਮਟੁਕੀ ਫੋੜਿ ਨਿਰਾਰੀ॥

-ਤੁਖਾ ੧, ਛੰਤ ੪, ੪:੫ (1112)

*ਨਾਚੁ ਰੇ ਮਨ ਗੁਰ ਕੈ ਆਗੈ॥

-ਗੂਜ ੩, ਅਸ ੧,੧:੧ (506)*

*ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਨਾਚੇ ਜਿਨ ਲਾਗੀ ਹਰਿ ਲਿਵ ਤੁਮਾਰੀ॥

-ਗੂਜ ੩, ਅਸ ੧,੫:੧ (506)

ਨਾਟਸਾਲਾ- ਨਾਟ ਘਰ, ਜਿਥੇ ਨਾਟਕ ਜਾਂ ਨੱਚਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

*ਅੰਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਪੜਹਿ **ਨਾਟਸਾਲਾ**॥

-ਬਿਲਾ ੧, ਅਸ ੨, ੪:੨ (832)

*ਨਟ **ਨਾਟਿਕ** ਆਖਾਰੇ ਗਾਇਆ॥

-ਗਉ ੫, ੮੧,੨:੩ (179)

*ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਪੇਖੈ ਨਿਰਤਿ **ਨਾਟੇ**॥

-ਭੈਰ ੫,੪ ੧,੧:੨ (1147)

ਨਾਠੂੰਗੜਾ- ਉਹ ਗੱਡਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਤੁਰਨ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ।

*ਨਾਰਾਇਣ ਲਇਆ **ਨਾਠੂੰਗੜਾ** ਪੈਰ ਕਿਥੈ ਰਖੈ॥

-ਗਉ ੪,ਵਾਰ ੨੮:੧ (315)

ਨਾਥ- ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਉਪਾਧੀ, ਵੱਡੇ ਜੋਗੀ

*ਭੈ ਵਿਚਿ ਸਿਧਿ ਬੁਧ ਸੁਰ ਨਾਥ॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ੪ਸ, ੧,੧:੯ (464)

*ਆਨਦ ਮੂਲੁ ਨਾਥੁ ਸਿਰਿ **ਨਾਥਾ** ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਈ॥

-ਗੂਜ੧, ਅਸ ੪,੫:੨ (505)

ਨਾਦ- ਵਾਜੇ, ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਾਜ਼, ਹਰਮੋਨੀਅਮ, ਸ਼ਬਦ, ਧੁਨ

*ਵਾਜੇ **ਨਾਦ** ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ ਕੇਤੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ॥

-ਜਪੁ ੧,੨੭:੨ (6)

*ਅਨਦਿਨੁ ਹਰਿ ਸਾਲਾਹਹਿ ਸਾਚਾ ਨਿਰਮਲ **ਨਾਦੁ** ਵਜਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੧੧, ੬:੩ (116)

ਨਾਨੀ- ਮਾਂ ਦੀ ਮਾਂ, ਨਾਣੀ

*ਫੁਫੀ **ਨਾਨੀ** ਮਾਸੀਆ ਦੇਰ ਜੇਠਾਨੜੀਆਹ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੧੦,੨:੧ (1015)

***ਨਾਵ-** ਬੇੜੀ, ਨੌਕਾ, ਕਿਸ਼ਤੀ

*ਪਾਵਕੁ ਸਾਗਰੁ ਗਹਰੋ ਚਰਿ ਸੰਤਨ **ਨਾਵ** ਤਰਾਇਓ॥

-ਗਉ ੫, ਅਸ ੧੪,੩:੧ (241)

*ਨਾਵਰੂਪ ਭਇਓ ਸਾਧਸੰਗੁ ਭਵਨਿਧਿ ਪਾਰਿਪਰਾ॥

-ਜੈਤ੫,੬,੨:੧ (701)

*ਜੇ ਤੂੰ ਪੜਿਆ ਪੰਡਿਤੁ ਬੀਨਾ ਦੁਇ ਅਖਰ ਦੁਇ **ਨਾਵਾ**॥

-ਬਸੰ ੧, ੧੦,੩:੧ (1171)

ਨਿਗਹਾਰ- (ਫਾ.ਨਿਗਾਹ+ਹਾਰ), ਨਿਗਰਾਨ, ਰਖਵਾਲਾ, ਜਮਦੂਤ, ਨਿਗਾਹ ਵਿਚ ਰਖਣ ਵਾਲੇ॥

*ਜਬ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਭਇਆ ਤਉ ਛੋਡਿ ਗਏ **ਨਿਗਹਾਰ**॥

-ਮਾਰੂ ੫,੧੪, ੨:੧ (1002)

ਨਿਪੂਤੇ- ਔਂਤਰੇ, ਪੁੱਤਰ ਰਹਿਤ, ਪੋਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ

*ਜਬ ਕੀ ਮਾਲਾ ਲਈ **ਨਿਪੂੱਤੇ** ਤਬ ਤੇ ਸੁਖੁ ਨ ਭਇਓ॥

-ਬਿਲਾ ਕਬ, ੪,੧:੨ (856)*

ਨਿਰਗਮ- ਨਿਗਮ, ਵੇਦ ਦਾ ਮੰਤਰ ਭਾਗ

*ਆਗਮ **ਨਿਰਗਮ** ਜੋਤਿਕ ਜਾਨਹਿ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਆਕਰਨਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੫,੨:੧ (476)

ਨਿਰਤਕਾਰੀ- ਨਾਚ, ਨਚਾਰ,

*ਬਿਨੁ ਬਾਜੈ ਕੈਸੋ **ਨਿਰਤਕਾਰੀ**॥

-ਭੈਰ ੫, ੧੯,੧:੧ (1140)

*ਤਪੀ ਤਪੀਸੁਰ ਮੁਨਿ ਮਹਿ ਪੇਖਿਓ ਨਟ ਨਾਟਿਕ **ਨਿਰਤਾਏ**॥

-ਭੈਰ ੫, ੧੫,੨:੨ (1139)

*ਸਚਾ ਤਾਲੁ ਪੂਰੇ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਏ ਸ਼ਬਦੇ ਨਿਰਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ॥
-ਮਾਝ੩, ਅਸ੨੧,੩:੩ (121)

*ਮੇਘ ਸਮੈ ਮੋਰ ਨਿਰਤਿਕਾਰ॥
-ਬਸੰ ੫,੨,੨:੧ (1180)

*ਰਾਮ ਕੋ ਨਿਰਤਿਕਾਰੀ॥
-ਰਾਮ ੫, ੭,੧:੧ (884)*

*ਸੁਰਤਿ ਮਾਹਿ ਜੋ ਨਿਰਤੇ ਕਰਤੇ ਕਥਾ ਬਾਰਤਾ ਕਹਤੇ॥
-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੮,੧:੩ (480)*

*ਬਿਖਯੰਤ ਜੀਵੰ ਵਸੵੰ ਕਰੋਤਿ ਨਿਰੰਤ੍ਯ ਕਰੋਤਿ ਜਥਾ ਮਰਕਟਹ॥
-ਸਸ ੫,੪੭:੨ (1358)

ਨਿਵਲੁ- ਜੰਦਰਾ, ਤਾਲਾ, ਕੁਲਫ਼
*ਗੁਰੁ ਕੁੰਜੀ ਪਾਹੁ **ਨਿਵਲੁ** ਮਨੁ ਕੋਠਾ ਤਨੁ ਛਤਿ॥
-ਸਾਰ੪, ਵਾਰ੧ਸ, ੨,੧:੧ (1237)

ਨਿਵਾਤ- (ਫ਼ਾ.ਨਬਾਤ) ਮਿਸਰੀ
*ਫਰੀਦਾ ਸਕਰ ਖੰਡੁ ਨਿਵਾਤ ਗੁੜੁ ਮਾਖਿਓ ਮਾਝਾ ਦੁਧੁ॥
-ਸਲੋ ਫਰ, ੨੭:੧ (1379)

ਨਿਵਾਰ- (ਫ਼ਾ.ਨਵਾਰ) ਮੰਜੀ ਉਨਣ ਲਈ ਸੂਤ ਅਥਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਗੇ ਦੀ ਉਨੀ ਹੋਈ ਪੱਟੀ
*ਤੰਬੂ ਪਲੰਘ ਨਿਵਾਰ ਸਰਾਇਚੇ ਲਾਲਤੀ॥
-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੧੮:੭ (141)

ਨੀਸਾਣਿ- ਝੰਡਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ
ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਨੀਸਾਣਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਈਐ॥
-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੮:੭ (146)

ਨੀਹਣੋ- ਚਿੱਲਾ, ਬੰਨਣ ਵਾਲੀ ਰੱਸੀ, ਕਮਾਣ ਦੀ ਡੋਰੀ
*ਸਬਰ ਮੰਝ ਕਮਾਣ ਏ ਸਬਰੁ ਕਾ **ਨੀਹਣੋ**॥
-ਸਲੋ ਫਰ, ੧੧੫:੧ (1384)

ਨੀਰਾਰੇ- ਪਾਣੀ, ਜਲ
*ਰਵਿ ਸਸਿ ਪਵਣੁ ਪਾਵਕੁ ਨੀਰਾਰੇ॥
-ਗਉ ੫, ਅਸ ੪,੩:੨ (237)

*ਜਲ ਥਲ **ਨੀਰਿ** ਭਰੇ ਸਰ ਸੁਭਰ ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ਨ ਜਾਏ ਜੀਉ॥
-ਮਾਝ ੫, ੩੦, ੨:੩ (103)

*ਨਾਉ ਨੀਰੁ ਚੰਗਿਆਈਆ ਸਤੁ ਪਰਮਲੁ ਤਨਿ ਵਾਸੁ।
-ਸਿਰੀ ੧,੫,੩:੧ (16)

*ਜਿਉ ਮਛੁਲੀ ਬਿਨੁ **ਨੀਰੈ** ਬਿਨਸੈ ਤਿਉ ਨਾਮੈ ਬਿਨੁ ਮਰਿ ਜਾਈ॥
-ਸੋਰ ੪, ੮,੧:੨ (607)

*ਮਲੁ ਜੂਈ ਭਰਿਆ **ਨੀਲਾ** ਕਲਾ ਖਿਧੋਲੜਾ ਤਿਨਿ ਵੇਮੁਖਿ ਵੇਮੁਖਿ ਨੇ ਪਾਇਆ॥
-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੨ਸ, ੪,੧:੧ (306)

ਨੀਲਾ- ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੱਪੜਾ,
*__ਨੀਲ__ ਬਸਤ੍ਰ ਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਰੇ ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ ਅਮੁਲ ਕੀਆ।
-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੨:੮ (470)

ਨੇਜਾ- (ਫਾ.ਨੇਜਾ) ਬਰਛਾ, ਇਕ ਹਥਿਆਰ, ਲੰਮਾ ਭਾਲਾ
*ਵਾਜਾ **ਨੇਜਾ** ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਕਰਮੁ ਤੇਰਾ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ॥
-ਸਿਰੀ ੧,੭,੩:੩ (16)

ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ **ਨੇਜੇ** ਵਾਜੇ॥
-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੦, ੫:੧ (225)

ਨੇਤ੍ਰਉ- ਨੇਤ੍ਰਾ, ਮਧਾਣੀ ਨੂੰ ਲਪੇਟੀ ਰਸੀ,
*ਇਹੁ ਮਨੁ ਈਟੀ ਹਾਥਿ ਕਰਹੁ ਫੁਨਿ ਨੇਤ੍ਰਉ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ॥
-ਸੂਹੀ ੧,੧,੨:੧ (728)

*ਬੈਲ ਕਉ ਨੇਤ੍ਰਾ ਪਾਇ ਦੁਹਾਵੈ॥
-ਗਉ ੫, ੧੬੦, ੨:੧ (198)

*ਮਧਾਣਾ ਪਰਬਤੁ ਕਰਿ **ਨੇਤ੍ਰਿ** ਬਾਸਕੁ ਸ਼ਬਦਿ ਰਿੜਕਿਓਨੁ॥
-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੬:੩ (968)

ਜਿਨਿ ਬਾਸਕ ਨੇਤ੍ਰੈ ਘਤਿਆ ਕਹਿ ਨੇਹੀ ਤਾਣੁ॥
-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੬:੩ (968)

ਨੇਵਰ- ਝਾਂਜਰਾਂ, ਬਾਂਕਾਂ, ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ
*ਪਗ **ਨੇਵਰ** ਛਨਕ ਛਨ ਹਰੀ॥
-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੮,੩:੨ (872)

ਨੈ- ਨਦੀ (ਭਾਵ ਜਮਨਾ ਨਦੀ), ਦਰਿਆ
*ਗੋਪੀ ਨੈ ਗੋਆਲੀਆ॥

-ਸਿਰੀ੧, ਅਸ ੨੮,੨੨:੧ (73)

ਨੈਣੂ- ਮੱਖਣ
*ਨਾਨਕ ਆਤਸੜੀ ਮੰਝਿ ਨੈਣੂ ਕਿਆ ਢਲਿ ਪਬਣਿ ਜਿਉ ਜੁੰਮਿਓ॥

-ਮਾਰੂ੫, ਵਾਰਪਸ, ੫,੨:੨ (1095)

*ਨੀਰੁ ਬਿਲੋਵੈ ਅਤਿ ਸ੍ਰਮੁ ਪਾਵੈ ਨੈਨੂ ਕੈਸੇ ਰੀਸੈ॥

-ਸਾਰੂ ੫, ੧੧, ੩:੧ (1205)

ਨੈਵੇਦੁ- ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਭੋਜਨ
*ਆਨੀਲੇ ਦੂਧੁ ਰੀਧਾਈਲੇ ਖੀਰੰ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਨੈਵੇਦੁ ਕਰਉ॥

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੨,੩:੧(485)

ਨ੍ਰਿਪ- ਰਾਜਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਹੁਕਮਰਾਨ
*ਨ੍ਰਿਪ ਕੰਨਿਆ ਕੇ ਕਾਰਨੈ ਇਕੁ ਭਇਆ ਭੇਖਧਾਰੀ॥

-ਬਿਲਾ ਸਧ, ੧,੧:੧ (858)

*ਭਲਉ ਭੂ ਹਾਲੁ ਤੇਜੋ ਤਨਾ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਨਾਥੁ ਨਾਨਕ ਬਰਿ॥

-ਸਵ ੩, ੨੧,੫ (1396)

ਪਉਲੀ- ਜੁੱਤੀ, ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ
*ਤਤ ਸੁਣਿਆ ਸਭਤੁ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭਾਈ ਵੇਮੁਖ ਸਣੈ ਨਵੈਰ
ਪਉਲੀ ਪਉਦੀ ਢਾਵਾ ਹੋਇ ਕੈ ਉਠਿ ਘਰਿ ਆਇਆ॥

-ਗਉ੪,ਵਾਰ ੧੨ਸ,੪,੧:੪ (306)

ਪਸ਼ੂਆਰਾ- ਪਸ਼ੂ+ਹਾਰੀ, ਜੀਵ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਇਥੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨਵਾਲਾ, ਮਾਹੀਗੀਰ
*ਜਿਉ ਮੀਨਾ ਹੇਰੈ ਪਸੂਆਰਾ॥

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੨,੨:੧ (873)

ਪਹਰੂਆ- ਚੌਕੀਦਾਰ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ, ਪਹਰਾ ਦੇਣਵਾਲਾ
*ਊਠਤ ਸੋਵਤ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਪਹਰੂਆ॥

-ਗਉ ੫, ੧੫੪,੧:੧ (196)*

ਪਹਿਰਣੁ- ਜਾਮਾ, ਪੋਸ਼ਾਕ, ਕੱਪੜੇ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਕੁੜਤਾ

*ਨੀਲੀ ਸਿਆਹੀ ਕਦਾ ਕਰਣੀ **ਪਹਿਰਣੁ** ਪੈਰ ਧਿਆਨੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭, ੨:੧ (16)

*ਪਹਿਰਾਵਾ ਦੇਖੇ ਊਭਿ ਜਾਹਿ॥

-ਬਸੰ ਰਵਿ, ੧,੧:੨ (1196)

ਪਖਾ- ਪੱਖਾ, ਹਵਾ ਝੁਲਾਉਣ ਦਾ ਯੰਤਰ, ਪੱਖਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾੜ ਜਾਂ ਖਜੂਰ ਦੇ ਪੱਤਿਆ ਜਾਂ ਪੱਠੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਪੈਰਾ ਧੋਵਾ **ਪਖਾ** ਫੇਰਦਾ ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਗਾ ਪਾਇ ਜੀਉ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੯,੨੦:੩ (73)

ਪਖਾਵਜ- ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਇਕ ਸਾਜ਼, ਜੋੜੀ, ਤਬਲਾ

*ਰਬਾਬ **ਪਖਾਵਜ** ਤਾਲ ਘੁੰਘਰੂ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦੁ ਵਜਾਵੈ॥

-ਆਸਾ ੫, ੪੩, ੧:੨ (381)*

*ਵਾਜਾ ਮਤਿ **ਪਖਾਵਜੁ** ਭਾਉ॥

-ਆਸਾ ੧,੬,੧:੧ (350)

ਪਗ- ਪਗੜੀ, ਦਸਤਾਰ, ਸਾਫ਼ਾ,

*ਫਰੀਦਾ ਮੈ ਭੋਲਾਵਾ **ਪਗ** ਦਾ ਮਤੁ ਮੈਲੀ ਹੋਇ ਜਾਇ॥

-ਸਲੋ ਫਰ,੨੬:੧ (1379)

*ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ **ਪਗਰੀ** ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ॥

-ਤਿਲਾ ਨਾਮ, ੩, ੧:੧ (727)

ਪੰਜੀਰੁ- ਘੀ ਵਿਚ ਆਟਾ ਭੁੰਨ ਕੇ ਜੀਰਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਖੰਡ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਪਦਾਰਥ, **ਪੰਜੀਰੀ** ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜ਼ੀਰੇ ਮਿਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

*ਕਰਿ **ਪੰਜੀਰੁ** ਖਵਾਇਚ ਚੋਰ॥

-ਭੈਰ ੫,੧,੨:੧ (1136)

ਪਟ- ਰੇਸ਼ਮ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਾ, ਪਟੰਬਰ

*ਘਿਅ **ਪਟ** ਭਾਂਡਾ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੨,੩:੧ (721)

ਪਟੰਬਰ- ਪਟ+ਅੰਬਰ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਵਸਤਰ

*ਪਾਟ **ਪਟੰਬਰ** ਪਹਿਰਿ ਹਢਾਵਉ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੦,੧:੨ (225)

*ਜਲ ਮਲਿ ਜਾਨੀ ਨਾਵਾਲਿਆ ਕਪੜਿ ਪਟਿ ਅੰਬਾਰੇ॥

-ਵਡ੧ ਅਲਾਹ,੬:੧ (580)

ਪਟਮੰਜਰੀ- ਇਕ ਰਾਗਨੀ, ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਕਛੇਲੀ **ਪਟਮੰਜਰੀ** ਟੋਡੀ ਕਹੀ ਅਲਾਪਿ॥

-ਰਾਗ ੧: ੩੫ (1430)

ਪਟਰਾਨੀ- ਵੱਡੀ ਰਾਣੀ, ਰਾਜ ਪਟਰਾਣੀ,

*ਬਸੁਧਾ ਬਸਿ ਕੀਨੀ ਸਭ ਰਾਜੇ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ **ਪਟਰਾਨੀ**॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੬,੨:੧ (1165)

ਪਟਵਾਰੀ- ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਅਹੁਦਾ

*ਹਰਿ ਕੇ ਲੋਗਾ ਮੋ ਕਉ ਨੀਤਿ ਡਸੈ **ਪਟਵਾਰੀ**॥

-ਸੂਹੀ ਕਬ, ੫,੧:੧ (793)*

ਪਟੀ- ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਤਖ਼ਤੀ, ਫੱਟੀ

*ਸਚੀ **ਪਟੀ** ਸਚੁ ਮਨਿ ਪੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ॥

-ਰਾਮ੧, ਓਅੰ ੫੪:੩ (938)

ਪਟੀਆ- ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵਜੋਂ ਮਥੇ ਤੇ ਚਪਕਾਏ ਕੇਸ, ਜੁਲਫ਼ਾਂ, ਮੀਂਢੀ

*ਜਿਨ ਸਿਰਿ ਸੋਹਨਿ ਪਟੀਆ ਮਾਂਗੀ ਪਾਇ ਸੰਧੂਰੁ॥

-ਆਸਾ੧, ਅਸ ੧੧,੧:੧ (417)

ਪਟੁ- ਰੇਸ਼ਮੀ ਵਸਤਰ

*ਮਧੁਸੂਦਨੁ ਕਰ ਮੁੰਦਰੀ ਪਹਿਰੈ ਪਰਮੇਸਰੁ **ਪਟੁ** ਲੇਈ॥

-ਆਸਾ ੧, ੩੫, ੩:੧ (359)

ਪਟੋਲਾ- ਰੇਸ਼ਮੀ ਵਸਤਰ, ਗੁੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕੱਪੜਾ

*ਪ੍ਰੇਮ **ਪਟੋਲਾ** ਤੈ ਸਹਿ ਦਿਤਾ ਢਕਣ ਕੂਪਤਿ ਮੇਰੀ॥

-ਗੂਜ੫, ਵਾਰ੮ਸ, ੫,੧:੧(520)

ਪਠਾਣੀ- ਪਠਾਣਾ ਵਾਲਾ, ਅਫ਼ਗਾਨਾਂ ਵਾਲਾ

*ਨੀਲ ਬਸਤ੍ਰ ਲੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰੇ ਤੁਰਕ **ਪਠਾਣੀ** ਅਮਲੁ ਕੀਆ॥

-ਆਸਾ੧, ਵਾਰ੧੩ਸ, ੧,੨:੧੦ (470)

ਪਤਲਿ- ਪਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਲੀ, ਪਤਰਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਥਾਲੀ ਨੁਮਾ ਬਰਤਨ

*ਪਿਛੈ **ਪਤਲਿ** ਸਦਿਹੁ ਕਾਵ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ੧ਸ, ੧,੨:੧੪ (138)

ਪਥਰ– ਪਾਖਾਣ, ਪਾਹਨ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਉਹ ਕਰੜਾ ਪਦਾਰਥ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਲ, ਵੱਟੇ, ਚਟਾਣ ਰੂਪ ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ

* ਸੈਲ **ਪਥਰ** ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ।

–ਗੂਜ ੫,ਸੋਦਪ,੧:੨ (10)

ਪਦਾਰਥ - ਵਸਤੂ, ਚੀਜ਼, ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ, ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼, ਦੁਰਲਭ ਚੀਜ਼, ਨਿਆਮਤ

* ਰਤਨ **ਪਦਾਰਥ** ਮਾਣਕਾ ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਖਾਕੁ”

–ਸਿਰੀ ੫, ੮੪, ੨:੧ (47)

* ਘਰਿ ਹੋਦੈ ਰਤਨਿ **ਪਦਾਰਥਿ** ਭੁਖੇ ਭਾਗਹੀਣ ਹਰਿ ਦੂਰੇ॥

–ਵਡ੪, ਛੰਤ ੩,੩:੪ (574)

* ਸੰਤ ਸਭਾ ਗੁਰੁ ਪਾਈਐ ਮੁਕਤਿ **ਪਦਾਰਥੁ** ਧੇਣੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੧੨,੧:੨ (18)*

* ਹਰਿ ਲਧਾ ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥੋ ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਚਲਿਆ॥

–ਆਸਾ ੪, ਛੰਤ ੧੮, ੧:੩ (450)

ਪਨਹੀ - ਜੁਤੀ, ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਜੁਤੀ

* ਲੋਗੁ ਗਠਾਵੈ **ਪਨਹੀ**॥

–ਸੋਰ ਰਵਿ, ੭,੧:੨ (659)*

* **ਪਨ੍ਹੀਅਹ** ਛਾਦਨੁ ਨੀਕਾ॥

–ਧਨਾ ਧੰਨਾ, ੧,੧:੨ (695)

* ਕਬਹੂ ਪਾਇ **ਪਨਹੀਉ** ਨ ਪਾਵੈ॥

–ਭੈਰ ਨਾਮ, ੫,੨:੨ (1164)

ਪਨਿਹਾਰਾ - ਜਲ ਢੋਣ ਵਾਲਾ, ਸੇਵਕ ਮਹਿਰਾ

* ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ ਪਰਾਨ ਧਨ ਤਿਸ ਕਾ ਪਨਿਹਾਰਾ॥

–ਸੂਹੀ ੫,੪੨, ੧:੧ (745)

* ਦਾਸਨਿ ਦਾਸੀ ਕੀ ਪਨਿਹਾਰਿ॥

–ਆਸਾ ੫, ੮੪, ੨:੧ (391)

* ਕੂਅਟਾ ਏਕੁ ਪੰਚ ਪਨਿਹਾਰੀ॥

–ਗਉ ਕਬ, ੧੨, ੩:੧ (325)

ਪਰਸਾਦਨ -ਅੰਨ ਭੋਜਨ, ਖਾਣ ਦਾ ਭੋਜਨ

* ਧੋਤੀ ਡੰਡਉਤਿ **ਪਰਸਾਦਨ** ਭੋਗਾ॥

-ਗਉ ੫, ਅਸ ੪, ੪:੩ (237)

ਪਰੰਗ - ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਰੰਗ, ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ

* ਰੰਗ **ਪਰੰਗ** ਉਪਾਰਜਨਾ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਤੀ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧:੨ (138)

ਪਰਮਲ - ਮਹਿਕ, ਖੁਸ਼ਬੋ, ਸੁਗਧਦਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ (ਕੁੱਟ) ਕੇ ਬਣਾਈ ਸੁਗੰਧ

* ਰਸੁ ਸੁਇਨਾ ਰਸੁ ਰੁਪਾ ਕਾਮਣਿ ਰਸੁ **ਪਰਮਲ** ਕੀ ਵਾਸੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੪, ੨:੧ (15)

* ਸਰਬੇ ਆਦਿ **ਪਰਮਲਾਦਿ** ਕਾਸਟ ਚੰਦਨੁ ਭੈਇਲਾ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ਨਾਮ, ੨,੨:੨ (1351)

* ਨਾਉ ਨੀਰੁ ਚੰਗਿਆਈਆ ਸਤੁ **ਪਰਮਲੁ** ਤਨਿ ਵਾਸੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੫, ੩:੧ (16)

ਪਰਵਾਣੁ - ਮਾਪ, ਪੈਮਾਨਾ, ਵੱਟਾ, ਮਾਪ-ਤੋਲ, ਪੈਮਾਨਾ

* ਅਮੁਲੁ ਤੁਲੁ ਅਮੁਲੁ **ਪਰਵਾਣੁ**॥

-ਜਪੁ ੧, ੨੬:੬ (5)

ਪਰਵਾਲਾ - ਸੁੱਚਾ ਨਗ, ਮੂੰਗਾ, ਕੀਮਤੀ ਨਗ

* ਸੁਇਨੇ ਕਾ ਬਿਰਖੁ ਪਤ **ਪਰਵਾਲਾ** ਫੁਲ ਜਵੇਹਰ ਨਾਲ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੦ ਸ, ੧, ੨:੧ (147)

* ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹਰਿ ਵਣਜੀਐ ਹੀਰੇ **ਪਰਵਾਲੇ**॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੫:੩ (309)

ਪਰੀ - (ਫਾ: ਪਰੀ) ਰਾਗਨੀ, ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤ੍ਰੀ

* ਕੇਤੇ ਰਾਗ **ਪਰੀ** ਸਿਉ ਕਹੀਅਨਿ ਕੇਤੇ ਗਾਵਣ ਹਾਰੇ॥

-ਜਪੁ ੧, ੨੭:੩ (6)

* ਰਾਗ ਰਤਨ **ਪਰੀਆ** ਪਰਵਾਰ॥

-ਆਸਾ ੧, ੯, ੪:੧ (351)

ਪਰੇਤ - ਭੂਤ, ਜਿੰਨ, ਬਹੁਤ ਗਿਰੇ ਹੋਏ ਜੀਵ, ਮੋਏ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੂਹ

* ਪਸੂ **ਪਰੇਤ** ਮੁਗਧ ਭਏ ਸ੍ਰੋਤੇ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਮੁਖਿ ਗਾਇਆ॥

-ਸੋਰ ੫, ੨੧, ੧:੨ (614)

* **ਪਰੇਤਹੁ** ਕੀਤੋਨੁ ਦੇਵਤਾ ਤਿਨਿ ਕਰਣੈਹਾਰੇ॥

-ਗਉ ੫,ਵਾਰ੨੦ਸ,੫,੨:੧ (323)

* ਖਿਨ ਮਹਿ ਬਿਨਸਿਓ ਮਹਾ **ਪਰੇਤੁ**॥

-ਭੈਰ ੫,੪੬, ੨:੨ (1149)

ਪਰੋਹੀ - ਪਰੋਏ, ਸੂਈ ਨਾਲ ਸੀਤੇ ਹੋਏ

* ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਕਰਿ ਮਣੀਏ ਸਾਜੇ ਕਾਚੈ ਤਾਗਿ **ਪਰੋਹੀ**।

-ਸੋਰ ੫,੪, ੩:੧ (609)

* ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਾਨਕ ਦਾਨੁ ਮਾਗੈ ਹਰਿ ਰਖਉ ਕੰਠਿ **ਪਰੋਤ**॥

-ਕੇਦਾ ੫, ੧੩, ੨:੨ (1121)

* ਸਦ ਬੈਰਾਗੀ ਤਤੁ **ਪਰੋਤਾ**॥

-ਰਾਮ ੧, ਅਸ ੩, ੬:੨ (904)

ਪਲੰਘ - ਮੰਜਾ, ਖਾਟ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਜਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਾਂਦੀ ਤੇ ਪਵਾਉਂਦੀ ਦੇ ਲਈ ਲੱਕੜਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

* ਕਾਹੂ ਦੀਨੇ੍ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਕਾਹੂ **ਪਲਘ** ਨਿਵਾਰਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ,੧੬,੧:੧ (479)

* ਤੰਬੂ **ਪਲੰਘ** ਨਿਵਾਰ ਸਰਾਇਚੇ ਲਾਲਤੀ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੮:੭ (141)

* ਧਰਤੀ ਤ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ **ਪਲਘਿ** ਲਾਲ ਜੜਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧,੨:੧ (14)

* ਲਬੈ ਮਾਲੈ ਘੁਲਿ ਮਿਲਿ ਮਿਚਲਿ ਊਂਘੈ ਸਉੜਿ **ਪਲੰਘੁ**॥

-ਮਲਾ ੧,ਵਾਰ ੨੩ਸ,੧,੧:੨ (1288)

ਪਲਾਣ - (ਫਾ: ਪਾਲਾਨ) ਕਾਠੀ ਘੋੜੇ ਦੀ, ਘੋੜੇ ਜਾਂ ਊਠ ਆਦਿ ਉਤੇ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਦੀ।

* ਘੋੜਾ ਕੀਤੋ ਸਹਜ ਦਾ ਜਤੁ ਕੀਓ **ਪਲਾਣੁ**॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੬:੬ (968)

* ਤੁਰੇ ਪਲਾਣੇ ਪਉਣ ਵੇਗ ਹਰਿ ਰੰਗੀ ਹਰਮ ਸਵਾਰਿਆ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੭:੧ (472)

ਪਲੀਤਾ - (ਫਾ. ਪਲੀਤਾ) ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਮਸਾਲੇ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ, ਉਹ ਬੱਤੀ ਜੋ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਬਾਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

* ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਿਨਿ ਦੀਆ **ਪਲੀਤਾ** ਤਿਨਿ ਤੈ ਸੀ ਝਲ ਦੇਖੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੭, ੩:੨ (333)

ਪੜਨਸਾਲ - ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਸਕੂਲ, ਮਦਰੱਸਾ

* ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਪੜਾਏ **ਪੜਨਸਾਲ**॥

-ਬਸੰ ਕਬ,੪,੧:੧ (1194)

ਪੜੋਸਣਿ - ਗਵਾਂਢਣ, ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ

* ਪਾੜ **ਪੜੋਸਣਿ** ਪੂਛਿ ਲੇ ਨਾਮਾ ਕਾ ਪਹਿ ਛਾਨਿ ਛਵਾਈ ਹੈ॥

-ਸੋਰ ਨਾਮ, ੨, ੧:੧ (657)

ਪਾਸਾ - ਚੋਪੜ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਗੋਟ, ਪਾਸਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੇਡ

* ਵੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਕਰਿ ਕੁਦਰਤਿ **ਪਾਸਾ** ਢਾਲਿ ਜੀਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੨੯, ੨:੩ (71)

* ਹੁਕਮੀ ਬਾਹੇ ਪਾਸੈ ਖੇਲਹਿ ਚਉਪਤਿ ਏਕਾ ਸਾਰੀ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੧੧, ੪:੨ (1015)

ਪਾਹਣ - ਪੱਥਰ, ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ

* ਜਿਸੁ **ਪਾਹਣ** ਕਉ ਠਾਕੁਰੁ ਕਹਤਾ॥

-ਸੂਹੀ ੫,੯, ੨: ੧ (739)

* **ਪਾਹਣੁ** ਨੀਰਿ ਪਖਾਲੀਐ ਭਾਈ ਜਲ ਮਾਹਿ ਬੂਡਹਿ ਤੇਹਿ॥

-ਸੋਰ ੧, ਅਸ ੪, ੬:੨ (637)

* ਜਿਸ ਪਾਹਨ ਕਉਪਾਤੀ ਤੋਰੈ ਸੋ ਪਾਹਨ ਨਿਰਜੀਉ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪, ੧:੨ (479)

ਪਾਹਰੂਆਰਾ- ਚੌਕੀਦਾਰ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ,

-ਪਾਹਰੂਆਰਾ ਛਬਿ ਚੋਰੁ ਨ ਲਾਗੈ॥

-ਆਸਾ ੧,੨੦, ੪:੨ (355)

ਪਾਹਾਰਾ - ਜਿਥੇ ਸੁਨਿਆਰ ਬਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ
* ਜਤੁ **ਪਾਹਰਾ** ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥

-ਜਪੁ ੧,੩੮:੧ (8)

ਪਾਹੁਣਾ - ਮਹਿਮਾਨ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ, ਘਰ ਆਇਆ ਮਹਿਮਾਨ
* ਸੁੰਞੇਂ ਘਰ ਕਾ **ਪਾਹੁਣਾ** ਜਿਉ ਆਇਆ ਤਿਉ ਜਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੫੪, ੩:੩ (34)

* ਮਹਲ ਭਗਤੀ ਘਰਿ ਸਚੈ ਸਜਣ **ਪਾਹੁਣਿਅਉ** ॥

-ਗੂਜ ੩,ਵਾਰ ੨੧ਸ, ੩,੧:੨ (517)

* ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੀਜੈ ਮਾਨੁ ਨ ਕੀਜੈ ਇਕ ਰਾਤੀ ਕੇ ਹਰਿ **ਪਾਹੁਣਿਆ** ॥

-ਆਸਾ ੫, ਛੰਤ ੪, ੩:੩ (455)

* ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਮੈ ਮਤ ਪੇਈਅੜੈ ਘਰਿ **ਪਾਹੁਣੀ** ਬਲਿਰਾਮ ਜੀਉ ॥

-ਸੂਹੀ ੧, ਛੰਤੀ ੧, ੧:੧ (763)

* ਏਕ ਰੈਣ ਕੇ **ਪਾਹੁਨ** ਤੁਮ ਆਏ ਬਹੁ ਜੁਗ ਆਸ ਬਧਾਏ ॥

-ਗਉ ੫,੧੫੨, ੧:੧ (212)*

ਪਾਹੂ - ਜਮਦੂਤ, ਪ੍ਰਾਹੁਨੇ
* **ਪਾਹੂ** ਘਰਿ ਆਏ ਮੁਕਲਾਊ ਆਏ ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੦,੧:੨ (333)*

ਪਾਕ - (ਫ਼ਾ. ਪਾਕ) ਪਵਿਤਰ ਪਕਵਾਨ, ਰੋਟੀ/ਭੋਜਨ, ਪਵਿੱਤਰ ਗਿੱਜ਼ਾ
* ਮਾਲਾ ਤਿਲਕੁ ਸੋਚ **ਪਾਕ** ਹੋਤੀ ॥

-ਗਉ ੫,੪,੪:੨ (237)

ਪਾਕਸਾਰ - ਰਸੋਈ, ਭੋਜਨ ਬਣਾਨ ਦਾ ਸਥਾਨ
* ਅਪਰਸ ਕਰਤ **ਪਾਕਸਾਰ** ॥

-ਸਾਰ ੫, ੧੩੧, ੨:੩ (1229)

* ਕਰੀ **ਪਾਕਸਾਲ** ਸੋਚ ਪਵਿਤ੍ਰਾ ਹੁਣਿ ਲਾਵਹੁ ਭੋਗੁ ਹਰਿ ਰਾਏ ॥

-ਮਲਾ ੫, ੧, ੨:੨ (1266)

ਪਾਖੰਡੀ - ਝੂਠ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਧਰਮੀ, ਦੰਭ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
* ਲੋਭੀ ਕਪਟੀ ਪਾਪੀ **ਪਾਖੰਡੀ** ਮਾਇਆ ਅਧਿਕ ਲਗੈ ॥

-ਆਸਾ ੫, ੩੪, ੧:੨ (359)*

ਪਾਖਣ - ਪੱਥਰ

* ਹਰਿ ਦਇਆ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਹੁ **ਪਾਖਣ** ਹਮ ਤਾਰਹੁ ਕਢਿ ਲੇਵਹੁ ਸਬਦਿ ਸੁਭਾਇ ਜੀਉ॥

-ਆਸਾ ੪, ਛੰਤ ੧੨,੪:੧ (446)

ਪਾਖਰ - ਕਾਠੀ, ਘੋੜੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੋਹੇ ਦਾ ਝੂਲ, ਗੱਦੀ

* ਘੋੜੇ **ਪਾਖਰ** ਸੁਇਨੇ ਸਾਖਤਿ ਬੂਝਣੁ ਤੇਰੀ ਵਾਟ॥

-ਆਸਾ ੧,੭,੩:੧ (16)

* ਤਾਜੀ ਰਥ ਤੁਖਾਰ ਹਾਥੀ **ਪਾਖਰੇ**॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੮:੫ (141)

ਪਾਖਾ - ਪੱਖਾ, ਪੰਖਾ, ਹਵਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਜੰਤਰ

* ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਝੂਲਾਵਉ **ਪਾਖਾ**॥

-ਗਉ ੫, ਅਸ ੯, ੩:੧ (239)

ਪਾਖਾਣ - ਪੱਥਰ

* ਕੀਟ ਹਸਤ **ਪਾਖਾਣ** ਜੰਤ ਸਰਬ ਮੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤੂ॥

-ਸਾਰ ੫, ੧੩੮, ੧,੨ (1231)*

* ਜਿਉ **ਪਾਖਾਣੁ** ਨਾਵ ਚੜਿ ਤੇਰੇ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੫, ੩:੩ (282)

* **ਪਾਖਾਨ** ਕਢਿ ਕੈ ਮੂਰਤਿ ਕੀਨੑੀ ਦੇ ਕੈ ਛਾਤੀ ਪਾਉ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪, ੩:੧ (479)

ਪਾਗ - ਪਗੜੀ, ਦਸਤਾਰ

* ਜਿਹ ਸਿਰਿ ਰਚਿ ਰਚਿ ਬਾਧਤ **ਪਾਗ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੩੫, ੧:੧ (330)

ਪਾਟ - ਪਟ, ਰੇਸ਼ਮ

* **ਪਾਟ** ਪਟੰਬਰ ਪਹਿਰਿ ਹਢਾਵਉ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੦, ੧:੨ (225)

* ਹਰਿ **ਪਾਟੁ** ਲਗਾ ਅਧਿਕਾਈ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਤਿ ਕਰਿ॥

-ਸੋਰ ੪, ਵਾਰ ੧੧:੨ (646)

ਪਾੜੇ - ਪੁਜਾਰੀ, ਪੰਡਿਤ, ਤੀਰਥ ਪੁਰੋਹਿਤ

* ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ ਹਈ ਤ **ਪਾੜੇ** ਘਤੁ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੫ ਸ,੧,੧:੨ (471)

ਪਾਣਾ - ਜੁਤੀ, ਪਣਹੀ

* ਫਿਕਾ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ **ਪਾਣਾ** ਲਹੈ ਸਜਾਇ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੨੦ਸ, ੧,੧:੪ (473)

ਪਾਤਣ - ਬਾਦਬਾਨ, ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਮਲਾਹ, ਪਾਰ ਲੰਗਾਉਣ ਵਾਲਾ

* ਥੋੜੇ ਨੋ ਕਪਰੁ ਕਿਆ ਕਰੇ ਜੇ **ਪਾਤਣ** ਰਹੈ ਸੁਚੇਤਿ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੮੬:੨ (1382)

* ਆਪੇ ਪਤਣੁ **ਪਾਤਣੀ** ਪਿਆਰਾ ਆਪੇ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਹੁ॥

-ਸੋਰ ੪, ੧, ੩:੩ (604)

ਪਾਤ - ਭਾਂਡਾ, ਬਰਤਨ

* ਕਾਇਆ ਪਾਤ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਣੈਹਾਰਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੯, ੧੫:੧ (1081)

ਪਾਥਰ - ਪੱਥਰ

* ਸੁਆਮੀ ਅਭੈ ਨਿਰੰਜਨ ਨਰਹਰਿ ਤੁਮ ਮਖਿ ਲੇਹੁ ਹਮ ਪਾਪੀ ਪਾਥ

-ਕਾਨ ੪, ੬, ੧:੧ (1296)

* ਗਲਿ **ਪਾਥਰ** ਕੈਸੇ ਤਰੈ ਅਥਾਹ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੪, ੫:੮ (267)

ਪਾਧਾਣੂ - ਪਾਂਧੀ, ਮੁਸਾਫਰ, ਰਾਹੀ, ਪੰਧ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਰਾਹ ਦਸੇਹਰਾ

* ਪਾਧਾਣੂ ਸੰਸਾਰੁ ਗਾਰਬਿ ਅਟਿਆ॥

-ਜੈਤ ੫, ਛੰਤ ੩, ੧:੧ (705)

ਪਾਨਹੀ - ਜੁਤੀ, ਪਾਨ ਹੀ,

* ਤਾ ਕੇ ਪਗ ਕੀ **ਪਾਨਹੀ** ਮੇਰੇ ਤਨ ਕੋ ਚਾਮੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੬੩:੨ (1367)

ਪਾਰਸ - ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਪੱਥਰ ਜਿਸ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਦੀ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ

* ਗੁਰਦੇਵ ਸਾਂਤਿ ਸਤਿ ਬੁਧਿ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰਦੇਵ **ਪਾਰਸ** ਪਰਸ ਪਰਾ॥

-ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੧ ਸ:੪ (250)

* ਲੋਹਾ ਕੰਚਨੁ ਹਿਰਨ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਜਉ **ਪਾਰਸਹਿ** ਨ ਪਰਸੈ॥

-ਰਾਮ ਰਵਿ, ੧,੧:੨ (973)

* **ਪਾਰਸਿ** ਪਰਸਿਐ ਪਾਰਸੁ ਹੋਇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੩੬, ੪:੩ (27)

* ਵਿਣੁ **ਪਾਰਸੈ** ਪੂਜ ਨ ਹੋਵਈ ਵਿਣੁ ਮਨ ਪਰਚੇ ਅਵਰਾ ਸਮਝਾਏ।

-ਗੂਜ ੩, ੭, ੩: ੧ (491)

ਪਾਰਚ - (ਫਾ. ਪਾਰਚਾ) ਲੀਰ, ਕਾਤਰ, ਟੁਕੜਾ, ਕਪੜਾ

* ਮਿਥਿਆ ਮੋਹ ਬੰਧਹਿ ਨਿਤ **ਪਾਰਚ**॥

-ਸੂਹੀ ੫, ੩੩, ੧ : ੨ (743)

ਪਾਰੋਸੀ - ਗੁਆਂਢੀ, ਘਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ

* **ਪਾਰੋਸੀ** ਕੇ ਜੋ ਹੁਆ ਤੂ ਅਪਨੇ ਭੀ ਜਾਨੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੬੭: ੨ (1373)

ਪਾਲ - ਬਾਦਬਾਨ, ਮਲਾਹਾ

* ਉਧਰੈ ਭ੍ਰਮ ਮੋਹ ਸਾਗਰ। ਲਹਿ ਸੰਤਨਾ ਪਰ **ਪਾਲ**॥

-ਕੇਦਾ ੫, ੨, ੨:੬ (1119)

ਪਾਲੁ - ਪਲੰਘ, ਸੇਜਾ

* ਜਾ ਚੈ ਘਰਿ ਕੂਰਮਾ **ਪਾਲੁ** ਸਹਸ੍ਰ ਫਨੀ ਬਾਸਕੁ ਸੇਜ ਵਾਲੂਆ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧, ੪ :੧ (1292)

ਪਿਆਲਾ - (ਫਾ. ਪਯਾਲ) ਪਿਆਲਾ, ਇਕ ਬਰਤਨ, ਚਾਹ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪ, ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਚੀਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਇਕ ਕਟੋਰਾ

* ਸੁਰਤਿ **ਪਿਆਲ** ਸੁਧਾ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਹੁ ਮਹਾ ਰਸੁ ਪੇਉ ਰੇ॥

-ਰਾਮ ਕਬ, ੧, ੩ :੨ (969)

* ਏਕ ਜੁ ਬਾਤ ਅਨੂਪ ਬਣੀ ਹੈ ਪਵਨ **ਪਿਆਲਾ** ਸਾਜਿਆ॥

-ਸਿਰੀ ਕਬ, ੩, ੩: ੧ (92)

ਪਿੰਗੁਲਾ - ਪਿੰਗਲਾ, ਲੂਲ੍ਹਾ, ਲੰਗੜਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਨਾ ਚੱਲਣ

* ਸਾਗਰੰ ਲੰਘੰਤਿ **ਪਿੰਗੰ** ਤਮ ਪਰਗਾਸ ਅੰਧਕਹ॥

-ਸਸ ੫, ੫੫;੨ (1359)

* ਸ੍ਰਵਨਿ ਨ ਸੁਰਤਿ ਨੈਨ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਰਤ ਦੁਆਰਿ ਰਟਤ **ਪਿੰਗੁਰੀਆ**॥

-ਗਉ ੫, ੧੧੫, ੧:੧ (203)*

* ਕਹਾ **ਪਿੰਗੁਲ** ਪਰਬਤ ਪਰ ਭਵਨ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੪, ੬:੭ (267)

* ਕਰਮ ਕਰਿ ਅਰੁਣ **ਪਿੰਗੁਲਾ** ਰੀ॥

-ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋ, ੧, ੨ :੨ (695)

* ਪਾਵਰੁ ਤੇ **ਪਿੰਗੁਲੁ** ਭਇਆ ਮਾਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੯੩:੨ (1374)

ਪਿਤਰ - ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ, ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਆਦਿ, ਪਿਤਰਾਂ

* ਜੀਵਤ **ਪਿਤਰ** ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਊ ਮੂਏ ਸਿਰਾਧ ਕਰਾਹੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੫,੧:੧ (332)

* ਆਪਿ ਤਰੈ **ਪਿਤਰੀ** ਨਿਸਤਾਰੇ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੭, ੩:੩ (223)

ਪਿੜ - ਅਖਾੜਾ, ਮੈਦਾਨ, ਉਹ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਜਾਂ ਖੇਡਾਂ ਆਦਿ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ,

* ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ **ਪਿੜ** ਬੋਧਿ ਨਾਚੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੧,੬:੩ (122)

* ਜਿਸ ਤੂੰ ਮੇਲਹਿ ਸੋ ਮਿਲੈ ਜਾਇ ਸਚਾ **ਪਿੜੁ** ਮਲਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੧, ੮:੩ (60)

ਪਿੜਾਈ - (ਸੰ: ਪਿੱਟਕ) ਪਟਾਰੀ

* ਸਪੁ **ਪਿੜਾਈ** ਪਾਈਐ ਬਿਖੁ ਅੰਤਰਿ ਮਨਿ ਰੋਸੁ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੨, ੪: ੧ (1009)

ਪੀਤੰਬਰ - ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਵਸਤ੍ਰ, ਪੀਲੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਸੰਨਿਆਸੀ, ਸਾਧੂ

* ਜਹਾ ਬਸਹਿ **ਪੀਤੰਬਰ** ਪੀਰ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੩, ੧ : ੨ (478)

* ਪੀਤ ਪੀਤਾਂਬਰ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਧਣੀ ਥੰਭ ਮਾਹਿ ਹਰਿ ਭਾਖੈ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੯, ੪:੨ (1165)

ਪੀਰ – (ਫਾ. ਪੀਰ) ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ, ਮੁਰਸ਼ਦ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਫ਼ਕੀਰ, ਗੁਰੂ

* ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ॥

-ਜਪੁ ੧, ੮:੧ (2)

* ਪੁੜ੍ਹੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ ਕੰਨ੍ਹ ਮੁਰਟੀਐ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੨ : ੧੦ (967)

* ਹਮ ਜੋਰ ਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ ਪੀਰਾ ਮਸਾਇਕ ਰਾਇਆ।

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧, ੧:੧ (143)

ਪੁੰਡਰ – ਸੁਫੈਦ, ਚਿੱਟਾ, ਦੁੱਧ ਰੰਗ ਵਰਗੇ

* ਕਕੈ ਕੇਸ ਪੁੰਡਰ ਜਬ ਹੂਏ ਵਿਣੁ ਸਾਬੂਣੈ ਉਜਲਿਆ॥

-ਆਸਾ ੧, ਪਟੀ ੫:੧ (432)

ਪੁਤਰੀ – ਪੁਤਲੀ

* ਕਾਠ ਕੀ ਪੁਤਰੀ ਕਹਾ ਕਰੈ ਬਪੁਰੀ ਖਿਲਾਵਨਹਾਰੋ ਜਾਨੈ॥

-ਗਉ ੫, ੧੨੬, ੩:੧ (206)*

ਪੁਤਲਾ – ਗੁੱਡੀ, ਛੋਟਾ ਪੁਤਲਾ, ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣੀ ਗੁੱਡੀ

* ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਮਾਇਆ ਕਾ ਪੁਤਲਾ ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਦੁਸਟੀ ਪਾਈ।

-ਸਿਰੀ ੩, ੪੫, ੨:੧ (31)

ਪੁਰਾਣ – ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ 18 ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਪਰਲੋ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ

* ਆਖਹਿ ਵੇਦ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ॥

-ਜਪੁ ੧,੨੬:੧੧ (5)

* ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਾਧ ਮਗ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਿਮਖ ਨਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵੈ॥

-ਗਉ ੯, ੬,੧ : ੨ (220)*

* ਜਬ ਤੁਮ ਸੁਨਿ ਲੇ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੩੬,੧:੧ (484)

ਪੁੜ - ਚੱਕੀ ਦੇ ਹੇਠਲਾ ਤੇ ਉਪਰਲਾ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

* ਦੁਇ **ਪੁੜ** ਚਕੀ ਜੋੜਿ ਕੈ ਪੀਸਣ ਆਇ ਬਹਿਠੁ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੧ ਸ, ੧,੧:੩ (142)

* **ਪੁੜੁ** ਧਰਤੀ ਪੁੜੁ ਪਾਣੀ ਆਸਣੁ ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਚਉਬਾਰਾ॥

-ਸੋਰ ੧, ੪, ੧:੧ (596)

ਪੂਅਰ - ਧੂਣੀ, ਅਗਨੀ, ਅੱਗ

* ਅੰਤਰਿ ਅਗਨਿ ਨ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਬੂਝੈ ਬਾਹਿਰ **ਪੂਅਰ** ਤਾਪੈ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੭, ੩:੧ (1013)

ਪੂੰਜੀ - ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ, ਸਰਮਾਇਆ, ਦੌਲਤ, ਰਾਸ, ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਧਨ

* ਸਾਚੀ **ਪੂੰਜੀ** ਸਚੁ ਸੰਜਗੋ ਆਠ ਪਹਰ ਗੁਣ ਗਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ੮੮,੧:੩ (48)

ਪੂਨਿਉ - ਪੂਰਨਮਾਸੀ, ਪੂੰਨਿਆ

* **ਪੂਨਿਉ** ਪੂਰਾ ਚੰਦ ਅਕਾਸ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਥਿਤੀ ੧੬:੧ (344)

ਪੇਹਨੁ - (ਫ਼ਾ. ਪੀਰਾਹਨ) ਜਾਮਾਂ, ਵਸਤਰ, ਕਪੜੇ, ਪਹਿਰਨ, ਚੋਲਾ

* ਛਪਨ ਕੋਟਿ ਕਾ **ਪੇਹਨੁ** ਤੇਰਾ ਸੋਲਹ ਸਹਸ ਇਜਾਰਾ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੧, ੨:੧ (1167)

ਪੇਕਾਂਬਰ - (ਅ. ਪੈਗੰਬਰ) ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਰੱਬ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਨਬੀ, ਰਸੂਲ

* ਪੀਰ ਪੇਕਾਂਬਰ ਸਾਲਿਕ ਸਾਦਿਕ ਛੋਡੀ ਦੁਨੀਆ ਥਾਇ ਪਏ।

-ਆਸਾ ੧, ੩੩,੨:੨ (358)

ਪੇਖਨਾ - ਖੇਡ, ਤਮਾਸ਼ਾ, ਦਿਖਾਵਾ, ਪੁਤਲੀ

* ਐਸੋ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਪੇਖਨਾ ਰਹਨੁ ਨ ਕੋਊ ਪਈ ਹੈ ਰੇ॥

-ਬਿਲਾ ਕਬ, ੧,੧:੧ (855)*

ਪੇਰਣ - (ਫ਼ਾ. ਪੈਰਾਹਨ) ਚੋਲਾ, ਲਿਬਾਸ, ਲੰਮਾ ਕੁੜਤਾ, ਜਾਮਾ

* ਇਕਨਾ **ਪੇਰਣ** ਸਿਰ ਖੁਰ ਪਾਟੇ ਇਕਨਾ ਵਾਸੁ ਮਸਾਣੀ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨, ੬: ੨ (418)

ਪੇਵਕੜੈ - ਪੇਕੇ ਘਰ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ, ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ

* **ਪੇਵਕੜੈ** ਹਰਿ ਜਪਿ ਸੁਹੇਲੀ ਵਿਚਿ ਸਾਹੁਰੜੈ ਖਰੀ ਸੋਹੰਦੀ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ਛੰਤ ੧, ੩:੨ (78)

ਪੈਸਾ - ਭਾਵ ਤਾਂਬਾ, ਪੈਸਾ ਇਕ ਸਿੱਕਾ ਜੋ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

* ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਖੁ ਦੇ ਸਭ ਤਿਉ ਕੰਚਨਅਰੁ **ਪੈਸਾ**॥

-ਗਉ ੯, ੭,੨:੧ (220)

ਪੈਕਾਨੈ - (ਫ਼ਾ. ਪੈਕਾਨੀ) ਰਤਨ, ਮਾਣਿਕ

* ਜਾ ਕਉ ਰਾਖਿ ਲੇਇ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ ਤਾਂ ਕਉ ਸੁਮਤਿ ਦੇਇ **ਪੈਕਾਨੈ**॥

-ਕਲਿ ੪, ੫, ੨:੧ (1320)

ਪੈਕਾਮਰ - ਪੈਗੰਬਰ, ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ, ਵੇਖੋ 'ਪੇਕਾਂਬਰ'

* ਪੀਰ **ਪੈਕਾਮਰ** ਸਾਲਕ ਸਾਦਕ ਸੁਹਦੇ ਅਉਰੁ ਸਹੀਦ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧, ੩:੧ (53)

ਪੈਕਾਮੁ - (ਫ਼ਾ. ਪੈਕਾਨ) ਤੀਰ, ਬਾਣ

* ਪਿਰਮ **ਪੈਕਾਮੁ** ਨ ਨਿਕਲੈ ਲਾਇਆ ਤਿਨਿ ਸੁਜਾਣਿ॥

-ਸਲੋ ੧, ੧੩:੪ (1411)

ਪੈਕਾਰੁ - ਪੈਂਕਾਰ, ਨਿਆਰੀਆ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੁਆਹ ਵਿਚੋਂ ਚਾਂਦੀ ਸੋਨਾ ਨਿਖਾਰਦਾ ਸੀ

* ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਚਿ ਰਤਾ **ਪੈਕਾਰੁ**॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੫, ੨:੨ (413)

ਪੈਨ੍ਣੁ - ਪੋਸ਼ਾਕ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਲਿਬਾਸ, ਵਸਤਰ

* ਭਗਤਾਂ ਕਾ ਭੋਜਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨੁ **ਪੈਨ੍ਣੁ** ਭਗਤਿ ਬਡਾਈ॥

-ਸਾਰ ੩, ਅਸ ੧, ੨:੧ (1233)

ਪੋਖਰਿ - ਤਲਾ, ਛਪੜੀ, ਛੰਭ, ਝੀਲ

* **ਪੋਖਰਿ** ਪੋਖਰਿ ਢੂਢਤ ਭਲੋ ਨ ਕਹਿ ਹੈ ਕੋਇ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੫੦:੨ (1367)

ਪੋਖਿ - ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਮਹੀਨਾ

* **ਪੋਖਿ** ਤੁਖਾਰੁ ਨ ਵਿਆਪਈ ਕੰਠਿ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਾਹੁ॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰ ੧੧:੧ (135)

* **ਪੋਖੁ** ਤੁਖਾਰੁ ਨ ਵਿਆਪਈ ਕੰਠਿ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਾਹੁ॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰ ੧੧:੯ (135)

ਪੋਚਨਹਾਰੀ – ਉਹ ਕਪੜਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੋਚਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਭੱਠੀ ਪੁੱਠ ਚੜ੍ਹੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੋਚਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ (ਲੀਰ ਜਾਂ ਕਪੜਾ)

* ਮੁਦ੍ਰਾ ਮਦਕ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਲਾਗੀ ਸੁਖਮਨ **ਪੋਚਨਹਾਰੀ** ਰੇ॥

–ਰਾਮ ਕਬ, ੧, ੨:੨ (969)

ਪੋਤੁ – ਜਹਾਜ਼, ਨਉਕਾ, ਬੇੜੀ

* ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ **ਪੋਤੁ** ਬੋਹਿਥਾ ਖੇਵਟੁ ਸਬਦੁ ਗੁਰੁ ਪਾਰਿ ਲੰਘਈਆ।

*–ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੧, ੪:੧ (833)**

ਪੋਤ੍ਰਾ – ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

* ਪਿਯੂ ਦਾਦੇ ਜੇਵਿਹਾ **ਪੋਤ੍ਰਾ** ਪਰਵਾਣੁ॥

–ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੬:੨੦ (968)

ਪੋਥੀ – ਗ੍ਰੰਥ, ਪੁਸਤਕ, ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ, ਕਿਤਾਬ

* **ਪੋਥੀ** ਪੁਰਾਣੁ ਕਮਾਈਐ॥

–ਸਿਰੀ ੧, ੩੩, ੨:੧ (25)

* ਪੰਡਿਤ ਵਾਚਹਿ **ਪੋਥੀਆ** ਨਾ ਬੂਝਹਿ ਵੀਚਾਰੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੫, ੬:੧ (56)

ਪ੍ਰਸਾਦ – ਦੇਵਤਾ/ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅਰਪਤ ਹੋਇਆ ਖਾਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ

* ਜੇ ਓਹੁ ਅਨਿਕ **ਪ੍ਰਸਾਦ** ਕਰਾਵੈ॥

–ਗੋਂਡ ਰਵਿ, ੨, ੩: ੧ (875)

ਪ੍ਰਕਾਰਾ – ਕਿਲ੍ਹਾ, ਕੋਟ, ਗੜ੍ਹ

* ਤੁਮ ਹੀ ਦੀਏ ਅਨਿਕ **ਪ੍ਰਕਾਰਾ** ਤੁਮ ਹੀ ਦੀਏ ਮਾਨ॥

–ਸਾਰ ੫, ੬੪,੧:੧ (1217)

ਪ੍ਰਦੇਸਹ – ਪ੍ਰਾਇਆ ਦੇਸਾਂ, ਬਦੇਸ਼

* ਭ੍ਰਮਤ ਭ੍ਰਾਰ ਅਗਨਤ ਆਇਓ ਬਹੁ **ਪ੍ਰਦੇਸਹ** ਧਾਇਓ॥

–ਆਸਾ ੫, ਛੰਤ ੮, ੩: ੩ (458)

ਪ੍ਰਬਲਚੰਡ – ਮਾਲ ਕਉਸਕ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

* **ਪ੍ਰਬਲਚੰਡ** ਕਉਸਕ ਉਭਾਰਾ॥

–ਰਾਗ ੧:੨੦ (1430)

ਪ੍ਰਵਾਹ - ਚਸ਼ਮੇ, ਝਰਣੇ, ਵਹਿਣ, ਧਾਰਾ

* ਅੰਮ੍ਰਿਤ **ਪ੍ਰਵਾਹ** ਸਰਿ ਅਤੁਲ ਭੰਡਾਰ ਭਰਿ ਪਰੈ ਹੀ ਤੇ ਪਰੈ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਪਰਿ॥

-ਸਯ ੫, ੨:੧ (1385)

ਪ੍ਰੇਤ - ਚੰਦਰੀ ਰੂਹ ਭੂਤ, ਮੋਏ ਹੋਏ ਦੀ ਅਬਗਤ ਆਤਮਾ ਜੋ ਦੁਖਦਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੀ ਫਿਰੇ

* ਪਸੁ **ਪ੍ਰੇਤ** ਮੁਘਦ ਪਾਥਰ ਕਉ ਤਾਰੈ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੯, ੫:੬ (274)

* ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਹੀਣੰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਬਿਸਰਤ ਤੇ **ਪ੍ਰੇਤਤਹ**॥

-ਜੈਤ ੫, ਵਾਰ ੪ ਸ, ੫,੧:੨ (706)

* ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਭੂਤ ਅਰੁ **ਪ੍ਰੇਤਾ**॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੧੯, ੩:੧ (1005)

ਫਉਜ - (ਅ. ਫੌਜ) ਲਸ਼ਕਰ, ਸੈਨਾ, ਫੌਜ

* ਵਡੀ ਕੋਮ ਵਸਿ ਭਾਗਹਿ ਨਾਹੀ ਮੁਹਕਮ **ਫਉਜ** ਹਠਲੀ ਰੇ॥

-ਆਸਾ ੫, ੧੩੨, ੨:੧ (404)

ਫਕਰੁ - (ਅ. ਫਕਰ) ਫ਼ਕੀਰੀ, ਸਾਧੂ, ਦਰਵੇਸ਼ੀ

* ਕਰਿ **ਫਕਰੁ** ਦਾਇਮ ਲਾਇ ਚਸਮੇ ਜਹ ਤਹਾ ਮਉਜੂਦੁ॥

-ਤਿਲੰ ਕਬ, ੧,੩:੨ (727)

ਫਕੀਰ - (ਅ. ਫਕੀਰ) ਸਾਧੂ, ਦਰਵੇਸ਼, ਸੰਤ, ਮੰਗਤਾ

* ਹੋਇ ਪੈ ਖਾਕ **ਫਕੀਰ** ਮੁਸਾਫਰੁ ਇਹੁ ਦਰਵੇਸ ਕਬੂਲੁ ਦਰਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੨, ੧:੩ (1083)

* ਕਾਜੀ ਸੇਖ ਭੇਖ **ਫਕੀਰਾ**॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੪, ੭:੧ (227)

* ਰਾਣਾ ਰਾਉ ਨ ਕੋ ਰਹੈ ਰੰਗੁ ਨ ਤੁੰਗੁ **ਫਕੀਰੁ**॥

-ਰਾਮ ੧, ਅਸ ੬, ੧:੩ (1012)

* ਪੂਰੇ ਗੁਰਿ ਬਖਸਾਈਂ ਅਹਿ ਸਭਿ ਗੁਨਹ **ਫਕੀਰੈ**॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੬, ੧:੩ (1012)

ਫਗਣੁ - ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦਾ ਬਾਰਵਾਂ ਮਹੀਨਾ

* ਹਿਮਕਰ ਰੁਤਿ ਮਨਿ ਭਾਵਤੀ ਮਾਘੁ **ਫਗਣੁ** ਗੁਣਵੰਤ ਜੀਉ॥

-ਰਾਮ ੫, ਰੁਤੀ, ੭:੨ (929)

ਫਰੇਸਤਾ - (ਫਾ. ਫਿਰਿਸ਼ਤਾ) ਫਰਿਸ਼ਤਾ, ਮੁਲਸਮਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨੂਰ ਤੋਂ ਰਚੇ ਹੋਏ ਉੱਚ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜੋ ਰੱਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ

* ਅਜਰਾਈਲੁ **ਫਰੇਸਤਾ** ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੨੭:੫ (315)

ਫਲਗੁਣਿ - ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦਾ 12ਵਾਂ ਮਹੀਨਾ, ਫਗਣ

* **ਫਲਗੁਣਿ** ਅਨੰਦ ਉਪਾਰਜਨਾ ਹਰਿ ਸਜਣ ਪ੍ਰਗਟੇ ਆਇ॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ ੧੩:੧ (136)

* **ਫਲਗੁਨਿ** ਮਨਿ ਰਹਸੀ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁਭਾਇਆ॥

-ਤੁਖਾ ੧, ਬਾਰਾ ੧੬:੧ (1109)

ਫਾਸ - ਫਾਹੀ, ਫੰਧਾ, ਫਾਂਸੀ, ਫਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼-ਫੰਧਾ

* ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਹੋਇ ਨਿਰਮਲਾ ਕਟੀਐ ਜਮ ਕੀ **ਫਾਸ**॥

-ਸਿਰੀ ੫,੭੭, ੩:੧ (44)

* ਧੁਰਿ ਕਰਮੁ ਲਿਖਿਆ ਸਾਚੁ ਸਿਖਿਆ ਕਟੀ ਜਮ ਕੀ **ਫਾਸਏ**॥

-ਧਨਾ ੫, ਛੰਤ ੧, ੧:੪ (691)

* ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਕਾਟੀ ਜਮ ਕੀ **ਫਾਸਾ** ਜਾਉ॥

-ਮਾਝ ੫, ੩੮, ੨:੩ (105)

* ਕਾਲ ਕੈ **ਫਾਂਸਿ** ਸਕਤ ਸਰੁ ਸਾਂਧਿਆ

-ਆਸਾ ੫, ੮੧, ੨:੨ (390)

* ਜਮ ਕਾ **ਫਾਹਾ** ਗਲਹੁ ਨ ਕਟੀਐ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਜਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ਵਾਰ ੴਸ,੩,੧:੪ (85)

ਫਾਹੁਰੀ - ਫਹੁੜੀ, ਧੂਣੀ ਵਿਚੋਂ ਭਸਮ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜੰਤਰ

* ਦਇਆ **ਫਾਹੁਰੀ** ਕਾਇਆ ਕਰਿ ਧੂਈ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕੀ ਅਗਨਿ ਜਲਾਵੈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੭,੩:੧ (477)

ਫਾਵੀ - (ਫਾ. ਫ਼ਾਵਾ-ਬੇਇਜ਼ਤ) ਪਾਗਲ, ਬਾਉਰੀ, ਫਾਵਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ, ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ, ਲੱਜਿਤ

* ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਈ ਸਭੁ ਜਗੁ ਫਿਰੀ **ਫਾਵੀ** ਹੋਈ ਭਾਲਿ॥

-ਰਾਮ ੩, ਵਾਰ ੩ਸ, ੩, ੧:੧ (947)

ਫੁਫੀ - ਭੂਆ, ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੈਣ, ਤੁੱਫੀ

* **ਫੁਫੀ** ਨਾਨੀ ਮਾਸੀਆ ਦੇਰ ਜਠਾਨੜੀਆਹ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੧੦, ੨:੧ (1015)

ਫੁੰਮਣ - ਫੁੱਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮ ਜਾਂ ਸੂਤ ਦਾ ਗੁੱਛਾ,

* ਲਕੀ ਕਾਸੇ ਹਥੀ **ਫੁੰਮਣ** ਅਗੋ ਪਿਛੀ ਜਾਹੀ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ, ੧, ੧:੯ (149)

ਬਉਰਾ - ਝੱਲਾ, ਪਾਗਲ, ਸ਼ੁਦਾਈ, ਦੀਵਾਨਾ, ਕਮਲਾ

* ਜੋ ਹਲਾਹਲ ਸੋ ਪੀਵੈ **ਬਉਰਾ**॥

-ਗਉ ੫, ੮੨, ੩:੧ (180)

* ਸਬਦੁ ਗੁਰ ਪੀਰਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਜਗੁ **ਬਉਰਾਨੰ**॥

-ਸੋਰ ੧, ਅਸ ੮:੩ (635)

* ਮੇਰੀ ਮਤਿ **ਬਉਰੀ** ਮੈ ਰਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿਓ ਕਿਨ ਬਿਧਿ ਰਹਨਿ ਰਹਉਰੇ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੫, ੧, ੧ (482)*

* ਛਾਡਿ ਕਤੇਬ ਰਾਮੁ ਭਜੁ **ਬਉਰੇ** ਜੁਲਮ ਕਰਤ ਹੈ ਭਾਰੀ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੮,੪:੧ (477)

ਬਸੰਤ - ਇਕ ਰਾਗ, ਰਾਗ ਹਿੰਡੋਲ ਦੇ ਸਤ ਪੁਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

* ਗਾਵਹਿ ਸਰਸ **ਬਸੰਤ** ਕਮੋਦਾ॥

-ਰਾਗ ੧:੩੨ (1430)

ਬਸਤਰ - ਕਪੜੇ, ਪੋਸ਼ਾਕ, ਲਿਬਾਸ, ਵਸਤਰ

* ਜੈਸੇ **ਬਸਤਰ** ਦੇਹ ਓਢਾਨੇ ਦਿਨ ਦੋਇ ਚਾਰਿ ਭੋਰਾਹਾ॥

-ਆਸਾ ੫, ੧੨੩, ੨:੧ (402)

* ਨਾਮੈ ਖਿੰਥਾ ਨਾਮੈ **ਬਸਤਰੁ**॥

-ਰਾਮ ੫, ੧੩, ੪:੩ (886)

* ਬਿਮਲ **ਬਸਤ੍ਰ** ਕੇਤੇ ਹੈ ਪਹਿਰੇ ਕਿਆ ਬਨ ਮਧੇ ਬਾਸਾ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੬੭, ੧:੧ (338)

* ਬਿਆਪਤ ਹਸਤਿ ਘੋੜੇ ਅਰੁ **ਬਸਤਾ**॥

-ਗਉ ੫, ੮੮, ੨:੩ (182)

ਬਸੰਤੀ - ਇਕ ਰਾਗਣੀ ਰਾਗ ਹੰਡੋਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ

* **ਬਸੰਤੀ** ਸੰਦੂਰ ਸੁਹਾਈ॥

-ਰਾਗ ੧:੨੬ (1430)

ਬਸੰਤੁ - ਖੁਸ਼ੀ ਖੇੜੇ ਦੀ ਰੁਤਿ, ਬਹਾਰ ਦੀ ਰੁਤ, ਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਰੁੱਤ, ਜਿਹੜੀ ਚੇਤਰ ਤੇ ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

* ਚੜਿ ਚੇਤੁ **ਬਸੰਤੁ** ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਭਲੀਆ ਰੁਤੇ॥

-ਆਸਾ ੪, ਛੰਤ ੨੧, ੪:੧ (452)

* ਪਹਿਲ **ਬਸੰਤੈ** ਆਗਮਨਿ ਤਿਸੁ ਕਾ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧੯ ਸ, ੨, ੨:੧ (791)

ਬੰਸੁ - ਖਾਨਦਾਨ, ਕੁਲ, ਘਰਾਣਾ

* ਬੂਡਾ **ਬੰਸੁ** ਕਬੀਰ ਕਾ ਉਪਜਿਓ ਪੂਤੁ ਕਮਾਲੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੧੫:੧ (1370)

ਬਸੋਲੇ - ਰੰਬਾ, ਕਦੋਲਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਦਨ ਦਾ ਸੰਦ, ਖੁਰਪਾ

* ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧ ਦੋਇ ਕਰਹੁ **ਬਸੋਲੇ** ਗੋਡਹੁ ਧਰਤੀ ਭਾਈ॥

-ਬਸੰ ੧, ੯,੩:੧ (1171)

ਬਹਿਨ - ਭੈਣ

* ਸਗਲਿਆ ਕੀ ਹਉ **ਬਹਿਨ** ਭਾਨਜੀ ਜਿਨਹਿ ਬਰੀ ਤਿਸੁ ਚੇਰੀ॥

-ਆਸਾ ਕਬ,੪,੨:੨ (476)

ਬਹੀਰ - ਵਹੀਰ, ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ, ਕਾਫ਼ਲਾ

* ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਮਾਰਗਿ ਪੰਡਿਤ ਗਏ ਪਾਛੈ ਪਰੀ **ਬਹੀਰ**॥

-ਸਲੋ ਕਬ,੧੬੫:੧ (1373)

ਬਹੁਰੰਗੀ - ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲਾ, ਬਹੁ ਪੱਖੀ, ਬਹੁ ਪਰਤੀ

*ਇਹ ਮਨੂਆ ਖਿਨੁ ਨ ਟਿਕੈ **ਬਹੁ ਰੰਗੀ** ਦਹ ਦਹ ਦਿਸਿ ਚਲਿ ਚਲਿ ਹਾਵੈ॥

-ਗਉ ੪, ੫੯,੧:੧ (171)

ਬਹੁਰੀਆ - ਪਤਨੀ, ਵਹੁਟੀ, ਇਸਤ੍ਰੀ, ਬਹੂ

* ਹਰਿ ਮੇਰੋ ਪਿਰੁ ਹਉ ਹਰਿ ਕੀ **ਬਹੁਰੀਆ**॥

-ਆਸਾ ਕਬ,੩੦,੧:੧ (483)*

* ਦਿਨ ਦਸ ਪਾਂਚ ਬਹੂ ਭਲੇ ਆਈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੩੪,੨:੨ (484)

ਬੰਗਾਲੀ - ਭੈਰਉ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

* ਪੁੰਨਿਆ ਕੀ ਗਾਵਹਿ **ਬੰਗਲੀ**॥

-ਰਾਗ ੧:੬ (1429)

ਬੰਗਾਲਮ - ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

* **ਬੰਗਾਲਮ** ਮਧੁ ਮਾਧਵ ਗਾਵਹਿ॥

-ਰਾਗ ੧:੧੦ (1429)

ਬਚਰਹਿ - (ਫਾ. ਬੱਚ) ਬਚੇ, ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬਾਲ

* ਜੈਸੇ **ਬਚਰਹਿ** ਕੂੰਜ ਮਨ ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਰੇ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੨੩:੨ (1371)

ਬਟਵਾਰਈ- ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੁਟਣ ਵਾਲੇ, ਡਾਕੂ ਲੁਟੇਰੇ, ਵਾਟ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ

* ਬੀਧਾ ਪੰਚ **ਬਟਵਾਰਈ** ਉਪਜਿਓ ਮਹਾ ਖੇਦੁ॥

-ਬਿਲਾ ੫, ੫੮, ੩:੨ (815)

* ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਦੁਇ ਭਏ ਜਗਾਤੀ ਮਨ ਤਰੰਗ **ਬਟਵਾਰਾ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੯, ੨:੧ (333)

ਬਟੂਆ - ਚੰਮ ਦਾ ਕਪੜੇ ਆਦਿ ਦੀ ਬਣੀ ਥੈਲੀ, ਛੋਟੀ ਥੈਲੀ, ਗੁਥਲੀ, ਫਕੀਰ ਦੀ ਸੁਆਹ ਰਖਨ ਦੀ ਥੈਲੀ

* ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮਹਿ ਸਿੰਡੀ ਮੇਰਾ **ਬਟੂਆ** ਸਭੁ ਜਗੁ ਭਸਮਾਧਾਰੀ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੩, ੨:੧ (334)

ਬੰਦੀਖਾਨਾ - ਜੇਲ੍ਹ, ਕਾਰਾਗਾਰ, ਕੈਦਖਾਨਾ

* ਲਬੁ ਅਧੇਰਾ **ਬੰਦੀਖਾਨਾ** ਅਉਗਣ ਪੈਰਿ ਲੁਹਾਰੀ॥

-ਬਸੰ ੧, ਅਸ ੮, ੩:੨ (1191)

ਬਧਕ - ਕੈਦੀ, ਬਧੇ ਜਕੜੇ ਹੋਏ, ਬੰਧੂਆ

* ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ **ਬਧਕ** ਮੁਕਤਿ ਨਿਰਾਰੀ॥

-ਮਾਰੂ ੩, ਸੋਲਾ ੬, ੧੩:੨ (1049)

ਬਨਜਨਹਾਰੇ- ਵਣਜਾਰੇ, ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਖਰੀਦਨ ਵਾਲੇ, ਸੋਦਾਗਰੀ

* **ਬਨਜਨਹਾਰੇ** ਬਾਹਰਾ ਕਉਡੀ ਬਦਲੈ ਜਾਇ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੫੪:੨ (1372)

* ਮੈ **ਬਨਜਾਰਨਿ** ਰਾਮ ਕੀ॥

-ਗਉ ੧, ੧੯,੧:੧ (157)*

* ਸਗਲ ਸੰਸਾਰ ਕੀਓ **ਬਨਜਾਰਾ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੯,੧:੨ (333)*

* ਏਕੋ **ਬਨਜੁ** ਏ ਕੋ ਬਿਉਹਾਰੀ॥

-ਗਉ ੫, ੮੬, ੨:੩ (181)

ਬਨਵਾਸੀ - ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਵਾਲਾ ਜਾਂ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

*ਤਜੈ ਗਿਰਸਤੁ ਭਇਆ **ਬਨਵਾਸੀ** ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਮਨੂਆ ਟਿਕੈਨ ਟਿਕਈਆ॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੭, ੨:੧ (835)

ਬਨਿਤਾ - (ਸੰ. ਬਨੱਤਾ) ਪਤਨੀ, ਵਹੁਟੀ, ਔਰਤ, ਇਸਤਰੀ

* ਜਨਨਿ ਪਿਤਾ ਲੋਕ ਸੁਤ **ਬਨਿਤਾ** ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ॥

-ਗੂਜ ੫, ਸੋਦ ੫, ੨:੧ (10)

ਬਰੰਗਨ - ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਭਾਵ ਰਾਗਨੀਆਂ

* ਰਾਗ ਏਕ ਸੰਗਿ ਪੰਚ **ਬਰੰਗਨ**॥

-ਰਾਗ ੧:੧ (1429)

ਬਰਤ - ਵਰਤ, ਬਿਨਾ ਅਹਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਨਿਯਮ

* ਬਰਤੀ **ਬਰਤ** ਰਹੈ ਨਿਹਕਾਮ॥

-ਬਿਲਾ ੧, ਥਿਤੀ ੧੬:੩ (840)

* **ਬਰਤ** ਨੇਮ ਸੰਜਮ ਮਹਿ ਰਹਤਾ ਤਿਨ ਕਾ ਆਢੁ ਨ ਪਾਇਆ॥

-ਗਉ ੫,੧੬੪,੧:੨ (216)*

ਬਰਤਨਿ - ਨਿਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤ, ਬਰਤਨ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੀਜਾਂ ਪਕਾਈਆਂ ਜਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

* ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੀ **ਬਰਤਨਿ** ਨਾਮੁ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੨, ੫:੧ (264)

ਬਰਨ - ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਦੇਵਤਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ

*ਅਨਿਕ **ਬਰਨ** ਅਨਿਕ ਕਨਿਕ ਸੁਮੇਰ॥

-ਸਾਰ ੫, ਅਸ ੨, ੭:੨ (1236)

ਬਰੰਨਾ - ਵਰਨ, ਜਾਤੀਆਂ

* ਚਾਰਿ ਆਸਰਮ ਚਾਰਿ **ਬਰੰਨਾ** ਮੁਕਤਿ ਭਏ ਸੇਵ ਤੋਊ॥

-ਦੇਵ ੫, ੩੩, ੧:੨ (535)

ਬਰਨੁ - ਰੰਗ

* ਜਬ ਇਸ ਕਾ **ਬਰਨੁ** ਚਿਹਨੁ ਨ ਜਾਪਤ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੨੧, ੧:੫ (290)

ਬਰਮਾ - ਬ੍ਰਹਮਾ, ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਦੇਵ-ਤ੍ਰਿਕੜੀ ਦਾ ਇਕ ਦੇਵਤਾ

* ਗੁਰੁ ਈਸਰੁ ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ **ਬਰਮਾ** ਗੁਰੁ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ॥

-ਜਪੁ ੧, ੫:੮ (2)

* ਸੁਅਸਤਿ ਆਥਿ ਬਾਣੀ **ਬਰਮਾਉ**॥

-ਜਪੁ ੧, ੨੧:੭ (4)

ਬਰਾਹ - ਸੂਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ, ਇਕ ਅਵਤਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ

* ਖਗ ਤਨ ਮੀਨ ਤਨ ਮ੍ਰਿਗ ਤਨ **ਬਰਾਹ** ਤਨ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਉਧਾਰੇ॥

-ਮਲਾ ੫, ੧੩, ੧,੨ (1269)*

ਬਰੇਡਾ - ਸ਼ਰਬਤ, ਪੀਣ ਦੀ ਵਸਤੂ

* ਅਲਉਤੀ ਕਾ ਜੈਸੇ ਭਇਆ **ਬਰੇਡਾ** ਜਿਨਿ ਪੀਆ ਤਿਨਿ ਜਾਨਿਆ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੭, ੨:੨ (333)

ਬਲੇਂਡਾ - ਉਹ ਲੰਬੀ ਬਲੀ ਅਥਵਾ ਛਤੀਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਛੱਪਰ ਟਿਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਆਸਰਾ, ਉਹ ਲੰਬੀ ਲੱਕੜ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਛੱਪਰ ਟਿਕਦਾ ਹੈ

* ਦੁਚਿਤੇ ਕੀ ਦੁਇ ਥੂਨਿ ਗਿਰਾਨੀ ਮੋਹ **ਬਲੇਂਡਾ** ਟੂਟਾ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੪੩, ੧:੧ (331)

ਬਵਰਈ - ਮੂਰਖ, ਝੱਲਾ, ਬਾਵਰਾ, ਮੂਰਖ

* ਅਹੰ ਅਹੰ ਅਹੈ ਅਵਾਰ ਮੂੜ ਮੂੜ ਮੂੜ **ਬਵਰਈ**॥

-ਕਾਨ ੫,੫੦,੧:੧ (1308)

* ਛੋਡਿ ਕਪਟੁ ਨਿਤ ਹਰਿ ਭਜੁ **ਬਵਰੇ**॥

-ਬਿਲਾ ਕਬ,੮,੧:੨ (857)

ਬਾਸਨ - ਭਾਂਡੇ, ਬਰਤਨ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਚੀਜ਼

* **ਬਾਸਨ** ਮਾਜਿ ਚਰਾਵਹਿ ਊਪਰਿ ਕਾਠੀ ਧੋਇ ਜਲਾਵਹਿ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨,੨:੧ (476)

* **ਬਾਸਨੁ** ਕਾਰੋ ਪਰਸੀਐ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਗੈ ਦਾਗੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ,੧੩੧:੨ (1371)

ਬਾਸੁਰੀ - ਬਾਂਸਰੀ, ਬੰਸਰੀ, ਇਕ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼

* ਕਰਨਹੁ ਮਧੁ **ਬਾਸੁਰੀ** ਬਾਜੈ ਜਿਹਵਾ ਧੁਨਿ ਆਗਾਜਾ॥

-ਰਾਮ ੫,੭,੧:੨ (884)

ਬਾਹਨ - (ਸੰ. ਵਾਹਨ) ਸਵਾਰੀ ਗੱਡੀ, ਰੱਥ ਆਦਿ

* ਕਬੀਰ ਹੈ ਗਇ **ਬਾਹਨ** ਸਘਨ ਘਨ ਲਾਖ ਧਜਾ ਫਹਰਾਹਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੧੨:੧ (1370)

* ਖਰ **ਬਾਹਨੁ** ਉਹੁ ਛਾਰੁ ਉਡਾਵੈ॥

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੬,੧:੨ (874)

ਬਾਗਾ - ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ, ਸਫ਼ੈਦ, ਦੁੱਧ ਰੰਗੇ ਵਸਤਰ, ਪੋਸ਼ਾਕ

* ਪਹਿਰੈ **ਬਾਗਾ** ਕਰਿ ਇਸਨਾਨਾ ਚੋਆ ਚੰਦਨ ਲਾਏ।

-ਗਉ ੫, ੧੫੨, ੩:੧ (213)*

* ਜੈਸੀ ਗਗਨਿ ਫਿਰੰਤੀ ਊਡਤੀ ਕਪਰੇ **ਬਾਗੇ** ਵਾਲੀ॥

-ਗਉ ੪, ੫੧, ੨:੧ (168)

ਬਾਜਾ - ਵਾਜਾ, ਇਕ ਸਾਜ਼

* ਚੇਤਿ ਅਚੇਤੁ ਮੂੜ ਮਨ ਮੇਰੇ ਬਾਜੇ ਅਨਹਦ **ਬਾਜਾ**॥

-ਬਿਲਾ ਕਬ, ੫,੨:੧ (856)

* **ਬਾਜੀਅਲੇ** ਅਨਹਦ ਬਾਜੇ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੧੦, ੧:੪ (656)

* ਤਾਰ ਘੋਰ **ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ** ਤਿਸੁ ਧੁਨਿ ਦਰਬਾਰਾ ਰਾਮ॥

-ਬਿਲਾ ੫, ਛੰਤ ੨,੧:੨ (846)

ਬਾਜੀ - (ਫ਼ਾ. ਬਾਜ਼ੀ) ਖੇਡ, ਤਾਸ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਖੇਡ, ਖੇਡ ਤਮਾਸ਼ਾ

* ਜਗੁ ਸੁਪਨਾ **ਬਾਜੀ** ਬਨੀ ਖਿਨ ਮਹਿ ਖੇਲੁ ਖੇਲਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੧, ੩:੧ (18)

ਬਾਜੀਗਰ - (ਫਾ. ਬਾਜੀਗਰ) ਨਟ ਖੇਡ ਰਚਨ ਵਾਲੇ, ਉਹ ਆਦਮੀ ਜੋ ਬਾਂਸਾਂ, ਰੱਸਿਆਂ ਆਦਿ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

* **ਬਾਜੀਗਰ** ਸਉ ਮੋੁਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨਿ ਆਈ॥

-ਆਸਾ ਰਵਿ, ੬,੩:੨ (487)

* ਕਾਮੀ ਕ੍ਰੋਧੀ ਚਾਤੁਰੀ **ਬਾਜੀਗਰਿ** ਬੇਕਾਮ॥

-ਮਾਰੂ ਕਬ, ੧,੩:੧ (1105)

* **ਬਾਜੀਗਰੀ** ਸੰਸਾਰੁ ਕਬੀਰਾ ਚੇਤਿ ਢਾਲਿ ਪਾਸਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨੩, ੩:੨ (481)

* ਜੈਸਾ ਭੇਖੁ ਕਰਾਵੈ **ਬਾਜੀਗਰੁ** ਓਹੁ ਤੈਸੋ ਹੀ ਸਾਜੁ ਆਨੈ॥

-ਗਉ ੫, ੧੨੬, ੩:੨ (206)

ਬਾਣ - ਤੀਰ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਤੀਰ

* **ਬਾਣ** ਬੇਧੰਚ ਕੁਰੰਕ ਨਾਦੰ ਅਲਿ ਬੰਧਨ ਕੁਸਮ ਬਾਸਨਹ॥

-ਜੈਤ ੫, ਵਾਰ ੧੨ਸ, ੫,੧:੨ (708)

* ਗੁਰ ਕੈ **ਬਾਣਿ** ਬਜਰ ਕਲ ਛੇਦੀ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਪਦੁ ਪਰਗਾਸਾ॥

-ਗਉ ਕਬ,੪੬,੨:੧ (332)

* ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਮੇ ਬਾਹਿਆ **ਬਾਨੁ** ਜੁ ਏਕੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ,੧੯੪:੧ (1374)

* ਸਰੁ ਸੰਧੇ ਆਗਾਸ ਕਉ ਕਿਉ ਪਹੁਚੈ **ਬਾਣੁ**॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੨ਸ, ੨,੨:੬ (148)

ਬਾਤੀ - ਬੱਤੀ ਦੀਵੇ ਦੀ, ਵੱਟੀ, ਰੂੰ ਦੀ ਬਣੀ ਬੱਤੀ

* ਜਬ ਲਗੁ ਤੇਲੁ ਦੀਵੇ ਮੁਖਿ **ਬਾਤੀ** ਤਬ ਸੂਝੈ ਸਭੁ ਕੋਈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੯,੧:੧ (477)

ਬਾਨੀ - ਰੰਗ, ਰੰਗਤ

* ਕੁਮ੍ਹਾਰੈ ਏਕ ਜੁ ਮਾਟੀ ਗੂੰਧੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ **ਬਾਨੀ** ਲਾਈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ,੧੬,੨:੧ (479)

ਬਾਪਾਰ - ਵਣਜ, ਵਿਉਪਾਰ, ਸੌਦਾ

* ਆਨ **ਬਾਪਾਰ** ਬਨਜ ਜੋ ਕਰੀਅਹਿ ਤੇਤੇ ਦੂਖ ਸਹਾਮਾ।

-ਸਾਰ ੫,੩੫,੨:੧ (1211)

* ਕਵਨੁ **ਬਾਪਾਰੀ** ਜਾ ਕਾ ਊਹਾ ਵਿਸਾਹੁ॥

–ਗਉ ੫, ੯੫, ੧:੪ (181)

ਬਾਲਣ – ਈਂਧਨ, ਸਾੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਕੜੀ, ਬਾਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਗਰੀ

* ਕੁੰਨੇ ਹੇਠਿ ਜਲਾਈਐ **ਬਾਲਣ** ਸੰਦੈ ਥਾਇ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੭੨:੨ (1381)

* ਤਨੁ ਤਪੈ ਤਨੂਰ ਜਿਉ **ਬਾਲਣ** ਹਡ ਬਲੰਨਿ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੧੧੯,੨ (1384)

ਬਾਵਨ – ਚਿੱਟਾ ਚੰਦਨ ਜੋ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

* **ਬਾਂਵਨ** ਬੀਖੂ ਬਾਨੈ ਬੀਖੇ ਬਾਸੁ ਤੇ ਸੁਖ ਲਾਗਿਲਾ॥

–ਪ੍ਰਭਾ ਨਾਮ, ੨,੨:੧ (1351)

ਬਾਵਰ – ਬਾਉਲਾ, ਝੱਲਾ, ਕਮਲਾ

* ਉਰਝਿ ਰਹਿਓ ਰੇ **ਬਾਵਰ** ਗਾਵਰ ਜਿਉ ਕਿਰਖੈ ਹਰਿਆਇਓ ਪਸੂਆ॥

–ਗਉ ੫,੧੨੭,੧:੨ (206)*

* ਕਬੀਰ ਗੂੰਗਾ ਹੂਆ **ਬਾਵਰਾ** ਬਹਰਾ ਹੂਆ ਕਾਨ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੧੯੩:੧:੧ (1374)

* ਹਉ ਬਿਰਉ ਦਿਵਾਨੀ ਆਵਲ **ਬਾਵਲ** ਤਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਹਰਿ ਢੋਲੀਐ॥

–ਦੇਵ ੪,੩,੧:੧ (527)

* ਜਾ ਕੈ ਘਰਿ ਈਸਰੁ **ਬਾਵਲਾ** ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਤਤ ਸਾਰਖਾ ਗਿਆਨੁ ਭਾਖੀਲੇ॥

–ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧,੨:੨ (1292)

* **ਬਾਵਲਿ** ਹੋਈ ਸੋ ਸਹੁ ਲੋਰਉ॥

–ਸੂਹੀ ਫਰ, ੧,੧:੨ (794)

ਬਿਉਹਾਰੁ – ਵਣਜ, ਵਿਹਾਰ, ਸੋਦਾਗਰ, ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ, ਖੱਟਣਾ

* ਨਾਮੋ ਧਨੁ ਨਾਮੋ **ਬਿਉਹਾਰੁ**॥

–ਗਉ ੫,ਬਾਅ ੨੫:੨ (255)

* **ਬਿਆਪਾਰੀ** ਬਸੁਧਾ ਜਿਉ ਫਿਰਤਾ॥

–ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੨੪:੬ (255)

* ਹਰਿ ਹਰਿ ਪੂੰਜੀ ਨਾਮ **ਬਿਸਾਹਾ**॥

–ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੩੫:੪ (257)

ਬਿਗਾਰੀ - ਵਿਗਾਰੀ ਫੜਿਆ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਬਰੀ ਮੁਸ਼ਕਤ ਲਈ ਫੜਿਆ ਵਿਆਕਤੀ, ਵੇਗਾਰੀ

* ਜਿਉ **ਬਿਗਾਰੀ** ਕੈ ਸਿਰਿ ਦੀ ਜਹਿ ਦਾਮ॥

-ਗਉ ੫,੮੦,੨:੧ (179)

* ਖੇਦੁ ਭਇਓ **ਬੇਗਾਰੀ** ਨਿਆਈ ਘਰ ਕੈ ਕਾਮਿ ਨ ਆਇਆ॥

-ਟੋਡੀ ੫, ੪,੩:੨ (712)

ਬਿੰਜਨ - ਵਿਅੰਜਨ, ਖਾਦ ਪਦਾਰਥ, ਭੋਜਨ, ਭਾਜੀ, ਰੋਟੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਖਾਣ ਦੀ ਚੀਜ਼

* **ਬਿੰਜਨ** ਭੋਜਨ ਅਨਿਕ ਪਰਕਾਰਾ॥

-ਆਸਾ ੫,੧੧,੩:੧ (373)

ਬਿਧਵਾ - ਵਿਧਵਾ, ਪਤੀ ਵਿਹੂਣ, ਰੰਡੀ

* ਜਿਉ ਤਨੁ **ਬਿਧਵਾ** ਪਰ ਕਉ ਦੇਈ॥

-ਗਉ ੧,ਅਸ ੧੧, ੬:੧ (226)

ਬਿਨੋਦ - ਖੇਲ ਤਮਾਸ਼, ਖੇਡ

* ਤਿਥੈ ਨਾਦ **ਬਿਨੋਦ** ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ॥

-ਜਪੁ ੧,੩੬:੨ (7)

ਬਿਨੋਦਾ - ਰਾਗ ਹਿੰਡੋਲ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

* ਸਰਸਬਾਨ ਅਉ ਆਹਿ **ਬਿਨੋਦਾ**॥

-ਰਾਗ ੧:੩੧ (1430)

ਬਿਪਾਸ - ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ

* ਗੋਬਿੰਦ ਵਾਲੁ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ ਸਮ ਜਲੁਨ ਤੀਰਿ **ਬਿਪਾਸ** ਬਨਾਯਉ॥

-ਸਵ ੪,ਨਲ ੧੦:੪ (1400)

ਬਿਭੂਖਣ - ਗਹਿਣੇ, ਜੇਵਰ, ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ

* ਮੁਖਿ ਝੂਠ **ਬਿਭੂਖਣ** ਸਾਰੰ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੨੪ਸ,੧,੨:੩ (470)

* ਬਸਤ੍ਰ **ਬਿਭੂਖਨ** ਸੁਖ ਬਹੁਤ ਬਿਸੇਖੈ॥

-ਆਸਾ ੫,੧੧,੨:੧ (373)

ਬਿਲਾਵਲ – ਇਕ ਸ਼ੁਧ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ, ਗਾਇਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਦਾ ਆਰੰਭ

* ਲਲਤ **ਬਿਲਾਵਲ** ਗਾਵਹੀ ਅਪੁਨੀ ਅਪੁਨੀ ਭਾਂਤਿ॥

–ਰਾਗ ੧:੧੧ (1429)

ਬੀਜਨਾ – ਪੱਖਾ

* ਕੇਸਾ ਕਾ ਕਰਿ **ਬੀਜਨਾ** ਸੰਤ ਚਉਰੁ ਢੁਲਾਵਉ॥

–ਸੂਹੀ ੫,੪੨,੨:੧ (745)

* ਦੇਉ ਸੂਹਨੀ ਸਾਧ ਕੈ **ਬੀਜਨੁ** ਢੋਲਾਵਉ॥

–ਬਿਲਾ ੫,੫੧,੧:੨ (813)*

ਬੀਣਾ – ਵੀਣਾ, ਇਕ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼

* **ਬੀਣਾ** ਸਬਦੁ ਵਜਾਵੈ ਜੋਗੀ ਦਰਸਨਿ ਰੂਪਿ ਅਪਾਰਾ॥

–ਆਸਾ ੧,੮,੪:੧ (351)

* ਬਾਜੰਤ ਨਾਨਕ ਸਬਦ **ਬੀਣਾ**॥

–ਸਸ ੫, ੧੩:੬ (1355)

ਬੁਜੇ – ਕਿਸੇ ਮੋਰੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਲੱਕੜ ਦਾ ਗੁੱਲਾ, ਡਾਟ ਜਾਂ ਕਾਕ

* ਕੰਨੀ **ਬੁਜੇ** ਦੇ ਰਹਾਂ ਕਿਤੀ ਵੈਗ ਪਉਣੁ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੮੮:੨ (1382)

ਬੁਤ – (ਫਾ. ਬੁਤ) ਮੂਰਤੀ, ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਤ ਆਦਿ ਦਾ ਬਣਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਆਕਾਰ

* **ਬੁਤ** ਪੂਜਿ ਪੂਜਿ ਹਿੰਦੂ ਮੂਏ ਤੁਰਕ ਮੂਏ ਸਿਰੁ ਨਾਈ॥

–ਸਰੋ ਕਬ,੧,੧:੨ (654)

ਬੁਰਗੂ – (ਫਾ. ਬੁਰਗੋ) ਤੂਤੀ, ਨਾਦ, ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਾਜਾ

* ਬਾਂਗਾ **ਬੁਰਗੂ** ਸਿੰਙੀਆ ਨਾਲੇ ਮਿਲੀ ਕਲਾਣ॥

–ਸੂਹੀ ੩,ਵਾਰ ੧੪ਸ, ੧,੨:੧ (790)

ਬੁਝਣਾ – ਬੁਝਾਰਤ, ਅੜਉਣੀ, ਬੱਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ, ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ, ਅਕਲ

* ਬੂਝਹੁ ਗਿਆਨੀ **ਬੂਝਣਾ** ਇਹ ਅਕਥ ਕਥਾ ਮਨ ਮਾਹਿ॥

–ਮਾਰੂ ੩, ਵਾਰ ੧੯ਸ,੧,੧:੨ (1093)

ਬੇਸਵਾ - ਕੰਜਰੀ, ਵੇਸਵਾ

* **ਬੇਸਵਾਂ** ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ।

-ਗੂਜ ਤ੍ਰਿਲੋ, ੨,੨:੨ (526)

* ਸਾਕਤ **ਬੇਸੁਆ** ਪੂਤ ਨਿਨਾਮ॥

-ਗਉ ੫, ਅਸ ੭, ੩:੨ (239)

* ਜਿਉ **ਬੇਸਵਾ** ਕੇ ਪਰੈ ਅਖਾਰਾ॥

-ਭੈਰ ਨਾਮ, ੮,੩:੧ (1165)

ਬੇਢੀ - ਤਰਖਾਣ

* ਤੇ ਪਹਿ ਦੁਗਣੀ ਮਜੂਰੀ ਦੇਹਉ ਮੋ ਕਉ **ਬੇਢੀ** ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ ਹੋ॥

-ਸੋਰ ਨਾਮ, ੨,੧:੨ (657)

ਬੇਣੁ - ਬਾਂਸ ਦੀ ਬੰਸਰੀ

* ਤਉ ਅਨਾਦ **ਬੇਣੁ** ਸਹਜ ਮਹਿ ਬਾਇ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਵਾ ੧:੪ (344)

ਬੇਦ - ਵੇਦ, ਗਿਆਨ ਭਰੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਹਿੰਦੂਆ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ

* ਸਾਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ **ਬੇਦ** ਚਾਰਿ ਮੁਖਾਗਰ ਬਿਚਾਰੇ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੬,੫:੧ (70)

*ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਪੁਰਾਣ ਚਤੁਰ **ਬੇਦਹ** ਖਟੁ ਸਾਸਤ੍ਰ ਜਾਕਉ ਜਪਾਤਿ॥

-ਸਾਰ੫, ੧੧,੧:੨ (1205)*

*ਕੇਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ **ਬੇਦਾ** ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ੧,ਅਸ ੫,੭:੧ (56)

***ਬੇਦੁ** ਪੁਕਾਰੇ ਵਾਚੀਐ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਆਸੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੭,੬:੧ (57)

ਬੇਨ- ਬੀਨ, ਵੀਣਾ, ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼

*ਅਨਿਕ ਪਾਰਜਾਤ ਅਨਿਕ ਮੁਖਿ **ਬੇਨ**॥

-ਸਾਰ ੫, ਅਸ ੨,੫:੨ (1236)

*ਅਖੰਡ ਮੰਡਲ ਨਿਰੰਕਾਰ ਮਹਿ ਅਨਹਦ **ਬੇਨੁ** ਬਜਾਵਉਗੋ॥

-ਰਾਮ ਨਾਮ, ੨,੧:੨ (972)

ਬੇਬਾਣੁ- ਅਰਥੀ, ਮੁਰਦਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਤਖਤਾ

*ਹਰਿ ਕਥਾ ਪੜੀਐ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸੁਣੀਐ **ਬੇਬਾਣੁ** ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਗੁਰ ਭਾਵਏ॥

-ਰਾਮ ਸੁੰਦ, ਸਦ ੫, ੩ (923)

ਬੇਰੀ- ਨੌਕਾ, ਕਿਸ਼ਤੀ, ਤੁਲਾ, ਬੰਧਨ, ਬੇੜੀ ਵੱਡੀ,

*ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਿ ਤੇਰੀ ਕਾਟਿ **ਬੇਰੀ** ਸੰਸਾਰੁ ਸਾਗਰੁ ਤਾਰੀਐ॥

-ਬਿਹਾ੫, ਛੰਤ ੬,੨:੩ (545)

*ਕਬੀਰ **ਬੇੜਾ** ਜਰਜਰਾ ਫੂਟੇ ਛੇਂਕ ਹਜ਼ਾਰ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੩੫:੧ (1366)

*ਨ **ਬੇੜੀ** ਨ ਤੁਲਹੜਾ ਨਾ ਪਾਈਐ ਪਿਰੁ ਦੂਰਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੯,੧:੩ (17)

*ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ **ਬੇੜੁ** ਸਚਾ ਰਖਸੀ॥

-ਮਲਾ੧,ਵਾਰ ੧੬:੫ (1290)

*ਜਪ ਤਪ ਕਾ ਬੰਧੁ **ਬੇੜੁਲਾ** ਜਿਤੁ ਲੰਘਹਿ ਵਹੇਲਾ॥

-ਸੂਹੀ ੨,੪, ੧:੧ (729)

*ਸਭੁ ਪਰਵਾਰੁ ਚੜਾਇਆ **ਬੇੜੇ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੬੧,੧:੨ (337)

*ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਅਨੁ ਭਾਈ ਸਤਿਗੁਰ **ਬੇੜੈ** ਚਾੜਿ॥

-ਸੋਰਠ, ਅਸ ੨,੨:੨ (638)

ਬੈਸ- ਵੈਸ਼, ਖੇਤੀ ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ,

*ਬ੍ਰਹਮਨ **ਬੈਸ** ਸੂਦ ਅਰੁ ਖ੍ਯ੍ਰੀ ਡੋਮ ਚੰਡਾਰ ਮਲੇਛ ਮਨ ਸੋਇ॥

-ਬਿਲਾ ਰਵਿ, ੨,੧:੧ (858)

*ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਸੂਦ **ਬੈਸੁ** ਉਪਰੈ ਸਿਮਰਿ ਚੰਡਾਲਾ॥

-ਗਉ ੫, ਥਿਤੀ ੧੭:੭ (300)

ਬੈਸੰਤਰ- ਅਗਨੀ, ਅੱਗ

*ਕਈ ਕੋਟਿ ਪਵਣ ਪਾਣੀ **ਬੈਸੰਤਰ**॥

-ਗਉ੫, ਸੁਖ ੧੦, ੩:੫ (275)

ਬੈਦ- ਵੈਦ, ਹਕੀਮ,
*ਰਾਮ ਮਾਇ ਹੋਹਿ **ਬੈਦ** ਬਨਵਾਰੀ॥

-ਸੋਰ ਭੀਖ, ੧,੧:੧ (659)*

***ਬੈਦਕ** ਨਾਟਿਕ ਦੇਖਿ ਭੁਲਾਨੇ ਮੈ ਹਿਰਦੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪੀਹ ਲਗਈਆ॥

-ਬਿਲਾ੪, ਅਸ ੬,੨:੨ (836)

*ਮੇਰਾ **ਬੈਦੁ** ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦਾ।

-ਸੋਰ ੫, ੩੪,੧:੧ (618)*

***ਬੈਦੂੰ** ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਆਰਾਧਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ॥

-ਸਸ ੫, ੪੯,੫ (1358)

ਬੈਰਾਧਰ- ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,
*ਬੈਰਾਧਰ ਗਜਧਰ ਕੇਦਾਰਾ॥

-ਰਾਗ ੧:੫੫ (1430)

ਬੈਰਾਰੀ- ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ,
*ਬੈਰਾਰੀ ਕਰਨਾਟੀ ਧਰੀ॥

-ਰਾਗ ੧:੪੩ (1430)

ਬੋਹਥਿ- ਜਹਾਜ਼
*ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਗਤੀ ਚਰਣ **ਬੋਹਿਥ** ਪ੍ਰਭ ਦੇਤੁ॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ ੭:੮ (134)

***ਬੋਹਿਥੜਾ** ਹਰਿ ਚਰਣ ਮਨ ਚੜਿ ਲੰਘੀਐ॥

-ਆਸਾ ੫, ੧੧੦, ੧:੧ (398)*

*ਆਪੇ ਸਾਗਰੁ **ਬੋਹਿਥਾ** ਆਪੇ ਪਾਰੁ ਅਪਾਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੩,੩:੧ (54)

ਬ੍ਰਹਮਾ- ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ
*ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਈਸਰੁ **ਬ੍ਰਹਮਾ** ਦੇਵੀ ਸੋਹਨਿ ਤੇਰੇ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ॥

-ਆਸਾ ੧, ਸਦ ੧੧:੬ (8)

ਬ੍ਰਤ- ਵਰਤ, ਅੰਨ ਨਾ ਖਾਣਾ, ਇਕ ਪੁਨਯ ਕਰਮ, ਫਾਕਾ ਦੇਣਾ
*ਕਰਮ ਧਰਮ ਨੇ **ਬ੍ਰਤ** ਪੂਜਾ॥

-ਗਉ ੫, ੧੬੫,੨:੧ (199)

*ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ **ਬ੍ਰਤਕਾਰੀ**॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੧, ੧੪, ੩:੩ (1331)

*ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਸਹਾਰੈ ਸੁ ਇਹ **ਬ੍ਰਤਿ** ਚੜੈ॥

-ਗਉ ਕਬ, ਵਾ, ੬:੧ (344)

*ਖਿਮਾ ਗਹੀ **ਬ੍ਰਤੁ** ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੭, ੧:੧ (223)

ਬ੍ਹਪਾਰੁ- ਵਣਜ, ਵਿਪਾਰ
*ਹਉ ਬਨਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ ਸਹਜ ਕਰਉ **ਬ੍ਹਪਾਰੁ**॥

-ਗਉ ਰਵਿ, ੧,੨:੧ (346)

ਭਉਰਾਨਦ- ਰਾਗ ਮਾਲਕ ਉਸ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,
*ਖਉ ਖਟ ਅਉ **ਭਉਰਾਨਦ** ਗਾਏ॥

-ਰਾਗ ੧:੨੧ (1430)

ਭਸਮਤੀ- ਭੱਠੀ, ਰਸੋਈ, ਲੰਗਰ, ਧੂਣੀ, ਚੁਲ੍ਹਾ
*ਅੰਡ ਟੂਕ ਜਾ ਚੈ **ਭਸਮਤੀ**॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧,੩:੫ (1292)

ਭਗਵਉ- ਗੇਰੂ ਰੰਗ, ਗੇਰੂਆਂ, ਗੇਰੀ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਕੱਪੜਾ
*ਕਹਾ ਭਇਚ ਜਉ ਮੂਡੁ ਮੁਡਾਇਓ **ਭਗਵਉ** ਕੀਨੋ ਭੇਸੁ॥

-ਸੋਰ ੯, ੧੦, ੧:੨ (633)*

*ਇਕਿ **ਭਗਵਾ** ਵੇਸੁ ਕਰਿ ਫਿਰਹਿ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸਾ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੫:੨ (140)

*ਜੋਗ ਨ **ਭਗਵੀ** ਕਪੜੀ ਜੋਗੁ ਨ ਮੈਲੇ ਵੇਸਿ॥

-ਸਲੋ ੩, ੬੪:੧ (1420)

***ਭਗਵੈ** ਵੇਸਿ ਭ੍ਰਮਿ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਇ॥

-ਬਸੰ ੩, ੧੨, ੨:੧ (1176)

ਭਟ- ਜਸੁ ਗਾਇਕ ਕਵੀ, ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਸ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ
*ਕਰਮ ਕਰਿ ਤੁਅ ਦਰਸ ਪਰਸ ਪਾਰਸ ਸਰ ਬਲੁ **ਭਟ** ਜਗੁ ਗਾਇਯਉ॥

-ਸਵ ੪, ਬਲ ੪:੩ (1405)

*ਅਬ ਰਾਖਹੁ ਦਾਸ ਭਾਟ ਕੀ ਲਾਜ

–*ਸਵ ੪, ਨਲ, ੧੨:੧ (1400)*

*ਇਕ ਹਿੰਦਵਾਣੀ ਅਵਰ ਤੁਰਕਾਣੀ **ਭਟਿਆਣੀ** ਠਕੁਰਾਣੀ॥

–*ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨, ੬:੧ (418)*

*ਸੋ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਅਹਿਨਿਸਿ ਜਪੈ ਦਾਸੁ **ਭਟੁ** ਬੇਨਤਿਕ ਹੈ॥

~*ਸਵ ੪, ਨਲ ੭:੫ (1399)*

ਭਠ– ਭੱਠੀ, ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਣ ਦਾ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਨੂਰ

*ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਇਉ ਮਾਂਨਈ ਹੋਇ ਗਈ **ਭਠ** ਛਾਰ॥

–*ਸਲੋ ਕਬ, ੧੯੫:੧ (1375)*

***ਭਾਠੀ** ਗਗਨੁ ਸਿੰਙਿਆ ਅਰੁ ਚੁੰਙਿਆ ਕਨਕ ਕਲਸ ਇਕੁ ਪਾਇਆ॥

–*ਸਿਰੀ ਕਬ, ੩,੨:੧ (92)*

*ਕਬੀਰ ਸੰਤਨ ਕੀ ਝੁੰਗੀਆ ਭਲੀ **ਭਠਿ** ਕੁਸਤੀ ਗਾਉ॥

–*ਸਲੋ ਕਬ, ੧੫:੧ (1365)*

ਭੰਡਾਰਣਿ– ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਰਸੋਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ, ਭੰਡਾਰੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਭੰਡਾਰਾ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ

*ਭੁਗਤਿ ਗਿਆਨੁ ਦਇਆ **ਭੰਡਾਰਣਿ** ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ ਨਾਦ॥

–*ਜਪੁ ੧, ੨੯:੧ (6)*

ਭਤਿਆ– ਭੋਜਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲਿਜਾਈ ਗਈ ਰੋਟੀ,

*ਓਨਾ ਇਕੋ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਇਕਾ ਉਨ **ਭਤਿਆ**॥

–*ਰਾਮ ੫, ਵਾਰ ੪:੪ (958)*

ਭਤੀਜੀ– ਭਰਾ ਦੀ ਲੜਕੀ

*ਅਗੈ ਸੰਗਤੀ ਕੁੜਮੀ ਵੇਮੁਖੁ ਰਲਣਾ ਨ ਮਿਲੈ ਤਾ ਵਹੁਟੀ **ਭਤੀਜੀ** ਫਿਰਿ ਆਣਿ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥

–*ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੨ਸ, ੪,੧:੫ (306)*

ਭਰਜਾਈਆਂ– ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ, ਭਾਬੀਆਂ, ਮਿਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਹੁਟੀਆਂ

*ਨਾ ਭੈਣਾਂ **ਭਰਜਾਈਆਂ** ਨਾ ਸੇ ਸਸੁੜੀਆਹ॥

–*ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੧੦, ੧:੧ (1015)*

ਭਾਸਕਰ- ਰਾਗ ਹਿੰਡੋਲ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਸੁਰਮਾਨੰਦ ਭਾਸਕਰ ਆਏ॥

-ਰਾਗ ੧, ੨੮ (1430)

ਭਾਜਨ- ਭਾਂਡੇ, ਬਰਤਨ

*ਏਕਲ ਮਾਟੀ ਕੁੰਜਰ ਚੀਟੀ ਭਾਜਨ ਹੈ ਬਹੁ ਨਾਨਾ ਰੇ॥

-ਮਾਲੀ ਨਾਮ, ੩੧:੧ (988)

ਭਾਂਡ- ਭੰਡ, ਭੈੜੇ ਪੁਰਸ਼, ਨਿਰਲਜ ਗਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ

*ਸਿਮਰਹਿ ਨਾਹੀ ਜੋਨਿ ਦੁਖ ਨਿਰਲਜੇ ਭਾਂਡ॥

-ਬਿਲਾ ੫, ੫੮, ੨:੨ (815)

ਭਾਂਡਾ- ਬਰਤਨ, ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ,

*ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ॥

-ਜਪੁ ੧, ੩੮:੪ (8)

*ਸੂਚੈ ਭਾਡੈ ਸਾਚੁ ਸਮਾਵੈ ਵਿਰਲੇ ਸੂਚਾਚਾਰੀ॥

-ਸੋਰ ੧, ੬, ੫:੧ (597)

*ਓਧੈ ਭਾਂਡੈ ਟਿਕੈ ਨ ਕੋਇ॥

-ਗਉ ੩, ੨੩,੪:੨ (158)

ਭਤੀਜੇ- ਭਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

*ਪੁਤ ਭਾਈ ਭਾਤੀਜੇ ਰੋਵਹਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ॥

-ਵਡ੧, ਅਲਾ ੫, ੪:੪ (582)

ਭਾਤੁ- ਭਤ, ਰਿਝੇ ਹੋਏ ਚਉਲ, ਭੋਜਨ

*ਭਾਤੁ ਪਹਿਤਿ ਅਰੁ ਲਾਪਸੀ ਕਰਕਰਾ ਕਾਸਾਰੁ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪, ੪:੧ (479)

ਭਾਦਉ- ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਮਹੀਨਾ, ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਹੀਨਾ

*ਭਾਦਉ ਭਰਮਿ ਭੁਲੀ ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਪਛੁਤਾਣੀ॥

-ਤੁਖਾ ੧, ਬਾਰ ੧੦:੧ (1108)

*ਰੁਤਿ ਬਰਸੁ ਸੁਹੇਲੀਆ ਸਾਵਣ ਭਾਦਵੇ ਆਨੰਦ ਜੀਉ॥

-ਰਾਮ ੫, ਰੁਤੀ ੪:੧ (928)

*ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੂਜੈ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥

–ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਹ ੭:੧ (134)

ਭਾਨਜੀ– ਭੈਣ ਦੀ ਲੜਕੀ

*ਸਗਲਿਆ ਕੀ ਹਉ ਬਹਿਨ ਭਾਨਜੀ ਜਿਨਹਿ ਬਰੀ ਤਿਸੁ ਚੇਰੀ॥

–ਅਸਾ ਕਬ, 8, ੨:੨ (476)

ਭਾਭੀ– ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਭਾਬੀ

*ਤੀਜੈ ਭਯਾ ਭਾਭੀ ਬੇਬ॥

–ਮਾਝ੧, ਵਾਰ੧ਸ, ੧,੨:੩ (137)

ਭਾਰਜਾ– ਰਾਗਨੀ, ਇਸਤਰੀ

*ਸਰਸ ਅਹੀਰੀ ਲੈ ਭਾਰਜਾ॥

–ਰਾਗ ੧:੨੭ (1430)

ਭੀਖਕ– ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ, ਭਿਖਾਰੀ ਮੰਗਤਾ, ਫ਼ਕੀਰ

*ਹਮ ਭੀਖਕ ਭੇਖਾਰੀ ਤੇਰੇ ਤੂ ਨਿਜ ਪਤਿ ਹੈ ਦਾਤਾ॥

–ਧਨਾ ੩, ੯,੧:੧ (666)

*ਕੋਈ ਭੀਖਕੁ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ॥

–ਆਸਾ ੧, ੧੮,੧:੧ (354)

ਭੂਸੀ– ਭੂਸੜੀ ਰੋਟੀ, ਮੂਲੀ, ਗੁੜ, ਖੰਡ ਆਦਿ ਪਾ ਕੇ ਪਕਾਈ ਰੋਟੀ

*ਕਬੀਰ ਸਾਧੂ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਰਹਉ ਜਉ ਕੀ ਭੂਸੀ ਖਾਉ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੯੮:੧ (1369)

ਭੂਖਨ– ਗਹਿਣੇ, ਜ਼ੇਵਰ, ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ,

*ਕਨਿਕ ਭੂਖਨ ਕੀਨੇ ਬਹੁ ਰੰਗਾ॥

–ਸੂਹੀ ੫,੧,੨:੨ (736)

ਭੂਤਨਾ– ਭੈੜੀ ਰੂਹ, ਡੈਣ, ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ

*ਕੋਈ ਆਖੈ ਭੂਤਨਾ ਕੋ ਕਹੈ ਬੇਤਾਲਾ॥

–ਮਾਰੂ ੧, ੭,੧:੧ (991)

ਭੇਸ– ਪੁਸ਼ਾਕ, ਲਿਬਾਸ, ਸਾਂਗ, ਰੂਪ, ਬਾਣਾ, ਭੇਖ

*ਕਬੀਰ ਆਈ ਮੁਝਹਿ ਪਹਿ ਅਨਿਕ ਕਰੇ ਕਰਿ ਭੇਸ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੮:੧ (1364)

*ਕਹਾ ਭਇਓ ਜਉ ਮੂਡੁ ਮੁਡਾਇਓ ਭਗਵਉ ਕੀਨੋ **ਭੇਸੁ**॥

-ਸੋਰ ੯,੧੦,੧:੨ (633)

*ਬਹੁ **ਭੇਖ** ਕਰਿ ਭਰਮਾਈਐ ਮਨਿ ਹਿਰਦੈ ਕਪਟੁ ਕਮਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੩,੩੫,੧:੧ (26)

ਭੇਖਾਰੀ- ਭਿਖਾਰੀ, ਭਿੱਛਿਆ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ, ਮੰਗਤਾ

*ਇਕਿ ਦਾਤੇ ਇਕਿ **ਭੇਖਾਰੀ** ਜੀ ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣਾ॥

-ਆਸਾ ੪, ਸੋਪੁ ੧,੨:੨ (11)

ਭੇਰੀ- ਵੱਡਾ ਨਗਾਰਾ, ਨਫ਼ੀਰੀ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਗਾਰਾ

*ਕਹਾ ਸੁ ਖੇਲ ਤਬੇਲਾ ਘੋੜੇ ਕਹਾ **ਭੇਰੀ** ਸਹਨਾਈ॥

-ਆਸਾ੧,ਅਸ ੧੨,੧:੧ (417)

ਭੈਣ- ਮਾਂ ਪਿਓ ਜਾਈ, ਬੇਬੇ

***ਭੈਣ** ਭਾਈ ਸਭ ਸਜਣਾ ਤੁਧੁ ਜੇਹਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ਜੀਉ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੧੯,੧:੩ (73)

*ਨਾ **ਭੈਣਾ** ਭਰਜਾਈਆ ਨਾਸੇ ਸਸੁੜੀਆਹ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੧੦, ੧:੧ (1015)

ਭੈਰਵੀ- ਇਕ ਰਾਗਨੀ, ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,

*ਪ੍ਰਥਮ **ਭੈਰਵੀ** ਬਿਲਾਵਲੀ॥

-ਰਾਗ ੧:੫ (1429)

ਭੋਜਨ- ਖਾਣਯੋਗ ਪਦਾਰਥ, ਖਾਣਾ, ਰੋਟੀ, ਪਰਸ਼ਾਦ, ਖ਼ੁਰਾਕ, ਅੰਨ, ਰਸਦ

*ਅੰਦਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ ਛਾਦਨ **ਭੋਜਨ** ਕੀ ਆਸਾ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੫:੩ (140)

*ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਹਰਿ **ਭੋਜਨਿ** ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੀ ਅਖੀ ਅਨ ਕਉ ਸੰਤੋਖੁ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸਨ॥

-ਕਾਨ ੫, ੨੯, ੧:੨ (1302)

*ਹਰਿ ਪੈਨਣੁ ਨਾਮੁ **ਭੋਜਨੁ** ਥੀਆ॥

-ਮਾਝ ੫, ੧੭,੪:੨ (99)

ਭ੍ਰਾਤ- ਭਰਾ, ਭਾਈ, ਭਰਾਤਾ,

*ਸੁਤ **ਭ੍ਰਾਤ** ਮੀਤ ਬਨਿਤਾ ਸੰਗਿ ਹਸਹਿ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੪,੨:੨ (267)

*ਨਹ ਚਿੰਤਾ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭ੍ਰਾਤਹ ਨਹ ਚਿੰਤਾ ਕਛੁ ਲੋਕ ਕਹ॥

-ਸਸ ੫, ੧੫:੧ (1355)

*ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬੰਧਪੁ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭ੍ਰਾਤਾ॥

-ਮਾਝ ੫, ੩੧,੧:੨ (103)

ਮਸਕਲ- (ਅ.ਮਸਕਲ) ਜੰਗਾਲ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਔਜ਼ਾਰ (ਸੰਦ)

*ਅਵਲਿ ਅਉਲਿ ਦੀਨੁ ਕਰਿ ਮਿਠਾ **ਮਸਕਲ** ਮਾਨਾ ਮਾਲੁ ਮੁਸਾਵੈ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰਦਸ, ੧,੧:੨ (141)

*ਦਰੁ ਸੇਵੇ ਉਮਤਿ ਖੜੀ **ਮਸਕਲੈ** ਹੋਇ ਜੰਗਾਲੀ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੩:੬ (967)

ਮਸਤਅੰਗ- ਮਗ ਮਾਲ ਕਉਸ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ,

*ਮਾਰੂ **ਮਸਤਅੰਗ** ਮੇਵਾਰ॥

-ਰਾਗ ੧:੧੯ (1430)

ਮਸਵਾਣੀ- ਦਵਾਤ, ਮਸਿ (ਸਿਆਹੀ) ਰੱਖਣ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ

*ਸਚੁ ਕਾਗਦੁ ਕਲਮ **ਮਸਵਾਣੀ** ਸਚੁ ਲਿਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੩, ੭:੩ (123)

*ਕਲਉ ਮਸਾਜਨੀ ਕਿਆ ਸਦਾਈਐ ਹਿਰਦੈ ਹੀ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ਵਾਰ ਪਸ, ੩,੧:੧ (84)

ਮਸਾਣ- ਉਹ ਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਲੋਥਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਰਘਟ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ,

*ਭੂਮਿ **ਮਸਾਣ** ਕੀ ਭਸਮ ਲਗਾਈ ਗੁਰਬਿਨੁ ਤਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥

-ਗੂਜਾ ਤ੍ਰਿਲੋ ੧, ੨:੨ (526)

*ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਪੜਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਹੋਰੁ ਨ ਪੂਜਉ ਮੜੈ **ਮਸਾਣਿ** ਨ ਜਾਈ॥

-ਸੋਰ ੧, ਅਸ ੧,੧:੧ (634)

*ਇਕਨ੍ਹਾ ਪੇਰਣ ਸਿਰ ਖੁਰ ਪਾਟੇ ਇਕਨ੍ਹਾ ਵਾਸੁ **ਮਸਾਣੀ**॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨, ੬:੨ (418)

*ਕਬੀਰ ਸਤੀ ਪੁਕਾਰੈ ਚਿਹ ਚੜੀ ਸੁਨੁ ਹੋ ਬੀਰ ਮਸਾਨ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੮,੫:੧ (1368)

*ਤਬ ਕੁਲੁ ਕਿਸ ਕਾ ਲਾਜਸੀ ਜਬਲੇ ਧਰਹਿ ਮਸਾਨਿ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੧੬੬:੨ (1373)

*ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਉਪਜੈ ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨੁ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੩੬:੨ (1379)

ਮਸੀਤਿ– (ਅ.ਮਸਜਿਦ), ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਮਸੀਤ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ

*ਮਿਹਰ ਮਸੀਤਿ ਸਿਦਕੁ ਮੁਸਲਾ ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ ਕੁਰਾਣੁ॥

–ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੭ਸ, ੧,੧:੧ (140)

*ਦੇਹੀ ਮਹਜਿਦਿ ਮਨੁ ਮਉਲਾਨਾ ਸਹਜ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰੈ॥

–ਭੈਰ ਨਾਮ, ੧, ੩:੧ (1167)

ਮਸੁ– ਸਿਆਹੀ, ਮੰਸੁ,

*ਮਸੂ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ ਲੇਖਣਿ ਪਉਣੁ ਚਲਾਉ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੨,੪:੨ (15)

*ਜਸ ਕਾਗਦਪਰ ਮਿਟੈ ਨ ਮੰਸੁ॥

–ਗੋਂਡ ਕਬ, ੫,੪:੪ (871)

ਮਹਰ– ਮੁਖੀਆ, ਸਰਦਾਰ, ਚੌਧਰੀ, ਮਹੱਤਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ

*ਮਹਰ ਮਲੂਕ ਕਹਾਈਐ ਰਾਜਾ ਰਾਉ ਕਿ ਖਾਨੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੬, ੬:੧ (63)

ਮਹਾਜਨਾ– ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਮੁਖੀ,

*ਮਿਲਿ ਆਏ ਨਗਰ ਮਹਾਜਨਾ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਓਟ ਗਹੀ।

–ਤੁਖਾ੪, ਛੰਤ ੪, ੬:੧ (1117)

*ਆਪਿ ਮਹਾਜਨੁ ਆਪੇ ਪੰਚਾ ਆਪਿ ਸੇਵਕ ਕੈ ਕਾਮ॥

–ਸਾਰ ੫, ੬੩, ੧:੧ (1216)

ਮਹਾਵਤ– (ਸ.ਮਹਾਮਾਤ) ਹਾਥੀ ਹੱਕਣ ਵਾਲਾ

*ਰੇ ਮਹਾਵਤ ਤੁਝੁ ਡਾਰਉ ਕਾਟਿ॥

–ਗੋਂਡ ਕਬ, ੪, ੨:੧ (871)

ਮਹਿਖਾਸਾ- ਝੋਟੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇਕ ਦੈਂਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ

*ਸਹ ਸਬਾਹੁ ਮਧੁ ਕੀਟ **ਮਹਿਖਾਸਾ**॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੯,੬:੧ (224)

ਮਹਿੰਦੀ- (ਅ.ਹਿਨਾ) ਇਕ ਬੂਟੇ ਦੇ ਹਰੇ ਪੱਤੇ ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਪੀਸ ਘੋਲ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਲਾਣ ਨਾਲ ਲਾਲ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਮਹਿੰਦੀ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਤ੍ਵਚਾ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

*ਕਬੀਰ **ਮਹਿਦੀ** ਕਰਿ ਕੈ ਘਾਲਿਆ ਆਪੁ ਪੀਸਾਇ ਪੀਸਾਇ॥

-ਰਾਮ ੩, ਵਾਰ ਕਸ, ਕਬ, ੧:੧ (947)

*ਪ੍ਰਭ ਆਨਿ ਆਨਿ **ਮਹਿਦੀ** ਪੀਸਾਈ ਆਪੇ ਘੋਲਿ ਘੋਲਿ ਅੰਗਿ ਲਈਆ॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੬,੮:੧ (837)

ਮਕਰੰਦ- ਫੁਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਦ ਅਥਵਾ ਰਸ

*ਹਰਿ ਚਰਣ ਕਵਲ **ਮਕਰੰਦ**, ਲੋਭਿਤ ਮਨੋ ਅਨ ਦਿਨੋ ਮੋਹਿ ਆਹੀ ਪਿਆਸਾ।

-ਧਨਾ ੧, ੩, ੪:੧ (13)

ਮੰਗਲਨ- ਰਾਗ ਹੰਡੋਲ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ।

*ਚੰਦ੍ਰ ਬਿੰਬ **ਮੰਗਲਨ** ਸੁਹਾਏ॥

-ਰਾਗ ੧:੩੦ (1430)

ਮੰਘਰ- ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਨਾਂ

***ਮੰਘਰ** ਮਾਹੁ ਭਲਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵਏ॥

-ਤੁਖਾ੧, ਬਾਰਾ ੧੩:੧ (1109)

***ਮੰਘਿਰਿ** ਮਾਹਿ ਸੋਹੰਦੀਆ ਹਰਿ ਪਿਰ ਸੰਗਿ ਬੈਠੜੀਆਹ॥

-ਮਾਝ੧, ਬਾਰਾ ੧੦:੧ (135)

ਮਜੀਠ- ਪੱਕਾ ਰੰਗ, ਇਕ ਵੇਲ ਜਿਸ ਦੀ ਡੰਡੀ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

*ਆਪੇ ਹੀਰਾ ਨਿਰਮਲਾ ਆਪੇ ਰੰਗ **ਮਜੀਠ**॥

-ਸੂਹੀ ੧, ੪,੧:੧ (729)*

*ਤੇਰਾ ਏਕੋ ਨਾਮੁ **ਮੰਜੀਠੜਾ** ਰਤਾ ਮੇਰਾ ਚੋਲਾ ਸਦਰੰਗ ਢੋਲਾ॥

-ਸੂਹੀ ੧, ੪, ੧:੧ (729)*

*ਪ੍ਰਿਉ ਸਹਜ ਸੁਭਾਈ ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ ਮਨਿ ਲਾਗਾ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠਾ॥

-ਆਸਾ ੫, ਛੰਤ ੩,੧:੫ (454)

*ਅਨਦਿਨੁ ਸਦਾ ਰਵੈ ਕਿ ਦਿਨੁਰਾਤੀ **ਮਜੀਠੈ** ਰੰਗੁ ਬਣਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੫,੪:੩ (112)

*ਅੰਦਰੁ ਰਚੈ ਸਚ ਰੰਗਿ ਜਿਉ **ਮੰਜੀਠੈ** ਲਾਲੁ॥

-ਮਲਾ੧, ਵਾਰ੧ਸ, ੩,੧:੩ (1279)

ਮਟਿਆ- ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ, ਮਠ, ਸਥਾਨ

*ਕੋਇ ਨ ਜਾਣੈ ਕੀਮ ਕੇਵਡੁ **ਮਟਿਆ**॥

-ਰਾਮ ੫, ਵਾਰ ੧:੭ (957)

ਮਟੁਕੀ- ਛੋਟੀ ਗਾਗਰ, ਛੋਟਾ ਬਰਤਨ, ਛੋਟੀ ਮਟਕੀ

*ਕਾਚੀ **ਮਟੁਕੀ** ਬਿਨਸਿ ਬਿਨਾਸਾ॥

-ਆਸਾ ੫, ੧੩, ੩:੧ (374)

ਮਣਕੜਾ- ਮਣਕਾ, ਮੋਤੀ

*ਆਪੇ ਜਾਲ **ਮਣਕੜਾ** ਆਪੇ ਅੰਦਰਿ ਲਾਲੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੨੫, ੨:੨ (23)

*ਸੂਤੁ ਏਕੁ ਮਣਿ ਸਤ ਸਹੰਸ ਜੈਸੇ ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਪ੍ਰਭ ਸੋਈ॥

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੧,੧:੩ (485)*

ਮਣੀ- ਹੀਰਾ, ਰਤਨ, ਜਵਾਹਰ, ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ

*ਮੋਹਣੀ ਮੁਖਿ **ਮਣੀ** ਸੋਹੈ ਕਰੇ ਰੰਗਿ ਪਸਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧,੨:੨ (14)

*ਸਚੁ ਸਹਜੁ ਅਨਦੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸਿ ਸਚੀ ਗੁਰ ਮਣੀਆ॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਵਾਰ ੧੨:੪ (854)

ਮੰਤ੍ਰ- ਮੰਤਰ, ਉਪਦੇਸ਼, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਪਿਆ ਸ਼ਬਦ/ਵਾਕੰਸ਼,

*ਸਿਮਰਿ ਮਨਾ ਪੂਰੇ ਗੁਰ **ਮੰਤ੍ਰਾ**॥

-ਗਉ ੫, ੬੪,੨:੪ (184)

*ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਹੀਰਾ ਗੁਰਿ ਦੀਨੋ **ਮੰਤਾਨੀ**॥

-ਧਨਾ ੫,੫,੨:੧ (671)

*ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਿ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਠਗਉਰੀ ਮੋਹਹ ਸਾਧੂ **ਮੰਤ੍ਰੇ**॥

-ਗਉ ੫, ਛੰਤ ੪,੧:੨ (249)

*ਅਉਖਧ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ ਸਭਿ ਛਾਰਿ॥

-ਗਉ ੫, ੧੪੯, ੩:੧ (196)

*ਦਸਨ ਬਿਹੂਨ ਭੁਯੰਗੰ ਮੰਤ੍ਰੰ ਗਾਰੁੜੀ ਨਿਵਾਰੰ॥

-ਗਾਥਾ ੫, ੧੬:੧ (1361)

*ਸਿਮਰਤਬ੍ਯ੍ਯ ਰਿਦੈ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰਣਹ॥

-ਗਾਥਾ ੫, ੧੪:੨ (1361)

*ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੜਾ ਚਿਤਾਰਿ ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਨ ਥੀਵਈ॥

-ਗੂਜ ੫, ਵਾਰ੧੩ਸ, ੫,੨:੨ (521)

*ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ॥

-ਗਉ ੫, ੧੧੧, ੪:੧ (188)

ਮੰਦਰ- ਸਵਰਗ, ਬਹਿਸ਼ਤ, ਬੈਕੁੰਠ, ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ, ਘਰ, ਰਾਜ ਭਾਵਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਹਲ, ਮਕਾਨ ਆਦਿ।
*ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਊਸਰਹਿ ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਇ ਜੜਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧,੧:੧ (14)

*ਥਾਨ ਮੁਕਾਮ ਜਲੇ ਬਿਜ ਮੰਦਰਿ ਮੁਛਿ ਮੁਛਿ ਕੁਇਰ ਰੁਲਾਇਆ॥

-ਆਸਾ ੧,ਅਸ ੧੨, ੪:੨ (418)

ਮੰਦਰੀਆ- ਢੋਲਕ, ਪਖਾਵਜ, ਮ੍ਰਿਦੰਗ
*ਮੇਰਾ ਮਨੁ **ਮੰਦਰੀਆ** ਨ ਬਜਾਵੈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੮, ੧:੨ (483)*

ਮੰਦਲੁ- ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਢੋਲ, ਮ੍ਰਿਦੰਗ, ਢੋਲਕੀ
***ਮੰਦਲੁ** ਨ ਬਾਜੈ ਨਟੁ ਪੈ ਸੂਤਾ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੧, ੧:੨ (478)

ਮਦੀਰੇ- ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਘੁੰਗਰੂ, ਨਾਚ ਗਾਉਣ ਦੀ ਝਾਂਜਰ ਜੋ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
*ਤਾਲ **ਮਦੀਰੇ** ਘਟ ਕੇ ਘਾਟ॥

-ਆਸਾ ੧,੪,੧:੧ (349)

ਮਧਾਣੁ- ਮਥਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯੰਤ੍ਰ, ਦਹੀਂ ਰਿੜਕਣ ਦਾ ਸੰਦ, ਮਧਾਣਾ,
*ਜਿਨਿ ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿਆ ਕਰਿ ਮੇਰੁ ਮਧਾਣੁ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੬:੪ (968)

ਮਧੁਰ- ਸੰਗੀਤਮਈ, ਮਿੱਠੀ ਸੁਰਵਾਲੀ

*ਮਧੁਰ ਬਾਨੀ ਪਿਰਹਿ ਮਾਨੀ ਥਿਰੁ ਸੋਹਾਗੁ ਤਾ ਕਾ ਬਣਾ॥

-ਆਸਾ ੫,ਛੰਤ ੭,੨:੫ (457)

ਮਨੀਆਰੁ- ਚੂੜੀਆਂ ਵੇਚਨ ਅਥਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ

*ਨਾ ਮਨੀਆਰੁ ਨ ਚੂੜੀਆਂ ਨਾ ਸੇ ਵੰਗੁੜੀਆਹਾ॥

-ਵਡ ੧,੩,੧:੭ (558)

ਮਰਹਟ- ਮੁਰਦਾਘਾਟ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ, ਮਰਘਾਟ, ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਮੁਰਦਾ ਫੂਕਣ ਦੀ ਥਾਂ

*ਮਰਹਟ ਲਗਿ ਸਭੁ ਲੋਗੁ ਕੁਟੰਬੁ ਮਿਲਿ ਹੰਸੁ ਇਕੇਲਾ ਜਾਇ॥

-ਕੇਦਾ ਕਬ,੬,੧:੨ (1124)

ਮਰਘਟ- ਲਉ ਸਭ ਲੋਗੁ ਕੁੰਟਬੁ ਭਇਓ ਆਗੈ ਹੰਸੁ ਅਕੇਲਾ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੨,੩:੨ (654)

ਮਲਕਲਮਉਤ- (ਅ : ਮਲਕੁਲ ਮੌਤ) ਮੌਤ ਦਾ ਫਰਿਸ਼ਤਾ

*ਮਲਕਲਮਉਤ ਜਾਂ ਆਵਸੀ ਸਭ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਭੰਨਿ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੧੦੦:੩ (1383)

ਮਲਵਾਣੀ- ਗੰਦਾ ਗਲੀਜ਼ ਪਾਣੀ, ਮੈਲਾ ਪਾਣੀ

*ਸਿਰੁ ਖੋਹਾਇ ਪੀਅਹਿ ਮਲਵਾਣੀ ਜੂਠਾ ਮੰਗਿ ਮੰਗਿ ਖਾਹੀ॥

-ਮਾਝ੧, ਵਾਰ ੨੬ਸ, ੧,੧:੧ (149)

ਮਲਾਖਾੜਾ- (ਮਲ+ਅਖਾੜਾ) ਪਹਿਲਾਵਨਾਂ ਦਾ ਅਖਾੜਾ, ਭਾਵ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਜਗਤ, ਖੇਡ-ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਮੈਦਾਨ।

* ਆਪੇ ਛਿੰਝ ਪਵਾਇ ਮਲਾਖਾੜਾ ਰਚਿਆ॥

-ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੪:੧ (1280)

ਮਲਾਰ- ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਰਾਗ

* ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਲਾਰ ਰਾਗੁ ਜੋ ਕਰਹਿ ਤਿਨ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ॥

-ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੧੮ਸ,੩,੧:੧(1285)

ਮਲਾਰੀ- ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

* ਸੋਰਠਿ ਗੋਂਡ ਮਲਾਰੀ ਧੁਨੀ॥

-ਰਾਗ ੧:੫੧ (1430)

ਮਲਾਰੁ- ਬਾਦਬਾਨ, ਖੇਵਟ, ਮਲਾਹ

* ਨਾ ਬੇੜੀ ਨ ਤੁਲਹੜਾ ਨਾ ਤਿਸੁ ਵੰਝੁ **ਮਲਾਰੁ**।”

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੧੦, 8:2 (59)

ਮੜੀ- ਮ੍ਰਿਤ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਸਥਾਨ ਮਸਾਨ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ

* ਰਹੈ ਬੇਬਾਣੀ **ਮੜੀ** ਮਸਾਣੀ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੯ ਸ, ੧, ੨:੧੩(467)

ਮੜੋਲੀ- ਮੱਠ, ਮੰਦਰ

* ਉਸਾਰਿ **ਮੜੋਲੀ** ਰਾਖੈ ਦੁਆਰਾ ਭੀਤਰਿ ਬੈਠੀ ਸਾ ਧਨਾ॥

-ਗਉ ੧,੧੪, 2: (155)

ਮਾਸ- ਮਾਂਸ, ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਚਮੜੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਦਾ ਨਰਮ ਪਦਾਰਥ, ਗੋਸ਼ਤ

* ਸਿੰਘ ਰੁਚੈ ਸਦ ਭੋਜਨ ਮਾਸ

-ਬਸੰ ੫, ੨, ੩:੧(1180)

ਮਾਸਹਾਰੀ- ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲਾ

* ਇਕਿ ਮਾਸਹਾਰੀ ਇਕਿ ਤ੍ਰਿਣੁ ਖਾਹਿ॥

-ਮਾਝ ੧,ਵਾਰ ੧੪ ਸ, ੧,੨:੧(144)

ਮਾਸੀਆ- ਮਾਂ ਦੀ ਭੈਣ

* ਫੁਫੀ ਨਾਨੀ **ਮਾਸੀਆ** ਦੇਰ ਜੇਠਾਨੜੀਆਹ॥

-ਮਾਰੂ ੧,ਅਸ ੨੦,੨:੧ (1050)

ਮਾਹੋ- ਤਾਣਾ, ਸੂਤ, ਰੂੰ ਦਾ ਤਾਗਾ

* ਗਈ ਬੁਨਾਵਨ **ਮਾਹੋ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੫੪,੧:੧(335)*

ਮਾਖਨ- ਮੱਖਣ, ਖਾਣ ਦਾ ਪਦਾਰਥ

* ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਕਢਿ **ਮਾਖਨ** ਕੇ ਗਟਕਾਰੇ॥

-ਨਟ ੪,ਅਸ ੫, ੨:੨ (982)

ਸੰਤਹੁ **ਮਾਖਨੁ** ਖਾਇਆ ਛਾਡਿ ਪੀਐ ਸੰਸਾਰ।

-ਸਲੋ ਕਬ, ੨੮:੨੯ (1365)

ਮਾਖਿਉ- ਸ਼ਹਿਦ, ਇਕ ਮਿੱਠਾ ਪਦਾਰਥ ਜੋ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਬਣਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

* ਕੂੜੁ ਮਿਠਾ ਕੂੜੁ ਮਾਖਿਉ ਕੂੜੁ ਡੋਬੇ ਪੂਰੁ॥

–ਆਸਾ ੨, ਵਾਰ ੧੦ਸ, ੧੧੮ (468)

ਫਰੀਦਾ ਰਬ ਖਜੂਰੀ ਪਕੀਆ ਮਾਖਿਆ ਨਈ ਵਹੰਨਿ੍॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੮੯:੧ (1382)

ਮਾਘਿ- ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਗਿਆਰਵਾਂ ਮਹੀਨਾ

* ਮਾਘਿ ਮਜਨੁ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂਆ ਧੂੜੀ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ॥

–ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ ੧੨, ੧:੧ (135)

ਹਿਮਕਰ ਰੁਤਿ ਮਨਿ ਭਾਵਤੀ ਮਾਘੁ ਫਗਣੁ ਗੁਣਵੰਤ ਜੀਉ॥

–ਰਾਮ ੫,ਰੁਤੀ ੭:੧ (929)

ਮਾਛੀ- ਮਛੇਰਾ, ਮੱਛੀਆਂ ਪਕੜਨ ਵਾਲਾ, ਮਾਹੀਗੀਰ

*ਆਪੇ ਮਾਛੀ ਮਛੁਲੀ ਆਪੇ ਪਾਣੀ ਜਾਲੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੨੫, ੨:੧ (23)

ਮਾਵੀ- ਲੜਕੀ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧੀ

* ਆਪੇ ਜਾਵੀ ਆਪੇ ਮਾਵੀ ਆਪਿ ਸੁਆਮੀ ਆਪਿ ਦੇਵਾ॥

–ਆਸਾ ੫, ਛੰਤ ੧, ੨:੪ (452)

ਮਾਟਾ- ਮਟਕੀ, ਚਾਟੀ, ਇਕ ਬਰਤਨ

* ਸਮੁੰਦੁ ਬਿਲੋਵਨ ਕਉ ਮਾਟਾ॥

–ਸਲੋ ਕਬ, ੫,੧:੨ (655)

ਮਾਣਕ- ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ, ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਰਤਨ, ਹੀਰਾ,

* ਪ੍ਰਭੁ ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਸੋਹਣਾ ਤਿਸੁ ਮਹਿ ਮਾਣਕ ਲਾਲ॥

–ਸਿਰੀ ੨,੬੨:੨ (17)

*ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਮਾਣਕਾ ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਖਾਕੁ॥

–ਸਿਰੀ ੫,੮੪,੨:੧ (47)

*ਕੰਚਨ ਕੋਟੁ ਬਹੁ ਮਾਣਕਿ ਭਰਿਆ ਜਾਗੇ ਗਿਆਨ ਤਤਿ ਲਿਵ ਲਈਆ॥

–ਬਿਲਾ ੪,ਅਸ ੧,੩:੧ (833)

*ਲਾਲ ਜਵੇਹਰ ਮਾਣਕੀ ਗੁਰ ਭੰਡਾਰੈ ਸੋਇ॥

–ਸਿਰੀ ੧,ਅਸ ੧੦,੨:੩ (59)

*ਮਨ ਮਹਿ **ਮਾਣਕੁ** ਲਾਲੁ ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥ ਹੀਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੨੧, ੪:੨ (22)

*ਮਤਿ ਵਿਚ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ **ਮਾਣਿਕ** ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ।

-ਜਪੁ ੧,੬:੩ (2)

*ਰਤਨ ਜਵੇਹਰ **ਮਾਣਿਕਾ** ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੫,੮੭, ੪:੧ (48)

*ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਰੰਗੁਲਾ ਮੋਤੀ ਤੈ **ਮਾਣਿਕੁ** ਜੀਉ॥

-ਸੂਹੀ ੧, ਕੁਚ ੧:੭ (762)

***ਮਾਣਿਕੂ** ਮੋਹਿ ਮਾਉ ਡਿੰਨਾ ਧਣੀ ਅਪਾਹਿ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਵਾਰ ੧੨ਸ,੫, ੨:੧ (1098)

ਮਾਤਲੋਕ- ਸੰਸਾਰੀ, ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ

* ਨੇੜੇ ਦਿਸੈ **ਮਾਤਲੋਕ** ਤੁਧੁ ਸੁਝੈ ਦੂਰੁ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ੫:੮ (967)

ਮਾਤਾ- ਮਾਂ,ਜਨਣੀ,

*ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ **ਮਾਤਾ** ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ॥

-ਜਪੁ ੧, ੩੮ ਸ:੧(8)

*ਮਾਤਰ ਪਿਤਰ ਤਿਆਗਿ ਕੈ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਪਾਇ **ਬਚਾਇਓ**"

-ਸਾਰ ੫,੧੩੭, ੧:੧ (1230)

ਮਾਂਦਲ- ਮ੍ਰਿਦੰਗ, ਨਗਾਰਾ, ਢੋਲ

* ਕਬੀਰ ਸਭੁ ਜਗੁ ਹਉ ਫਿਰਿਓ ਮਾਂਦਲੁ ਕੰਧ ਚਢਾਇ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੧੩:੧ (1370)

ਮਾਧਾਣਾ- ਵੱਡੀ ਮਧਾਣੀ, ਦਹੀਂ ਨੂੰ ਰਿੜਕਨ ਦਾ ਯੰਤਰ,

* ਮਧਾਣਾ ਪਰਬਤੁ ਕਰਿ ਨੇਤ੍ਰਿ ਬਾਸਕੁ ਸ਼ਬਦਿ ਰਿੜਕਿਓਨੁ॥

-ਰਾਮ ਬਸ, ਵਾਰ ੪:੩ (967)

*ਪਾਣੀ ਵਿਚਹੁ ਰਤਨ ਉਪੰਨੇ ਮੇਰੁ ਕੀਆ **ਮਾਧਾਣੀ**॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ੨੬ਸ, ੧,੧:੧੪(150)

*ਲਾਟੂ **ਮਾਧਾਣੀਆ** ਅਨਗਾਹ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ਪਸ,੧, ੨:੧੭ (465)

ਮਾਨਕੁ- ਮੋਤੀ, ਹੀਰਾ, ਲਾਲ ਰਤਨ, ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ

* **ਮਾਨਕੁ** ਪਾਇਓ ਰੇ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਥਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫,੧੨,੧:੧ (1002)

*ਆਪਹਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਨਿਕ ਆਪੈ ਹੈ ਪਾਸਾਰੀ॥

-ਕੇਦਾ ਕਬ, ੨, ੩:੨ (1123)

ਮਾਮੇ- ਮਾਂ ਦੇ ਭਰਾ,

* **ਮਾਮੇ** ਤੇ ਮਾਮਾਣੀਆਂ ਭਾਇਰ ਬਾਪ ਨ ਮਾਉ॥

-ਮਾਰੂ੧, ਅਸ ੧੦,੩:੧ (1015)

ਮਾਰਣ- ਮਸਾਲਾ,ਉਹ ਮਸਾਲਾ, ਜੋ ਪਕਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸਖ਼ਤ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਗਾਲ ਦੇਵੇ

* ਖਟ ਤੁਰਸੀ ਮੁਖਿ ਬੋਲਵਾ **ਮਾਰਣ** ਨਾਦ ਕੀਏ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੧:੨ (16)

*ਗੁਰ ਸਬਦੁ **ਮਾਰਣੁ** ਮਨ ਮਾਹਿ ਸਮਾਹਿ॥

-ਗਉ ੩,੨੮,੧:੨ (160)

ਮਾਲਕਉਸਕ- ਭੈਰਵੀ ਠਾਠ ਦਾ ਇਕ ਰਾਗ

*ਦੁਤੀਆ **ਮਾਲਕਉਸਕ** ਆਲਾਪਹਿ॥

-ਰਾਗ ੧:੩੩ (1429)

ਮਾਲਣਿ- ਮਾਲਾ (ਹਾਰ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਮਾਲਿਨੀ, ਮਾਲਣਾਂ, ਹਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਇਕ ਸ਼ਿਗਾਰਨ।

*ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ **ਮਾਲਣਿ** ਤੇਰੀ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੧੩, ੬:੧ (1033)

*ਅਠਾਰਹ ਭਾਗ ਬਨਾਸਪਤੀ ਮਾਲਣੀ ਛਿਨਵੈ ਕਰੋੜੀ ਮੇਘ ਮਾਲਾਪਾਣੀ ਹਾਰੀਆ॥

-ਮਲਾ ਨਾਮ, ੧,੪:੨ (1292)

*ਭੂਲੀ **ਮਾਲਨੀ** ਹੈ ਏਉ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪, ੧:੧ (479)

*ਕਾਨੀ ਕੁੰਡਲ ਗਲਿ ਮੋਤੀਅਨ ਕੀ **ਮਾਲਾ**॥

-ਗਉ ੧, ੧੦, ੨:੧ (225)

*ਮਾਲਿਨਿ ਭੂਲੀ ਜਗੁ ਭੁਲਾਨਾ ਹਮ ਭੁਲਾਨੇ ਨਾਹਿ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪,੫:੧ (479)

*ਪਾਤੀ ਤੋਰੈ ਮਾਲਿਨੀ ਪਾਤੀ ਪਾਤੀ ਜੀਉ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪, ੧:੧ (479)

ਮਿਆਲਾ- (ਅ.ਮੁਆਲ) ਥਟੱ, ਡੌਲ

* ਖੇਤਿ ਮਿਆਲਾ ਉਚੀਆ ਕਰਉ ਘਰੁ ਉਚਾ ਨਿਰਣਾਉ॥

-ਗੂਜ ੩, ਵਾਰ ੨੧ਸ ੩,੧:੧ (517)

ਮਿਟਵੇ- ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ

* ਪਾਂਚ ਨਾਰਦ ਕੇ ਮਿਟਵੇ ਫੂਟੇ॥

-ਗੌਂਡ ਕਬ, ੮,੫:੩ (872)

ਮੁਹਲੀ- ਛੋਟਾ ਮੂਸਲ, ਉਖਲੀ ਵਿਚ ਧਾਨ ਕੁਟਨ ਵਾਲਾ ਮੋਟਾ ਡੰਡਾ

* ਕਬੀਰ ਚਾਵਲ ਕਾਰਣੇ ਤੁਖ ਕਉ ਮੁਹਲੀ ਲਾਇ॥

-ਰਾਮ, ੫ ਵਾਰ ੨੦ ਸ,੫,੨:੧ (965)

ਮੁਹਾਰ- ਘੋੜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮਸਤਕ ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸਾਜ਼

* ਦੇਇ ਮੁਹਾਰ ਲਗਾਮੁ ਪਹਿ ਰਾਵਉ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੩੧, ੧:੧ (329)

ਮੁਹਾਵਰੇ- (ਅਰ:ਹੋਰ/ਮੁਹਾਵਰਾ) : ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸ਼ਬਦ-ਸਮੂਹ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਮੁਹਾਵਰੇ ਆਏ ਹਨ।

* ਸਭ ਜਗੁ **ਕਾਜਲ ਕੋਠੜੀ** ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੇਹ ਸੁਆਹਿ॥

-ਸਿਰੀ-੧, ਅਸ ੧੬, ੭:੨ (64)

* ਚਿਤਿ ਨ ਆਇਓ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਤਾ ਖੜਿ **ਰਸਾਤਲਿ ਦੀਤੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੬, ੭:੪ (71)

* ਸਬਦੁ ਵਿਸਾਰਨਿ ਤਿਨਾ **ਠਉਰੁ ਨ ਠਾਉ**॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੩, ੫:੧ (123)

* **ਸਾਚਉ ਵਖਰੁ** ਲਾਦੀਐ ਲਾਭੁ ਸਦਾ ਸਚੁ ਰਾਸਿ॥

-ਸਿਰੀ ੨, ਅਸ ੩, ੭:੧ (55)

* ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ **ਲੂਣ ਹਰਾਮੀ**॥ ਪਬਸਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥

-ਗਉ ੫, ੧੪੫, ੪:੧ (195)

* ਤੁਮ ਦਇਆਲ ਸਰਬ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਇਕ ਬਿਨਉ **ਸੁਨਹੁ ਦੇ ਕਾਨੇ**॥

-ਗਉ ੪, ੫੬, ੧:੧ (169)

* ਜਿਸ ਕਉ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭ ਭਇਆ ਸਹਾਈ॥ ਤਿਸੁ **ਤਤੀ ਵਾਉ** ਨ ਲਗੈ ਕਾਈ॥

-ਮਾਝ, ੫, ਅਸ ੩੨, ੭:੧ (132)

* ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਆਗਿ ਲਾਗਤ ਅਨ ਲੋਭਾ॥ ਦਾਸਿ **ਸਲਾਮੁ ਕਰਤ** ਕਤ ਸੋਭਾ॥

- ਗਉ ੫, ੧੪੫, ੨,੧ (195)

*ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਕੂੜਿ ਕੁਸਤਿ ਭਰਿਆ **ਗਲ ਤਾਈ** ਪਾਪ ਕਮਾਏ॥

-ਗਉ ੩, ਛੰਤ ੩, ੧:੬ (245)

* ਓਹ **ਆਲੁ ਪਤਾਲੁ** ਮੁਹਹੁ ਬੋਲਦੇ ਜਿਉ **ਪੀਤੇ** ਮਦਿ ਮਤਵਾਲੇ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ, ੧੯,੫ (311)

*ਖਸਮੁ ਬਿਸਾਰਿ ਆਨ ਕੰਮਿ ਲਾਗਹਿ॥ ਕਉਡੀ **ਬਦਲੇ ਰਤਨ ਤਿਆਗਹਿ**॥

-ਗਉ ੫, ੧੪੫, ੧:੧ (195)

ਮੁਕਟ- ਤਾਜ, ਸਿਰ ਦਾ ਭੂਸ਼ਨ, ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਮੋਤੀ, ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ,

*ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਡਲ **ਮੁਕਟ** ਬੈਨ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੧੧, ੧੦:੨(1082)

*ਪੀਤ ਬਸਨ ਕੁੰਦ ਦਸਨ ਪ੍ਰਿਆ ਸਹਿਤ ਕੰਠ ਮਾਲ **ਮੁਕਟੁ** ਸੀਸਿ ਮੋਰ ਪੰਖ ਚਾਹਿ ਜੀਉ”

-ਸਵ ੪, ਗਯੰਦ:੧ (1402)

***ਮੁਕਤ** ਲਾਲ ਅਨਿਕ ਭੋਗ ਬਿਨੁ ਨਾਮੁ ਨਾਨਕ ਹਾਤ॥

-ਕਾਨ ੫, ੪੨,੨:੧ (1306)

*ਕਾਹੂ ਲਹਿ ਮੋਤੀ **ਮੁਕਤਾਹਲ** ਕਾਹੂ ਬਿਆਧਿ ਲਗਾਈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੬, ੨:੨ (479)

***ਮੁਕਤਿ ਮਾਲ** ਕਨਿਕ ਲਾਲ ਹੀਰਾ ਮਨਰੰਜਨ ਕੀ ਮਾਇਆ॥

-ਜੈਤ ੫,੨,੨:੧ (700)

ਮੁਕਦਮ- ਮਾਮਲਾ ਉਗਰਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਅਹਿਲਕਾਰ, ਚੌਧਰੀ।

*ਰਯਤਿ ਮਹਰ **ਮੁਕਦਮ** ਸਿਕਦਾਰੈ॥

-ਗਉ ੧, ਅਸ ੧੪, ੫:੧ (227)

ਮੁਕਰ- ਦਰਪਣ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਆਰਸੀ, ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵਸਤ,

* ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ **ਮੁਕਰ** ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ॥

-ਧਨਾ ੯, ੧,੧:੧, (684)

ਮੁਗਲ- ਤਾਤਾਰ ਦੀ ਇਕ ਆਭਸ਼ਪ੍ਰਸਤ ਬਹਾਦਰ ਜਾਤੀ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ।

* **ਮੁਗਲ** ਪਠਾਣਾ ਭਈ ਲੜਾਈ ਰਣ ਮਹਿ ਤੇਗ ਵਗਾਈ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੨, ੫:੧ (418)

ਮੁਜੇਰੇ- (ਅ.ਮੁਜਾਰਿਆ) ਮੁਜਾਰਾ, ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

* ਪੰਜਿ ਕਿਰਸਾਣ **ਮੁਜੇਰੇ** ਮਿਹੜਿਆ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ਅਸ ੨੯, ੫:੨ (73)

ਮੁੰਦਰੀ- ਅੰਗੂਠੀ, ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਪਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ

* ਮਧੁ ਸੂਦਨ ਕਰ **ਮੁੰਦਰੀ** ਪਹਿਰੈ ਪਰਮੇਸ਼ਰੁ ਪਟੁ ਲੇਈ॥

-ਆਸਾ ੧, ੩੫, ੩:੧ (359)

ਮੁੰਦਾ- ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗੋਲ ਜਹੀ ਮੁੰਦਰੀ, ਵਾਲੀ, ਮੁੰਦਰਾ

***ਮੁੰਦਾ** ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਭੂਤਿ॥

-ਜਪੁ ੨,੨੮:੧ (6)

ਮੁਦਾਵਣੀ- ਬੁਝਾਰਤ, ਅੜਾਉਣੀ, ਭੇਤ ਵਾਲੀ ਗਲ, ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ/ਬੰਦ ਕੀਤੀ

*ਏਹੁ **ਮੁਦਾਵਣੀ** ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਈ ਗੁਰਸਿਖਾ ਲਧੀ ਭਾਲਿ॥

-ਸੋਰ ੪, ਵਾਰ ੮ਸ,੩,੧:੫ (645)

ਮੁੰਦੀ- ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯੋਗੀ,

*ਜੋਗੁ ਨ **ਮੁੰਦੀ** ਮੂੰਡਿ ਮੁਡਾਇਐ ਜੋਗੁ ਨਾ ਸਿੰਙੀ ਵਾਈਐ॥

-ਸੂਹੀ ੧,੮,੧:੨ (730)

***ਮੁੰਦਰਾ** ਤੇ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਮੁੰਦਰਾਂ ਕਾਂਇਆ ਕੀਜੈ ਖਿੰਥਾਤਾ॥

-ਗਉ ੧,੧੫,੧:੧(78)

ਮੁਰਲੀ- ਬੰਸਰੀ, ਇਕ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼

* ਰਿਖੀ ਕੇਸ ਗੋਵਰਧਨ ਧਾਰੀ **ਮੁਰਲੀ** ਮਨੋਹਰ ਹਰਿ ਰੰਗਾ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੧੧,੧:੩(1082)

ਮੂਰਤਿ- ਮੂਰਤੀ

*ਪਾਖਾਨ ਗਢਿ ਕੈ ਮੂਰਤਿ ਕੀਨੀ ਦੇ ਕੈ ਛਾਤੀ ਪਾਉ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੧੪, ੩:੧(479)

ਮੇਖਾ- (ਫਾ.ਮੇਖ) ਕਿੱਲ, ਕੀਲਾ, ਕਿੱਲਾ, ਖ਼ੂੰਟਾ

*ਫਰੀਦਾ ਖਿੰਥੜਿ **ਮੇਖਾ** ਅਗਲੀਆ ਜਿਦੁ ਨਕਾਈ ਮੇਖ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੪੭:੧ (1380)

ਮੇਖੁਲੀ- ਰੱਸੀ

* ਸੁਰਿ ਨਰ ਗਣ ਗੰਧ੍ਰਬ ਜਿਨਿ ਮੋਹੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ **ਮੇਖੁਲੀ** ਲਾਈ॥

-ਸਿਰੀ ਕਥ, ੩, ੧:੨ (92)

ਮੇਘ- ਇਕ ਰਾਗ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਗਨੀਆਂ ਤੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰ ਹਨ।

*ਖਸਟਮ **ਮੇਘ** ਰਾਗ ਵੈ ਗਾਵਹਿ॥

-ਰਾਗ ੧:੪੮ (1430)

ਮੇਰੁ- ਮਾਲਾ ਦਾ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਮਣਕਾ

*ਤੂੰ ਗੰਠੀ **ਮੇਰੁ** ਸਿਰਿ ਤੂੰ ਹੈ।

-ਮਾਝ ੫, ੨੮, ੨:੨ (102)

ਮੇਵਾਰਾ- ਮਾਲਕਉਸ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਮਾਰੂ ਅਸਤ ਅੰਗ **ਮੇਵਾਰਾ**॥

-ਰਾਗ ੧:੧੯ (1430)

ਮੈਦਾ- (ਫਾ. ਮੈਦਾ) ਬਾਰੀਕ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅੰਨ, ਬਾਰੀਕ ਆਟਾ, ਮਦਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅੰਨ

*ਕ੍ਰਿਆ ਮੇਵਾ ਕਿਆ ਘਿਉ ਗੁੜ ਮਿਠਾ ਕਿਆ **ਮੈਦਾ** ਕਿਆ ਮਾਸੁ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੦ਸ, ੧,੨:੩ (142)

ਮੋਹਾਕਾ- ਚੋਰ, ਬਦਮਾਸ਼,

*ਜੇ **ਮੋਹਾਕਾ** ਘਰੁ ਮੁਹੈ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੭ਸ, ੧,੧:੧(472)

ਮੋਠ- ਸਾਵਣ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਦੀ ਇਕ ਦਾਲ, ਇਸ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਨਸਲ ਦਾ ਇਕ ਅੰਨ, ਇਕ ਪਦਾਰਥ

'ਪੰਡਿਤੁ ਆਖਾ ਏ ਬਹੁਤੀ ਰਾਹੀ ਕੋਰੜ **ਮੋਠ** ਜਿਨੇਹਾ॥

-ਰਾਮ ੫, ਵਾਰ ੭ਸ, ੫, ੨:੧ (960)

ਮੋਤਸਰੀਆ- ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰ, ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ

*ਤਿਨ੍ ਗਲਿ ਸਿਲਕਾ ਪਾਈਆ ਤੁਟਨਿ **ਮੋਤਸਰੀਆ**॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੧੧, ੩:੩ (417)

ਮੋਤੀਸਾਲ- ਜੌਹਰੀ, ਮੋਤੀ ਨੂੰ ਵਿੰਨਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਸੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

*ਮਨੁ **ਮੋਤੀਸਾਲੁ** ਹੈ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦੀ ਜਿਤੁ ਹੀਰਾ ਪਰਖਿ ਲਈਜੈ॥

-ਕਲਿ ੪, ਅਸ ੪,੩:੨ (1325)

ਮੋਤੀਚੂਰ- ਸਿਰ ਉਪਰ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮੋਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੜਿਆ ਗਹਿਣਾ

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਾਰੁ ਕੰਠਿ ਹੈ ਬਨਿਆ ਮਨੁ **ਮੋਤੀਚੂਰ** ਵਡਗਹਨ ਗਹਨੀਆ॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੫, ੬:੧(836)

ਮੋਮ- (ਫਾ. ਮੋਮ) ਮੱਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਣਿਆ ਇਕ ਲੇਸਦਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਮੁਸਲਮਾਣੁ **ਮੋਮ** ਦਿਲ ਹੋਵੈ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ, ੧੨,੧੩:੨(1084)

ਮ੍ਰਿਦੰਗ- ਢੋਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਸਾਜ਼

*ਬਾਜੇ ਬਜਹਿ **ਮ੍ਰਿਦੰਗ** ਅਨਾਹਦ ਕੋਕਿਲ ਰੀ ਰਾਮ ਨਾਮੁ
ਬੋਲੈ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਅਤਿ ਸੁਹੀਆ॥

-ਮਲਾ ੫, ੨੩, ੧:੨ (1272)

ਰਸ- ਜੂਸ, ਰਸ (ਫੁਲਾਂਦਾ) ਸ਼ਹਿਦ, ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ, ਪਦਾਰਥ,ਰਸੀਆ,

* ਸ਼ਬਦ ਰਤੇ ਮੀਠੇ **ਰਸ** ਈਖ॥

- ਗਉ ੧,੫,੩:੪ (152)

*ਕਈ ਕੋਟਿ ਰਾਜੇ **ਰਸਭੋਗੀ**॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੦, ੩:੨ (275)

*ਜਿਸਹਿ ਜਗਾਇ ਪੀਆਵੈ ਇਹੁ **ਰਸੁ** ਅਕਥ ਕਥਾ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ॥

-ਗਉ ੫, ਸੋਹ ੫, ੨:੨ (13)

ਰਸੋਇ- ਰਸੋਈ, ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅੰਨ

*ਸੂਤਕੁ ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਰਖੀਐ ਸੂਤਕੁ ਪਵੈ **ਰਸੋਇ**॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੮ ਸ, ੧,੧:੫ (472)

*ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੂਤਕੁ ਲਾਗੈ ਸੂਤਕੁ ਪਰੈ **ਰਸੋਈ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ਅਸ ੪੧,੨:੨(331)

ਰਹਤ- ਰਹਿਣੀ, ਰਹਿਤ, ਆਮਿਲ, ਧਾਰਨਾ,

*ਰਹਤ ਰਹਤ ਰਹਿ ਜਾਹਿ ਬਿਕਾਰਾ॥

-ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੪੪:੫ (259)

ਰਹਰਾਸਿ- ਰਹੁਰੀਤ, ਮਰਯਾਦਾ

*ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾਈ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਹਮਰੀ **ਰਹਰਾਸਿ**॥

-ਗੂਜ ੪, ਸੋ ਦ ੪, ੧:੨ (10)

ਰੰਗ- ਆਨੰਦ, ਤਮਾਸ਼ੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਮੌਜ ਮੇਲੇ

*ਅਨਿਕ ਮਾਇਆ **ਰੰਗ** ਤਿਖ ਨ ਬੁਝਾਵੈ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੨,੨:੫ (264)

*ਰਾਜੇ **ਰੰਗੰ** ਰੂਪੰ ਮਾਲੰ ਜੋਬਨੁ ਤੇ ਜੂਆਰੀ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ ੧੧, ੪:੧ (1015)

*ਮਨੁ **ਰੰਗਹੁ** ਵਡਭਾਗੀਹੋ ਗੁਰੁ ਤੁਠਾ ਕਰੇ ਪਸਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੪,੬੭,੨:੧(40)

*ਪ੍ਰਭਿ ਜਾਇ ਪਾਵੈ ਰੰਗ ਮਹਲੀ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣੈ **ਰੰਗਕੀ**॥

-ਵਡ ੪, ਘੋੜੀ ੨, ੪:੪ (576)

*ਸੁਖੇਣ ਬੈਣ ਰਤਨੰ ਰਚਨੰ ਕਸੁੰਭ **ਰੰਗਣ:**॥

-ਗਾਥਾ ੫, ੨੪:੧(1361)

*ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ ਸਵੀਐ ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ਜੀਉ॥

-ਸੂਹੀ, ਅਸ ੨,੧:੨ (751)

*ਆਪੇ **ਰੰਗਣਿ** ਰੰਗਿਓਨੁ ਸਬਦੇ ਲਇਓਨ ਮਿਲਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੫੯,੩:੧ (37)

*ਰੰਗਾ ਰੰਗ **ਰੰਗਨ** ਕੇ ਰੰਗਾ॥

-ਕਾਨ ੫,੩੬, ੧:੧(1305)

*ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ ਬਣੀ ਹਰਿ ਬਾਣੀ ਮਨੁ ਨਾਮਿ ਮਜੀਠੈ **ਰੰਗਨਾ**॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਸੋਲਾ ੯, ੧੫:੩ (1081)

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਚਰਾਵਹੁ **ਰੰਗਨਿ** ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਰੰਗਿ॥

-ਆਸਾ ੫,੧੩੯,੧:੨ (405)

*ਲਾਲਨੁ ਲਾਲੁ ਲਾਲੁ ਹੈ ਰੰਗਨੁ ਮਨੁ ਰੰਗਨ ਕਉ ਗੁਰ ਦੀਜੈ॥

-ਕਲਿ ੪,੧,੫:੧ (1323)

*ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਰੰਗਨ ਕੇ ਰੰਗਾ॥

-ਕਾਨ ੫,੩੬,੧:੧ (1305)*

*ਸ੍ਰਵਣੀ ਨਾਮੁ ਸੁਣੈ ਹਰਿ ਬਾਣੀ ਅਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਰੰਗਾਇਆ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੨੦, ੧੫: ੩ (1041)

*ਸਬਦ ਰੰਗਾਏ ਹੁਕਮਿ ਸਬਾਏ॥

-ਮਾਝ ੧,ਅਸ ੧,੧ :੧ (109)

*ਸੁਣਿ ਬਾਵਰੇ ਨੇਹੁ ਕੂੜਾ ਲਾਇਓ ਕੁਸੰਭ ਰੰਗਾਨਾ॥

-ਸੂਹੀ ੫, ਛੰਤ ੧,੧:੨ (777)

*ਗੁਰਮਤੀ ਮਨੁ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਇਆ ਸਚੈ ਰੰਗਿ ਰੰਗਾਵਣਿਆ।

-ਮਾਝ ੩,ਅਸ ੪,੧:੨ (111)*

*ਫਰੀਦਾ ਭੂਮਿ ਰੰਗਾਵਲੀ ਮੰਝਿ ਵਿਸੂਲਾ ਬਾਗ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੮੨:੧ (1382)

*ਤਨੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਰੰਗਿ ਰੰਗੀਆ॥

-ਰਾਮ੧, ਸਿਗੋ ੪੭:੪ (943)

*ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕੋਇ ਨ ਰੰਗੀਐ ਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਰੰਗੁ ਚੜਾਉ॥

-ਆਸਾ੩,ਅਸ ੩੧,੩:੧ (427)

*ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਜਨ ਨੀਕੇ ਜਿਨ ਮਿਲਿਆ ਮਨੁ ਰੰਗਿ ਰੰਗੀਤਿ॥

-ਕਾਨ ੪,੫,੩:੧, (1296)

*ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਿਉ ਹੋਤ ਅਨੰਦਾ ਤਿਉ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਮਨੁ ਰੰਗੀਨਾ ਜੀਉ॥

-ਮਾਝ ੫,੨੧,੩:੩ (100)

*ਸਾਜਨ ਰਾਂਗਿ ਰੰਗੀਲੜੇ ਰੰਗੁ ਲਾਲੁ ਬਣਾਇਆ॥

-ਸੂਹੀ ੧, ਛੰਤ ੫,੫:੬ (767)

*ਲਾਲ ਗੋਪਾਲ ਦਇਆਲ ਰੰਗੀਲੇ॥

-ਮਾਝ ੫,੧੬,੧:੧ (99)

*ਲਾਲੁ ਗੁਲਾਲੁ ਗਹਬਰਾ ਸਚਾ ਰੰਗੁ ਚੜਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੨, ੧:੨ (18)

*ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ **ਰੰਗਿ ਰੰਗੇਤੜਾ**॥

-ਸੂਹੀ ੧, ਅਸ ੩,੪:੨ (752)

*ਪ੍ਰਭ ਸਾਚੇ ਸੇਤੀ ਰੰਗਿ **ਰੰਗੇਤੀ** ਲਾਲ ਭਈ ਮਨੁ ਮਾਰੀ॥

-ਧਨਾ ੧, ਛੰਤ ੩,੩:੫ (689)

*ਨਾਰਾਇਣ ਹਰਿ ਰੰਗ ਰੰਗੋ॥

-ਗਉ ੫, ਅਸ ੧੩,੧:੧ (241)

*ਪਰਮ ਅਤੀਤੁ ਪਰਮੇਸਰ ਕੈ ਰੰਗ **ਰੰਗੌ** ਬਾਸਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰਿ ਪੈ ਦੇਖੀਅਤੁ ਧਾਮ ਸਿਉ॥

-ਸਵ ੫, ਮਥੁ ੩:੨ (1408)

*ਰੰਙਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਰੰਙੈ ਸਾਹਿਬੁ ਐਸਾ ਰੰਗੁ ਨਾ ਡੀਠ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੩,੨:੨ (722)

*ਕਾਇਆ **ਰੰਙਣਿ** ਜੇ ਥੀਐ ਪਿਆਰੇ ਪਾਈਐ ਨਾਉ ਮਜੀਠ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੩, ੨:੧(722)

*ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਹਰਿ **ਰੰਙ** ਹੈ ਹਰਿ **ਰੰਙੁ** ਮਜੀਠੈ ਰੰਙੁ॥

-ਸੂਹੀ ੪,੩,੧:੧ (731)

*ਰੰਙਣ ਵਾਲਾ ਜੇ **ਰੰਙੈ** ਸਾਹਿਬੁ ਐਸਾ ਰੰਗੁ ਨਾ ਡੀਠ॥

-ਤਿਲੰ ੧,੩,੨:੨ (722)

ਰਤਨ- ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ, ਅਦਭੁਤ ਵਸਤੂ, ਰਤਨਾ ਦੀ ਖਾਣ, ਅਮੋਲਕ, ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂ, ਹੀਰਾ।

*ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ।

-ਜਪੁ ੧,੬:੩ (2)

*ਕੁੰਗੂ ਕੀ ਕਾਇਆ ਰਤਨਾ ਕੀ ਲਲਿਤਾ ਅਗਰਿ ਵਾਸੁ ਤਨਿ ਸਾਸੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੮,੧:੧(17)

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਿ **ਰਤਨਾਗਰ**॥

-ਸੂਹੀ ੫, ੩੪, ੧:੨ (744)

***ਰਤਨਾਗਰ-** ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਖਾਣ,

*ਗੁਣਹੁ ਸੁਖਸਾਗਰਾ ਬ੍ਰਹਮ **ਰਤਨਾਗਰਾ** ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਨਾਨਕ ਗਾਇਓ॥

-ਧਨਾ ੫,੫੩, ੨:੨ (683)

*ਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ ਤਾਰੇ **ਰਤਨਾਗੁਰ**॥

-ਆਸਾ ੫,੨੬, ੨:੨ (377)

*ਤੂੰ ਸਾਗਰੋ **ਰਤਨਾਗਰੋ**॥

-ਸੂਹੀ ੫,ਛੰਤ ੪,੧:੨ (779)

*ਤੂੰ ਅਥਾਹੁ ਅਤਿ ਬਡੋ ਸੁਆਮੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਪੂਰਨ **ਰਤਨਾਗੀ**॥

-ਕਾਨ ੫, ੧੮, ੨:੧ (1301)

*ਗਿਆਨ **ਰਤਨਿ** ਸਭ ਸੋਝੀ ਹੋਇ॥

-ਆਸਾ ੩,੪੯, ੧:੧ (364)

*ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਊਸਰਹਿ **ਰਤਨੀ** ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧,੧:੧ (14)

*ਜਿਸ ਨੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰਹਿ ਤਿਨਿ ਨਾਮ **ਰਤਨੁ** ਪਾਇਆ॥

-ਆਸਾ ੪, ਸੋਪੁ, ੨,੧:੨ (11)

*ਸਤਿਗੁਰ ਵਚਨੁ **ਰਤੰਨੁ** ਹੈ ਜੋ ਮੰਨੇ ਸੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੪,੬੯, ੨:੨ (41)

ਰਤਾ- ਗੂੜਾ ਲਾਲ, ਲਹੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਰਗਾ,

* **ਰਤਾ** ਪੈਨਣ ਮਨੁ ਰਤਾ ਸਪੇਦੀ ਸਤੁ ਦਾਨੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੨,੧, (16)

*ਨਿਰਖਤ ਨੈਨ ਰਹੇ **ਰਤਵਾਈ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ਬਾਅ, ੨੬:੨ (341)

*ਹਰਿ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਮੁਖਿ ਭਾਗਾ **ਰਤੀ** ਚਾਰੇ॥

-ਆਸਾ ੪, ਛੰਤ ੧੨, ੨:੪ (446)

*ਜੇ **ਰਤੁ** ਲਗੈ ਕਪੜੈ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੬ਸ, ੧,੧:੧ (140)

ਰਥ- ਦੋ ਅਥਵਾ ਚਾਰ ਪਹੀਆਂ ਦੀ ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ, ਇਕ ਵਾਹਨ ਜਿਸ ਤੇ ਛੇਤੀ ਜਾ ਸਕੀਏ

*ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਬਹੁ ਰੰਗੇ ਕੀਏ **ਰਥ** ਅਥਾਕ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ੭੧,੨:੨(42)

ਰੰਨਾ- ਇਸਤਰੀ, ਔਰਤ

*ਰੰਨਾ ਹੋਈਆਂ ਬੋਧੀਆ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਸਈਆਦ॥

-ਸਾਰ ੪, ਵਾਰ ੧੪ ਸ, ੧,੨:੧ (1242)

ਰਬਾਬ- (ਅ.ਰਬਾਬ) ਇਕ ਤੰਤੀ-ਸਾਜ਼ ਤਾਰ ਅਤੇ ਤੰਦਦਾ ਇਕ ਵਾਜ਼ਾ, ਜੋ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਾਜ਼ ਸੀ, ਰਾਵਣ ਵੀਣਾ

*ਤੂਟੀ ਤੰਤੁ **ਰਬਾਬ** ਕੀ ਵਾਜੈ ਨਹੀਂ ਵਿਜੋਗਿ॥

-ਰਾਮ ੧, ਓਅੰ ੩੨:੭ (934)

*ਕਰ ਕਰਿ ਤਾਜ ਪਖਾਵਜ ਨੈਨਹੁ ਮਾਥੈ ਵਜਹਿ **ਰਬਾਬਾ**॥

-ਰਾਮ ੫,੭,੧:੧ (884)

*ਫੀਲੁ **ਰਬਾਬੀ** ਬਲਦ ਪਖਾਵਜ ਕਊਆ ਤਾਲ ਬਜਾਵੈ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੬, ੧:੧ (477)

*ਕਬ ਕੋ ਭਾਲੈ ਘੁੰਘਰੂ ਤਾਲਾ ਕਬ ਕੋ ਬਜਾਵੈ **ਰੁਬਾਬ**॥

-ਆਸਾ ੪,੬੨,੧:੧ (368)

ਰਾਗੰਨ- ਰਾਗਾਂ, ਸੁਰਪ੍ਰਬੰਧਾ

*ਸਭੈ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਗੰਨ ਕੇ ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ॥

-ਰਾਗ ੧:੬ (1430)

ਰਾਂਗਨਿ- ਮਿੱਟੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ ਰੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਰੰਗਣਯੋਗ, ਰੰਗਣ ਲਾਇਕ

***ਰਾਂਗਨਿ** ਰਾਂਗਉ ਸੀਵਨਿ ਸੀਵਉ।

-ਆਸਾ ਨਾਮ, ੩,੨:੧ (485)

ਰਾਗਨੀ- ਰਾਗ ਦੀ ਪਤਨੀ

*ਰਾਮ **ਰਾਗਨੀ** ਡਿੰਭ ਹੋਇ ਬੈਠਾ ਉਨਿ ਹਰਿ ਪਹਿ ਕਿਆ ਲੀਨਾ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੩,੩:੨ (654)

ਰਾਗਾਂ- ਰਾਗਾਂ, ਸੁਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ , ਰਾਗਨੀ, ਰਾਗੀ, ਸੰਗੀਤ, ਪ੍ਰਬੰਧ,

*ਰਾਗਾ ਵਿਚਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਹੈ ਜੇ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੪,ਵਾਰ ੧ਸ, ੩,੧:੧ (83)

*ਸਭਨਾ **ਰਾਗਾਂ** ਵਿਚਿ ਸੋ ਭਲਾ ਭਾਈ ਜਿਤੁ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਆਇ॥

-ਸਲੋ ੪,੨੪ :੧ (1423)

*ਗਉੜੀ **ਰਾਗਿ** ਸੁਲਖਣੀ ਜੇ ਖਸਮੈ ਚਿਤਿ ਕਰੇਇ॥

-ਗਉ ੪,ਵਾਰ ੨੦ਸ, ੩:੧੧(311)

*ਕੋਈ ਗਾਵੈ **ਰਾਗੀ** ਨਾਦੀ ਬੇਦੀ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਰਿ ਨਹੀਂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭੀਜੈ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

-ਆਸਾ ੪, ਛੰਤ ੧੮, ੪:੧ (450)

*ਜੂਠਿ ਨ **ਰਾਗੀ** ਜੂਠਿ ਨ ਵੇਦੀ॥

-ਸਾਰ ੪, ਵਾਰ ੭ਸ, ੧,੧:੧ (1240)

*ਰਾਗਾ ਵਿਚਿ ਸ੍ਰੀ **ਰਾਗੁ** ਹੈ ਜੇ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੪, ਵਾਰ ੧ਸ, ੩੧:੧ (83)

***ਰਾਗੈ** ਨਾਦੈ ਬਾਹਰਾ ਇਨੀ ਹੁਕਮੁ ਨਾ ਬੂਝਿਆ ਜਾਇ॥

-ਸਲੋ ੪, ੨੪, :੩ (1423)

ਰਾਜ- ਰਾਜਾ, ਮੇਮਾਰ, ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ, ਹੁਕਮਰਾਨੀ,
*ਬਿਖੈ **ਰਾਜ** ਤੇ ਅੰਧੁਲਾ ਭਾਰੀ॥

-ਗਉ ੫, ੧੫੧, ੧:੧ (196)

***ਰਾਜੰ** ਰੰਗੰ ਰੂਪੰ ਮਾਲੰ ਜੋਬਨੁ ਤੇ ਜੂਆਰੀ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਅਸ੧੧, ੪:੧ (1015)

*ਆਇ ਨ ਜਾਵੈ ਨ ਕਤ ਹੀ ਡੋਲੈ ਥਿਰੁ ਨਾਨਕ **ਰਾਜਇਆ**॥

-ਸਾਰ ੫, ੪੭, ੨:੨ (1213)

*ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ ਨਿਵਾਜੇ ਠਾਕੁਰ ਨੀਚ ਕੀਟ ਤੇ ਕਰਹਿ **ਰਾਜੰਗਾ**॥

-ਬਿਲਾ ੫,੧੦੧, ੧:੧ (824)

*ਮਿਲਿ **ਰਾਜਨ** ਰਾਮ ਨਿਬੇਰਾ॥

-ਸੋਰ ੫,੫੧,੧:੪ (621)

*ਨਚ ਦੁਰਲਭੰ ਧਨੰ ਰੂਪੰ ਨਚ ਦਰਲੰਭ ਸ੍ਵਰਗ **ਰਾਜਨਹ**॥

-ਸਸ ੫, ੩੫:੧ (1357)

*ਰਾਜਲੀਲਾ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕਰਿਆ ਹੁਕਮੁ ਅਫਾਰਾ॥

-ਸੋਰ ੫, ਅਸਤ, ੭:੧ (642)

ਰਾਜਾ- (ਸੰ:ਰਾਜਨ) ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਸਦਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖੀ, ਮਾਲਕ

*ਗਾਵਹਿ ਤੁਧਨੋ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਗਾਵੈ **ਰਾਜਾ** ਧਰਮ ਦੁਆਰੇ॥

-ਜਪੁ ੧,੨੭:੪(6)

ਰਾਂਡ- ਰੰਡੀ, ਪਤੀ ਵਿਹੂਣੀ, ਜਿਸਦਾ ਪਤੀ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਵਿਧਵਾ ਇਸਤਰੀ

***ਰਾਂਡ** ਨ ਬੈਸਈ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਚਿਰਾਣੈ॥

-ਬਿਹਾ ੫, ਛੰਤ ੪, ੩:੨ (544)

*ਬਾਮਨ ਕੇ ਘਰ **ਰਾਂਡੀ** ਆਛੈ ਰਾਂਡੀ ਸਾਂਡੀ ਹਾਂਡੀ ਗੋ॥

-ਟੋਡੀ ਨਾਮ, ੩,੧:੨(718)

ਰਾਣਾ- ਰਾਜਾ, ਰਾਜਨ, ਰਾਣੀ

***ਰਾਣਾ** ਰਾਉ ਨ ਕੋ ਰਹੇ ਰੰਗੁ ਨ ਤੁੰਗੁ ਫਕੀਰੁ॥

-ਰਾਮ ੧, ਓਅੰ ੪੪ :੧ (936)

*ਗਾਵਹਿ ਰਾਜੇ **ਰਾਣੀਆ** ਬੋਲਹਿ ਆਲ ਪਤਾਲ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੪ਸ,੧,੨:੫ (464)

*ਏਹੁ ਭੂਪਤਿ ਰਾਣੇ ਰੰਗ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ਸੁਹਾਵਣਾ॥

-ਸੋਰ ੪, ਵਾਰ ੬:੧ (645)

*ਕੋਇ ਨ ਰਹਿ ਹੈ ਰਾਜਾ **ਰਾਨਾ**॥

-ਭੈਰ ਕਬ, ੨, ੧:੨ (1157)

*ਊਚੇ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਅਰੁ **ਰਾਨੀ**॥

-ਆਸਾ ੫, ੮੬, ੩:੧ (392)

ਰਾਂਬੀ- ਚਮਿਆਰ ਦੀ ਖੁਰਪੀ, ਮੋਚੀ ਦਾ ਇਕ ਹਥਿਆਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਇਕ ਸੰਦ

*ਨਾਹੀ **ਰਾਂਬੀ** ਠਾਉ ਰੋਪਉ॥

-ਸੋਰ ਰਵਿ, ੭,੧:੨ (659)

ਰਾਮਕਲੀ- ਇਕ ਰਾਗਨੀ ਜੋ ਪ੍ਰਾਤੇਕਾਲ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਹ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਥਾਂ ਤੇ ਆਈ ਹੈ।

*ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਤਾ ਬਨਿਆ ਸੀਗਾਰੁ॥

–ਰਾਮ ੩, ਵਾਰ ੯ਸ,੩,੨:੧ (950)

ਰੀਤਿ– ਮਰਯਾਦਾ, ਰੀਤ, ਜੁਗਤ, ਤਰਜ਼ੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

*ਇਕਸੈ ਦੀ ਸਾਮਗਰੀ ਇਕਸੈ ਦੀ ਹੈ **ਰੀਤਿ**॥

–ਸਿਰੀ ੫,੭੫,੪:੨ (44)

***ਰੁਗੁ**– ਰਿਗਵੇਦ, ਚਹੁੰ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ

*ਸਾਮਦੇਵ, **ਰੁਗੁ** ਜੁਜਰੁ ਅਧਰਬਣੁ॥

-ਮਾਰੂ ੧, ਸੋਲਾ ੧੭, ੯:੧ (1037)

*ਰਿਗੁ ਕਹੈ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥

–ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੨:੩ (470)

ਰੁਣਝੁਣਕਾਰੁ–ਘੁੰਗਰੂ ਅਥਵਾ ਝਾਂਝਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼, ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦੀ ਧੁਨਿ

*ਸਹੇਜ **ਰੁਣਝੁਣਕਾਰੁ** ਸੁਹਾਇਆ॥

–ਗਉ ੫, ਅਸ ੩, ੧:੩ (237)

*ਅਨਹਦੋ ਅਨਹਦੁ ਵਾਜੈ ਰੁਣਝੁਣਕਾਰੇ ਰਾਮ॥

–ਆਸਾ ੧, ਛੰਤ ੨, ੧:੧ (436)

*ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਨਿਰਮਲ ਸਚੁ ਸ਼ਬਦੁ **ਰੁਣਝੁਣਕਾਰੋ**॥

–ਬਿਹਾ ੫, ਛੰਤ ੫,੨:੬ (545)

ਰੁਪਾ– ਚਾਂਦੀ, ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਦੀ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ

*ਸੁਇਨੇ ਕੀ ਸੂਈ **ਰੂਪੇ** ਕਾ ਧਾਗਾ॥

–ਆਸਾ ਨਾਮ, ੩, ੪:੨ (485)

ਰੇਸਮੀ– (ਫ.ਰੇਸ਼ਮੀ) ਰੇਸ਼ਮੀ, ਪਟ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, ਚੀਨਾਂ ਸ਼ੁਕ

*ਸਾਕਤ ਸਿਰਪਾਉ **ਰੇਸਮੀ** ਪਹਿਰਤ ਪਤਿ ਖੋਈ॥

–ਬਿਲਾ ੫, ੪੪, ੩:੨ (811)

ਰੋਟੀ– ਚਪਾਤੀ, ਰੋਟੀ, ਖਾਣ ਦਾ ਇਕ ਪਦਾਰਥ

*ਹਰਿ ਰੁਖੀ **ਰੋਟੀ** ਖਾਇ ਸਮਾਲੇ॥

–ਮਾਝ ੫, ੩੭, ੨:੧(105)

ਰੋੜੜੀ- ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜੀ, ਗੁੜ ਸ਼ੱਕਰ ਆਦਿ ਦੀ ਡਲੀ

*ਗਿਲੀ ਗਿਲੀ **ਰੋਡੜੀ** ਭਉਦੀ ਭਵਿ ਭਵਿ ਆਇ॥

-ਮਾਰੂ ੫, ਵਾਰ ੲਸ,੫,੨:੧(1097)

ਲਸਟਿਕਾ- ਲਾਠੀ, ਸੋਟੀ, ਡੰਡਾ, ਦੰਡ

*ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ **ਜਸਟਿਕਾ** ਜਿਨਿ ਮਾਰਿਆ ਰੋਗੁ॥

-ਬਿਲਾ ੫, ੬੪,੧:੨ (817)

ਲਕਰੀ- ਲਕੜੀ, ਬਾਲਨ,

*ਹਾਡ ਜਲੇ ਜੈਸੇ **ਲਕਰੀ** ਕਾ ਤੂਲਾ॥

-ਗੌਂਡ ਕਬ, ੨,੨:੧ (870)

*ਕਬੀਰ ਹਾਡ ਜਰੇ ਜਿਉ ਲਾਕਰੀ ਕੇਸ ਜਰੇ ਜਿਉ ਘਾਸੁ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੩੬:੧ (1366)

*ਮੈਂ ਅੰਧੁਲੇ ਹਰਿ ਨਾਮੁ **ਲਕੁਟੀ** ਟੋਹਣੀ॥

-ਸੂਹੀ ੧, ਅਸ ੫, ੧:੧(752)

ਲਗਾਮ- (ਫ.ਲਗਾਮ) ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਹਾਨਾ, ਵਾਂਗਡੋਰ

*ਦੇਇ ਮੁਹਾਰ **ਲਗਾਮੁ** ਪਹਰਿਾਵਉ॥

-ਗਉ ਕਬ, ੩੧, ੧:੧ (329)

ਲੰਗੋਟੀ- ਲਿੰਗ ਢਕਣ ਦਾ ਵਸਤਰ, ਲਿੰਗੋਟ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵਸਤਰ

*ਚਲਤੀ ਬਾਰ ਨ ਕਛੁ ਮਿਲਿਓ ਲਈ **ਲੰਗੋਟੀ** ਤੋਰਿ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੧੪੪:੨ (1372)

ਲਜੁ- (ਸੰ: ਰੱਜੂ) ਰੱਸੀ, ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਵਾਲੀ ਰੱਸੀ

*ਫਰੀਦਾ ਭੰਨੀ ਘੜੀ ਸਵੰਨਵੀ ਟੁੱਟੀ ਨਾਗਰ **ਲਜੁ**॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੬੮ :੧(1381)

ਲਲਤ- ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ,

***ਲਲਤ** ਬਿਲਾਵਲ ਗਾਵਹੀ ਅਪੁਨੀ ਅਪੁਨੀ ਭਾਂਤਿ॥

-ਰਾਗ ੧:੧੧ (1429)

ਲਲਨਾ- ਇਸਤਰੀ, ਪਤਨੀ, ਨਾਰੀ

*ਘਟੰਤ **ਲਲਨਾ** ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਹੀਤੰ॥

-ਸਸ ੫,੯ :੩ (1354)

ਲਾਟੂ- ਗੋਲ ਆਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਯੰਤਰ, ਮਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਲਗਾ ਚਾਰ ਦੰਦਿਆ ਵਾਲਾ ਯੰਤਰ, ਘੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਖਿਲੌਣਾ

*ਲਾਟੂ ਮਧਾਣੀਆਂ ਅਨਗਾਹ॥

-ਆਸਾ ੧, ਵਾਰ ੫ ਸ, ੧,੨:੧੭ (465)

ਲਾਲਤੀ- ਅਤਲਸ, ਕੀਮਖਾਬ, ਕੀਮਤੀ ਕਪੜਾ

*ਤੰਬੂ ਪਲੰਘ ਨਿਵਾਰ ਸਰਾਂਇਚੇ ਲਾਲਤੀ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੮:੭ (141)

ਲਾਲੁ- ਰਤਨ, ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ, ਗੂੜਾ ਲਾਲ ਰੰਗ,

*ਮਨ ਮਹਿ ਮਾਣਕੁ ਲਾਲੁ ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥੁ ਹੀਰੁ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੨੧,੪:੧ (22)

*ਧਰਤੀ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ ਪਲਘਿ ਲਾਲ ਜੜਾਉ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧,੨:੧ (14)

*ਨਾਨਕ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਹੈ ਸਚੈ ਰਤਾ ਸਚੁ॥

-ਮਾਰੂ ੩, ਵਾਰ ੯ਸ,੧,੧:੨ (1089)

ਲੀਲਾ- ਕੌਤਕ, ਖੇਡਾਂ, ਚੋਜ

*ਆਖੇੜ ਬਿਰਤਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਲੀਲਾ॥

-ਗਉ ੫, ੯੧, ੩:੩ (179)

ਲੁਹਾਰ- ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰੀਗਰ, ਲੋਹਾਰ ਜਾਤੀ

* ਮਤਿ ਬਸਿ ਪਰਉ ਲੁਹਾਰ ਕੇ ਜਾਰੈ ਦੂਜੀ ਬਾਰ॥

-ਸਲੋ ਕਬ, ੯੦:੨ (1369)

ਲੁਹਾਰੀ- ਲੋਹੇ ਦੀ ਬੇੜੀ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਜੰਜੀਰ

*ਲਬੁ ਅਧੇਰਾ ਬੰਦੀਖਾਨਾ ਅਉਗਣ ਪੈਰਿ ਲੁਹਾਰੀ॥

-ਬਸੰ੧,ਅਸ ੮,੩:੨ (1191)

ਲੂਣੁ- (ਸੰ. ਲਵਣ) ਨਮਕ

*ਅੰਨੁ ਦੇਵਤਾ ਪਾਣੀ ਦੇਵਤਾ ਬੈਸੰਤਰ ਦੇਵਤਾ ਲੂਣੁ ਪੰਜਵਾ ਪਾਇਆ ਘਿਰਤੁ॥

-ਆਸ ੧, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੧,੧ :੫ (474)

*ਪਾਉ ਘੀਉ ਸੰਗਿ ਲੂਨਾ॥

-ਸੋਰ ਕਬ, ੧੧, ੨:੨ (656)

ਲੇਟਣਿ- ਧਰਤੀ ਤੇ ਲੰਮੇ ਪੈ ਕੇ ਨ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ

*__ਲੇਟਣਿ__ ਲੇਟਿ ਜਾਣੈ ਤਨੁ ਸੁਆਹੁ॥

-ਆਸਾ ੧, ੬,੩:੩ (350)

ਲੇਫ- (ਅ:ਲਿਹਾਫ਼) ਰਜਾਈ, ਰੂਈਦਾਰ ਓਢਣ ਦਾ ਵਸਤਰ

*ਨ ਜਲੁ **ਲੇਫ** ਤੁਲਾਈਆ ਨਾ ਭੋਜਨ ਪਰਕਾਰੋਵਾ॥

-ਵਡ੧, ਅਲਾ ੪, ੩:੨ (581)

*__ਲੇਫੁ__ ਨਿਹਾਲੀ ਪਟ ਕੀ ਕਾਪੜੁ ਅੰਗਿ ਬਣਾਇ॥

-ਮਾਰੂ ੨, ਅਸ ੯,੪:੧ (1014)

ਲੋਸਟ- ਲੋਹਾ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੈਲ, ਮਨੂਰ, ਇਕ ਧਾਤ,

*ਰਾਮ ਪਾਰਸ ਚੰਦਨ ਹਮ ਕਾਸਟ **ਲੋਸਟ**॥

-ਧਨਾ ੪, ੭, ੧:੧ (668)*

*ਬੁਡਤ **ਲੋਹ** ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਰੈ॥

-ਰਾਮ ੫, ੪੨, ੪:੩ (895)

*__ਲੋਹਉ__ ਹੋਯਉ ਲਾਲੁ ਨਦਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਦ ਧਾਰੈ॥

-ਸਵ ੪, ਨਲ ੬:੩ (1252)

*ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਮਨੁ **ਲੋਹਟੁ** ਹੈ ਮੋਹਿਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥

-ਪ੍ਰਭਾ ੩, ਅਸ ੧,੧੦:੧ (1346)

*__ਲੋਹਾ__ ਮਾਰਣਿ ਪਾਈਐ ਢਹੈ ਨ ਹੋਇ ਕਪਾਸ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੨ ਸ,੧,੧:੭ (143)

*ਓਹਾ ਪੈਰਿ **ਲੋਹਾਰੀ**॥

-ਮਾਰੂ ੫, ੧੭, ੩:੪ (1004)

ਲੋਹਾਰੁ- ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰੀਗਰ

*ਅਗਨੀ ਗੰਢੁ ਪਾਏ **ਲੋਹਾਰੁ**॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੨ਸ, ੧,੨:੨ (143)

*ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਕੰਚਨੁ ਨ ਥੀਐ ਮਨਮੁਖੁ **ਲੋਹੁ** ਬੂਡਾ ਬੇੜੀ ਪਾਸਿ॥

-ਸਿਰੀ ੪,੬੭, ੩:੩ (40)

*ਕਾਗਉ ਹੋਇ ਨਾ ਊਜਲਾ **ਲੋਹੇ** ਨਾਵ ਨ ਪਾਰੁ॥

-ਮਾਰੂ ੩, ਵਾਰ ੧੦ ਸ, ੩, ੧:੧ (1089)

ਲੋਕ- ਲੋਕੀ, ਜਨ, ਆਦਮੀ, ਲੋਕ ਸਮੂਹ

*ਜਨਨਿ ਪਿਤਾ **ਲੋਕ** ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ॥

-ਗੂਜ ੫, ਸੋਦ ੫,੨:੧ (10)

*ਆਪਿ ਤਰੈ **ਲੋਕਹ** ਨਿਸਤਾਰ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੨੪, ੩:੪ (295)

*ਤਿੰਨ ਚੂਕੀ ਮੁਹਤਾਜੀ **ਲੋਕਨ** ਕੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਗੁ ਕਰਿ ਬੈਠਾ ਪਾਸਿ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੦ ਸ, ੪, ੨:੨ (305)

***ਲੋਕਾ** ਦਾ ਕਿਆ ਜਾਇ ਜਾ ਤੁਧੁ ਭਾਣਿਆ॥

-ਆਸਾ ੧, ਅਸ ੨੧, ੧:੨ (422)

*ਇੰਦੁ ਵਰਸੈ ਕਰਿ ਦਇਆ **ਲੋਕਾਂ** ਮਨਿ ਉਪਜੈ ਚਾਉ॥

-ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੩, ੨:੧ (1285)

*ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੈ ਵਲਿ ਹੈ ਤਾਂ ਝਖਿ ਝਖਿ ਮਰੈ ਸਭ **ਲੋਕਾਈ**

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੪,੧:੩ (307)

*ਜੇ ਗਲ ਕਰਤੇ ਭਾਵੈ ਸਾ ਨਿਤ ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ ਸਭ ਝਖਿ ਝਖਿ ਮਰੈ **ਲੋਕਾਈ**॥

-ਬਿਲਾ ੪, ਵਾਰ ੪:੫ (850)

ਲੋਕਾਚਾਰ- ਲੋਕ ਵਿਹਾਰ, ਲੋਕ ਗੀਤ, ਸੰਸਾਰੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ

*ਅਵਰਿ ਕਰਮ ਸਭਿ **ਲੋਕਾਚਾਰ**॥

-ਬਿਲਾ ੫, ੧੧, ੨:੨ (804)

*ਪਰਹਰੁ ਲੋਭੁ ਅਰੁ **ਲੋਕਾਚਾਰੁ**॥

-ਗਉ ਕਬ, ੬, ੨:੧ (324)

ਲੋਕੀ- ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ, ਦੇਵਤੇ

*ਇਕ **ਲੋਕੀ** ਹੋਰੁ ਛਮਿਛਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਟਿ ਪਿੰਡੁ ਖਾਇ॥

-ਆਸਾ ੧, ੩੨,੪:੧ (358)

ਲੋਕੀਕ- ਲੋਕਾਚਾਰੀ, ਸੰਸਾਰੀਪੁਣਾ, ਲੋਕ ਵਿਹਾਰ

*ਪੂਰੀ ਸੋਭਾ ਪੂਰਾ **ਲੋਕੀਕ**॥

-ਗਉ ੫, ੧੧੪, ੩: (188)

ਲੋਟੇ- ਗੜਵੇ

*ਗਲੀ ਜਿਨਾ ਜਾਪਮਾਲੀਆ ਲੋਟੇ ਹਥਿ ਨਿਬਗ॥

-ਆਸਾ ਕਬ, ੨,੧:੨ (475)

ਲੋਥਾ- ਪ੍ਰਾਣ ਰਹਿਤ ਦੇਹ, ਲੋਥ, ਮੁਰਦਾ ਸਰੀਰ, ਲਾਸ਼।

*ਜਿਉ ਸਾਸ ਬਿਨਾ ਮਿਰਤਕ ਕੀ ਲੋਥਾ॥

-ਗਉ ੫, ਸੁਖ ੧੩, ੫:੬ (280)

ਲੋਧੇ- ਇਕ ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਤੀ, ਇਕ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਜਾਤ

*ਪਾਂਡੇ ਤੁਮਰੀ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਲੋਧੇ ਕਾ ਖੇਤੁ ਖਾਤੀ ਥੀ।

-ਗੋਂਡ ਨਾਮ, ੭, ੧:੧ (875)

ਲੋਨ- ਲੂਣ, ਨਮਕ

*ਜੈਹਹਿ ਆਟਾ ਲੋਨ ਜਿਉ ਸੋਨ ਸਮਾਨਿ ਸਰੀਰੁ॥

*ਫਰੀਦਾ ਇਕਨਾ ਆਟਾ ਅਗਲਾ ਇਕਨਾ ਨਾਹੀ ਲੋਣੁ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੪੪ :੧ (1380)

*ਤੇ ਗਰਭ ਜੋਨੀ ਮਾਲੀ ਅਹਿ ਜਿਉ ਲੋਨੁ ਜਲਹਿ ਗਜਾਇਓ॥

-ਮਾਲੀ ੪, ੩:੩:੨ (985)

ਲੋਰੋਨੀ- ਲੋਰੀ, ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਜਾਉਣ ਲਈ ਸਵਰ ਦਾ ਆਲਾਪ

*ਸਗਲ ਪਰਾਧ ਦੇਹਿ ਲੋਰੋਨੀ॥

-ਭੈਰ ੫,੧,੩:੧ (1136)

ਵਸਤੁ- ਪਦਾਰਥ, ਚੀਜ਼

*ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਤੁ ਵੇਸਾਹਿਐ ਸਚੁ ਵਖਰੁ ਸਚੁ ਰਾਸਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੧੧,੪:੧ (18)

*ਸਭੇ ਵਸਤੂ ਕਉੜੀਆਂ ਸਚੇ ਨਾਉ ਮਿਠਾ॥

-ਗਉ ੫, ਵਾਰ ੧੩ :੧ (321)

ਵਸਤ੍ਰ- ਲਿਬਾਸ, ਵਸਤਰ, ਕੱਪੜੇ

*ਵਸਤ੍ਰ ਪਖਾਲਿ ਪਖਾਲੇ ਕਾਇਆ ਆਪੇ ਸੰਜਮਿ ਹੋਵੈ।

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੪ ਸ, ੧, ੨:੧ (139)

ਵੰਸੁ- ਬੰਸਰੀ, ਵੰਝਲੀ

*ਆਪੇ ਸਾਵਲ ਸੁੰਦਰਾ ਪਿਆਰਾ ਆਪੇ ਵੰਸੁ ਵਜਾਹਾ॥

-ਸੋਰ ੪, ੬,੨:੨ (606)

ਵਹੁਟੀ- ਪਤਨੀ, ਲਾੜੀ

*ਜਿੰਦੁ **ਵਹੁਟੀ** ਮਰਣੁ ਵਰੁ ਲੈ ਜਾਸੀ, ਪਰਣਾਇ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੧:੫ (1377)

ਵੰਗੁੜੀਆਹਾ- ਚੂੜੀਆਂ, ਵੰਗਾਂ, ਇਕ ਗਹਿਣਾ

*ਨਾ ਮਨੀਆਰੁ ਨ ਚੂੜੀਆਂ ਨਾ ਸੇ **ਵੰਗੁੜੀਆਹਾ**॥

-ਵਡ ੧, ੩, ੧:੭ (557)

ਵਟਵਾਰੇ- ਡਾਕੂ, ਲੁਟੇਰਾ, ਰਾਹਮਾਰ, ਰਾਹਗੀਰ

*ਦੇਹੀ ਨਗਰਿ ਕੋਟਿ ਪੰਚ ਚੋਰ **ਵਟਵਾਰੇ** ਤਿਨ ਕਾ ਥਾਉ ਥੇਹੁ ਗਵਾਇਆ॥

-ਤੁਖਾ ੪, ਛੰਤ ੪, ੬ :੪ (1117)

ਵਡਗਹਨ- ਵਡਾ ਭੂਸ਼ਨ, ਵੱਡਾ ਗਹਿਣਾ

*ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਾਰੁ ਕੰਠਿ ਹੈ ਬਨਿਆ ਮਨੁ ਮੋਤੀਚੂਰੁ **ਵਡਗਹਨ** ਗਹਨਈਆ

-ਬਿਲਾ ੪, ਅਸ ੫, ੬:੧ (836)

ਵਣਜਾਰਾ- ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਪਾਰੀ, ਸੋਦਾਗਰ

*ਆਪਿ ਤੁਲੈ ਆਪੇ **ਵਣਜਾਰ**॥

-ਗਉ ੧,੫,੪:੩ (152)

*ਵਸਤੁ ਲਈ **ਵਣਜਾਰਈ** ਵਖਰੁ ਬਧਾ ਪਾਇ॥

-ਸਾਰ ੪, ਵਾਰ ੩ਸ, ੨,੧:੩ (1238)

*ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਇਕੁ ਤੂੰ ਹੋਰ ਜਗਤੁ **ਵਣਜਾਰਾ**॥

-ਮਾਝ ੬:੮ (140)

***ਵਣਜਾਰਿਆ** ਸਿਉ ਵਣਜੁ ਕਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬੀਚਾਰਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੬, ੩:੩ (56)

*ਵਣਜੁ ਕਰਹੁ **ਵਣਜਾਰਿਹੋ** ਵਖਰੁ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ੨੩, ੧:੧ (22)

*ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਸਚੇ **ਵਣਜਾਰੇ**॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੧੪:੪:੧ (117)

*ਗੁਣ ਛੋਡਿ ਬਿਖੁ ਲਦਿਆ ਅਵਗੁਣ ਕਾ **ਵਣਜਾਰੋ**॥

-ਵਡ ੧, ਅਲਾ ੩, ੩ :੪ (580)

*ਖੋਟੈ ਵਣਜਿ ਵਣੰਜਿਐਮਨੁ ਤਨੁ ਖੋਟਾ ਹੋਇ॥

-ਸਿਰੀ ੨, ੨੩, ੨:੨ (23)

ਵਥੁ- ਚੀਜ਼, ਵਸਤ, ਪਦਾਰਥ

*ਘਰ ਹੀ ਸਉਦਾ ਪਾਈਐ ਅੰਤਰਿ ਸਭ ਵਥੁ ਹੋਇ॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੪੨, ੧:੧ (29)

*ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤਾ ਸਭਨਾ ਵਥੂ ਕਾ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ।

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੧੨,੧:੩ (116)

ਵੰਨ- ਰੰਗ

*ਰਾਤੀ ਹੋਵਨਿ ਕਾਲੀਆ ਸੁਪੇਦਾ ਸੇ ਵੰਨ॥

-ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ੧੩ਸ, ੧,੨:੧ (789)

*ਪਬਰ ਤੂੰ ਹਰਿਆਵਲਾ ਕਵਲਾ ਕੰਚਨ ਵੰਨਿ॥

-ਸਲੋ ੧,੩੦:੧ (1412)

*ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਕਸੀਐ ਵੰਨੀ ਚੜੈ ਚੜਾਉ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੧੮ਸ,੨,੧:੭ (146)

*ਦੇਹ ਕੰਚਨ ਵੇ ਵੰਨੀਆ ਇਨਿ ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਵਿਗੁਤੀਆ॥

-ਸੂਹੀ ੪, ਛੰਤ ੬, ੧:੨ (776)

*ਅੰਭੈ ਕੈ ਸੰਗਿ ਨੀਕਾ ਵੰਨੁ॥

-ਗੋਂਡ ਕਬ, ੧੧, ੨:੨ (873)

*ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨ ਚੜੀ ਚਵਗਣਿ ਵੰਨੇ॥

-ਗਉ ੪, ਵਾਰ ੨੫:੪ (314)

ਵਪਾਰੀ- ਸੌਦਾਗਰ, ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਣਜਾਰੇ

*ਬੇਦ ਵਪਾਰੀ ਗਿਆਨੁ ਰਾਸਿ ਕਰਮੀ ਪਲੈ ਹੋਇ॥

-ਸਾਰ ੪, ਵਾਰ ੧੬ਸ, ੧,੨:੫ (1243)

*ਛਤੜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੋਹਨਿ ਵਿਚਿ ਵਪਾਰੀਏ॥

-ਰਾਮ ੫, ਵਾਰ ੧੯ਸ, ੫,੧:੧ (965)

ਵਰਕਾਮਣਿ- ਵਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ, ਪਤੀ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ

*ਸਹਜਿ ਸੁਖੀ ਵਰਕਾਮਣਿ ਪਿਆਰੀ ਜਿਸੁ ਗੁਰਬਚਨੀ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥

-ਮਲਾ ੧,੨,੨:੧ (1254)

*ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਖੇਲਹਿ ਵਰਕਾਮਨਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਖੋਜਤ ਮਨ ਮਨੇ॥

-ਬਸੰ ੧, ੬,੧:੨ (1170)

ਵਰਤ- ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭੋਜਨ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵਰਤ

*ਤੀਰਥ **ਵਰਤ** ਲਖ ਸੰਜਮਾ ਪਾਈਐ ਸਾਧੂ ਧੂਰਿ॥

-ਸਿਰੀ ੫, ੮੬, ੩:੧ (48)

ਵਰਤਣਿ- ਮਰਯਾਦਾ, ਰਹਤ, ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਰਹੁ-ਰੀਤ

***ਵਰਤਣਿ** ਜਾ ਕੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥

-ਆਸਾ ੫, ੮੮, ੨:੧ (392)

ਵਰਨਾਂ- ਜਾਤਾਂ, ਰੰਗ

*ਪੂਰਬੀ ਨਾਵੈ **ਵਰਨਾਂ** ਕੀ ਦਾਤਿ॥

-ਬਸੰ ੧, ੩,੨:੩(1169)

*ਤਿਸ ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖਿਆ **ਵਰਨੁ** ਨ ਕੋਈ ਗੁਰਮਤੀ ਆਪਿ ਬੁਝਾਵਣਿਆ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੯, ੧:੨ (120)

ਵਾਸੁਲਾ- ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਬਰਤਨ (ਡੱਬਾ), ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਬਰਤਨ

*ਗੁਣਾ ਕਾ ਹੋਵੈ **ਵਾਸੁਲਾ** ਕਢਿ ਵਾਸੁ ਲਈਜੈ॥

-ਸੂਹੀ ੧, ਛੰਤ ੪,੩:੨ (765)

ਵਾਹੇਦੜੁ- ਤੀਰ ਚਲਾਣ ਵਾਲਾ, ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼

*ਅਗੈ ਓਹੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ **ਵਾਹੇਦੜੁ** ਜਾਣੁ॥

-ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੨ਸ, ੨,੨:੭ (148)

ਵਾਖਰੁ- ਸੌਦਾ, ਵੱਖਰ

*ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਦਇਆ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਹੁ ਲਦਿ **ਵਾਖਰੁ** ਹਰਿ ਹਰਿ ਲੇਨ॥

-ਕਾਨ ੪,੨,੪:੨ (1295)

ਵਾਜਾ- ਸਾਜ਼, ਵਾਜੇ

*ਢੋਲਕ ਦੁਨੀਆ ਵਾਜਹਿ **ਵਾਜ**॥

-ਆਸਾ ੧, ੪, ੧:੨ (349)

***ਵਾਜਾ** ਨੇਜਾ ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਕਰਮੁ ਤੇਰਾ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧,੭,੩:੩ (16)

*ਬਹੁ ਤਾਲ ਪੂਰੇ **ਵਾਜੇ** ਵਜਾਏ॥

-ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੧, ੬:੧ (122)

ਵਾਣੁ- ਮੁੰਝ ਆਦਿ ਦੀ ਰੱਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੰਜੀ ਉਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

*ਫਰੀਦਾ ਚਿੰਤ ਖਟੋਲਾ **ਵਾਣੁ** ਦੁਖੁ ਬਿਰਹ ਵਿਛਾਵਣ ਲੇਫੁ॥

-ਸਲੋ ਫਰ, ੩੫:੧ (1379)

ਵਾਪਾਰ- ਵਣਜ, ਲੈਣ ਦੇਣ, ਖਰੀਦੋ-ਫਿਰੋਖਤ, ਸੌਦਾਗਰੀ,

*ਅਮੁਲ ਗੁਣ ਅਮੁਲ **ਵਾਪਾਰ**॥

-ਜਪੁ ੧,੨੬:੧ (5)

*ਸਾਚਾ ਹਟੁ ਪੂਰਾ ਸਉਦਾ ਵਖਰੁ ਨਾਮੁ **ਵਾਪਾਰਹੁ**॥

-ਆਸਾ ੫,੧੧੪, ੨:੨ (399)

*ਸਾਹਨ ਮਹਿ ਤੂੰ ਸਾਚਾ ਸਾਹਾ **ਵਾਪਾਰਨ** ਮਹਿ ਵਾਪਾਰੀ॥

-ਗੂਜ ੫, ਅਸ ੧, ੪:੨ (507)

*ਵਖਰੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਲਾਭੁ ਹੈ ਜਿਸਨੋ ਏਤੁ **ਵਾਪਾਰਿ** ਲਾਏ॥

-ਵਡ ੩, ਛੰਤ ੪, ੨:੫ (570)

***ਵਾਪਾਰੀ** ਵਣਜਾਰਿਆ ਆਏ ਵਜਹੁ ਲਿਖਾਇ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੯, ੬:੧ (59)

*ਵਿਣੁ ਰਾਸੀ **ਵਾਪਾਰੀਆ** ਤਕੇ ਕੁੰਡਾ ਚਾਰਿ॥

-ਸਿਰੀ ੧, ਅਸ ੬, ੨:੧ (56)

*ਅਮੁਲ **ਵਾਪਾਰੀਏ** ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ॥

-ਜਪੁ ੧, ੨੬:੨ (5)

*ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਹਰਿ ਧਨੁ ਰਾਸਿ ਹੈ ਗੁਰ ਪੂਛਿ ਕਰਹਿ **ਵਾਪਾਰੁ**॥

-ਸਿਰੀ ੩, ੩੯, ੧:੧ (28)

*ਤੇਰਾ ਮਹਲੁ ਸਚਾ ਜੀਉ ਨਾਮੁ ਸਚਾ **ਵਾਪਾਰੋ**॥

-ਗਉ ੧, ਛੰਤ ੨,੪:੨ (243)

ਵਿਧਣ- ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਖਸਮੀ, ਧਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ

***ਵਿਧਣ** ਖੂਹੀ ਮੁੰਧ ਇਕੇਲੀ॥

-ਸੂਹੀ ਫਰ, ੧,੩:੧ (794)

*ਹਉ ਮੁਠੜੀ ਧੰਧੈ ਧਾਵਣੀਆ ਪਿਰਿ ਛੋਡਿਆੜੀ ਵਿਧਣਕਾਰੇ॥

–ਵਡ ੧, ਅਲਾ ੩, ੭:੨ (580)

*ਸਾ ਧਨ ਛੁਟੀ ਮੁਠੀ ਝੂਠਿ ਵਿਧਣੀਆ ਮਿਰਤਕੜਾ ਅੰਙਨੜੇ ਬਾਰੇ॥

–ਵਡ ੧, ਅਲਾ ੩,੫:੨ (580)

ਵੇਸ– ਪਹਿਰਾਵਾ, ਕੱਪੜੇ, ਲਿਬਾਸ, ਵਸਤਰ, ਪੌਸ਼ਾਕ, ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਰੂਪ,

*ਕੇਤੇ ਬਰਮੇ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਅਹਿ ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੇ ਵੇਸ॥

–ਜਪੁ ੧, ੩੪:੪ (7)

*ਇਹ ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨਾ ਸੁਖਾਵਈ ਕਰਿ ਨ ਸਕਉ ਹਉ ਵੇਸਾ॥

–ਵਡ ੫,੯,੩:੩ (564)

***ਵੇਸੀ** ਸਹੁ ਨ ਪਾਈਐ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਸ ਰਹੀ॥

–ਸੂਹੀ ੩, ਵਾਰ ਕਸ, ੩,੨:੨ (785)

*ਫਾਹੀ ਸੁਰਤਿ ਮਲੂਕੀ ਵੇਸੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧, ੨੯, ੩:੧ (24)

ਵੇਸੁਆ– ਕੰਜਰੀ, ਦੁਰਾਚਾਰਣ

*ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਾਮਵਦੇ ਜਿਉ ਵੇਸੁਆ ਪੁਤੁ ਨਿਨਾਉ॥

–ਸਿਰੀ ੪, ਵਣ ੧,੨:੨ (82)

*ਜਗ ਮਾਰਗਿ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸ਼ਬਦਿ ਸਮਾਣਾ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਸਾਚੈ ਵੇਸੇ॥

–ਵਡ ੧, ਅਲਾ ੫,੨:੫ (582)

ਵੇਸੋ– ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪਹਿਰਾਵਾ

*ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਸੋ ਹਉ ਕਰੀ ਜਿਤੁ ਵਸਿ ਆਵੈ ਕੰਤੁ॥

–ਸਲੋ ਫਰ, ੧੨੬:੨ (1384)

ਵੇਗਾਰਿ– (ਫਾ.ਬੇਗਾਰ) ਵਿਗਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ, ਬਿਨਾਂ ਮਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

*ਨਾਮੁ ਨ ਲਹੈ ਬਹੁਤੁ ਵੇਗਾਰਿ ਦੁਖੁ ਪਾਏ॥

–ਮਾਝ ੩, ਅਸ ੨੫,੪:੨ (124)

*ਵੇਗਾਰਿ ਫਿਰੈ ਵੇਗਾਰੀਆ ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਉਠਾਇਆ॥

–ਗਉ ੪,੪੮,੧:੨ (166)

ਵੇਤਗਾ- ਜੰਞੂ (ਧਾਗੇ) ਰਹਿਤ

*ਓਹੁ ਮੁਆ ਉਹ ਝੜਿ ਪਇਆ ਵੇਤਗਾ ਗਇਆ॥

-ਆਸਾ ੧,ਵਾਰ ੧੫ ਸ, ੧,੧:੭ (471)

ਵੇਦ- ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਚਾਰ ਹਨ, ਗਿਆਨ,

*ਸੁਣਿਐ ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਵੇਦ॥

-ਜਪੁ ੧, ੯:੪ (2)

*ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥

-ਜਪੁ ੧, ੫:੭ (2)

*ਵੇਦਾ ਸਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ ਸੋ ਸੁਣਹਿ ਨਾਹੀ ਫਿਰਹਿ ਜਿਉ ਬੇਤਾਲਿਆ॥

-ਰਾਮ੩, ਅਨੰ ੧੯:੮ (1097)

ਵੈਸ- ਵੈਸ਼, ਇਕ ਵਰਣ, ਤੀਜਾ ਵਰਣ, ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

*ਸੂਦ ਵੈਸੁ ਪਰ ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਵੈ॥

-ਗਉ ੪, ੩੮, ੩:੨ (164)

*ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ ਵੈਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ॥

-ਸੂਹੀ ੫,੫੦, ੪:੧ (747)

ਵੈਸਾਖ- ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਹੀਨਾ

*ਰੁਤਿ ਸਰਸ ਬਸੰਤ ਮਾਹ ਚੇਤੁ ਵੈਸਾਖ ਸੁਖ ਮਾਸੁ ਜੀਉ॥

-ਰਾਮ ੫, ਰੁਤੀ ੨:੧ (927)

*ਵੈਸਾਖਿ ਧੀਰਨਿ ਕਿਉ ਵਾਢੀਆ ਜਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਛੋਹੁ॥

-ਮਾਝ ੫, ਬਾਰਾ ੩:੧ (133)

*ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਵੈ ਸੁਰਤਿ ਸ਼ਬਦਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥

-ਤੁਖਾ ੧, ਬਾਰ ੬:੬ (1108)

*ਵੈਸਾਖੁ ਭਲਾ ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ॥

-ਤੁਖਾ ੧, ਬਾਰਾ ੬:੧ (1108)

ਵੈਦ- ਹਕੀਮ, ਰੋਗ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ

*ਏਹਿ ਵੈਦ ਜੀਅ ਕਾ ਦੁਖੁ ਲਾਇਣ॥

-ਰਾਮ ੫, ਵਾਰ ੧੧ਸ, ੫,੧:੨ (962)

*ਵੈਦੁ ਬੁਲਾਇਆ **ਵੈਦਗੀ** ਪਕੜਿ ਢੰਢੋਲੇ ਬਾਂਹ॥

–ਮਲਾ ੧, ਵਾਰ ੩ਸ, ੧,੧:੧ (1279)

*ਰੋਗੁ ਦਾਰੂ ਦੋਵੈ ਬੁਝੈ ਤਾ **ਵੈਦੁ** ਸੁਜਾਣੁ॥

–ਮਾਝ ੧, ਵਾਰ ੨੨ਸ, ੨,੨:੨ (148)

***ਵੈਦੋ** ਨ ਵਾਈ ਭੈਣੋ ਨ ਭਾਈ ਏਕੋ ਸਹਾਈ ਰਾਮੁ ਹੇ॥

–ਮਾਰੂ ੫,੩੨,੧:੧ (1008)

ਵੈਰ– ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਵਿਰੋਧ, ਵੈਰੀ,

***ਵੈਰ** ਵਿਰੋਧ ਮਿਟੇ ਤਿਨ ਮਨ ਤੇ॥

–ਗਉ ੫, ਬਾਅ ੪੬:੫ (259)

*ਸਿਆਮਲੰ ਮਧੁਰ ਮਨੁਖੰ ਰਿਦਯੰ ਭੂਮਿ **ਵੈਰਣਹ**॥

–ਸਸ ੫, ੬੦:੧ (1359)

*ਐ ਜੀ ਕਾਲੁ ਸਦਾ ਸਿਰ ਉਪਰਿ ਠਾਢੇ ਜਨਮਿ ਜਨਮਿ **ਵੈਰਾਈ**॥

–ਗੂਜ ੧, ਅਸ ੩,੩ :੧ (504)

*ਕਾਹੇ ਜਨਮੁ ਗਵਾਵਹੁ **ਵੈਰਿ** ਵਾਦਿ॥

–ਬਸੰ ੩,੧੩, ੨:੨ (1176)

*ਜਿਸੁ ਪਰਸਾਦਿ **ਵੈਰੀ** ਸਭ ਮੀਤਾ॥

–ਗਉ ੫, ਅਸ ੯, ੫:੨ (239)

*ਮੁਈ ਪਰੀਤਿ ਪਿਆਰੁ ਗਇਆ ਮੁਆ **ਵੈਰੁ** ਵਿਰੋਧੁ॥

–ਸਿਰੀ ੧,੧੪, ੩੧ (19)

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

ਪੰਜਾਬੀ

* ਅਮਰ ਸਿੰਘ (ਸੰ)–**ਤੁਕ ਤਤਕਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ**, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ 2005
* ਅਰਜਨ, ਗੁਰੂ (ਸੰ)–**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ**, ਸ਼੍ਰੋ.ਗੁ.ਪ੍ਰੋ. ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, (ਅਨੇਕ ਸੰਸਕਰਣ)
* ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ (ਸੰ)–**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਣ** (੧੦ ਪੋਥੀਆਂ), ਰਾਜ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ, 1992
* ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ (ਸੰ)–**ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਕੋਸ਼** (ਤਿੰਨ ਭਾਗ), ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਛਾਪ 2000
* ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਭਾਈ), ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ (ਸੰ)–**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਾਲੀ** (14 ਜਿਲਦਾਂ), ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1928
* ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ–**ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ** (ਚਾਰ ਭਾਗ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
* ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ, ਨਾਭਾ (ਭਾਈ)–**ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਾਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼**, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਦਿੱਲੀ, ਛਾਪ 1990
* ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ.(ਸੰ)–**ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼** (ਦੋ ਭਾਗ), ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ, 2002
* ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ.(ਸੰ)–**ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ** (ਦੋ ਭਾਗ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 1999
* ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ–**ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼** (12 ਜਿਲਦਾਂ) ਪਟਿਆਲਾ 2000
* ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ (ਡਾ.) (ਸੰ) **ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼**, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮਤਿ ਟਰੱਸਟ, ਪਟਿਆਲਾ, 2007
* ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ (ਡਾ.) (ਸੰ) **ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੂਲ ਸੰਕਲਪ-ਕੋਸ਼**, ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010
* ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਡਾ.(ਸੰ)–**ਪੰਜਾਬ**, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ, ਛਾਪ 2006
* ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਡਾ. (ਸੰ)–**ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼** (ਦੋ ਭਾਗ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀ, ਪਟਿਆਲਾ, 2002.
* ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ, ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸੰ) **ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼** (12ਜਿਲਦਾਂ) ਲੋਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਦਿੱਲੀ
* ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ–**ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕਧਾਰਾ**, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਛਾਪ 20..

ਪ੍ਰਤ੍ਰਿਕਾਵਾਂ-

* **ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਬਜ਼ਰਵਰ** (ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ), ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ 2007, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦੁੱਤੀ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਵਾਧਾ

ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਖੋਜ-ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੋਧ-ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਲਿਖਤਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮਾਣ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਚਾਰੂ ਤੇ ਲੋਕ-ਮਾਨਵੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਡਾ: ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ (ਜੰਮੂ) ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤਪੱਸਵੀ ਸਾਧਕ ਵਾਂਗ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਮੁੱਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਡਾ: ਸਰਨਾ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਦਾ ਬਨਸਪਤੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼ (2007)' ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੂਲ ਸੰਕਲਪ ਕੋਸ਼ (2010)' ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਰਤ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੀਕ ਲਿਆ ਕੇ ਤੇ ਲੋਕ-ਮਾਨਵ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਾਰਥਿਕ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲੜੀ ਅਧੀਨ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼' ਇੱਕ ਅਨੁਪਮ ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਡਾ: ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਸਾਧਨਾ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਯਾਨ ਸਾਡੇ ਆਦਿ ਕਾਲੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਨਰੀ-ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਬਕਾਲੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼-ਰੂਪੀ ਵਿਧਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸਤੁੱਤ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਉੱਦਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੋਸ਼ ਹਾਂਦਰੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਲੰਮੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਖੋਜ ਲਈ ਡਾ: ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਵਧਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

-ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਊਂ
ਮੁਖੀ, ਪੁਆਧੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ
ਮੁਹਾਲੀ (ਪੰਜਾਬ)

unistarbooks.com

UNISTAR BOOKS PVT. LTD.
INDIA
Chandigarh : 26-27 Top Floor, Sector 34A
Ph.: +91-172-5077427, 5077428, 5089761
email : unistarbooks@gmail.com

ISBN 978-93-5017-777-8

₹ 200/-